

NEMZETGYŰLÉSI ALMANACH

1920-1922

A NEMZETGYŰLÉS TAGJAINAK
ÉLETRAJZI ADATAI

Szerkesztette:

VIDOR GYULA

BUDAPEST,

Nyomatott a Magyar Lap- és Könyvkiadó Részvénytársaság kő- és könyvnyomdájában
II., Zita királyné-ut 1. szám.

ELŐSZÓ.

A szokottnál jóval későbbi időpontban jelenik meg e könyv a nyilvánosság előtt. Nyomdatechnikai s egyéb, a mai nehéz viszonyokkal összefüggő akadályok okai ennek a késedelemnek, s azokat csak jelentékeny nehézségek árán sikerült leküzdenünk. De ez a késés talán előnyére szolgált a könyvnek, mert az tette lehetővé, hogy az egyes képviselők életrajza keretében az ő nemzetgyűlési szereplésükkel is foglalkozva, a nemzetgyűlésnek közel másféléves története is híven visszatükröződjék a műből.

Még így is olyan időben kellett lezárunk a könyvet, amikor a legutóbbi napoknak még olyan fontos eseményéről sem vehettünk már tudomást mint az, hogy Friedrich Istvánnal szemben a Tisza-bünpörben elejtették a vádat.

Budapest, 1921 július hó.

A Nemzetgyűlési Almanach
szerkesztősége.

Gróf Ambrózy-Migazzi István.

(Felső-Eőr.)

1869 március 5-én Nizzában született. Egyetemi tanulmányainak befejezte óta Bars megyében, Malonyán gazdálkodott és különösen a Felsőmagyarországi Közművelődési Egyesület kebelében fejtett ki nagy tevékenységet. Neje született Migazzi grófnő. Tartalékos kapitány volt az 5. sz. huszárezredben. Tagja volt a főrendiháznak. A nemzetgyűlési választásokon a felső-eöri kerület választotta meg képviselőjének a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával.

Andaházi-Kasnya Béla.

(Mindszent.)

Festőművész, született 1888-ban Budapesten. Középiskolai tanulmányainak befejezte után az iparművészeti iskolát látogatta, majd a velencei és római Scuola Liberá-t végezte el. Művei a Képzőművészeti Társulat és Nemzeti Szalon kiállításain szerepeltek. Elnyerte a Magyar Állami Tájképfestészeti díjat. A Magyar Képzőművészek Egyesületének 3 éven át volt agilis titkára, aki teljesen átszervezte az egyesületet. Választmányi tagja az Országos Képzőművészeti Társulatnak és egyik alapító tagja a Magyar Királyság Pártjának. A háború kitörése után rögtön bevonult és tart. főhadnagyi minőségben teljesített szolgálatot. Két ízben sebesült meg, majd betegsége után a román békekötés idején futári szolgálatot teljesített. Jelenleg szolgálaton kívüli főhadnagy. A nemzetgyűlésbe a csongrád-vármegyei mindszenti kerület Reök Iván lemondása után küldte a Csizmadia Sándor vezetése alatt álló Magyarországi Munkáspárt programjával. Több ízben felszólt. Emlékezetes az az ülés, amelyen egy közbeszólása miatt az ülésteremből eltávolították. Ebből az incidensből több lovagias ügye támadt.

Gróf Andrassy Gyula.

(Miskolc, I. kerület.)

Néhai Andrassy Gyula grófnak, Magyarország volt miniszterelnökének és az Osztrák-Magyar monarchia volt külügyminiszterének a fia. Töketerében született 1860 június 30-án. Diplomátának készült és tanulmányainak befejezése után attasé volt a berlini és konstantinápolyi osztrák-magyar nagykövetségen. 1885-ben tűnt fel a magyar politikai életben, amikor a csikszentmártoni kerület szabadelvűpárti programmal képviselővé választotta. Ez a kerület küldte a képviselőházba 1887-ben is. Parlamenti működése ebben az időben túlnyomóan a honvédelmi tárca körül forgott s egyideig előadója is volt a honvédelmi költségvetésnek. Az 1892-iki általános választások alkalmával a főváros terézvárosi kerülete választotta meg. Még ebben az esztendőben államtitkára lett Hieronymi Károly belügyminiszternek, 1894 június 10-én pedig Tisza Lajos gróf halála után a király személye körüli miniszterévé nevezte ki. Ebben az állásában rendkívül fontos szerepe volt az egyházpolitikai reformja körül, mert mint emlékeztet, Wekerlének ebben a kérdésben nagyon nehéz volt a helyzete az udvarral szemben. Mikor a Wekerle-kormány 1895 januárjában megbukott, egyidőre visszavonult a politikai élettől. Az 1896-iki választásokon fellépett ugyan, de nem kapott mandátumot és csak Andrassy Géza gróf lemondása után választották meg időközi választáson Rozsnyón. Ebben az időben főként publicisztikai és történelmi tanulmányokkal foglalkozott és 1896-ban adta ki az „1867-iki kiegyezés“ című munkáját, amelyet az Akadémia a Bródy-díjjal koszorúzott meg. Andrassy a 3000 forintos díjat nem fogadta el, hanem az Akadémia rendelkezésére bocsátotta, pályadíjjul Deák Ferenc élet- és jellemrajzára. A politikai élethez a Bánffy-kormány ellen megindult obstrukció idején 1897-ben tért vissza. Elénk részt vett az összeférhetetlenség kérdése körül kifejlődött mozgalomban s 1898 decemberében a Tisza-lex benyújtása miatt a disszidensek élén kivált a szabadelvűpártból, ahová csak Bánffy bukása s a Széll-kormány megalakulása után 1898 februárjában tért vissza.

1899 óta valóságos belső titkos tanácsos s ugyanezen év óta levelezőtagja az Akadémiának. 1901-ben jelent meg második munkája: „A magyar állam fennmaradásának és alkotmányos szabadságának okai.“ Az akadémia ezt a munkáját is pályadíjjal koszorúzta és 1904-ben rendes tagjává választotta. 1902-től 1907-ig a társadalomtudományi társaság elnöke volt. 1901-ben Losonc város mandátumával került a képviselőházba. Politikai súlya ettől az időtől kezdve egyre nagyobb és állásfoglalása, kivált a Széll-kormány bukása (1903 június 16) után sok kérdésben döntő fontosságúvá vált. Tagja volt annak a bizottságnak,

amelyet a képviselőház 1903-ban a Khuen-Héderváry-kormány politikai természetű vesztegetéseinek (Papp Zoltán 10.000 koronája) vizsgálatára kiküldött a chlopyi hadi parancs (1903 szeptember 21) után pedig tagja lett a szabadelvűpárt kilences bizottságának, amelynek az volt a feladata, hogy új katonai programot állítson fel. Időközben Tisza István lett a miniszterelnök (1903 október 28). Andrásy támogatta, mert elítélte az obstrukciót, hozzájárult a párhuzamos ülésekhez és hozzájárult volna a házszabályok szigorításához is, de nem értett egyet Tisza Istvánnak az ellenzék erőszakos letörésére irányuló terveivel, sőt határozottan elítélte azt a szélsőséges házszabályrevíziót, amelyet Tisza István híressé vált ugrai levelében pendített meg s 1914 november 18-án a képviselőház hírhedtté vált esti ülésén Percei Dezső házelnök segítségével parlament, csínnyel ki is erőszakolt. (Lex Dániel.) Andrásy ekkor kilépett a szabadelvűpártból. Ezt a lépést választóihoz intézett nyílt levelében azzal indokolta, hogy meg kell akadályozni, hogy az erőszak jogforrássá váljék. Híveivel együtt csatlakozott a szövetkezett ellenzékhez, mely az 1905 január 26-án megjelent általános választásokon óriási győzelmet aratott: a szabadelvű párt megsemmisült. Andrásy Budapest belvárosi kerületében pár szavazattal kisebbségben maradt ugyan Tisza Istvánnal szemben, de Olaszliszkán mandátumot kapott s mikor most a koalíció és a korona kiegyezési tárgyalásai megindultak, ő volt a szövetkezett ellenzék bizalmi embere. Törekvése most az volt, hogy kormányképesé tegye a függetlenségi pártot, de minden igyekezete meghiúsult, mert a korona nem volt hajlandó hozzájárulni a többséggé vált ellenzék követeléseire a magyar vezényszó, a gazdasági önállóság dolgában. Következett a darabont-korszak Fejérváryval, Lányival és Kristóffyval. Andrásy a leghevesebb harcot folytatta ellene. Közben a koronával is folytatott, de eredménytelen tárgyalásokat, míg végre 1906 február 19-én az országgyűlést feloszlatták. Hosszas tárgyalások után a király 1906 'április 8-án az úgynevezett „paktum“ alapján kinevezte a koalíciós kormányt, amelynek Wekerle volt a miniszterelnöke. Andrásy a belügyi tárcát vállalta, nem szívesen ugyan, mert a paktum tudalévóén az általános választó-jog megalkotását tette a kormány legfőbb feladatává, a király egyenes kívánsága elől azonban nem lehetett kitérnie. Közben a vele együtt a szabadelvűpártból 1904 novemberében kilépett disszidensekkel s a szabadelvűpártból 1905-ben újabban kilépett képviselőkkel megalakította a hatvanhetes alkotmánypártot, mely a május elején megtartott általános választásokon nagy sikerrel vett részt. Andrásyt Kassán, Olaszliszkán és Töketerében választották meg. Három mandátuma közül a kassait tartotta meg. A koalíció törvény-

alkotó munkájában nagy része volt. Az ő nevéhez fűződnek az „Alkotmánybiztosítékok“ név alatt ismert törvények (a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről a hatásköri bíróságról), továbbá a gyermekvédelmi, kivándorlási, közegészségügyi törvények egész sora. 1908 szeptemberében terjesztette a képviselőház elé a választó-jog reformjáról szóló törvényjavaslatot, mely a pluralitás elvén alapult. A képviselőház ezt a javaslatot a Bosznia annexiója nyomában járó külpolitikai fejlemények, majd az önálló bank kérdése körül támadt bonyodalmak folytán már nem vehette tárgyalás alá. Andrásy mindinkább szembekerült a függetlenségi párttal, melynek jórésze már választójogi javaslatát is kelletlenül fogadta, sőt a baloldaltól kivált ellenzék, amelyre való tekintettel egészen felesleges módon még a házszabályokat is megszigorították, egyenesen perhorreszkálta. A bankkérdésben a status quo alapján állott, ami még nagyobbá tette az űrt közte s a koalíció legnagyobb pártja között. Inkább katonai vívmányokra törekedett, így akarta elfogadhatóbbá tenni a létszámemelést. De a vívmányok elmaradtak, a bankkérdés holtpontra jutott az osztrák kormány ellenállása miatt s a koalíció bomlása most már feltartózatlan volt. Andrásy még kísérletezett a katonai kérdéssel, de a korona már a legmérsékeltebb követelésekhez sem járult hozzá s a Justh-párt hajthatatlan volt a bankkérdésben.

Most már maga Andrásy sürgette felmentését, ami aztán 1910 január 17-én meg is történt. Wekerle helyébe Khuen-Héderváry lépett s Andrásy, mert nem akart hatvanhetes ellenzékét csinálni a kormánynak, feloszlatta pártját. Híveinek jórésze átment az új kormánypartba, a munkapártba, ő maga pártokon kívül maradt s nem foglalt állást a munkapárt ellen, melynek kifejezett célja a hatvanhetes politika fenntartása s a radikális választójog elleni küzdelem volt. Az 1910 július elsején lefolyt általános választások nagy többséget hoztak a kormánynak. Andrásy, aki a választási harc során egykori fegyvertársai, a Justh-párt ellen harcolt, Nagymihályon, mint pártönkivüli hatvanhetes kapott mandátumot. Az új Házban eleinte tompítani igyekezett a munkapárt és az ellenzék között fennállott súlyos ellentétet, mikor azonban a kormány napirendre tűzte a véderőjavaslatot, mely létszámemelést kért az országgyűléstől, régi programjához híven, a kilences bizottság megállapodásainak a végrehajtását követelte. A helyzet egyre jobban kiélesedett. Justh obstrukciót hirdetett s Andrásy, bár nem helyeselte az ellenzék erőszakos harcmódozatát s bár álláspontja nem fedte a kormányét, mégis megakartta menteni a helyzetet s főrésze volt abban az akcióban, mely a válságot az úgynevezett rezolúciós megoldással kívánta megoldani. (1912 április.) Ez

a terve azonban egyfelől a Justh-párt, másfelől a király ellenállásán meghiúsult. A Khuen-kormány bukása után Andrássy Lukács László miniszterelnöksége alatt újabb kísérleteket tett a parlamenti béke helyreállítására, ezúttal a választójogi priusz alapján. De ez a terve sem sikerült. Az ellenzék obstrukciója folyt tovább, a parlamenti erkölcsök durvulása egyre ijesztőbb méreteket öltött és Tisza István, aki a képviselőház elnökévé választotta magát, most már erőszakkal akarta letörni az ellenzékét. Ez aztán végképpen lehetetlenné tette a megegyezést: az ellenzék most már minden eszközzel megakadályozta a parlamenti tárgyalásokat, Tisza István pedig azzal felelt, hogy erőszakkal vezettette ki az ellenzéki képviselőket a Házból. E sivár parlamenti harcok idején történt az a páratlanul álló eset, hogy a mentelmi bizottság Andrássyt is kitiltotta a Ház üléseiről s hogy Tisza István ennek a határozatnak rendőri hatalommal szerzett érvényt. Andrássy e súlyos parlamenti harcok alatt is élénk figyelemmel kísérte a külpolitika eseményeit. A világpolitika horizontján sötét felhők tornyosultak s Andrássy az 1913. évi delegációban megragadta az alkalmat, hogy a monarchia külpolitikájára elhatározó befolyás tgyakorol jón. Három beszédet mondott a delegációban, amelyek egész Európában nagy feltűnést keltettek. E beszédeinek alap gondolata az volt, hogy a monarchia világpolitikája abban áll, hogy az Anglia és a Német Birodalom között mutatkozó és már-már fenyegető méreteket öltő ellentéteket a világbéke megóvása érdekében áthidalja. A következmények teljes mértékben igazolták Andrássy politikáját. Közben, 1913 szeptemberében újra megalakította pártját, az alkotmánypártot, azzal a kimondott céllal, hogy a kormányt alkalmas időben, mint guvernementális ellenzék átvegye. 1914 tavaszán hosszabb ideig külföldön tartózkodott s Korfu szigetén ismételten alkalma volt arra, hogy a német császárral s Konstantin görög királlyal politikai megbeszéléseket folytasson. A külpolitikai fejlemények most fokozottabb mértékbe vették igénybe a figyelmét s mikor ez év júniusában szerb bérgyilkosok meggyilkolták a trónörökösöt s a feleségét, helyeselte a monarchia energikus fellépését Szerbiával szemben. Mikor pedig a konfliktus a világháborúhoz vezetett, egyik főtényezője volt a magyar pártok között létrejött treuga deinek, mely csak akkor halványodott el, mikor a kormány Andrássy minden figyelmeztetése ellenére a nagy bel- és külpolitikai hibák egész sorozatát követte el. 1915 októberében Berlinben járt, ahol beható tanácskozásai voltak a német államférfiakkal a lengyel kérdésben és mindent megtett, hogy az Amerikával való szakítás elkerülésére bírja a németeket. Sajnos, sikertelenül, aminthogy sajnos, sikertelenek maradtak a béketárgyalások megindítására irányuló ismételt kísérletei is. Mikor 1916-ban felvetődött a hősök választójogának a

kérdése, a társadalmi és politikai béke megóvása céljából melegen pártolta az indítványt. Támogatta Esterházy Móric kormányát és segítette a baloldali elemekkel való választójogi megegyezés létesítésében. Amikor a Wekerle-kormány a munkapárttal való megegyezés érdekében az eredeti választójogi tervezetet megváltoztatta, mindvégig a legélesebb harcot vívta cikkeiben, beszédeiben és nagymihályi választóihoz intézett nyílt levelében (1918 június) az eredeti javaslat megcsonkítása ellen. E küzdelem folytán ki is lépett a negyvennyolcas alkotmánypártból, melynek egyik megalapítója volt. A bolgár összeomlás után a király órá akarta bízni a háború likvidálását. Október elején Svájcba küldte az entente hangulatának megismerése céljából s miután onnan visszatért, már a tizenkettedik óra után, október 25-én közös külügyminiszterré nevezte ki. Mielőtt azonban különbékére irányuló lépései gyümölcsözőkké lehettek volna, október 31-én kitört a lázadás, mire beadta lemondását. Visszavonult a sopronmegyei Dénesfára, ahonnan 1919 januárjában külföldre, Svájcba ment, hogy ott a lehetőséghez képest szolgálja és képviselje a magyar érdekeket. Svájból csak a bolsevizmus bukása után tért vissza: 1920 januárjában az általános választások alkalmával a miskolci I. választókerület egyhangúan választotta meg nemzetgyűlési képviselővé. A nemzetgyűlésen eleinte hosszú ideig párton kívül állt, 1921 elején azonban a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjához csatlakozott, amely vezérévé választotta meg. Ebben a minőségében több nagyhatású beszédet mondott. Elnöke a külügyi bizottságnak, tagja a közjogi, közigazgatási és igazságügyi bizottságnak.

Gróf Apponyi Albert.

(Jászberény.)

Bécsben született 1846 május 29-én, néhai Apponyi György gróf, volt udvari kancellárnak a fia. A jezsuiták kalksburgi intézetében nevelkedett 1863-ig, azután Pesten és Bécsben jogot hallgatott, majd 1868-ban külföldi útra indult. Hosszabb ideig tartózkodott Németországban és Franciaországban. Franciaországban a royalisták arisztokrata társaságába volt bejáratos, akik közül különösen Montalembert volt rá nagy hatással.

A politikai életben 1872 óta vesz részt. Először a szentendrei kerület választotta meg képviselőnek Deák-párti programmal. Fényes szónoki képességei már első felszólalása alkalmával szenzáció erejével hatottak. Az 1875-iki választásokon négy kerületben is kisebbségben maradt s csak 1877-ben

választották meg a bobrói kerületben. Ezúttal a konzervatív Sennyey-párt programjával kapott mandátumot. Sennyey Pál báró visszavonulása (1878) után, mikor az egyesült (mérsékelt) ellenzék megalakult, ehhez csatlakozott s ragyogó szónoki tehetsége ebben a pártban csakhamar vezető szerephez juttatta. Ebből az ellenzékéből alakult később a „Nemzeti Párt“. 1889-ben mint az összes ellenzéki pártok vezére nagy sikerrel vett részt a véderővitában, a kiegyezésben -foglalt nemzeti jogok érvényesítését követelve. Tisza Kálmán lemondása után a közigazgatási reform kérdésében támogatótá Szapáry Gyulát s a politikai világban már azt hitték, hogy Apponyi fuzionálni fog a kormánypárttal. Ő azonban újból ellenzékbe ment, amikor Szapáry a szélső baloldal obstrukciójának hatása alatt kétszakaszos törvényjavaslatot terjesztett elő, melyben beírta azzal, hogy a közigazgatás államosításának elvét törvénybe iktassa. Az 1892-iki választásokon a Nemzeti Párt megerősödve került ki a választási harcból, ő maga pedig Szapáry gyöngé kormányzatával szemben úgyszólván magához ragadta a képviselőház vezetését. 1892 május 27-én mondotta híres beszédét, mely az egyházpolitikai reformhoz megadta az iniciatívát. A helyzet ekkor olyan volt, hogy politikai körökben már Apponyi miniszterségével számoltak, ő azonban miniszterségének feltételül kikötötte, hogy a magyar nemzeti jelvények a hadseregben az ország tekintélyének megfelelő módon érvényesüljenek. Ezen aztán a minisztersége is meghiúsult. Az egyházpolitikai reform kérdésében sem értett egyébként teljesen egyet a kormánnyal és nem szavazta meg a kötelező polgári házasságot. Mikor aztán Wekerle a főrendiháznak a kötelező polgári házasság kérdésében tanúsított ellenállása miatt kénytelen volt lemondani, a király Apponyi tanácsát is kikergette a válság elintézése dolgában. Wekerle bukása után heves ellenzéki harcot vívott Bánffy Dezső ellen, de a millenniumi ünnepre való tekintettel 1896-ra ő kezdeményezte a „Treuga deit“. 1896-ban azonban még nem ért véget és Apponyi harca Bánffy ellen már ismét megkezdődött, mert a kormány az ebben az évben lezajlott választásokon igénybe vette az erőszak és a korrupció minden eszközét. Apponyi kíméletlenül ostromozta a közéleti korrupciót és rendkívül hevesen támadta Bánffyt az „ischli klauzula“ miatt. Mikor aztán 1894-ben' az ellenzék obstrukciót indított Bánffy ellen, ő passzív vett részt ebben a harcban, mely végül is Bánffy bukásához vezetett. Széll Kálmán kormányának megalakulása után pártjával együtt belépett a szabadelvű pártba. Az 1901-es képviselőház elnökévé választotta és ugyanebben az esztendőben valóságos belső titkos tanácsos lett. Az 1903. évre szóló újoncjavaslat letárgyalása előtt előterjesztette katonai programját az ugyneve-

zett katonai nemzeti engedmények megvalósítását követelve, de hozzájárult ahhoz, hogy a kérdés megoldása az új véderőtörvény megvalósításáig elhalasztassék. Ezért Apponyi, bár a szabadelvű párt nagy része nem tartotta az elnöki pártatlansággal összeegyeztethetőnek, hogy a vezényszót követelő küldöttségeket mint a ház elnöke fogadta, nem is helyeselte a függetlenségi párt obstrukcióját az ujoncjavaslat ellen, de mint elnök a legtökéletesebb tárgyilagossággal vezette a ház sokszor felette viharos tárgyalásait és fel kell jegyezni, hogy a nála jelentkező küldöttségeket arra intette, őrizzék meg a parlament iránt való bizalmukat. Széll bukása után 1903 július 21-én, hogy az obstrukciót megállítsa, leszállt az elnöki székől s hatalmas beszédet mondott a parlamenti béke érdekében. Védelmére kelt Khuennek, az új miniszterelnöknek, de újra állást foglalt katonai követelése mellett. Az obstrukció folyt tovább Khuen másodszori lemondásáig s mikor most már a szabadelvű pártnak is állást kellett foglalnia katonai kérdésekben, a párt új katonai programjának megalkotására kiküldött kilences bizottságnak Apponyi is tagja lett. Apponyi az ellenzék felé hajlott. Álláspontját aem sikerült ugyan érvényesíteni, de mégis bennmaradt a szabadelvű pártban, egészen addig, amíg nyilvánvalóvá nem vált, hogy katonai követeléseit ebben a pártban meg nem valósíthatja. Kilépési szándékát a többség által elhatározott párhuzamos ülések, amelyek az obstrukció erőszakos letörését célozták, érelték meg. November 26-án kilépett a pártból, az elnökségről már előbb, november 3-án mondott le. (Utóda Perczel Dezső lett.) Velemetek a volt nemzeti párt tagjai, akikkel most újból megalakította a Nemzeti Pártot. Ez a párt 67-es volt, de különösen a katonai» kérdésben erősen közeledett a függetlenségi párthoz s a Tisza István tervezte házszabályszigorítás kérdésében is magáévá tette a függetlenségi álláspontot, mely a házszabály revízióját a választójog lényeges kiterjesztésével hozta junktimba. Az ellenzék támadásainak Apponyi volt a vezére s ő volt az, aki 1904 november 18-án az egész ellenzék nevében kijelentette, hogy a többség által kierőszakolt házszabályrevíziót sohasem fogja elismerni. Ezt követte este az emlékezetes Perczel-féle zsebkendőszavazás. Apponyi belépett az ellenzéki pártok szövetségébe s folytatta a harcot, a kormány pedig darabontokat szerződtetett a lex Dániel védelmére. Az ellenzék azonban december 13-án szétverte az őrséget és szétrombolta az ülstermet. Tisza házfeloszlatással akart felelni. Apponyi az 1867. évi X. t.-c.-re hivatkozott, mely tiltja az országgyűlés feloszlatását a jövő évi budget megszavazása előtt, s mivel Tisza a házat mégis feloszlatta, végkép csalódva a 67-es elvekben,

még az év végén bevonult a függetlenségi pártba s az 1905 január 26-án megejtett általános választásokon 5 vezette a választási hadjáratot, mely a függetlenségi párt, illetve a koalíció szenzációs győzelmével végződött. A többséggé vált ellenzék azonban még nem volt „kormányképes“, a közvetítő kísérletek (Andrássy, Szögyény-Marich, Széll, Burián, Lukács László kísérletei) eredménytelenek maradtak. Jött a Fejérváry-kormány s ezzel az anarchia teljessé vált. Szeptember 23-án a király meghívta az ellenzéki koalíció vezéreit, köztük Apponyit, aki a „nemzeti ellenállás“ vezére volt és aki, hogy Kristóffy terveit ellensúlyozza, a választójog széleskörű kiterjesztése mellett is állást foglalt. 1906 április 8-án végre létrejött a korona és a koalíció között a katonai kérdés kikapcsolásával az úgynevezett „paktum“ s az április 9-én Wekerle elnöklete alatt kinevezett kormányban Apponyi a kultusztárcát vállalta. 1910 január 17-ig, a kabinet lemondásáig volt tagja a kormánynak. Miniszerségéhez fűződnek a néptanítók fizetésrendezéséről, az állami és nem állami iskolák jogviszonyainak szabályozásáról, az ingyenes népoktatásról s a lelkeszi kongruáról szóló törvények. A katolikus autonómiáról, a gazdasági népoktatásról, a középiskolák s az egyetemi oktatás reformjáról szóló javaslatait a képviselőház a bankkérdés körül 1909-ben kitört válság miatt már nem tárgyalhatta le. A koalíció bukása után mikor a függetlenségi párt kettészakadt a Kossuth-párthoz csatlakozott, s mint ennek tagja kapott újra mandátumot régi kerületében Jászberényben az 1910 júniusában lefolyt választásokon.

A Kossuth-párt élén vett most részt az ellenzék harcaiban, amelyek az akkori kormányzati eszközök mellett bizony nem lélekemelő jelenetekhez vezettek a képviselőházban. Kossuth Ferenc 1914-ben bekövetkezett halála után ő lett a párt elnöke. A háború kitörésekor ellenzék és kormány a legélesebb harcban állottak egymással. Ekkor Apponyi volt az, aki a pártok kibékülését kezdeményezte, hogy a válaszfalak ledöntésével az egész közvélemény egységesen álljon a kormány mögött az országra kényszerített harcban. Ez volt a magyar parlament második treuga dei-je, mely az ő nevéhez fűződik. A treuga dei 1916-ig tartott. Ekkor az ellenzék, látva azokat a nagy hibákat, amelyek a külügyek és a hadügyek vezetése körül történtek, azt követelte, hogy ez ügyek viteleire neki fokozottabb befolyás engedtessek. A király és a kormány hozzájárultak ehhez a követeléshez és az ellenzék Apponyit, Andrássyt és Rakovszky Istvánt küldte ki az ellenőrző bizottságába. Az akkori külügyminiszter, Burián István báró azonban oly visszataszítóan viselkedett a bizottsággal szemben, amikor az Bécsben megjelent, hogy mind a hárman a

képviselőház nyílt ülésén lemondottak megbízatásukról. A harc a képviselőházban most a választójog körül folyt. Apponyi egyike volt az elsőeknek, aki a nagy véráldozatok után, amelyeket a magyar nép a háborúban hozott, a választójog demokratikus kiterjesztését követelte. Tisza István, a miniszterelnök nem engedett, de mikor 1917 áprilisában megjelent a király kézírata a választójog tárgyában, Tisza pozíciója megrendült és hamarosan távozni volt kénytelen! Az utána következő Eszterházy-kormányban, majd a két háborús Wekerle-kormányban Apponyi kultuszminiszter lett. Vázsonyival együtt távozott a kormányból 1918-ban nyár derekán.

A Károlyi rezsim idején teljesen visszavonult a közéletől, a diktatúra elől pedig menekülni volt kénytelen. A vörösök nem engedték vasúton elutazni a fővárosból: kocsin menekült s egyideig Fejér megyében s a Dunántúl más vidékein bujdosott, míg végre nagynehezen sikerült átjutnia a Dunán, eberhardi birtokára, ott élt sokáig a diktatúra összeomlása után is és csak 1919 novemberében jött haza, amikor az ántánt budapesti főmegbízottjának, Sir Clerknek kezdeményezésére megindult kibontakozási tárgyalások jelenlétét nélkülözhetetlenné tették. „Vállalni fogom, amit a sors nekem szánt“, mondotta hazajöttekor, „úgy, hogy vállalkozásom eredményes is legyen.“ Mikor pedig megkérdezték, mi a felfogása a keresztény nemzeti irányról, azzal felelt, hogy aki őt ismeri, ismeri ebbeli felfogását is, majd hozzátette: „Az én kereszténységem nem ismer sem felekezeti gyűlölséget, sem fajgyűlöletet, az üldözés pedig nem politika.“ Jelenléte láthatóan erősebb lendületet adott a kibontakozási tárgyalásoknak, amelyek egy koncentrációs kormány alakítását célozták. A tárgyalások már-már oly fordulatot vettek, hogy ő alakítja meg a koncentrációs kormányt, amire' ő maga egyébként sohasem törekedett, amikor ez a kombináció a kereszténynemzeti egyesülés ellenállásán az utolsó pillanatban meghiúsult. November 18-án, a Clerk elnöklete alatt tartott utolsó pártközi konferencián mondotta e párt megbízásából Ereci Károly, a Friedrich-kormány közlélezési minisztere, hogy egy Apponyi-kormányt nem támogathatna. „Végre egy őszinte szó!“ felelte Apponyi indulattól reszketve, „ezt előbb is megmondhattátok volna; ezért kár volt engem zaklatni“ s otthagyta tanácskozást, mely azután a Huszár-kombináció előterébe jutásával végződött.

Apponyi most újra visszavonult az aktuális politikától és a béketárgyalások előkészítésének szentelte minden munkáját, miután a közóhajnak engedve már előbb kilátásba helyezte, hogy elvállalja a Párisba küldendő békeküldöttség elnökségét. December 2-án vette kézhez Huszár Károly miniszterelnök a

békekonferenciára szóló meghívást s a kormány a december hó 5-én megtartott minisztertanács határozatából most már hivatalosan is felkérte Apponyit az elnökség elvállalására. Apponyi vállalta a súlyos, szinte emberfeletti feladatot. A békebizottság 1920 január 16-án megalakult s az ő vezetésével február 7-én megérkezett Párisba, Február 15-én vette át Neuillyben a békeokmányt s a következő napon február 16-án mondotta el a legfőbb tanács előtt híres „békeexpozéját“, mely az egész világon feltűnést keltett. Ez a beszéd, mely világraszóló elokvenciájával és megdönthetetlen igazságú tartalmával felnyitotta a legfőbb tanács szemét, egyik legnagyobb sikere volt Apponyinak, bár az ántánt úgy elkötelezte magát kisebb fegyvertársainak, hogy a legfőbb tanács e kötelezettségen nem tudta túltenni magát. Később Apponyi, amikor kiderült, hogy a legfőbb tanács dacára az időközben támadt jobb belátásnak nem volt hajlandó a szerződést módosítani, lemondott nehéz tisztéről, melynek viselésével örök hállára kötelezte nemzetét. Mint emlékezetes, a szerződést Bénárd Ágost dr., a Huszárkormány népjóléti minisztere írta alá.

Időközben régi kerülete, a hűséges Jászberény a nemzetgyűlés tagjává választotta. Apponyi pártokon kívül maradt s a politikai életre hatást gyakorolni nem igyekezett, mégis valahányszor felszólalt, szavának mindig rendkívüli súlya volt, ha nézetei nem egyeztek is meg az uralkodó politikai irányzattal. 1920 őszén feltűnést keltő beszédet mondott Jászberényben, amelyben óvott a szélsőségektől, a megértés és a kiengesztelődés politikáját hirdette s a politika aktuális kérdéseiről a legnemesebb liberalizmus szellemében nyilatkozott. A konszolidáció ezzel a beszéddel vette kezdetét.

1921 májusában ünnepelte hetvenötödik születésnapját és ezzel együtt közéleti tevékenységének ötvenedik évfordulóját. Életének e nevezetes napján rendkívül meleg, valósággal túláradó ünneplésnek volt tárgya. A nemzetgyűlés neki szentelte május 26-iki ülését, a következő napon pedig a kormányzó, a főváros és az egész ország közönsége ünnepelte a „legnagyobb élő magyart“, aki nemes egyszerűséggel és szerénységgel köszönte meg a nem várt és nem keresett ünneplést.

Legutóbb Géniben járt, ahol igen nagy sikerrel vett részt a népszövetséget előkészítő nemzetközi bizottság tárgyalásain. A bizottság egyik alelnökévé is megválasztotta. Ez alkalommal felkereste a Svájcban élő királyt is, aki őt az aranygyngyas-rend lovagjává nevezte ki.

Neve a külföldön, Amerikában, csakúgy mint Európában, már régóta közbecsülésben áll. Mindenütt Magyarország reprezentatív államférfiének és a világ egyik legnagyobb szónokának ismerik, aki angolul, franciául, olaszul és németül

épolj elokvenciával szónokol, mint magyarul. Hogy Magyarországot a régi közös diplomácia mesterkedései ellenére a külföldön mégis ismerik, az legfőképpen az ő érdeme. Az interparlamentáris konferenciákon mindig ő képviselte Magyarországot, igen sok sikerrel. Külföldi revükben és napilapokban sokat dolgozott, ismertetve Magyarország speciális helyzetét a monarchiában, vitatva és hirdetve jogait és aspirációit. Különösen Amerikában aratott nagy sikereket: ott tartott beszédei Kossuth Lajos emlékezetét idézték fel az amerikai közvéleményben.

Igazgatósági tagja a Magyar Tudományos Akadémiának, rendes tagja a Kisfaludy Társaságnak. Tiszteletbeli államtudományi doktora a budapesti és a kolozsvári egyetemnek és tiszteletbeli orvostudományi doktor a budapesti egyetemen. Elnöke a Szent István Akadémiának és rendes és tiszteletbeli tagja számos társadalmi és tudományos egyesületnek. Diszpolgára sok magyarországi városnak és rendes tagja Budapest törvényhatósági bizottságának. Összegyűjtött beszédei két kötetben jelentek meg. Emlékezetes munkája: *The juridical nature of the relations between Austria and Hungary* (Ausztria és Magyarország viszonyának jogi természete), mely 1907-ben jelent meg. A Kisfaludy Társaság „Aesthetika és politika, művész és államférfiu“ címmel adta ki a Társaságban elmondott székfoglalóját 1895-ben.

Dr. Avarffy Elek.

(Budapest, XIX. választókerület.)

Aradon született 1880-ban. Középiskoláit Aradon, az orvosegyetemet Budapesten végezte. Ugyanitt avatták az orvostudományok doktorává. Tizenegy évig volt asszisztens a budapesti egyetem I. számú nőklinikáján. Fél évet berlini egyetemen töltött, a legkiválóbb specialistáknál. Az orvosi szakirodalomnak egyik kitűnő művelője. Sok tudományos értekezése jelent meg az „Orvosi Hetilapban“ és a német tudományos szakfolyóiratokban. A háború alatt rövid ideig a 29. honvéd gyalogezredben volt orvos, majd kórházparancsnok lett. A *Signum Laudis* és a hadiékítményes Vörös Kereszt III. osztályú díszermének tulajdonosa. A kommün alatt a Csilléry—Friedrich csoportnak volt egyik agilis tagja és már ebben az időben hozzáfogott a „Magyar Orvosok Nemzeti Szövetségének“ megszervezéséhez, melynek most igazgatója, a kommün bukása után egyik alapítója volt a Keresztény Nemzeti Pártnak. Szenvédélyes vadász és sok és ékes tollal megírt természetleírása jelent meg a „Vadászlap“-ban. A nemzetgyűlésbe a

budapesti XIX. választókerület küldte be a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával. Győzelme egyike volt a legnehezebb és legnagyobb feltűnést keltő győzelmeknek, mert 8035 szótöbbséggel győzött báró Perényi Zsigmonddal szemben. Fővárosi bizottsági tag. Tagja a kivándorlási és véderőbizottságnak.

Áment Ferenc.

(Elek.)

Eleken, Arad megyében született 1888-ban. Középiskoláit a nagykárlyi piarista és a békéscsabai ág. ev. gimnáziumban végezte. Érettségi után a felső kereskedelmi iskola kétéves tanfolyamát hallgatta, 1909-ben önkéntesi évét szolgálta Kiszécsényen a 7. lovastüzérszázadnál. Onnan hazatérve a Bánátban levő temesfűzkúti gazdaságában gazdálkodott 1913-ig, amikor megnősülvén a Békésgyula határában levő szentbenedeki birtokára költözött. Négy évet töltött a harcúton, kettőt az első vonalban, kettőt az 1. lovashadosztályhoz beosztva. A forradalom alatt megszervezte a nemzetőrséget, amely az egész idő alatt fenntartotta a rendet. Mint a vármegye törvényhatóságának és a község képviselőtestületének tagja s több társadalmi intézmény vezetője, mindig tevékeny részt vett a vármegye társadalmi életében. A tiszántúli választások alkalmával a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának programjával mintegy négyezer szótöbbséggel győzött az eleki kerületben két ellenjelölttel szemben. Tagja a földmívelésügyi, kivándorlási és véderőbizottságnak.

Balta Aladár.

(Békéscsaba.)

Iregyi Balla Aladár régi magyar nemesi család sarja. Született Újvidéken 1867-ben, iskoláit Újvidéken, a főreáliskolát Pécsen és Budapesten végezte, majd Angliában a cainbridgei egyetemen hallgatta a nemzetközi jog, a közjog és parlamenti jog híres tanítómestereit. 1894-ben ügyvédi diplomát szerzett. 1902-ben megválasztották Újvidék törvényhatósági főügyészévé, 1906-ban kinevezték Újvidék város főispánjává. Főispán korában igen sokat foglalkozott a nemzetiségi kérdéssel. A magyar kormányhoz a nemzetiségi kérdés helyes megoldását tárgyaló felterjesztéseiben rámutatott miként lehetne a külföldi agitátorok által felizgatott nemzetiségeinket megalgedetté tenni. Nemzetiségi politikájának egyik kézzelfogható eredménye volt, hogy az 1908-ban Karlócán megtartott utolsó szerb patriarcha-

választáson két eredménytelen választás után a magyar nemzeti politikához hű Bogdanovics Lucián budai püspököt választották meg karlócai szerb patriarchává. 1917-ben időközi választáson Komárom város képviselőjévé választotta függetlenségi párti programmal. E minőségében a háború alatt többször felszólalt a függetlenségi törekvések mellett és nyíltan rámutatott a hármasszövetségnek a magyar nemzetet fenyegető veszélyes politikájára. Sovén nemzeti irányzata miatt az összeomlaskor felülkerekedett elemek aktív szerephez jutni nem engedték. Amikor 1918 november első napjaiban azt tapasztalta, hogy a hazatérülő magyar hadtesteket mindenütt lefegyverezik, elment Zágrábra rendkívüli követnek, hogy ott az Olaszországból Horvátországon keresztül hazatérő magyar csapatok teljes felszereléssel történő sima hazajövetelét biztosítsa. Ez a törekvése ügyes diplomáciai eljárásával sikerült is, csak hogy a budapesti kormány a zágrábi kormánnyal kötött megállapodásokat nem hajtotta végre. Bállá ezért állásáról leköszönt és élére állt a vörös blokkal szemben alakult nemzeti bloknak.

A proletárdiktatúra kitörése éjjelén menekült családjával Körmöcbányára. Huszárhadnagy fia Budapesten maradt és már néhány nap múlva a Dormándy-féle ellenforradalmi akciója miatt a bolsevisták kezére került, akik halálra kínozták és csakis Freeman angol kapitány erélyes fellépésével lehetett a kivégzéstől megmenteni. 1919 június havában sok más száz ellenforradalmárral együtt a jugoszláv hatóságok támogatásával Szegedre került, ahol a második ellenforradalmi kormányban a belügyminiszteri tárcát vállalta. Ezen minőségében kétszer fordult meg a kormány megbízásából Belgrádban, előbb gróf Teleki Pál majd Belitska Sándor kíséretében — hogy a szerbek támogatását biztosítsa a proletárdiktatúra letörésére.

A Friedrich-kormány megalakulása után a fővárosba került s a kisgazdapárt központi szervezési munkálataiban résztvett. A tiszántúli választások alkalmával Békéscsabán nagy többséggel győzött a kereszténypárt jelöltjével szemben. Később a kisgazdapártból a királykérdéssel kapcsolatosan kilépett s a függetlenségi kisgazdapártnak egyik megalapítója volt. Az ellenzéki padosorokból több nagysikerű beszédet mondott. Az 1920—21. évi költségvetési vita általános tárgyalása alkalmával elmondott beszéde, amelyben a monarchia összeomlásának okait ismertette, feltűnést keltett. A nemzetgyűlési ellenzék akciójának, amelyet a közsabadságok helyreállítása érdekében indított, egyik vezetője. Külpolitikai tartalmú felszólalásai általános figyelmet keltenek. A parlamenti ellenzék egyik legharcosabb tagja. A véderő- és számvizsgáló bizottságba választották be.

Dr. Barla-Szabó József.

(Szigetvár.)

A budapesti Bethesda-kórház igazgató-főorvosa. Született 1883 március 23-án Somogy visontán. Családjának férfitagjai állandóan vezetőserepet vittek Somogy vármegye függetlenségi és 48-as politikájának irányításában. Gimnáziumi tanulmányait Somogycsurgón végezte. Orvosi tanulmányait a budapesti egyetemen 1906-ban kitüntetéssel fejezte be. Orvostanhallgató korában résztvett a budapesti egyetemi Bethlen Gábor-Kör megalapításában; 1904-ben e körnek elnöke volt. Orvostdoktori oklevelének elnyerése után Réczey professzor klinikájára ment, hol 1909-ben műtősebész oklevelet szerzett. Hatósági tisztviselő és középiskolai egészség-tanár. Orvosi oklevelének megszerzése óta állandóan klinikai és kórházi intézetekben dolgozik és munkásbiztosítási intézményekben foglalkozik. A Magyar Sebésztársaság ülésein több orvostudományi előadást tartott. A háború kitörésétől katonai egészségügyi intézetekben dolgozott mint ezredorvos. 1916 januárjában mint ezredorvost a Révész-utcai rokkantakat utókezelő gyógyintézetbe nevezték ki Verebély tanár osztályára, aki mellett a rokkantak sebészetének művelésében igen jelentékeny szerepet végzett. Ezzel kapcsolatban a budapesti Orvosegyesület-ben több bemutatóelőadást tartott. Munkatársa az „Uránia“ c. tudományos folyóiratnak. A Bethesda-kórház sebészeti osztályára főorvosnak, Kertész József egyetemi magántanár utódjául, 1906 októberében választották meg; 1919 január 15-ike óta e kórház igazgató-főorvosa. Nős, négy fia van. A nemzetgyűlési választáson egyhangúlag került be képviselőnek a szigetvári kerületben, miután ellenjelöltje a szükséges számú ajánlást nem tudta megszerezni. Kisgazdapárti program alapján választották meg. Egyike a Ház legrokonszenvesebb tagjainak. Nagyatádi Szabó István híve. A nemzetgyűlésen több beszédet tartott. Elénk feltűnést keltett az a beszéde, amelyben egy incidens kapcsán Bárczy István polgármesteri működését támadta meg. Tagja a mentelmi, munkásügyi és gazdasági bizottságnak.

Bartos János.

(Ugod.)

1885-ben született Besztercebányán. Középiskolái elvégzése után Zólyom vármegye szolgálatába lépett és egyúttal azonnal élére állott az 1905-ben megalakult keresztényszocialista párt felvidéki szervezési mozgalmának. 1908-ban Budapestre jött s a Katolikus Népszövetség központi titkára lett.

Ugyanekkor átvette a Néppárt tót hivatalos lapjának, a „Krestan“-nak felelős szerkesztését. Mint a Katolikus Népszövetség központi titkára az egész Felvidéket megszervezte. 1911-ben az aranyosmaróti kerület választotta meg néppárti programmal képviselőjének. Ezt a kerületet egészen a Károlyi-forradalom idejéig képviselte. A háború alatt a 11. és 19. gyalogezred kötelékében frontbeli szolgálatot teljesített. A Károlyi-forradalom kitörése után Bars megye törvényhatósága által megindított mozgalom hatása alatt, valamint az egész felvidéki tót lakosság kérelmére kormánybiztosságot vállalt. 1918 októberében a cseh megszállás ellen tiltakozva a Nemzeti Tanáccsal szemben megalakította a Magyarországi Tótok Tanácsát, amelynek elnökévé választották. A csehek ellen a Szmrecsányi-féle érsekújvári ellentállási mozgalommal kapcsolatban a Felvidék több megyéjét szervezte meg. A kommün kitörése után el kellett hagynia az országot. Miután Csehországból kiutasították a kommün alatt részben Bécsben, részben Szegeden tartózkodott. Szegeden a Nemzeti Hadsereg Toborzó bizottságának alelnöke lett és tevékeny részt vett a hadsereg megszervezésében. A kommün bukása után a Friedrich-kormány Esztergom, Győr, Fejér, Komárom és Veszprém megyék kerületi kormánybiztosává nevezte ki. Az általános nemzetgyűlési választások alkalmával az ugori kerület keresztény nemzeti egyesülés párti programmal 3600 szótöbbséggel választotta képviselőjének Kis Dénes, a kisgazdapárt jelöltjével szemben. A kérvényi bizottság elnöke, a közigazgatási bizottság jegyzője, a közigazgatási közlekedési, mentelmi és. vízügyi bizottság tagja.

Bárány Imre.

(Somorja.)

1863-ban született a somogy megyei Gombán. Középiskoláit Budapesten, Nagykanizsán és Csurgón végezte. 1899-ben a keszthelyi gazdasági akadémián diplomát nyert. Ezután a gyakorlati gazdasági pályára lépett. Több uradalomban működött előbb mint gyakornok, majd hosszú időn át volt a hédervári Héderváry uradalom központi intézője. Később a pozsony megyei Sárfenyőszigeten szerzett bérletet s azóta itt gazdálkodik. Bejárta Belgiumot, Németországot, Svájcot, Hollandiát és Dániát, ahol mezőgazdasági tanulmányokat folytatott. A kommün alatt részt vett az ellenforradalmi mozgalmakban. Politikával sohasem foglalkozott s mandátumát is amelyet a somorjai kerület kisgazdapárti programmal egyhangúlag juttatott neki, csak többszöri visszautasítás után fogadta el. Tagja a földművelésügyi és közigazgatási bizottságnak.

Dr. Bárczy István.

(Budapest, XIII. választókerület.)

Született 1866-ban Budapesten. Édesatyja Sacher Gusztáv főreáliskolai tanár volt, édesanyja bárcziházi Bárczy Berta. Gimnáziumi és egyetemi tanulmányainak befejezése után 1889-ben a főváros szolgálatába lépett. Egyidejűleg a községi kereskedelmi iskola tanára lett és könyvet írt a nemzetgazdaságtan alapelveiről. A fővárosnál aránylag rövid idő alatt szédületes karriert futott be. 1901-ben tanácsnok lett, a közoktatási ügyosztály élére került és öt esztendő alatt megkészszerzte a főváros iskoláinak számát. Hatalmas munkabírásának, széleskörű tudásának, nagy tehetségének elismeréséül a főváros törvényhatósági bizottsága 1906 június 10-ikén Budapest polgármesterének választotta meg. Ellenjelöltje néhai Sipőcz László árvaszéki elnök, a jelenlegi polgármester édesatyja volt. Bárczy István polgármesterségéhez fűződik a modern Budapest kialakulása. A községesítés elvét Vázsonyi Vilmos segítségével ő valósította meg a gyakorlatban. Közel tizenkét esztendő polgármesteri működése alatt a főváros községesítette a gázművet, az villamosműveket, a vásárpénztárt, az élelmiszerüzemet, kötszerüzemet, a Városi Villamosvasutat, a hirdetővállalatot, az állatkeretet, a fürdőket stb. Utolsó alkotása volt a háború folyamán a Népjóléti Központ létesítése. 1917-ben a közgyűlés a hármaskirályi jelölés alapján Bárczyt főpolgármesternek választotta meg, nemsokára a király a Wekerle-kormány előterjesztésére főrendiházi tagnak nevezte ki. A forradalom kitörését megelőző napokban ismételten szerepelt mint miniszterelnök-jelölt és többször királyi kihallgatáson jelent meg Gödöllőn és Budapesten. Főpolgármesteri állásáról a Károlyi-kormány alatt lemondott. A proletárdiktatúra bukása után előbb Ugrón Gáborral együtt megalapította a Polgári Békepártot, majd amikor ez a párt fuzionált a demokratapárttal, a Nemzeti Demokrata Polgárpárt vezető tagja lett. Ennek a pártnak a képviselőjeként foglalt helyet mint igazságügyminiszter Pluszár Károly koncentrációs kormányában. A nemzetgyűlési választásokon a főváros XIII-ik választókerülete a keresztény nemzeti egyesülepárti báró Barkóczy Sándorral szemben nagy többséggel képviselőnek választotta meg. A fővárosi törvényjavaslatnál több ízben felszólt és rámutatott a javaslat hibáira. 1921 elején kilépett a demokratapártból és mint a Polgárok és Munkások Szövetségének egyik alapítója, a liberális blokk elnöke lett. Tagja a főváros törvényhatósági bizottságának. Elnöke az Egisz részvénytársaságnak és az Idegenforgalmi vállalatnak. Tagja a nemzetgyűlés igazságügyi és zárszámadásvizsgáló bizottságának.

Bencze Gábor.

(Dunavecse.)

1871-ben született a pestmegyei Solton. Négy gimnáziumot végzett Kunszentmiklóson. Azóta birtokán gazdálkodik. A vármegyei törvényhatóság és községi képviselőtestület tagja. 1892/3-ban a 38. gy. e.-nél katonai szolgálatot teljesített. A híres solti ellenforradalomban aktív részt vett. A dunavecsei kerület 360 abszolút többséggel, kisgazdapárti programmal képviselővé választotta Platthy György a kerület volt képviselőjével szemben. A véderő- és kivándorlási bizottság tagja.

Beniczky Ödön.

(Szombathely.)

Született Zólyomban 1878 február 12-én. Középkolai tanulmányait a beszercebányai s a kalocsai gimnáziumban végezte. A budapesti tudományegyetemen jogi- és államtudományi tanulmányokat folytatott. Katona éveit a tiroli császárvadászezrednél töltötte, ahonnan mint t. hadnagy vált meg. Majd a hírlapírói pályára lépett s tagja lett az Alkotmány szerkesztőségének. Mint e lap politikai rovatvezetője részese volt az országgyűlési néppárt összes küzdelmeinek. Publicisztikai tevékenysége általános elismerésre talált. Az országgyűlés képviselőházának 1906-ban lett tagja, amikor Rózsahegyén választották meg néppárti programmal. 1917-ben az Esterházy kormány alatt Bars, a Wekerle-kormány alatt Bars és Esztergom vármegyék főispánja volt. Politikai pályájának nevezetesebb eseményei az önálló bankmozgalom idején összeütközései az akkori függetlenségi párttal és annak vezérével Justh Gyulával. Szerepelt továbbá az ismeretes kaszinó-afférben, midőn a parlamenti őrséggel kapcsolatban felmerült ügyben az összes tisztek kiváltak a Nemzeti Kaszinóból. Az összeomlás után visszavonult a politikai élettől s csak a diktatúra bukása után jelent meg újra a politikai életben. A kommün alatt a bécsi ellenforradalom egyik szervezője volt. Tagja volt az Anti-bolsevista Comiténak s e minőségében sokat tartózkodott Prágában, ahol a Csallóköznek az ellenforradalom felvételére való átengedése iránt tárgyalásokat folytatott — sajnos eredménytelenül — a csehekkel. A keresztényszociális gazdasági párthoz, mint a régi néppárt elveinek letéteményeséhez csatlakozott s a párttal együtt vonult be a keresztény nemzeti egyesülésbe, amelynek programjával a szombathelyi kerület küldte a nemzetgyűlésbe egyhangú választással. A Friedrich kormányban belügyi államtitkár, Huszár Károly koncentrációs kormányának belügyminisztere volt s Huszár Károly-

lyal együtt távozott a kormányból 1920 március 16-án, amikor is Ferdinándy Gyula lett az utódja. IV. Károly húsvéti látogatása alkalmával a király látogatására le akart utazni kerületébe, Szombathelyre, de Hajmáskéren magasabb parancsra feltartóztatták, amiből súlyosabb természetű mentelmi ügye támadt, mely nehéz bonyodalmakat vont maga után. Ekkor, anélkül, hogy más párthoz csatlakozott volna, kilépett a keresztény nemzeti egyesülés pártjából. A nemzetgyűlésen legutóbb nagy feltűnést keltő beszédeket mondott, amelyekből több lovagias ügye származott. Tagja a nemzetgyűlés közigazgatási, pénzügyi, összeférhetetlenségi állandó, közjogi és véderő bizottságának.

Benkő Gábor

(Tiszalök.)

1881-ben született Székelyudvarhelyen. Középiskolai tanulmányai után a Ludovika Akadémiát végezte el. Még a háború előtt főhadnagyi rangban nyugdíjaztatta magát. A háború alatt reaktiváltak s mint százados volt künn a harctéren. Majd ismét nyugdíjba ment s Erdélyben telepedett le. Itt érte a forradalom, amelynek kitörése után tevékeny részt vett a nemzetőrség megszervezésében. Jelentékeny szerepet játszott az ellenforradalmi mozgalmakban. A Szabó Sándor lemondásával megüresedett tiszalöki mandátumot nyerte el az augusztus 29-én tartott időközi választáson többek között a volt képviselővel szemben. A Friedrich vezetése alatt álló ellenzék proramájával választották meg, később belépett a kisgazdapártba. A kivándorlási és naplóbíráló bizottság tagja.

Dr. Berky Gyula.

Sarkad (Nagyszalonta.)

A baranyamegyei Zalátán született 1884-ben. Atyja zalátai református lelkész volt. Középiskoláit Nagyenyeden, egyetemi tanulmányait Kolozsváron végezte kitűnő eredménnyel. Már ifjúkorában köz- és mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi tanulmányokat folytatott. Különös előszeretettel foglalkozott a mezőgazdasági munkáskérdéssel. 22 éves korában írta „A mezőgazdasági munkások helyzetéről“ c. első művét. Tanulmányai kiégésztése végett több ízben tett külföldi utakat. 23 éves korában gazdálkodni vonult vissza kis birtokára. Számos gazdasági és kulturális intézmény irányítója lett. Vármegyei tb. szolgabíró a vármegyei törvényhatósági bizottságnak, a városi képviselőtestületnek, iskolaszéknek tagja, a drávavölgyi vasút, siklói nép-

takarékpénztár igazgatósági tagja, a Keresztény Nőegyesület titkára. A nagyatádi Szabó István vezetése alatt állott Kisgazdapárt országos szervezési munkálataiban már hét év óta szóval és tollal igen tevékeny részt vesz. A nemzetgyűlési választások alkalmával sok kerületet járt be, ahol kitűnő szónoki képességeivel mindenütt magával ragadta hallgatóságát. Az 1918 május 12-én az Iparcsarnokban tartott kisgazdapárti nagygyűlésen a birtokreform előadója volt. A szerb megszállás alatt lelkes agitációt fejtett ki a magyar állameszme mellett. Ezért a szerbek elhurcolták s börtönbe vetették. Három hetet töltött borzasztó kínzások között Mitrovácon, majd fogságából hazakerülve, szülőföldjéről a szerb hatóság kitiltotta. A kommün bukása után az Országos Kisgazdapárt titkára lett, majd a két kisgazdapárt egyesülése után a párt igazgatójává választották. A tiszántúli választások alkalmával a sarkadi a (nagy-szalontai) kerület nagy lelkesedéssel választotta meg képviselőnek.

Nagyatádi Szabó István egyik legrégebb hive és bizalmasa. A kisgazdapárt tekintélyes tagja. Több nagyszerű felszólalást tartott a nemzetgyűlésen a szerb megszállott részek lakossága, a magyar külpolitika érdekében és a kisgazdaérdekek érvényesítéséért. Ő nyújtotta be a kisbirtokok alakításáról és házhelyek kijelöléséről szóló törvény megalkotását célzó indítványt. Tagja az igazságügyi, közigazgatási, külügyi és napló-írási bizottságnak.

Bernáth Béla.

(Tokaj.)

1850 június 1-én született Tállyán, Zemplén megyében. Atyja az 1848-iki szabadságharcban jelentékeny szerepet játszott. Középiskoláit Kassán és Egerben, a jogot Budapesten végezte s ugyancsak itt telepedett le mint ügyvéd, a boszniai hadjárat befejezése után, melyben mint a 60-ik gyalogezred hadnagya vett részt. Eredményes tevékenységéért a katonai vitézségi érmet kapta. Régebben tagja volt a főváros törvényhatósági bizottságának s titkára lett a Budapesti Ügyvédi Körnek. Egyik megalapítója a Nemzeti Torna-Egyletnek, amelynek titkára és ügyésze volt. A népfölkelési törvény megszavazása után a honvédségnél tartalékos főhadnagy, majd százados lett. 1890-ben a mádi kerület, ahová szülővárosa is tartozik, nemzetipárti programmal képviselővé választotta s azóta (immár harminc éve) megszakítás nélkül ezt a kerületet képviseli. Az 1899-iki fúzió óta a szabadelvű párt tagja volt, onnan azonban gróf Apponyi Alberttel együtt, akinek egyik legkitartóbb politikai hive, kilépett és 1905 elején csatlakozott a függetlenségi és 48-as párhoz. A Hegyalján nagy szőlőbirtoka van s a képviselőházban

is főként a magyar bortermelők érdekében szokott felszólalni. A tokaji kerület az 1920-iki nemzetgyűlési választáson a kisgazdapárt programjával választotta meg.

Mint a nemzetgyűlés legidősebb tagja, annak összesese-kor korelnök volt. 1921 júniusában ünnepelte vármegyéje Bernáth 30 éves képviselői pályafutását s ebből az alkalomból kerülete több községe díszpolgárrá választotta. A tállyai ünnepséget az ott elhangzott fontos politikai nyilatkozatok országos jelentőségüvé tették. Tagja a földművelésügyi, pénzügyi és naplóbíró bizottságnak.

Bernolák Nándor.

(Debrecen III. választókerület.)

Munkásügyi és népjóléti miniszter. Radványban (Zólyom megye) született 1880 október hó 8-án. Besztercebányán végezte gimnáziumi, Budapesten, Berlinben és Kolozsvárt egyetemi tanulmányait. 1903-ban és 1904-ben egy évet töltött a torinói, nápolyi, római, lyoni és . párisi egyetemeken. Tanulmányútján büntetőjogi, közjogi és a politikai tudomány körébe vágó kérdésekkel foglalkozott. A külföldi tudományos világ több jelese gyakorolt reá nagy hatást, különösen Liszt Ferenc, Brosa, Mosca, Lombroso, Ferri, Garraud, Tarde. 1905-ben bírósági szolgálatba lépett; 1906-tól az igazságügyminisztérium kodifikáló osztályában a Balogh Jenő által kezdeményezett büntetőnovella kidolgozásával és életbeléptetésével foglalkozott. 1908-ban kinevezték a kassai jogakadémiára a büntetőjog és a jogbölelet tanárává; nem sokkal ezután a budapesti egyetem jogi karán magántanári képesítést nyert az anyagi büntetőjogból. Kassai tartózkodása alatt a büntetőjogi reform számos részletét kidolgozta s országosan szervezte a patronázstevékenységet. Ugyanakkor rendbe szedte az Akadémia 30.000 kötetes könyvtárát s előmozdította több ifjúsági szociális és kulturális intézmény létesítését. 1913-ban újra meghívták az igazságügyminisztérium kodifikáló osztályába, ahol előadója volt a fiatalkorúak bíróságáról szóló 1913: VII., a közveszélyes munkakerülőkről szóló 1913: XXL, a választójog büntetőjogi védelméről szóló 1913: XXIII. t.-c.-nek, a sajtótörvénynek (1914:XIV. t.-c.), az esküdtbíróági novellának (1914:XIII. t.-c.) s több kisebb javaslatnak. Legfontosabb kodifikatórius munkája „A büntettesekről szóló törvénytervezet“ volt. A háború kitörése előtt tagja lett a hadfelügyeleti bizottságnak, amelyben az igazságügyminiszter egyik képviselője volt. A debreceni egyetem megnyitása után (1914) a király kinevezte az egyetemen a büntetőjog és a bűnvádi eljárási jog tanárává. Az első rektor-

választásnál (1915) egyhangúlag őt választották az egyetem rektorává. E tisztségben megalkotta az egyetemi diákasztalt (Mensa Academica), az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület internátusát, a Szent László kollégiumot, megszervezte a debreceni University Extensiont, életre hívta az Egyetemi Kórházegyesületet s az ifjúság önképzését és segélyezését szolgáló Egyetemi Kört. Ugyanekkor nagy lendületet biztosított a debreceni egyetem nagyarányú kiépítésének. 1917-ben a jog- és államtudományi kar dékánja lett. A forradalom kitörése után ismételen követelte a jogrend és főképpen a parlamenti kormányzás helyreállítását, az ország területének hatályos védelmét, a közszabadságok megóvását. Ezért úgy a Károlyi- és Berinkey-kormány, mint a munkástanács üldözni kezdték, házkutatásokkal zaklatták s tanári működése elé is nehézségeket gördítettek. A kommunista korszakban túszként elfogták (1919 április 19.), Budapestre hurcolták, hetekig több letartóztatási intézetben tartózkodott s csak június közepén bocsátották szabadon. Debrecenbe visszakerülve, az akkor ott dülő román visszaéléseket dr. Hector Muaro angol orvos útján a békekonferencia s az angol közvélemény elé juttatta. Ugyanekkor előkészítette a társadalom ellentállásra kész megszervezését s több nyilvános gyűlésen is állást foglalt a visszaélések ellen. 1909 december 20-án éjjel a román parancsnokság által kiküldött csapat lakásán házkutatást tartott, majd őt is a katonai bíróság elé állította. Később elfogatóparancsot adtak ki ellene, de az elfogatást sikerült elkerülnie. A nemzeti hadsereg bevonulása után a debreceni IV. választókerület polgárai felkérték, hogy vállaljon képviselői megbízást. A felhívásnak eleget tett s június 14-én a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával képviselővé meg is választották. Bernolák Nándor nagyobb irodalmi tevékenységet fejtett ki. Nagyobb munkái: Az esküdtekhez intézett kérdések tana (1902). A semmisségi panasz (1902). A büntető-törvény előfeltételei (1902). A visszaesés politikai és dogmatikai szempontból (1903). Büntetőtörvények és büntető novella (1908). A tévedés tana a büntetőjogban (1911). Büntető jogszabályaink gyűjteménye (1915 és 1918). Élénk tevékenységet fejtett ki a Magyar Jogászegyletben és a Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület magyar csoportjában. Résztvett több külföldi tudományos kongresszuson is; így Münchenben, Párisban, Antwerpenben és Brüsszelben. A nemzetgyűlésen igazságügyi és egyetemi kérdések tárgyalásában vett részt, nagy feltűnést keltettek a botbüntetésről és a numerus claususról tartott beszédei. Az utóbbi törvényt az ő módosításával fogadták el. A Bethlen kormányban népjóléti miniszter lett. A munkásbiztosítás reformjáról szóló törvényjavaslatot átdolgozta. A javaslat már a legközelebbi nemzetgyűlés elé kerül.

Gróf Bethlen István

(Hódmezővásárhely II. választókerület.)

M. kir. miniszterelnök. Az erdélyi magyarság vezére, régi erdélyi főúri családból származik, melynek ősei között szerepel Bethlen Gábor erdélyi fejedelem, a protestantizmus híres védője, a svédek egykori szövetséges. Ő maga Bethlenben született 1874-ben. Tanulmányait erdélyi protestáns iskolában kezdte meg, majd a bécsi Teréziánumban folytatta, jogi tanulmányait külföldi és budapesti egyetemeken végezte, ezenkívül elvégezte a magyaróvári gazdaságiakadémiát is. Sokat utazott Európa összes államaiban és Amerikában is. Politikai pályafutását, valamint családi életét is vallásos puritanizmus hatja át, egész egyéniségét nemes és felelősségteljes konzervativizmus jellemzi. Erdély különleges helyzetének hatása alatt erős nacionalizmus fejlődött ki benne és ezért kezdettől fogva azokhoz a politikai irányokhoz vonzódott, amelyek Magyarország függetlenségének kivívását tűzték ki célul. Ezért nem csatlakozott a gróf Tisza vezetése alatt álló munkapárthoz, hanem egész különleges helyzetet foglalt el a Tisza és Andrássy-csoport között. Már a háború előtt is minden idejét Erdély ügyei foglalták el s ennek nézőpontjából ítélte meg a bel- és külpolitikai helyzetet. Mindig kerülte a lármás szereplést és inkább politikai eszményeinek élt, a kicsinyes politikai pártviszonyoktól távol tartotta magát és pártok feletti tekintélyénél fogva gyakran kérték fel közvetítő szerepre. Ezt a szerepét és tekintélyét megőrizte a magyarságot ért súlyos forradalmi válságok alatt is, sőt akkor a nemzet bizalma spontán és fokozottabban fordult feléje, mert megérezte benne az önzetlen energikus, hivatott vezért. Különösen az elnyomás alatt sínylő erdélyi magyarság tekint feléje nagy szeretettel és bizalommal, mert nemcsak szenvedéseiknek megértő osztályosát, de ügyüknek legbuzgóbb oltalmazóját is látják benne. Károlynak a kommunizmusra vezető lelketlen és hazárd politikáját éber aggodalommal kísérte; Kun Béla uralomra jutása után menekülni volt kénytelen. Az ő kezdeményezésének és energikus közreműködésének volt köszönhető, hogy a szegedi ellenforradalmi kormány megalakult, amelynek bécsi képviselője volt. A kommunizmus bukása óta egyetlen ambíciója volt az erdélyi magyarság ügyét szolgálni, mégis a képességei iránt érzett bizalom oly mértékben nyilvánult meg irányában, hogy Sir Georg Clerk tárgyalásai alkalmával ismételten miniszterelnökként emlegették. Mint a béke delegáció tagja Neuilly-ben rendkívül értékes és hasznos szolgálatot tett az országnak. Hazatérve a tiszántúli választások alkalmával a kisgazdapárt támogatásával pártonkívüli programmal fellépett, de Tasnádi Kovács Józseffel szemben

kisebbségben marad. Simonyi-Semadam kormányának lemondása után Bethlen arra kapott megbízást, hogy a kisgazdapárt, a keresztény nemzeti egyesülés pártja és a disszidensekből egységes kormányzópartot alakítson s az új kormány élére álljon. Vállalkozásának tárgyi része sikerült is, amennyiben az egységes kormányzópart rövidesen megalakult azonban egyéb tekintetektől vállalkozása meghiúsult, mire megbízását visszaadta s az új kormány élére Teleki Pál gróf került Néhány héttel később Bethlen az Emich Gusztáv lemondásával megüresedett hódmezővásárhelyi mandátummal bekerült a nemzetgyűlésbe. A második Teleki-kormány kukásáig nem szerepelt a Házban s mint a Menekültügyi Hivatal elnöke fejtett ki közérdekű tevékenységet. 1921 április végén Teleki lemondása után kabinetalakításra kapott megbízást. Vállalkozása teljes sikerrel járt s huszonnégy óra alatt megalakította a kormányát.

Dr. Bénérd Ágoston.

(Budapest, II. választókerület.)

Szilvágyi dr. Bénérd Ágoston 1880 január 3-án született Budán. Gimnáziumi tanulmányait a pesti piaristáknál végezte. Az egyetemen vezetőserepe volt a kereszt mozgalomban. Ezirányu működéséért a Széchenyi-Szövetség, a Keresztény Nőtisztviselők Országos Szövetsége és a Munkások Rokkant- és Nyugdíjgyesülete tiszteletbeli tagjának megválasztotta. Orvosi diplomájának megszerzése után két évig a belgyógyászati klinikán dolgozott, két évet pedig a sebészeti klinikán Dollinger professzor oldala mellett. Hosszabb külföldi tanulmányújáról hazatérve, az I. kerületi Munkásbiztosító Pénztár orvosa lett, majd később sebészeti főorvosa. A Kelenföld és Lágymányos szegény betegeit ingyenes gyógykezelésben részesítette állandóan. Népszerűségét elsősorban erős szociális gondolkodásának köszönheti. Hosszú esztendőket óta tevékeny munkása volt a budai keresztényszocialista mozgalomnak. A proletárdiktatúra bukása után a Munkásbiztosító Pénztár igazgatását és megreformálását vállalta, a Huszár-kormány megalakulásakor pedig adminisztratív államtitkára lett a munkásügyi és népjóléti minisztériumnak. Á Simonyi-Semadam kormányában népjóléti miniszter lett s ebben az állásban több mint egy éven át — mindkét Teleki-kormányban — megmaradt. A Bethlen-kabinetben utódja Bernolák Nándor lett. A magyar kormány megbízásából ő írta alá (Dräsche Lázár Alfréd államtitkár kíséretében) Versaillesben a trianoni békeszerződést. A munkásbiztosítás reformjáról szóló törvényjavaslatot beterveztette a nemzetgyűlés elé, de a javaslat a bizottság első ülés-

sén az autonómiával kapcsolatos kérdések miatt megakadt s a további tárgyalásokra nem is került a sor. Ellenjelöltje Becsey Antal volt, akivel szemben túlnyomó többséggel választották képviselőnek a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programja alapján, tóvárosi bizottsági tag. A nemzetgyűlés munkásügyi bizottságának tagja.

Birtha József.

(Nyírbátor.)

A szabolcsmegyei Órben született 1877-ben. Ref. lelkész. Középiskoláit a nyíregyházai ev. ref. főgimnáziumban, a teológiát Debrecenben végezte. Majd több külföldi egyetemen, Utrechtben, Berlinben, Heidelbergben folytatta tovább tanulmányait. Hazajövet a kolozsvári ref. főgimnáziumban választották meg tanárnak, ahol két évig működött. Innen Lévára került s a ref. lelkészi állásra választották meg. 17 évig dolgozott e minőségében, nagy odaadással és szép eredménnyel. A cseh megszállás kezdetén szervezte a felvidéki ellenállást, amiért a csehek internálták. Később kiszabadult s a fővárosba menekülvén, itt a politikai életben fejtett ki élénk tevékenységet. A keresztény irányzat híve lett s ennek propagálását végezte nagy sikerrel. Irodalmi munkásságot is fejtett ki. Tizenkét évig szerkesztette a Lévai Őrálló című lapot. Több önálló munkája jelent meg. A választások alkalmával a nyírbátori kerület, ahol nagy népszerűségnek örvend, nagy többséggel választotta meg képviselőjének kereszténypárti programmal. Tagja a közlekedésügyi és összeférhetlenségi állandó bizottságnak.

Bleyer Jakab.

(Szentgotthárd.)

Született 1874-ben Dunacsében, Bács megyében. Budapesti egyetemi tanulmányai végeztével Münchenben és Lipcsében hallgatott germanisztikai előadásokat, azután középiskolai tanár volt Sopronban és Budapesten. 1905-ben a német nyelv és régibb német irodalomtörténet magántanára Budapesten, 1908-ban ny. r. tanár a kolozsvári egyetemen. 1910-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. 1911-ben a német irodalomtörténet ny. r. tanára lett a budapesti egyetemen. Művei: Magyar vonatkozású német történeti népelemek 1551-ig (1897); Beheim Mihály élete és művei a magyar történelem szempontjából (1902); A magyar hunmonda germán elemei (1905); Ugyanez németül: Gottsched hazánkban (1909);

Hazánk és a német philologia a XIX. század elején (1910). Már a forradalom alatt is a Budapesti Hírlap és Pester Lloyd hasábjain szembeszállt Jászi nemzetiségi politikájával és szervezte a magyarhú németiséget. Az ellenforradalmi mozgalmakban élénk tevékenységet fejtett ki. A kommün bukása után egyik vezetője lett a keresztény irányzatnak és a nemzetiségi kisebbségek minisztériumának élére került. Miniszteri állásától 1920 december 16-án vált meg, amikor a rekonstruált Teleki-kormány a nemzetiségi minisztérium önállóságát megszüntette. Vezetője a hazai németiségnek és különösen Nyugat-Magyarország megmentése érdekében fejt ki fáradhatatlan tevékenységet. Az általános választások alkalmával a szentgotthárdi kerület küldte be a nemzetgyűlésbe keresztény nemzeti egyesülés párti programmal. A közigazgatási, közjogi, külügyi és közoktatásügyi bizottság tagja,

Bodor György.

(Paks.)

1855 március 28-án született Dunaföldváron, Tolna vármegyében. Kiszgazda. Négy elemi iskolát végzett. 1875-ben a cs. és kir. 7. huszárezredhez vonult be katonai szolgálatra s a katonaságtól 3 évi és 2 hónapi szolgálat után szakaszvezetői ranggal bocsátották el. Résztvett a boszniai hadjáratban. Három ízben volt Dunaföldvár községnek első bírója. 25 év óta tagja a községi képviselőtestületnek, 20 év óta a vármegyei törvényhatósági bizottságnak. A januári választások alkalmával a tolna-megyei paksi választókerület 1637 szótöbbséggel választotta meg keresztény kiszgazda- és földmivespárti programmal Erdélyi Aladár egyetemi tanár, nagybirtokossal szemben. A közigazdasági és népbiráló bizottság tagja.

Borgulya Pál.

(Szarvas.)

1872-ben Szarvason, Békés megyében született. Szülei iskoláztatni akarták, ő azonban a gimnázium két osztályának elvégzése után, hajlamait követve, az ekeszarvához tért vissza. Szarvas város közéletében mindig vezetőszerpet játszott. Hosszú idő óta törvényhatósági bizottsági s községi képviselőtestületi tag. 1898-ban megalapította a szarvasi kiszgazdapártot, amelynek kezdetől fogva elnöke. 1913-ban szövetkezeti gőzmalmot létesített ötszázezer korona alaptőkével. A román megszállás alatt folytatta a kiszgazdák és földmivesek szervezését

s igyekezett ellenállásra bírni őket. Munkájának eredményeként sikerült több száz állatot és 200 vagon búzát megmentenie. Ismételt tiltakozása ellenére fogadta el a képviselőjelöltséget. Három ellenjelölttel szemben 2863 szótöbbséggel választották meg képviselővé. A közgazdasági és munkásügyi bizottság tagja.

Bottlik József.

(Mezőcsát.)

1873-ban született Budapesten. Borsodmegyei földbirtokos. Középiskoláinak elvégzése után a budapesti tudományegyetemen jogi tanulmányokat folytatott. Az ifjúsági körletben igen élénk részt vett. 1894-ben az egyetemi kör és az országos diákszövetség elnöke volt. 1895-ben államtudományi doktorátust szerzett. Ebben az időben hírlapírással is foglalkozott, több napilapnak volt rendes munkatársa. Emellett szaklapokba számos agrárius irányú szócikket írt. 1897-ben közigazgatási pályára lépett. Előbb borsodvármegyei aljegyző, 1901-ben a mezőcsáti járás főszolgabírája lett, 1914-ben vármegyei főjegyző, 1917-ben Borsod vármegye főispánjává nevezték ki. Ezt az állását egészen a forradalom kitöréséig töltötte be, amikor is arról önként lemondott. Mindjárt a forradalom kitörésekor a nagyatádi Szabó István vezetése alatt álló országos kisgazdapárthoz csatlakozott és mint ilyen, az 1919 tavaszára tervezett képviselőválasztáson a mezőcsáti kerületben a párt jelöltje volt. A bolsevizmus alatt letartóztatták. Ellenforradalmi ténykedései miatt, több hetet töltött a kassai fogházban. A kommunizmus bukása után Borsod vármegye kormánybiztosává nevezték ki. Ezt az állását képviselővé történt jelöltetéséig töltötte be. A borsodmegyei kisgazdapárt elnöke. A januári választások alkalmával a mezőcsáti kerület küldte a nemzetgyűlésbe. A nemzetgyűlésnek összeülése óta alelnöke. A politikai életben már korábban is élénk részt vett. A függetlenségi és 48-as pártnak tagja, a vármegyei pártnak főjegyzője volt. Közgazdasági téren főleg a szövetkezetek ügyével foglalkozott. Megalakította a Borsodvármegyei Gazdasági Szövetkezetét, amely rövid fennállása óta a vidék legnagyobb szövetkezeteinek egyike lett. Régi tagja a vármegye törvényhatósági és közigazgatási bizottságának, legutóbb az 1920. XVIII: t.-c.-kell megszervezett vármegyei gazdasági bizottság elnökévé választották meg. Bottlik nagyatádi Szabó István hive, a demokratikus agrár-eszmék régi harcosa. A kisgazdapárt egyik legtekintélyesebb tagja. Mint a nemzetgyűlés alelnöke osztatlan tiszteletnek örvend. A kormányválságok alkalmával többször volt kombinációban mint belügyminiszterjelölt. A Club-kávéházi gyilkossággal

kapcsolatban a nemzetgyűlésen nagy feltűnést keltő beszédet mondott. A pénzügyi és közigazgatási bizottság tagja.

Dr. Bozsik Pál.

(Gyöngyös.)

Áldozár, 1888-ban született Gyöngyösön. A középiskoláit Gyöngyösön, a papnevelőt Egerben, a teológiai fakultást a budapesti egyetemen hallgatta és 1910-ben hittudományi doktorrá avatták. 1906—1908-ban Mezőtárkányban, Pusztatárkányban és Felsőtárkányon segédlelkész volt, 1908-ban az egri papnevelőintézet tanulmányi felügyelője, majd ugyanott teológiai tanár lett. 1916-ban megválasztották Gyöngyös város plébánosává és még ez évben zsinati bíró lett. 1918 novemberében, a forradalom kitörésekor a gyöngyösi nemzeti tanács elnökévé választották és mint ilyen 1919 február közepéig ő biztosította Gyöngyösön a keresztény szociális néppárt uralmát. A néptanács megszervezésekor lemondott és a Károlyi kormány állandó üldözésének célpontja lett. A proletárdiktatúra kitörésekor mindjárt az első héten letartóztatták és 1919 augusztus 3-ig volt a vörösök foglya. A dunántúli választások alkalmával Gyöngyös város egyhangúlag képviselőjévé választotta keresztény nemzeti egyesüléspárti programmal. A gyöngyösi kormánybiztosság ellen elmondott interpellációja élénk visszhangot keltett a nemzetgyűlésen. Az 1920/21. évi költségvetés vitájában az aktuális kérdéseket felölelő nagy beszédet mondott. Tagja a földművelésügyi, kivándorlási és kérvényi bizottságnak.

Dr. Bródy Ernő.

(Budapest, XI. választókerület.)

1875-ben született Miskolcon. Középiskolai tanulmányait az ottani református főgimnáziumban és Nagybányán folytatta, majd a budapesti egyetemen jogot végzett. Közben hosszabb ideig a Magyar Hírlap országgyűlési tudósítója volt. Önkéntesi évét a tűzérségnél szolgálta le. 1900-ban ügyvédi vizsgát tett s azóta a fővárosban folytat ügyvédi gyakorlatot. Főként közérdekű büntető perekkel foglalkozik. Védőként szerepelt többek között a híres Zeissig-ügyben.

1906-ban választotta először képviselőjének demokrata programmal az ugocsamegyei nagyszőlősi kerület. 1910-ben ugyancsak az ugocsamegyei halmi kerületben lett képviselő. A képviselőházban főleg szociális kérdések tárgyalásánál szó-

lalt fel. Emlékezetes az 1914-ben a sajtójogi törvény tárgyalása alkalmával történt felszólalása, amidőn egymaga beszélt ki egy egész ülést.

A háború kitörésekor, mint népfelkelőhadnagy önként jelentkezett katonának. Századosi rangot ért el és több harc-téri kitüntetést szerzett. A nemzetgyűlési választások alkalmával a budapesti XI. választókerület választotta meg képviselőjének a pártönkívüli Hegedűs Lóránttal és a kereszténypárti programmal feliepet Ambrus Gyulával szemben. A nemzetgyűlésen több nagyobb beszédet tartott, így a numerus clausus, a botbüntetés, az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvényjavaslatok ellen. Közérdekű, így a lakásrendelet és a mozirendelet tárgyában elmondott interpellációi a nemzetgyűlésen és a közvéleményben is visszhangot keltettek. A nemzetgyűlés jegyzője volt, utóbb azonban erről a tisztről egyéb elfoglaltsága miatt lemondott. Tagja a nemzetgyűlés igazságügyi bizottságának. Fővárosi bizottsági tag.

Budaváry László.

(Rákospalota.)

1889-ben született az ugoctimegyei Magyaromjáthon. Római katolikus tanító. Atyja is tanító volt. Az elemi iskolát Debrecenben, középiskoláit Kecskeméten, a tanítóképzőt Kiskunfélegyházán végezte. Tanított Csáktornyan, Sárospatakon, Magyaromjáthon és Ungváron. A magyarosítás terén szerzett érdemei elismerésül a kormány berendelte szolgálatételre a fővárosi tanfelügyelőséghez, de állásából a kommunizmus idején elmozdították. A háborut mint póttartalékos szakaszvezető küzdötte végig s a kommün előtt és után 15,000 embert szervezett meg. Ez a tömeg volt az újjászervezett keresztényszocializmus magja. A kommunizmus bukása napján tüntető fölvonulást rendezett az Andrássy-úton s az államvasutak igazgatósági palotája előtt beszédet mondott, amiért elfogták, de még aznap kiszabadult. „A tanítás és nevelés művészete“ címmel nagyobb pedagógiai munkát irt, „Az oszlányi tündér“ címmel pedig történeti regényt irt, sok verse, pedagógiai és politikai cikke jelent meg a keresztény lapokban; szerkesztője a „Néptanítók Lapja“-nak. A Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával választották meg Rákospalotán. A nemzetgyűlésen főként a zsidókérdéssel foglalkozik. Nagy feltűnést keltett az az indítványa, amelyet a zsidókérdés megoldása érdekében tíz pontba foglalva terjesztett elő. A közoktatásügyi, könyvtári és számvizsgáló bizottság tagja.

Czakó János.

(Öttevénny.)

Kisgazda, 1856-ban született a győrmezei Kónyban. Ugyanitt végezte a népiskolát, majd az atyja birtokán gazdálkodott. Hét évig a község bírása volt és 24 év óta tagja a vármegyei törvényhatósági bizottságnak. 62 holdon gazdálkodik. A nemzetgyűlés egyedüli tényleges kisgazdatagja, akit a keresztény nemzeti egyesülés pártjának programjával választottak meg. A földművelésügyi bizottság tagja.

Czeplédy Endre.

(Sárbogárd.)

Sárospataki Czeplédy Endre 1874-ben született Nagyszalontán. Katonai alreáliskolát végzett Kassán, főreáliskolát Mária Weisskirchenben, majd a bécsi katonai műszaki iskolát végezte el. Főiskolai tanulmányait a müncheni műegyetemen folytatta, ahol 1896-ban mérnöki diplomát nyert, amelyet itt nosztrifikáltatott. A diploma megszerzése után magánmérnöki irodát nyitott Kassán, Pesten és Münchenben. A budapesti és pestvidéki törvényszék állandó szakértője, az igazságügyminiszter által felesketett jogosított hites földmérő. Elnöke a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetségének, alelnöke a Baross-Szövetségnek, választmányi tagja a Mérnök- és Építészegyletnek. A háború alatt, mint zászlóaljparancsnok sokáig volt a harctéren, ahol hét kitüntetést szerzett. Régi ismert mezőgazdasági műszaki szakember. Sok előadást tartott, különösen mezőgazdasági műszaki és birtokpolitikai kérdésekről s több szakközleménye jelent meg. A kisgazdapárt egyik megalapítója. Az általános választások alkalmával a sárbogárdi kerületben Horthy Jenővel pótválasztásra került, de a választás előtt visszalépett. Horthy lemondása után 1920 december 6—7-én Csilléry Andrással szemben pótválasztáson 1158 szótöbbséggel kisgazdapárti programmal képviselővé választották. Közgazdasági kérdéseknél szakszerű felszólalásokat tartott. Tagja a közgazdasági, közlekedésügyi és vízügyi bizottságnak.

Dr. Czettler Jenő.

(Jákóhalma.)

Született Jászárokszálláson 1879 április 2-án. Édesatyja, néhai Czettler Ferenc, az egész járságban ma is emlegetett köztiszteletben álló tagosító mérnök volt. Mint egészen fiatal-

ember kezdett szociálpolitikával foglalkozni. A földművelésügyi minisztériumba került, ahonnan tanulmányútra küldték ki 1908-ban Németországba. Visszatérve a Magyar Gazdaszövetséghez rendelték ki az Amerikából való visszavándorlás ügyének intézésére. Ekkor kezdte meg a Magyar Gazdaszövetség megbízásából készült nagy művének, a Mezőgazdasági Szociálpolitikának megírását. A könyv, amelyet 1916-ban a Tudományos Akadémia is megkoszorúzott, a háború előtt jelent meg. Nagy munkáját megelőző műveiből a következőket említjük fel: A hadirokkantak telepítése Magyarországon, A német agrárkrízis és a gabonavám, A kereskedelmi politika világtörténelmi jelentősége a XX. században, A magyar ifjúság szociális feladatai, A magyar állam mezőgazdasági szociálpolitikája, A szabadtanítás szervezete Magyarországon, Jász gazdák, Szász gazdák, Landwirtschaftliches Gesinde in Ungarn, A falu kultúrképessége és a falusi kultúra védelme, Tanyai település és tanyai központok, Népfőiskolák, A mezőgazdasági munka hatása a fiatalok kriminalitásának csökkentésére, Magyar mezőgazdasági szociálpolitika, Közéletmezésünk a háború után, A földművelő Magyarország és a világháború. A budapesti tudományegyetem 1919 elején a szociálpolitikából magántanárrá habilitálta. Évek óta előadta a köz- és nemzetgazdaságtant az állatorvosi főiskolán. A Magyar Gazdaszövetség falusi szabadtanítási tanfolyamait szintén ő szervezte meg. Az Országos Széchenyi-Szövetség kebelében előadókat képezték ki az ő részvételével és 1909-től kezdve 1918-ig minden télen 3—400 faluban tartottak az ő irányítása mellett előadásokat. A katonák továbbképző tanfolyamán, valamint a közigazgatási tisztviselők tanfolyamán és a tanítóképző intézetekben éveken át szerepelt mint előadó. Tevékeny része volt a rokkanttelepítés előkészítésében, amelynek perfektuálását a forradalom megakasztotta. 1918 őszén választották meg Bernát István lemondása után a Magyar Gazdaszövetség igazgatójává és ebben a minőségében nevezték ki a hivatalba nem lépett Hadik-kormány földművelésügyi államtitkárává. A forradalom után az Országos Földművespárt megalakításában vett tevékeny részt. Mint a nemzeti és keresztény eszméknek intranzigens harcosa, a proletárdiktatúra ideje alatt, amikor tudvalevőleg a Magyar Gazdaszövetséget feloszlatták, Budapestről kénytelen volt elmenekülni. A Magyar Gazdaszövetségnek igazgatója és egész tevékenységét a szövetség újjáalapításának szentelte. A közgazdasági egyetem megalakításakor a szociálpolitikai tanszékre nyilvános rendes tanárrá nevezték ki. A nemzetgyűlési választásokon a jákóhalmai kerület a kispárt és földművespárt programjával egyhangúlag választotta meg képviselőjévé. Később a pártból kilépett és a disszidensekhez csatlakozott. Több ízben tartott figyelemreméltó felszólalásokat a Házban. A kormányváltások

alkalmával többször került szóba, mint földművelésügyi miniszter. A földművelési, közoktatásügyi és pénzügyi bizottság tagja.

Csernyus Mihály.

(Battonya.)

1888-ban született Csanádapácán. Középiskoláit Orosházán, Békésen, Békéscsabán és Nagyváradon elvégezván a papi pályára lépett. Felszentelése után Bihar és Hajdú városaiban működött mint segédlelkész és hittanár. Több helyi társadalmi és közgazdasági intézmény alapítója és vezetője. Apáczai István név alatt több zenei kompozíciója jelent meg. Az ország első hadiárvaházának, a debreceni Zita hadiárvaháznak egyik megalapítója és ma is igazgatója. A Károlyi forradalom alatt korán szembefordult a nemzetietlen iránnyal s a kiírt választásokon a keresztényszocialista párt jelöltje volt. A kommün alatt, mint a titkos ellenforradalom egyik vezérének tartották, a keresztényszocialista munkásság azonban husvét napján fogóságából kiszabadította. A tiszántúli köz- és társadalmi életben élénk részt vett. Szociológiával foglalkozik s emellett, mint egyházi szónok tűnt ki. A debreceni kereszténypárt főtitkára volt s jórészt az ő tevékenységének tudható be a párt jelöltjeinek győzelme. Mindig intranzigens keresztény, demokratikus elveket hirdetett. A román megszállás alatt az ő szobájában jött létre a katolikus-református szövetség. A „Hiszek egy Istenben“ kezdetű irredenta himnuszt ő zenésítette meg. A tiszántúli választások alkalmával 2350 szótöbbséggel képviselővé választották. A gazdasági és közgazdasági bizottság tagja.

Cserti József.

(Lovasberény.)

Született 1887-ben a somogy megyei Csurgósarkadon. A csurgói tanítóképzőintézet elvégzése után a tolnamegyei Madocsa községben tanított, később bicskei tanító lett. 1911 óta pedig Lovasberényben tanító. A nemzetgyűlési választásokon a lovasberényi kerület választotta meg kisgazdapárti programmal képviselőjének 443 szótöbbséggel Reichenbach Béla egyetemi tanárral szemben. Az egységes kormánypárt megalakulásakor a kisgazdapártból kilépett, majd amikor az ellenzéki függetlenségi kisgazdapárt megalakult, annak tagja lett. A kivándorlási és könyvtári bizottság tagja.

Csizmadia Sándor.

(Orosháza.)

(Önéletrajz.) 1871 március 10-én születtem a sámsoni (most Vásárhely-Kutas) állomásnál, hol apám vasúti őr volt. Négy elemi osztályt végeztem Orosházán. Ezután voltam lóhajtó gyerek a szérűben nagy szántáskor, majd nyári betyár (summás), béres, részes, falverő, napszámos. Már gyerekkoromban nagyon szerettem olvasni, sőt verseket is írtam, bár akkor még egy költőt sem ismertem, sem a költészet szabályait. Egy kötetem még most is megvan abból az időből, mondhatom, a benne levő versek nem érnek semmit sem. 1889-ben, tizennyolcéves koromban önként beálltam katonának. A 101-ik gyalogezredben szolgáltam Békéscsabán három esztendeig. Többre vittem, mint Petőfi, ki tudvalevőleg a közösöknél közember maradt, míg én egész a káplárságig emelkedtem. Miután a három esztendőt leszolgáltam, megint napszámos lettem otthon, Orosházán. Egy évre rá megnősültem, elvettem a világon a legdolgosabb lányt, Szabó Júliát, aki még most is olyan dolgos, mint akkor volt, Talán egyhetes házasok voltunk, mikor beálltam a Lajosi-majorba pusztacsósznek. Ott egész jól ment sorom; uraságom, Baumgarten Pál és ispánom, Ländler, derék jó emberek voltak. Csak félesztendeig voltam pusztacsósz, mert közben szociálista füzetekkel ismerkedtem meg. Pedig jobb lett volna ha csósz maradok, azóta már talán béresgazda is lehetnék és mennyi szenvedést, ami az emberek részéről ért, elkerülhettem volna! Visszatértem a napszámosághoz. Ezt a foglalkozást legjobban szerettem, mert legtöbb függetlenséget biztosított. Táviratkihordó is akartam lenni, de mikor az állást elnyertem, megbántam a pályázást s nem foglaltam el állásomat. Orosházán csakhamar belekerültem a szocialista mozgalomba. Pár hét alatt vezetője lettem a szervezetnek, mivel jól tudtam írni és olvasni. A Népszavának már Írtam verset, novellát s híreket. Egy év múlva Pestre mentem, az ottani mozgalom tanulmányozása céljából. Félnapig géppucoló voltam egy nyomdában, de alföldi fejemmel nem bírtam a gépek egyhangú zakatolását, amelyek mindig ugyanazt mondják, meg a nagy festékszagot. Címszalagíró lettem a Népszavánál, vasárnap árultam az újságot, de csak akkor tudtam egyet eladni, ha valaki kérte. A kínáláshoz nem értettem, meg szégyelltem is kiabálni, mint a piaci árusok szokták. Fizetésem hetenkint négy forint volt, amiből hármat mindig hazaküldtem a családomnak. Egy forint elég volt nekem bőven, mert mindig csak kenyeret ettem, így még dohányra is maradt, sőt néha ihattam egy üveg szódavizet is. Csak egy hónapig voltam Pesten. Nem tudtam nélkülözni szép fiatal feleségemet és két szép ikerfiamat. Visszamentem Orosházára. 1895-ben

megint Pesten vagyok családommal együtt. Lapot szerkesztek. 1896-ban négyhavi államfogházat ülök le Szegeden egy cikk miatt. 1897-ben örök időkre kiutasítanak Budapestről. 1898-ban egy és félévi államfogházbüntetésemet ültem le Vácon. 1901-ben visszajöttem Pestre, 1906-ban kéthavi államfogházbüntetésemet ültem le Vácon. Közben írtam hat kötet költeményt, egy két-kötetes regényt, igen sok röpiratot és füzetet. Az önálló magyar szocialista irodalmat én kezdtem művelni. Addig fordításokkal (különösen németből) dolgoztak. Íróasztalom fiókjában most is van mindenféle megkezdett munka. Igen sok gyűlési beszédet és előadást tartottam harminc éven át. A Károlyi-korszakban földművelésügyi államtitkár voltam. A bolsevizmus kitörésekor, tudtomon kívül, népbiztossá neveztek ki. Néhány nap múlva, mert a bolsevizmus ellen nyílt gyűléseken izgattam, a kormányzótanács rendeletére letartóztattak és a diktatúra bukásáig két detektív őrzött a lakásomon. Most az orosházai választókerület képviselője vagyok. Hogy még mi leszek, nem tudom. Magam miatt sohasem kellett volna a közéleti munkában részt vennem. De úgy éreztem s érzem most is, hogy azokért, akik közül való vagyok és akik most is ott vannak, ahol én voltam, kötelességem dolgozni.

...

Csizmadia Sándor az általa alapított Magyar Nemzeti Munkáspárt programjával került a nemzetgyűlésbe. Jóízű felszólalásaival nagy derűtséget szokott kelteni. A munkásügyi és földművelésügyi bizottság tagja.

Csontos Imre.

(Karcag.)

1860 január 25-én született Karcagon. Kisgazda. Karcag közéletében mindig élénk részt vett; A város képviselőtestületének 30 esztendő óta, a vármegye törvényhatósági bizottságának 12 évig rendes tagja volt. Több társadalmi egyesület elnöke, vagy igazgatósági tagja. A kisgazdapártnak megalakítása óta egyik vezetője s a Magyarországi Kisbirtokosok Szövetségének egy időben alelnöke volt. Városában igen népszerű ember és főleg jótékonyágáért nagyon becsülik. Mindig a kisgazdák és nincstelenek közötti ellentéték áthidalására törekedett. Rendkívüli népszerűségének következménye, hogy a választások alkalmával a karcagi kerület Herczegh Bélával és Szántó József volt polgármesterrel szemben képviselővé választotta. Az 1920/1921. évi költségvetés általános vitájánál felszólalt s szónoki készsége, zamatos magyarságú előadása élénk feltűnést keltett. Felszólalása alkalmából a napisajtó — egyik-másik lap vezércikkben — meleg hangon foglalkozott vele. A kérvényi, közigazdasági és naplóbíró bizottság tagja.

Csukás Endre.

(Őriszentpéter.)

Szentesen született 1873 július 14-én. Ref. lelkész. Középiskoláit Szentesen, a teológiai akadémiát Pápán és Budapesten végezte. 1898-ban Kercán lelkésszé választották, majd Siómaroson és Nagyrákoson lelkészkedett. Az őriszentpéteri választókerület kisgazdapárti programmal választotta meg képviselőnek. Az egységes kormányzópárt létrehozásán tevékenyen fáradozott, majd annak felbomlása után a kisgazdapártból kivált s a disszidensekhez csatlakozott. Tagja a kivándorlási, közoktatási és mentelmi bizottságnak.

Dánér Béla.

(Hajdúszoboszló.)

1884-ben született a háromszékmegyei Uzonban. Középiskoláit Brassóban, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Az egyetemi ifjúsági életben tevékeny részt vett. Jogi doktorátust, majd bírói oklevelet szerzett s 1911 óta a fővárosban mint bírósági jegyző szolgált. A háború alatt 44 hónapot töltött a fronton. Kitüntetései: katonai érdemkereszt, ezüst és bronz signum laudis; ezenkívül fel volt terjesztve tiszti arany vitézségi éremre és III. o. vaskoronarendre. A tiszántúli választások alkalmával a hajdúszoboszlói kerület a keresztény nemzeti egyesülés párti agrárius programmal 1100 szótöbbséggel képviselővé választotta. Az intranzigens keresztény politika híve s felszólalásaiban csaknem kizárólag a zsidókérdés radikális megoldását sürgeti. Egyik vezetője az Ébredő Magyarok Egyesületének. Az egységes párt felbomlása óta a kisgazdapárt tagja. Az igazságügyi és naplóbíró bizottság tagja.

Dinich Vidor.

(Derecske.)

A tolnamegyei Hőgyészen született 1887-ben. Budapesten ipariskolát végzett, majd több évig Debrecenben működött a Gazdák Biztosító Szövetkezete vezértikán állásában. A háborút főhadnagyi rangban küzdötte végig a 105. gyalogezrednél s a harctéren több kitüntetést szerzett. Ő volt a forradalmak egyik első letartóztatottja, akit már a Károlyi rezsim alatt ellenforradalmi és királypárti érzelmei miatt elfogtak. A vörös uralom idején a vörösek terrorjának engedve, az u. n. Trockij laktanyába került, ahol azonnal hozzáfogott az ellenforradalmi

mozgalom megszervezéséhez. Négy nap alatt ura lett itt a helyzetnek, úgy hogy azután is majdnem minden ellenforradalmi mozgalom ebből a kaszányából indult ki. A június 24-iki, valamint az augusztus 4—6-iki puccsban aktív részt vett. A tiszántúli választások alkalmával Derecskén nagy többséggel képviselővé választották ellenzéki Friedrichpárti programmal Guthy Tódor volt államtitkárral szemben. A pénzügyi, véderő- és gazdasági bizottság tagja.

Dr. Dömötör Mihály.

(Kapunvár.)

Született Binóczon, Pozsony megyében 1875 október 1-én. Gimnáziumig tanulmányait Nagyszombatban végezte, 1900-ban államtudományi, 1901-ben jogtudományi doktorrá avatták a budapesti egyetemen s az ügyvédi vizsgát 1903. évben tette le. Ettől az időtől kezdve gyakorlóügyvéd Budapesten. Az 1905. évi választásokon a bazini kerületben néppárti programmal képviselővé választották. 1905—1910. évben az Alkotmány hasábjain és több folyóiratban számos cikke jelent meg jogi és közgazdasági kérdésekről. Mint a Keresztény szövetkezetek központjának jogtanácsosa és igazgatóságának tagja a szövetkezeti téren is működött. 1918 óta a Hangya felügyelő bizottságának tagja. 1918 decembertől—január/ 20-ig kormánybiztos volt. 1919-ben a szegedi kormány népjóléti minisztere lett és a kultuszminisztérium ügyeinek vezetésével is őt bízták meg. A Simonyi-Semadam-kormányban belügyminiszter volt. A fővárosi választások újjászervezéséről szóló törvényt ő alkotta meg. A nemzetgyűlési képviselőválasztások alkalmával a kapunvári kerület képviselővé választotta, kereszténypárti programmal. Az egységes párt megalakulásakor annak tagjai sorába belépett, majd ennek felbomlása után a kisgazdapártban maradt. Egyik vezére a szabad királyválasztóknak. A közjogi, külügyi, mentelmi, pénzügyi és véderő-bizottság tagja.

Dräxler János.

(Balassagyarmat.)

A hontmegyei Ipolybélen született 1874-ben. Római katolikus. Iskoláit Esztergomban és Léván végezte, a tanítói oklevelet az esztergomi tanítóképző-intézetben kapta. Mint tanító

elvégezte a rimaszombati gazdasági szakiskolát. Jelenleg Hugyagon igazgató-tanító, a nógrádvármegyei törvényhatósági bizottság tagja, a nógrádmegyei gazdasági egyesület választmányi tagja és alelnöke a nógrádmegyei kisköz- és földműves-szövetségnek, melyet 1918 őszén maga Dräxler szervezett meg. A szépirodalom terén is tevékenykedik és több szépirodalmi munkája jelent meg a nógrádi lapokban. A keresztény mozgalmakban már régtől fogva vesz részt és mindenkor a keresztény szociális program alapján állott. A kommün alatt erpiatt sok üldözésnek volt kitéve, a balassagyarmati terrorcsapat le is tartóztatta, mivel lakása éjjelente az ellenforradalmár érzelmű vöröshadseregbeli tisztek találkozóhelye volt. A nemzetgyűlésbe Balassagyarmat küldte a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával. A földmívelési és számvizsgáló-bizottság tagja.

Drozdy Győző.

(Pacsa.)

A hontmegyei Bajtán született, harmincnégyéves, nő, egy gyermeke van. Édesapja tanító volt, anyja szintén pedagógus, mind a ketten római katolikusok. Iskoláit Esztergomban végezte és már diák korában foglalkozott újságírással. Első cikkei Prohászka Ottokár lapjában, az Esztergom-ban jelentek meg, majd szerkesztette az Esztergom és Vidéké-t s ezidőben jelent meg első szépirodalmi munkája. Önkéntesi évét Bécsben szolgálta le, ahol A hadsereg analfabétái címmel tanulmányt írt, amellyel a közvélemény élénken foglalkozott. Később Budapestre került és mint gyógyító-pedagógus a beszédhibás gyermekeket oktatta. Egyidejűleg a Kultúra-t szerkesztette és pedagógiai szaklapokba írt. Hosszabb ideig dolgozott az Alkotmány-nál és a Magyarország-nál. A háborúban a 101-eseknél szolgált. Titkára volt a függetlenségi és 48-as Bizony-pártnak, az októberi forradalom után pedig a nagyatádi Szabó István vezetése alatt lévő országos kisköz- és földművespárt titkári állását vállalta el. Ebben a minőségében mint jeles szónok több népgyűlésen szerepelt, ahol a kommunistákkal és szocialistákkal szemben a kisközpart programját hirdette. A proletárdiktatúra alatt több ellenforradalmi mozgalomban vett részt, többek közt a rendőrtisztek szervezkedésében. Összekötötést tartott fenn a szegedi kormánnyal, amelynek több értékes jelentést küldött. Augusztusban újra elfoglalta párttitkári állását, amelyet a két kisközpart egyesüléséig töltött be. Újabban megjelent a Kincseskönyv című pedagógiai könyve és A zsidóság és a bolsevizmus című röpirata. Pán halála című

versesdrámáját most zenésítik meg. Pótválasztáson, nagy küzdelem, sőt egy hétig tartó rendőri őrizetbevétel után választották meg Pacsán, Zala megyében, kisgazdapárti programmal 2200 szavazattöbbséggel. 1920 októberében pártjától, amellyel liberális felfogása miatt már korábban összetűzése volt, kilépett s egyideig pártonkívüli volt, majd mikor a függetlenségi kisgazdapárt megalakult annak tagjai sorába lépett. 1921 elején a Polgárok és Munkások Szövetségének tagja lett s annak vezérlőbizottságába is beválasztották. Drozdy ellen a pótválasztást közvetlenül megelőzően beadott feljelentés alapján Pápán tartott beszéde miatt, izgatás miatt bűnvádi eljárás indult meg, de a veszprémi ügyészség 1920 április 23-án megszüntető határozatot hozott. 1920 decemberében újra megindult ellene az eljárás s végre is az 1921 június 7—10-én tartott főtárgyaláson Lengyel Zoltán védelme után a veszprémi törvényszék felmentő ítéletet hozott. Ezt megelőzően a nemzetgyűlés bírálóbizottsága 1921 május 19-én az annak idején beadott panasz tárgyalása alapján Drozdy mandátumát megsemmisítette. A bírálóbizottság határozata a nemzetgyűlésen igen élénk vitára adott alkalmat, de a nemzetgyűlés szenvedélyes tanácskozás után a határozatot magáévá tette. A június 19—20-án tartott új választáson a pacsai kerület Sebestyén Károly kereszténypárti és Molnár Dezső altábornagy rendpárti jelölttel szemben mintegy 7000 szótöbbséggel ismét képviselővé választotta. Nagyobb beszédeket mondott a numerus clausus, a botbüntetés ellen, az indemnitási törvényjavaslatoknál. Többször interpellált. A könyvtári bizottság tagja.

Dvorcsák Győző.

(Nyíregyháza.)

Született 1878-ban a sárosmegyei Felsővízkövön. Középiskoláit Bártfán, Eperjesen és Kassán végezte. Ezután filozófiai tanulmányokat folytatott a budapesti egyetemen és a Sorbonne-on Párisban. Külföldi tanulmányutakat tett Franciaországban, Németországban, Lengyelországban, Oroszországban és Olaszországban, ahol levéltári kutatásokat végzett. 1904-ben hazatérve szülőmegyéjébe, Sáros megye főlevéltárosa lett. Átvette az „Eperjesi Lapok“ szerkesztését és szerkesztője volt a tótnyelvű „Nasa Zastava“ (Zászlónk) című hazafias irányú tót lapnak. Később megvált az Eperjesi Lapok szerkesztésétől és az Eperjesi Újságot alapította meg. Több történelmi folyóirat munkatársa volt és Sáros Földje címen maga is irt történelmi tanulmányt. Tót költeményeinek VII. kötete 1906-ban jelent meg. A forradalom idején, 1918 október 30-án a csehbarát turócszentmártoni tót

Radával szemben Eperjesen megszervezte a magyar Radát. Majd 1918 december 11-én Kassán a Felvidék politikai megszervezése után kikiáltotta a csehektől független tót köztársaságot. Ezért a csehek halálra ítélték úgy, hogy a Rada tagjaival Varsóba kényszerült menekülni. Innen indította meg a külföld felvilágosítására irányuló mozgalmát. Azóta Franciaországban, Olaszországban és Svájcban majd 1920 telén Amerikában járt és élénk tevékenységet fejt ki a külföldi sajtó és diplomácia útján annak érdekében, hogy a külföld a tótkérdésről elfogulatlanul legyen tájékozva. Munkatársa a Berliner Tagblattnak. Dvorcsák a hazai tótság régi lelkes vezére, akit a tiszántúli választások alkalmával a nyiregyházi kerület pártom kívüli programmal nagy többséggel juttatott mandátumhoz. Ő volt az, aki a békeszerződés becikkelyezése alkalmával a nemzetgyűlésen az elszakított területek tótságának tiltakozását jelentette be. A kivándorlási és külügyi bizottság tagja.

Eberhardt Antal.

(Bia.)

Budafokon született 1877-ben. Itt végezte elemi iskoláit, majd Budapesten az alsó középiskolákat végezte el. Ezután mészáros mesterséget tanult, és a vendéglőspart praktizálta. 1896-ban a 4. hadtesttüzérezrednél teljesített katonai szolgálatot, amelytől szakaszvezetői rangban szabadságolták. Hazajövet édesatyja borkereskedésében folytatta mesterségét. Majd Budapestre jött, önállósította magát s az Erzsébet-körút 12 sz. a. vendéglőt nyitott. A háború alatt ismét katonának vonult be, 1914-től 1918 végéig a harctéren volt. Előbb a szerb, majd a román végül a az olasz fronton teljesített mint szakaszparancsnok szolgálatot. Az általános választásokon a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával 5 ellenjelölttel szemben 5000 abszolút többséggel a biai kerület képviselővé választotta. Tagja a földmívelésügyi, közgazdasági és számvizsgáló bizottságnak.

Ereký Károly.

(Kaposvár.)

Született Esztergomban. A középiskolát Sümegen és Székesfehérvárott végezte. A budapesti műegyetemen mérnöki oklevelet szerzett és mint fiatal gépészmérnök bécsi gyárakban dolgozott. 1905-ben a budapesti műegyetemen adjunktus lett a mechanikai technológiai tanszéken. Már bécsi mérnök korában érdeklődést keltettek a cellulóze gyártásáról és a pa-

pirgépekről írt tanulmányai, melyek francia és angol nyelven is megjelentek. Műegyetemi adjunktus korában főképen mezőgazdasági tanulmányokkal foglalkozott. A „Budapesti Hírlap”-ban 1906 és 1917-ben írott gazdasági cikkei nagy érdeklődést váltottak ki a gazdaközönségből. Ezekben a cikkekben rámutatott azokra a termelési módokra, melyek mellett az ország kétszer, sőt háromszor annyit is termelhetne. E cikkek egyaránt foglalkoznak a termelés minden ágával, a növénytermesztéssel, állattenyésztéssel, mezőgazdasági iparral, élelmiszeriparral, kereskedelemmel, a manchester-iparral és a munkáskérdésekkel. A nagyüzemek hive és ennek következtében lelkes hive a szövetkezeti eszmének. A nagyüzemek tanulmányozására 1907-ben a földművelésügyi minisztérium kiküldötte Németországba. Erről az útról egy nagyobb tanulmányban számolt be, mely különösen a 40.000 holdas berlini „Riesefeld” berendezésével foglalkozik. 1910-ben ismét tett egy tanulmányutat és pedig Dániába. Itt a kisbirtokok berendezéseit tanulmányozta és ez útról egy egész sereg tanulmányt írt különböző lapokba és szakközlönyökbe. Kimutatta, hogy a dániai 30 holdas kisgazda olyan kultúreltet él, mint nálunk egy 500 holdas gazda, mert a modern technika vívmányainak felhasználásával gazdálkodik. Még negyven esztendővel ezelőtt Dánia Európának egyik leggazdagabb országa volt, ma egyik leggazdagabb állama, amit modern gazdálkodásának köszönhet. Tanulmányaiban odakonkludált, hogy Magyarországnak csak Dánia lehet a mintaállama. Mint mérnök nagy uradalmak és nagyvállalatok megszervezésével foglalkozott és 1911-ben megalapította az állatértékesítő egyesületet és 1912-ben a nagytétényi sertéshizlaldát, melyben évenként 120.000 sertést lehet kihizlalni. A telep, amelynek Európában párja nincs is, teljesen Ereky tervei szerint készült. Óriási energiájára jellemző, hogy még a háború alatt a harc-téren is állandóan tanulmányokkal foglalkozott. A háború alatt kizárólag csak takarmányozástani problémákat tanulmányozott és tanulmányainak egyik produktuma a „Biotechnologie” c. német nyelven megírt munkája, mely több ezer példányban pár hét alatt fogyott el. A munkáskérdésről 15 évvel ezelőtt írt cikkében már rámutatott arra, hogy a kérdés el nem hanyagolható, mert veszedelmes kirobbanáshoz vezethet. A pap-sághoz írt szövegében pedig azt hangoztatta, hogy Magyarországon élő tízezer katolikus, református és evangélikus papnak a főadata a népet vezetni, azt tanítani és a szociális mozgalmak élére állni. A háborút mint tűzértiszt harcolta végig és mint tűzérszázados tért vissza. A kommün alatt résztvett a Csilléry-Friedrich-féle ellenforradalmi csoport szervezési munkálataiban és egyik legagilisabb tagja volt ennek a csoportnak. A kommunisták persze nem sejtve e téren való

munkálkodását, a maguk számára akarták biztosítani tudományos készültségét és megbízták egy, a főváros ellátását célzó nagy kertészeti telep megszervezésével. Ereky nem vállalta a megbízást, de annak elfogadását oly módon kezdték tőle követelni, hogy kénytelen volt Bécsbe menekülni. A kommün után a Friedrich-kormány közlekedési minisztere lett. A nemzetgyűlésbe Kaposvár küldte be a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával. Később a Friedrich István vezetése alatt álló jobboldali ellenzék egyik vezetője volt. Utóbb a királykérdésben elfoglalt álláspontja miatt a Friedrich-pártból is kilépett és pártönkívüli maradt. Közgazdasági és pénzügyi kérdésekben feltűnést keltő beszédekkel mondott. Az Országos Központi Hitelszövetkezetről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál benyújtott határozati javaslatával, amelyet a nemzetgyűlés Korányi Frigyes báró akkori pénzügyminiszter ellenzése dacára elfogadott, előidézője volt a pénzügyminiszter bukásának. Kitűnő debatter, a parlamenti ellenzék egyik legharcosabb tagja. Feltűnést keltettek Hegedűs pénzügyminiszter pénzügyi politikájáról mondott éles bírálatai. Fővárosi bizottsági tag. A közgazdasági, közlekedésügyi, vízügyi, mentelmi és igazolási állandó bizottság tagja.

Ernszt Sándor.

(Ipolyság.)

Galgócon született, 1870 április 21-én. Középfiskolai tanulmányait Galgócon, Nagyszombaton és Esztergomban végezte, egyetemi tanulmányait pedig a budapesti tudományegyetem hittudományi karán. 1897-ben kánonjogi doktorrá avatták. Tanulmányai befejeztével a papi pályára lépett, egyideig Pozsonyban lelkészkedett, ahol résztvett a „Pressburger Tagblatt“ megalapításában és szerkesztésében is. Még 1897-ben alapította meg az „Országos Néplap“ című hetilapot, melynek szerkesztője volt. Ugyanez időben titkára lett az országos néppártnak s Budapestre költözve az Angol kisasszonyok intézetében vállalt hittanári állást, egyidejűleg végezve az Alkotmány adminisztrátori teendőit is. Ismételten beutazta Németországot és Olaszországot, valamint a közel Keletet. 1900-ban XIII. Leó pápa titkos kamarássá nevezte ki. 1898-ban jelent meg „Kamat“ és 1921-ben „A keresztény nemzeti politika egy éve“ című munkája. A Szent István Akadémia és a Történelmi Társulat tagja. 1901-ben időközi választáson lett tagja az országgyűlés képviselőházának a privigyei kerület néppárti mandátumával. Az 1905-iki általános választásokon kisebbségben maradt Galgócon, az 1906-iki választásokon azonban a várnai kerületben néppárti programmal újra meg-

választották. 1910-ben kisebbségben maradt. Még 1908-ban megszervezte a katolikus népszövetséget, melynek vezérigazgatója és tényleges vezetője volt. Az összeomlás után, mikor Zichy Aladár gróf és Rakovszky István teljesen visszavonultak a politikai élettől, ő volt a néppárt vezetője. Károlyi Mihály gróf ismételen érintkezésbe lépett vele, politikai céljainak megnyerni azonban nem tudta, ellenkezőleg, Ernszt tevékeny részt vett az úgynevezett polgári blokk megalakításában, mely a néppárton és az agrárpárton kívül Lovászyékat és Heinrich Ferenc polgári pártját is magában foglalta. A proletárdiktatúra kialakítása váratlanul érte a blokkot, mikor a választási előkészületek és a jelölések már megtörténtek. Ernszt Sándor csak az utolsó pillanatban tudta meg, hogy minden összeomlott. A diktatúra zaklatásai elől hamarosan menekülni volt kénytelen. Bécsbe ment, ahol élénk részt vett az ellenforradalmi kormány tevékenységében. A diktatúra letörése után részese volt a keresztényszociális gazdasági párt megalapításának, mely a régi néppárt tradícióinak letéteményeseként alakult meg s mely később a keresztény nemzeti párttal fuzionálva a keresztény nemzeti egyesülés pártjává alakult át. Ennek kebelében vett részt a választási mozgalmakban is. Ő maga Ipolyságon kapott mandátumot. A Hegedüs Lóránt pénzügyminisztersége alatt alakult Országos Pénzügyi Tanács tagja. Többször szólalt fel a nemzetgyűlésen főleg közgazdasági kérdésekben és házszabályügyekben. Pártjának egyik legtekintélyesebb tagja. Elnök helyettese az összeférhetlenségi állandó bizottságnak, tagja a pénzügyi, munkásügyi, külügyi, igazolási állandó és zárszámadásvizsgáló bizottságnak. Fővárosi bizottsági tag.

Dr. ifj. Erődi-Harrach Béla.

(Szalárd.)

1882-ben született Kunmadarason Jász-Nagykun-Szolnok megyében. Egyetemi tanulmányait a budapesti, berlini és hallei egyetemeken végezte. A gazdasági és társadalmi kérdések már kora ifjúsága óta foglalkoztatták. Németországban Wagner, Schuster és Konrád professzorok tanítványa volt és különösen agrárpolitikai irányban folytatott tanulmányokat. Egyetemi hallgató korában két német előadást tartott Halléban. A kis- és nagyüzem jövőbeli alakulása a mezőgazdaságban címen, Kautzky Die Agrarfrage című munkájával polemizálva. Egyetemi tanulmányai befejeztével Németországban, Hollandiában és Belgiumban folytatott gazdaságpolitikai tanulmányokat. Emellett a gazdaságtudomány etikai kapcsolatait vizsgálta s erről a kérdéstről Halléban több előadást tartott. Erre vonatkozó nagyobb

rendszeres munkája a legközelebb jelenik meg: A gazdaságtudomány filozófiai alapjai címen. A jogi és államtudományi doktorátust megszerezvén a kolozsvári pénzügyigazgatósághoz p. ü. fogalmazónak nevezték ki. Itt nemzetiségi kérdések tanulmányozásával is foglalkozott. Egy év után a kolozsvári kereskedelmi akadémián a számára rendszeresített közgazdaság- és pénzügytant tanszéket foglalta el. A tanszék elfoglalása előtt ismételtén Németországban, majd Angliában és Skóciában folytatott gazdaságpolitikai tanulmányokat. Hazatérése után, látva a közgazdasági és szociális kérdések művelésének elhanyagoltságát, másrészt az Erdélyrészi magyarságra e téren váró feladatokat, Erdély régi kulturális egyesületének, az Érd. Egyesületnek kebelében megszervezte a társadalomtudományi szakosztályt s ennek kebelében a jogi, társadalomtudományi és közgazdasági kérdéseknek intenzív elméleti és gyakorlati művelése révén az egyesületet Erdély egyik legmozgékonyabb és legmunkásabb intézményévé fejleszti. 1910-ben Zichy János gr. akkori kultuszminiszter megbízásából életre hívta a főiskolai Szociális Telepet, amely azóta naggyáfejlődött s a széles társadalmi rétegek érdekében fontos szociális és kulturális hivatást teljesít. 1917-ben a gazdatársadalmi szervektől megbízást kap az egyetem közgazdasági és pénzügyi munkálatainak előkészítésére. Az erre vonatkozó anyagot összegyűjti, tanulmány alakjában kiadja. Zichy János gróf kultuszminiszter 1918 tavaszán a minisztériumba rendeli e munkálatok kidolgozására. Ezekkel a munkálatokkal öt hónap alatt elkészül s annak alapján szervezik meg a műegyetemi közgazdasági szakosztályt, amelynek első tanárai között 1918 októberben kinevezés végett őt is felterjesztették a királyhoz, kinevezése azonban a közben kitört forradalom miatt már vissza nem érkezhett. A forradalmak alatt állandó üldöztetésekben volt része, 1919 husvét hétfőjére virradó éjjel terroristák elvitték otthonából előbb a markóutcai, majd utóbb a gyűjtőfogházba vitték, ahonnan a holland konzulátus segítségével kiengedték. A nemzeti kormány a Zichy János gróftól nyert megbízását továbbra is érvényben hagyta s az egyet. köztud. kér. szoc. munkával a mezőgazd. irányú képzés erősebb kidomborításával 1919 december havára elkészül. E munkálatok alapján a kormány 1919 dec. havának végén létesíti a közgazdaságtudományi fakultást, amelynek egyik tanárává őt is kinevezik. Több tudományos értekezése jelent meg magyar és német nyelven. A nemzetgyűlési választások alkalmával a szalárdi kerület képviselőjévé választotta kisgazdapárti programmal. A közgazdasági bizottság, pénzügyi és közoktatási bizottság tagja. Több közgazdasági törvényjavaslat előadója volt.

Fangler Béla.

(Zalabaksa.)

1877-ben született Zalaegerszegen. Római katolikus. Iskoláit Zalaegerszegen és Nagykanizsán végezte, a jogot a budapesti egyetemen hallgatta. Egyetemi tanulmányainak elvégzésével Zala vármegye közigazgatásának szolgálatába állott és 1907 óta a vármegyei árvaszék ülnöke. Fiatalabb korában nagy előszere-ttel forgatta a tollat és sok cikket írt a „Zalamegye“ c. lapba. Éveken át titkára volt a zalamegyei függetlenségi és 48-as pártnak, de teljes erejével csak a kommün alatt vetette magát' bele a politikába. Ő szervezte meg az első ellenforradalmi mozgalmat Magyarországon. Ez az alsólendvai ellenforradalom volt, amely már egy hónappal a kommün kikiáltása után, április 21-én tört ki. Az ellenforradalom nem sikerült, a vörösök fegy- veresen leverték az ellenforradalmi megmozdulást s annak 26 emberét, a legexponáltabbakat, Budapestre hurcolták. Fangler Béla is a foglyok között volt és egy hónapig volt a Markó- utcai fogház lakója. Ezután a forradalmi törvényszék elé került 25 társával együtt, kik közül őt és még egyet a vörösök halálra Ítélték. Húsz óráig volt a siralomházban és ez alatt többizben kivezették a bitó alá, de mindig visszavitték azzal, hogy órá majd később kerül a sor. Végül tudatták vele, hogy kegyelem- ből életfogytiglani fegyházra ítélték. Mint rab került a gyűjtő- fogházba, ahol megtanulta az asztalosmesterséget. A zalabaksi kerület küldte a nemzetgyűlésbe a Keresztény Nemzeti Egyesü- lés programjával. A pártból Friedrich Istvánnal együtt kilépett, de az egységes párt felbomlása után újra visszalépett a pártba. A kivándorlási, földművelési és közjogi bizottság tagja.

Fábián István.

(Abony.)

1882-ben született Cegléden kisgazda családból. Közép- iskoláit szülővárosában végezte, majd szülei 60 holdas birtokán gazdálkodott. 20 éves korától teljesen önállóan vezette a gaz- daságot. Gazdaságát igen intenzíven kezeli és 15 évi munka után, szorgalmával és takarékosságával odáig vitte, hogy ma már 1000 hold saját földje és 4000 holdat kitevő bérlete van. A háború alatt a hadiözvegyeknek és rokkantaknak évente több száz hold földet osztott ki teljesen ingyen, kiszántva és bevetve. Mindig segítette a szegény néposztályt és különösen a háború alatt sok családot látott el ingyen gabonával és pénz- segéllyel. A Károlyi-forradalom idején sokat fáradozott a for- rongó hangulat lecsillapításán és egy alkalommal, amikor a

községébe érkező lázító agitátor beszédét megakadályozta, Nagy Vince akkori belügyminisztertől dorgáló táviratot kapott. A kommün alatt teljesen távol tartotta magát minden mozgalomtól egészen május 1-ig, amikor is a vörös hadsereg visszavonulása után többed magával megszervezte az abonyi ellenforradalmat. Három nap múlva azonban már menekülni kellett községéből és három napig álnéven bujkált a Dunántúl, mialatt a visszaérkezett vörösök gazdaságait teljesen kifosztották. A munkások ezrei kérésére vállalta a képviselőjelöltséget és a választások alkalmával Lévy Mihály püspökkel és Rassay Károly volt államtitkárral szemben 1800 szótöbbséggel képviselővé választották kiscgazdapárti programmal. Mandátumát petícióval támadták meg, de a bíráló-bizottság végleg igazolta. A véderő-és mentelmi-bizottság tagja.

Fáy Gyula.

(Feled.)

1866-ban született Budapesten. Középiskoláit a fővárosban végezte, majd jogi tanulmányokat folytatott s államtudományi doktor lett. 1877-ben Pest vármegye szolgálatába lépett, mint tiszteletbeli aljegyző s 1895-ig a vármegye szolgálatában maradt. 1891-ben fogalmazói ranggal a földművelésügyi minisztériumba került. Ő alkotta meg a most is érvényben lévő cseléd- és munkaügyi szabályrendeletet. Később c. titkár lett. Mikor 1900-ban felállították országos gazdasági cseléd- és munkáspénztárt, annak élére került, mint az intézmény ügyvezető igazgatója. Az erre vonatkozó alaptörvényeket ő készítette. Később miniszteri tanácsossá, majd h. államtitkárrá léptették elő. Az általános választások alkalmával a feledi kerület kiscgazdapárti programmal egyhangúlag képviselővé választották. Utóbb a pártból a disszidensekkel kilépett. Az egységes kormányzópárt fennállása alatt annak alelnöke volt. A földművelési, igazolási, állandó, könyvtári és munkaügyi bizottság tagja.

Ferdinándy Gyula dr.

(Garbócbogdány.)

1873-ban született Kassán, ahol atyja főispán volt. Középiskoláit Kassán végezte, majd a budapesti egyetemen folytatott jogi tanulmányokat, amelyeknek befejezése után közigazgatási pályára lépett. 21 éves korában Abauj megyében szolgabíró lett. 1906-ban a vármegye I. aljegyzőjévé, majd főjegyzőjévé választották meg. Főjegyző korában a vármegye élén

vezette a nemzeti ellenállást a Fejérváry-kormánnyal szemben. Ő volt az első, akit a csendőrök tisztéből eltávolítottak. A nemzeti ellenállás történetét, különösen vármegyéjére való tekintettel meg is írta. Ettől az időtől kezdett irodalmi tanulmányokkal foglalkozni. 1909-ben megírta A vármegyék reformja című közigazgatási tanulmányát, 1910-ben A hadügyi közigazgatás című művét. 1911-ben Az önkormányzati alkalmazottak fegyelmi felelőssége című munkájával pályadíjat nyert. Irodalmi munkássága révén az a vágy szállta meg, hogy a professzori pályára lépjen. Ez az óhaja 1912-ben teljesült is, amikor a közigazgatási pályát ott hagyva a kassai jogakadémia közigazgatási jogi tanszékére hívták meg. Innen kezdve élénkebb irodalmi működést fejtett ki. Előzőleg a bajor járási közigazgatás tanulmányozása végett künn járt Németországban. Hazajövet a törvényhatósági jogról szóló munkáját írta meg, amelynek alapján 1902-ben a budapesti egyetemen a közigazgatási jog magántanárává habilitálták. 1916-ban A község szociális feladatai című tanulmánya jelent meg. Már ebben az időben foglalkozott azzal a gondolattal, hogy a falusi élet magányába vonul vissza. Majd a cseh megszállás bekövetkezése után 1917-ben Kassáról végleg elköltözött s Abaujváron egy 50 holdas birtokot vett, amely női ágon valamikori Ferdinándy családé volt. Azóta itt gazdálkodott, amíg is az általános választások alkalmával a garbócbogdányi kerület két ellenjelölttel köztük Szádeczky Lajossal szemben 980 szótöbbséggel képviselőjévé választottá. A koncentrációs kormány lemondása után megalakult Simonyi-Semadam-kormányban igazságügy-miniszter lett. Ezt a tárcát gróf Teleki Pál kabinetjében a belügyivel cserélte fel. Igazságügyministerségéhez fűződik az árdragító visszaélésekről szóló törvény megalkotása, amelyben először szerepel a botbüntetés. A vagyon és személyiség hatályosabb védelméről szóló törvény tervezete is az ő utasításai alapján készült. Belügyministersége alatt készült el a megyei és községi választójogról szóló törvényjavaslat. A nemzetgyűlési választójogi reform előmunkálatai is az ő utasításai alapján ministersége alatt indultak meg 1920 őszén. Amikor személyes jellegű támadások indultak meg ellene, állásáról önként lemondott. A közigazgatási és külügyi bizottság tagja.

Fertsák Jenő.

(Sopron-Lövő.)

Sopronban született 1878-ban. Középkispolai tanulmányait a bencések soproni főgimnáziumában, egyetemi tanulmányait részben Bécsben, részben a budapesti tudományegyetem jog-

és államtudományi karán végezte. 1895-ben tette le az államvizsgát, Sopron vármegye szolgálatába lépett és alig 21 éves korában a vármegye közönsége megválasztotta a nagymartoni járás szolgabírájának. Röviddel utóbb járásának székhelye megválasztotta a vármegye törvényhatósági bizottságának tagjává, melynek, valamint legfontosabb albizottságainak azóta megszokás nélkül tagja. Huszonöt évi vármegyei szolgálata alatt végigjárta a vármegyei ranglétre összes fokait; közben mint a savanyúkúti gyógyfürdő fürdőbiztosa szerzett magának érdemeket vármegyéje e kies osztrák határmenti fürdőjének föllendítése körül. Mint a vármegyének sok éven át volt főjegyzője és mint helyettes alispán, ismételten vezette a vármegye adminisztrációját. A kommunizmus kitörésekor elhagyta Sopront és Ausztriába ment. Ott a Szmrecsányi-Sigray-Pallavicini-féle ellenforradalmi csoport tagja volt. A kommunizmus bukása után hazajött és azonnal a vármegye közigazgatásának élére állt; röviddel utóbb a kormány kinevezte Sopron vármegye és Sopron szab. kir. város főispán-kormánybiztosává. Midőn Haller István vallás- és közoktatásügyi miniszter, miután Cegléden is megválasztották, lemondott régi kerületének, a sopron-lövői kerületnek mandátumáról, Fertsák Jenő lemondott főispán-kormánybiztosi állásáról, a Keresztény Nemzeti Egyesület és Pártjának programjával föllépett s képviselővé is választották Igen élénk, munkás részt vett mindig a vármegye és város társadalmi életében. Igazgatósági tagja, titkára, jegyzője volt a legfontosabb egyesületeknek: így a vármegyei gazdasági egyesületnek, az irodalmi és művészeti körnek, a vármegyei kisededő- és gyermekmenhely-egyesületnek, a kat. konventnek, a városi magyar kisededő egyesületnek és sok más kulturális, népnevelési, humánus és hazafias egyesületnek. Megszervezője és elnöke volt évek hosszú sora óta a sopronvármegyei kat. népszövetségnek, mely a szövetség egyik leghatalmasabb szervezet volt az egész országban. Szorgalmas munkása volt mindig a sajtónak is és különösen a falu kultúrájának emelése, közegészségügyének megjavítása, a kat. autonómia megvalósítása és az alsópapság illetményéinek rendezése érdekében kifejtett agilis munkássága tette nevét ismertté, főleg az Alkotmány olvasói előtt; e kérdésekben országos mozgalmakat is indított vármegyéje közgyűlési terméből és a vármegyének az ő indítványára e tárgyakban az országgyűléshez és a kormányhoz intézett föliratait a vármegyék egész sora lelkesen támogatta. Ez ügyekben ismételten felszólt a bizottságokban és a nemzetgyűlésen is. A közigazgatási, igazságügyi és zárszámádsz vizsgáló bizottság tagja.

Forgács Miklós.

(Megyaszó.)

1879-ben született Sajóhidvégen, Zemplén vármegyében. Egyszerű földműves ember, aki minden alkalmat felhasznált arra, hogy tanuljon, így négy gimnáziumot el is végzett. A Magyar Gazdaszövetség gyűléseinek szorgalmas látogatója volt. 29 éves korában községi bírónak, nem sokkal későbben megyei törvényhatósági bizottsági taggá választották. 1910-ben községi fogyasztási szövetkezetei alapított, annak működésében tevékeny részt vett. Régi, kitaró harcosa a kisgazdaérdekeknek. Sok intézmény elnöke és igazgatósági tagja. A világháborúban mint közkatona végigharcolta az orosz, román, olasz harcerek csatáit. A forradalmak alatt erélyesen küzdött a szélsőségek lábrakapása ellen. A megyeszózi kerület nagy lelkesedéssel választotta nemzetgyűlési képviselőjévé kisgazdapárti programmal. A nemzetgyűlés jegyzője. A kivándorlási és számvizsgálóbizottság tagja.

Friedrich István.

(Budapest, VI. választókerület.)

1883-ban született. Malackán, Pozsony vármegyében, ahol édesapja gyáros és gyógyszerész volt. Középiskolai tanulmányait a pozsonyi főreáliskolában végezte, azután pedig a budapesti, majd charlottenburgi műegyetem hallgatója volt, ahol mérnöki oklevelet kapott. Ezenkívül jogot is hallgatott Budapesten és Berlinben. Tanulmányai befejeztével Berlinben állást vállalt; az Allgemeine Elektrizitätsgesellschaftnak volt a mérnöke, majd a főmérnöke. 1908-ban gépgyárat alapított Mátyásföldön, melynek ma is tulajdonosa. Ez a virágzó iparvállalat felvonógépek gyártásával foglalkozik. A világháborúban mint tüzérfőhadnagy vett részt. Politikával csak 1918 óta foglalkozik, az a karrier azonban, amit rövid idő alatt befutott, szinte példa nélkül áll. Azzal kezdte, hogy Amerikában járt, majd Cinkotán megszervezte az ottani függetlenségi és negyvennyolcas pártot. Neve a Károlyi-forradalom idején kezdett szerepelni. Hadügyi államtitkára volt Károlyi kormányának s mindent elkövetett, hogy keresztesse a szocialisták számításait. Ő volt az, aki a szocialista agitátorok üzelmeinek megakadályozása végett a tiszti zászlóaljak szervezését vette a kezébe. Ebbéli terveit azonban a katona- és munkástanácsok meghiúsították. Mikor látta, hogy a helyzet mindjobban balra tolódik és már nem tartóztathatja fel a lavinát, kivált a Károlyi-kormányból. A proletárdiktatúra alatt fontos szerepe volt minden ellenforradalmi mozgalomban. A vörösök letartóztatták és

halálra ítélték, de sikerült megmenekülnie s rejtkehelyéről azután is részt vett a mozgalom vezetésében, amíg 1919 aug. 6-án a cselekvés terére lépett. Rövid néhány óra alatt ura lett a helyzetnek: eltávolította a proletárdiktatúra bukása után alakult Peidl-kormányt s megalakította a nemzeti kormányt, amelynek miniszterelnöke lett. Helyzete a román megszállás alatt rendkívül súlyos volt, a románok nemcsak kormányzása elé gördítettek nagy akadályokat, hanem élete ellen is törtek s egy ízben csak az angol és az amerikai misszió gyors közbelépése mentette meg az elfogatástól. Mikor 1919 novemberében Clerk közbejárására megalakult az összes pártok részvételével a koncentrációs kormány, a hadügyi tárcát vállalta. Mint hadügyminiszternek jelentékeny része volt a nemzeti hadsereg megszervezésében. A Huszár-kormány lemondásával ő is megvált tárcájától. A miniszterelnöksége alatt alakult Keresztény Nemzeti Pártnak elnöke volt s ő vitte keresztül ennek a pártnak a keresztényszocialista párttal való egyesülését. Az új párt, a „Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja“, nagy sikerrel vett részt a nemzetgyűlési választásokon, amelyeket az ő tervezete alapján s a kormány által megalkotott választójogi rendelet alapján tartottak meg 1920 januárjában. 1920 áprilisában több társával együtt ellenzékbe ment át. Műszaki folyóiratokban több jelentékeny értekezése jelent meg s ezenkívül számos kisebb szakcikket írt magyar és osztrák szaklapokban. Cinkota környéke címmel tíz éven át politikai és társadalmi hetilapot adott ki. 1906-ban megházasodott; feleségül vette Asbóth Emilnek, a Ganz-Danubius-gyár vezérigazgatójának leányát. Nemzetgyűlési képviselőnek a Belváros választotta meg nagy többséggel Wekerle Sándorral szemben. Pártjának élén tevékeny részt vett a nemzetgyűlési tárgyalásokban mindaddig, amíg az ügyészség a Tisza-bűnpörben vádat nem emelt ellene. A nemzetgyűlés csak hosszabb vita után és csak bizonyos megkötésekkel függesztette fel saját kérelmére mentelmi jogát. A külügyi, vízügyi és zárszámadás-vizsgáló bizottság tagja.

Frühwirth Máttyás.

(Soroksár.)

Soroksáron született, római katolikus, 30 éves. Középiskolai tanulmányait a budapesti VIII. kerületi főgimnáziumban végezte, majd a budapesti tudományegyetem jogi fakultásának hallgatója lett. Éveken át a Katolikus Népszövetség központi titkára volt és mint ilyen propagandakörutak végzésével majdnem az egész országot beutazta, minélfogva a nép mindenféle óhaját és vágyát jól ismeri. Tollal is sokat harcolt a keresztény kurzus

diadaláért, éveken át igen sok cikket írt a keresztény sajtó több lapjába. A háborút mint önkéntes szakaszvezető küzdötte végig Szerbiában és a Kárpátokban. A proletárdiktatúra, mint a keresztény mozgalmak egyik vezető emberét, őt is üldözte. Hat hétig volt a gyűjtőfogházban, ahol Huszár Károllyal és Haller Istvánnal egy cellában helyezték el. A nemzetgyűlésbe a soroksári kerület küldötte kimondottan keresztényszocialista programmal. Szociális és munkáskérdések tárgyalásánál több ízben felszólalt a nemzetgyűlésen. A nemzetgyűlés jegyzője. Fővárosi bizottsági tag. A közgazdasági, munkásügyi, naplóbíró, kérvényi bizottság tagja.

Dr. Gaál Endre.

(Fehérgyarmat.)

Tiszabecsén született 1878-ban. Református vallású gyógyszerész. Középiskoláit Sárospatakon végezte, majd gyógyszerészi és vegyészdoktori oklevelet szerzett. Egyetemi tanulmányainak elvégzése után egész Európát beutazta. 30 éves korában gyógyszerügyi jogot kapott s az Andrássy-úton rendezte be Magyarország legszebb patikáját. Ezt később eladta s a Döbrentei-téren lévő, 250 év óta fennálló gyógyszerterület vette át, amely sokáig tulajdona volt. A múlt években gyakran jelentek meg a fővárosi sajtó, különösen a Pesti Hírlap, Pesti Napló, Az Újság hasábjain különböző szacikkei. Szatmár megyének, ahol birtoka van, 20 év óta törvényhatósági bizottsági tagja. A gyógyszerész társadalmi életben. több mint két évtized óta vezető szerepet játszik. Közel 30 év óta szerkesztőtulajdonosa a Gyógyszerészi Értesítőnek. Ismert művészetpártoló, vagyont érő műkincsei és képei híresek. A Nagyatádi-féle kisgazdapártnak régebb idő óta egyik lelelkesebb tagja és háznagya volt, a két kisgazdapárt egyesülése után az egyesített párt háznagya és vezérlőbizottságának tagja lett. A pártmozgalmakban mindig élénk részt vett. A fehérgyarmati kerület, ahol igen nagy népszerűségnek örvend, több mint 9000 szótöbbséggel választotta a tiszántúli választásokkor képviselőjévé. 1920 október 5-én a kormányzó népjóléti és munkásügyi minisztériumi államtitkárrá nevezte ki, s ebben az állásban megmaradt csaknem a Bethlen kormány megalakulásáig. Nagyatádi Szabó régi hive. Egyik vezetője volt a kisgazdapárt legutóbbi mozgalmanak, amellyel Ráday Gedeon gróf belügyminisztert a párt követeléseinek tekintetében határozottabb állásfoglalásra készítette. A közlekedési, munkásügyi, vízügyi, naplóbíró és kérvényi bizottság tagja.

Gaal Gaszton.

(Lengyeltóti.)

Gyulai Gaal Gaszton földbirtokos született Székesfehérvárott, 1868 nov. 30-án. Iskoláit Székesfehérvárott a ciszterci-táknál végezte, csupán 1883—84-ben volt egy évig a gráci II-ik állami főgimnázium VI. osztályának magántanulója. 1887—1889-ben a magyaróvári gazdasági akadémiát abszolválta s itt nyert diplomát. 1889 őszén katonai szolgálatra vonult be mint egyéves önkéntes az I. sz. csász. és kir. huszárezredhez, de még azon év decemberében betegség miatt szuperarbitrálták.

1890-ben mint gazdasági magángyakornok a mezőhegyesi állami birtokra került; onnan négy hó után Pa. Vacsra (Pest m.) a Coburg hercegi uradalomba, majd innen 1892-ben nagybátyja, Szalay Imre lellei gazdaságába. A mezőgazdasági gyakorlati ismeretek mellett már pusztá Vacson elkezdett ornitológiai tanulmányokkal foglalkozni se réven ismerkedett meg 1893-ban Herman Ottóval, akinek biztatására 1894 elején a Magyar Ornitológiai Központba állott be volon-tair-nek. Itt dolgozott Herman Ottó oldalán 1897-ig, majd utóbb újra is 1898—1900-ig. Közben egy évig családi birtokukat Balatonbogláron kezelte s meg is nősült 1898 január 29-én, nőül vevén Ötvös-Kónyiban (Somogy m.) chernelházi Chernél Jozefiné-t, néhai Chernél Olivér, csabrendeki (Zala m.) földbirtokos és báró Riefel Róza leányát. 1900—1902 Keszthelyen s Révfülöpön (Zala m.) lakott és gazdálkodott, mellette ornitológiai tanulmányokkal foglalkozott. 1902-ben testvérbátyjával megosztóván vette át végleg a balatonboglári (Somogy m.) családi birtokát s azóta itt gazdálkodik. Emellett élénk részt vett a községi és megyei közéletben, valamint az 1905 és 1906 évek nagy nemzeti küzdelmében, mint az ellenálló és intéző bizottságok tagja. 1906 májusban a lengyeltóti kerület függetlenségi és 48-as programmal egyhangúlag országgyűlési képviselőjévé választotta. 1898-ban a kvóta felemelése miatt mandátumáról lemondván, a kerület másodízben is egyhangúlag megválasztotta. 1908-ban özvegyé lett, váratlanul veszté el egy vakbéloperáció következtében fiatal feleségét. Az 1910-iki választásokon nem lépett fel újra, ezután csak az országos gazdasági mozgalmakban s a vármegyei közéletben szerepelt s otthon gazdálkodott. A proletárdiktatúra alatt balatonboglári birtokát állami tulajdonba vették. Megkínálták ugyan birtoka kezelésével, de azt visszautasította s a részére tulajdonul visszahagyott 4 holdas konyhakertjében ázott és dolgozott 1919 március 28-tól május 3-ig. Ekkor el akarták fogatni, de május 4-én elmenekült s egy ideig Somogybán azután Zalában bujdosott egészen a diktatúra bukásáig. Augusztus közepén került ismét haza, mint lábbadozó, tüdő-

gyulladás s hatheti fekvőbetegség után, melyet bujdosásában szerzett. 1919 szeptember elején a Friedrich-kormány felszólította a Somogy-Tolna-Baranya vármegyékre felállított kerületi kormánybiztosság elvállalására. Szeptember 10-én foglalta el hivatalát. Majd később a somogy megyei főispán-kormánybiztosság megürülvén, kerületi kormánybiztosi állása mellett a somogyi főispáni teendők végzésével is megbízták. Ilyen minőségben működött 1920 január elejéig, amikor régi kerületéből felszólítást kapván a kerület jelöltségének elvállalására, kerületi kormánybiztosi és főispáni állásáról lemondott. A nemzetgyűlési választáson a lengyeltői kerület ismét egyhangúlag megválasztotta mint a kisgazdapárt jelöltjét. Az egységes kormányzópártba annak megalakulásakor belépett, 1920 szeptemberében azonban, mivel a kormány közgazdasági és pénzügyi politikáját kielégítőnek nem találta, a pártból kilépett. Mikor az egységes párt felbomlott, visszalépett a kisgazdapártba, amelynek alelnöke lett. A földmívelésügyi bizottság elnöke, tagja a közjogi, külügyi és pénzügyi bizottságnak. Gaál Gaszton a nemzetgyűlés egyik legnagyobb tekintélyű tagja, akinek különösen az agrárérdekek védelmében sűrűn elhangzó felszólalásai minden oldalon nagy feltűnést és osztatlan figyelmet keltenek.

A szakirodalomban tevékeny működést fejt ki. Számos agrár- és közgazdasági különösen sok ornitológiai tárgyú cikke jelent meg különféle szakfolyóiratokban és napilapokban. Gaál Gaszton mandátumát panasszal támadták meg, a bírálóbiztosság azonban őt végleg igazolta.

Dr. Gerentsér István.

(Mátészalka.)

1882-ben született Répceszentgyörgyön Vas megyében. Közép- és felsőiskolai tanulmányait Sopronban, Budapesten, Kolozsváron, Jénában, Heidelbergben, Dijonban és Genfben végezte. A kolozsvári egyetemen filozófiai doktorátust tett. 1903-ban a kolozsvári tanítóképző tanára lett, 1914-ben a budapesti VI. kerületi állami tanítóképző igazgatójává választották meg. A mozgósításkor katonai szolgálatra vonult be, mint póttartalékos, künn volt a harctéren, ahonnan 1918 szeptemberében főhadnagyi ranggal került haza. Több harctéri kitüntetése van. Elnöke a kolozsvári tanítóegyesületnek, megszervezte az erdélyi tanítók szövetségét és a székelyföldi katonai céllövő egyesületeket. Az erdélyi magyar közoktatási mozgalmaknak vezetője volt, több könyve, különösen iskolai tankönyve jelent meg. Nagyobb irodalmi munkái: A magyar iskoladrámák-

ról, Magyar főúri hölgyek levelei. Tudományos értekezései: a Magyar Nyelvőrben, Etnografiában, Urániában, Magyar Tanítóképzőben és a Család és Iskolában jelentek meg. A kömmün alatt, amikor a vörös hadseregbe akarták belekényszeríteni, a Dunántúlra ment. Majd a kömmün bukása után Kolozsváron a keresztényszocialista mozgalomban vezető szerepet vitt. A tiszántúli választások alkalmával a mátészalkai kerület Bartos Andor államtitkárral szemben 414 szótöbbséggel keresztény-párti programmal képviselőjévé választotta. A nemzetgyűlés jegyzője. Panasszal megtámadott mandátumát a bíráló-bizottság végleg igazolta. A könyvtári és közjogi bizottság jegyzője, a közlekedési, közoktatási és zárszámadásvizsgáló bizottság tagja.

Giesswein Sándor.

(Magyaróvár.)

1856-ban született Tatán. Középkolai tanulmányait a tatai kegyesrendiek és a bencések győri főgimnáziumában, a teológiát pedig Bécsben a Pazmaneumban és a budapesti papnevelőben végezte. Hittudományi doktorrá avatása után a győri tanítóképzőintézet tanára, majd ugyanott szentszéki jegyző és titkár lett. 1897-ben kanonok a győri káptalan kötelékében. 1903-ban a Szent István Társulat alelnöke, 1905 óta Győrmege törvényhatósági bizottságának tagja. Tevékeny működést fejt ki egyházi, társadalmi és irodalmi téren. Az 1897-iki katolikus autonómiai kongresszuson a hitközségi szervezet ügyében működött irányítólag. 1897-ben Győrött megalakította a keresztény munkás egyesületet, amely az első volt Magyarországon. Nagy tanulmányi utazásokat tett a külföldön, Irodalmi művei magyar, német, francia és latin nyelven jelentek meg. Nagyobb művei: Az összehasonlító nyelvészet főproblémái. A vallás alapja és eredete. Történelembőlcelet és szociológia. Buddhizmus és kereszténység. A kereszténység a magyar állam alapja és támasza. 1905 óta a magyaróvári kerületet képviseli a parlamentben. Élénk tevékenységet fejtett ki a világháború utolsó éveiben a béke érdekében a nemzetközi békemozgalom magyarországi egyesülete útján, amelynek elnöke. Nem vett részt a keresztény pártok egyesülésében, a keresztény Nemzeti Egyesülés megalakításában, hanem híveivel együtt megtartotta a Keresztény Szociális Gazdasági Párt különállását. Ennek a pártnak a programjával küldte a nemzetgyűlésbe a magyaróvári kerület. A numerus clausus, a botbüntetés és más javaslat ellen szabadelvű szellemtől áthatott beszédekkel mondott. Pártjával egyik tagja a liberális blokknak. A közoktatási bizottságban foglal helyet.

Gömbös Gyula. (Törökszentmiklós.)

1886 december 26-án született Murgán, Tolna megyében. Iskoláit Sopronban végezte, majd a pécsi katonai iskola elvégzése után kadét-rangban a zágrábi 25. gyalogezredhez került. Hadnagy korában a bécsújhelyi katonai torna- és vívótanfolyamot hallgatta s a tanfolyam befejezése után ismét a csapathoz ment vissza. 1910-ben letette a felső tisztitanfolyamra, szülő felvételi vizsgát s 1910—11-ben elvégezte a cs. és kir. hadiskolát, ahonnan 1914-ben a XIII. hadtest vezérkari osztályához osztották be. A háborút ennél a hadtestnél, továbbá a 42. és 6. hadosztálynál és a 83. dandárparancsnokságnál töltötte el. 1916-ban az oknai áttörés után az oroszok egy éjjeli rajtaütése alkalmával megsebesült s a bécsi helyőrségi kórházba került. Felgyógyulása után a honvédelmi minisztériumba osztották be. A románoknak Erdélybe történt betörését megelőzően Betegh kormánybiztos mellett a magyar kormány képviseletében Erdélyben az evakuálás lebonyolítását intézte. Innen a belügyminisztériumba került, ahol két hónapig az erdélyiek repatriálásának ügyét intézte. Mikor 1917-ben báró Hazai Samut pótlásügyi főnökké nevezték ki, vele együtt Bécsbe került, ahol a forradalom kitöréséig maradt. A forradalom kitörése után ismét Budapestre került, rövid idő múlva azonban Bállá Aladár zágrábi követ mellé osztották be, mint a magyar állam katonai meghatalmazottját. Zágrábban december 6-ig maradt. Visszakerülve, az akkori hadügyminisztérium hadművelési osztályában mint a Balkán-csoport vezetője nyert beosztást. Tevékeny része volt a MOVE megalakításában, amelynek nemsokára elnökévé választották, miután előzően nyugdíjaztatta magát. Mint MOVE vezetőember, üldöztetésnek volt kitéve, a kommün alatt internálni is akarták, de Bécsbe szökött, ahol tevékeny részt vett az ellenforradalom előkészítésében s a Bécsi Magyar Futár szerkesztésében. Majd Belgrádba és Szegedre került s itt tevékenykedett az ellenforradalom megszervezésén. Jelen-tékeny szerepe volt április 28-án a nemzeti hadsereg felállítá-sában. A szegedi ellenforradalmi Károlyi- és Abrahám-kormá-nyok alatt hadügyi államtitkár volt. A Peidl-kormány bukása után visszajött a fővárosba, belépett a nemzeti hadseregbe s az állandó tanulmányi bizottságban foglalt helyet. 1919 szept-emberben felmentették minden katonai szolgálat alól s innen kezdve csak a MOVE-nek szentelte minden tevékenységét. A tiszántúli választások alkalmával a törökszentmiklói kerület kiscsapatpárti programmal egyhangúlag képviselővé választotta. Nem sokkal a nemzetgyűlésbe való bekerülése után nagyobb beszédben hívta fel a figyelmet az orosz veszedelemre. Emlé-

kezetesek azok a beszédei, amelyeket Szilágyi Lajosnak a MOVE ellen intézett támadásaival kapcsolatban mondott el s amelyekből több lovagias ügye támadt. Álláspontját gyakran fejt ki egy napilap hasábjain. A kisgazdapárt egyik legbefolyásosabb tagja, a szabad királyválasztók egyik vezére. Nagy szenzációt keltett az a felszólalása, amelyben Ráday Gedeon gróf belügyminiszter leleplezésével kapcsolatban nyilvánosságra hozta, hogy 100 ezer koronával adott át neki egy vállalat a mozirendelet ügyében a belügyminiszternél való kihallgatás kieszközléséért. A Bethlen-kormány megalakulásakor belügyi államtitkáruul jelölték, kinevezése azonban az utolsó percben az Egyesülés pártjának ellenzése miatt meghíúsult. Tagja a gazdasági, közoktatási és véderőbizottságnak.

Dr. Grieger Miklós.

(Csorna.)

1880-ban született Kőrmöcbányán. Középiskoláit Kőrmöcbányán és Besztercebányán végezte, a papnevelőt Besztercebányán, a teológiát Budapesten a doktorátust a budapesti tudományegyetemen szerezte meg. Jánoshegyen, Kőrmöcbányán volt káplán, majd lelki igazgató a besztercebányai papnevelőben. Később a bars megyei Jánosréten plébános és mint ilyen az 1910-iki általános választások alkalmával néppárti programmal fellépett Lukács László miniszterelnök ellen, amiért nézeteltérései voltak püspökével. A besztercebányai egyházmegyéből áthelyeztette magát a székesfehérvári egyházmegyébe. Itt előbb Bakonysárkányon, 1912-ben Sóskuton lett plébános. Sokat munkálkodott az egyházi irodalom terén, cikkeket irt az Egyházi Közlönybe. Szociális kérdésekkel is már régóta foglalkozik és számtalan cikket irt az Igaz Szóba és egyéb keresztényszocialista lapokba. A Károlyi-forradalom alatt ő volt egyike azoknak, akik legelőször emeltek szót a forradalom ellen. A nevezetes 1919 február 3-ik székesfehérvári megyegyűlésen nyíltan hangoztatta, hogy ő ellenforradalmár és felszólalásában Károlyi József bizalmatlansági indítványát pártolta. A kommün alatt ellenforradalmár magatartása miatt üldözésnek volt kitéve. A nemzetgyűlésbe gróf Cziráky József kisgazdapárti jelölttel szemben a csornai kerület küldötte radikális keresztényszocialista programmal, melynek alapján a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának a tagja. Egyike a nemzetgyűlés legképzettebb tagjainak. Intranszigenz keresztényszocialista, akinek erősen szociális irányú felszólalásait pártkülönbség nélkül nagy figyelemmel hallgatják. Tagja a közgazdasági-, közoktatási-, kivándorlási és naplóbírálóbizottságnak.

Gunda Jenő.

(Szirák.)

Érsekújváron született 1886-ban. Atyja kisiparos volt. Középiskoláit Érsekújváron és Pozsonyban végezte. A teológiát Esztergomban tanulta. Felszentelt áldozár. Mint káplán működött a hontmegyei Drégelypalánkon, majd Érsekújváron, ahol később átvette a „Kis Magyar Alföld“ szerkesztését, mely Gunda Jenő szerkesztésében „Érsekújvár“ címmel jelent meg. A háború alatt került a fővárosba hitoktatónak, itt letette a hittanári vizsgát és a Rákóczi-kollégium prefektusa lett. Jelenleg az egyetemi nőhallgatók kollégiuma Marianumának lelkésze. 1916—1918-ig a központi Zita-kör vezetője volt és így igen alapos ismerője és vizsgálója a cselédkérdésnek. Sokat irt a keresztényszocialista lapokba és jelenleg is munkatársa a „Nép“ című lapnak. Központi párttitkára a Keresztény Nemzeti Egyesülésnek. A kommün alatt a Jézus Szent Szíve templomának lelkésze volt és mint ilyen folytonos zaklatásoknak volt kitéve a vörösök részéről. A nemzetgyűlésbe a sziráki választókerület küldötte kereszténypárti programmal. A vízügyi, közlekedési és naplóbírálóbizottság tagja.

Gyömörey György.

(Celldömölk.)

Mérnök, földbirtokos, ny. miniszteri tanácsos. 1873-ban született Sümegen. Középiskoláit Nagykanizsán, a műegyetemet Budapesten végezte és tanulmányainak kiegészítése céljából a charlottenburgi műegyetemet is hallgatta. Mint fiatal mérnök előbb a budapesti műegyetemen volt egy évig asszisztens a gép-szerkeztani tanszéken, majd a Danubius hajóépítőgyár, később a Magyar Államvasutak Gépgyárának mérnöke lett. A Magyar Államvasutak vontatási szolgálatában volt alkalmazva 12 évig s a háború alatt a Vasúti és Hajózási főfelügyelőség vasúti osztályának vezetője lett. Birtoka van a zalamegyei Ugon és egy nagyobb birtokot bérel Celldömölkön. A nemzetgyűlésbe a celldömölki kerület küldte Keresztény Nemzeti Egyesülés párti programmal. A pártból nem sokkal a nemzetgyűlés megalakulása után kilépett s a disszidensekhez csatlakozott. Elnöke a közlekedési, tagja a közgazdasági, földművelésügyi és zárszámadás-vizsgáló bizottságnak.

Hadházy Zsigmond.

(Hajdúnánás.)

Hajdúhadházán született 1876-ban; Középbirtokos, ügyvéd és bankigazgató. Középiskoláit Hajdúböszörményben és Kés-márkon, a jogot Debrecenben végezte. Ügyvédi vizsgát 1901-ben Budapesten tett s irodáját Hajduhadházán nyitotta meg. Régi harcosa a függetlenségi eszméknek. Vármegyéje és közsé-ge függetlenségi pártjának elnöke volt. Megalapította a Hajduhadházi Gazdasági Bankot, melynek ma is igazgatója. Mint a várme-gyei törvényhatósági bizottságnak és a képviselőtestületnek tagja, valamint több társadalmi intézmény vezetője, a köz- és társadalmi életben élénk tevékenységet fejt ki. Tevékeny részt vett a kisgazdapárt szervezési mozgalmában. A hajdúnánási kerület négyezer szótöbbséggel választotta meg kisgazdapárti programmal a tiszántúli választások alkalmával képviselőnek. A közigazgatási és mentelmi bizottság tagja. A várme-gyék függetlenségi pártjának elnöke volt. A tiszántúli választások alkalmával a hajdúnánási kerület Berencsi János ottani polgármesterrel szemben kisgazdapárti programmal képviselőAa választotta.

Haller István.

(Cegléd.)

Született 1880 november 18-án a szatmármegyei Mező-petrin, ahol édesatyja kisbirtokos volt. Középiskoláit Nagyváradon és Szatmárnémetiben végezte. Kezdetben teológus volt, később a filozófiát, majd a jogot hallgatta a budapesti tudomány-egyetemen. Egészen fiatal korban szerkesztője lett a „Néppárt“ című lapnak, később megalapította az „Igaz Szó“ című keresztényszocialista lapot, 1905-től 1908-ig pedig az „Új Lap“-ot szerkesztette. Mint a Katolikus Népszövetség főtitkára egyik leglelkesebb agitátora volt a keresztényszocialista eszméknek. Sok száz röpiratot irt és a külföldi keresztényszocialista moz-galmakat ismételt tanulmányozta a helyszínén. Egyike a legkiválóbb népszónokoknak. 1907-ben az országos néppártnak lett a titkára, az 1910-iki választásokon pedig a sopronmegyei Lövő mandátumával került a Házba, ahol csakhamar feltűnt képességeivel. Ismételt szólt fel, mint pártjának hivatalos szónoka és élénk részt vett a néppárt minden akciójában. Az októberi forradalom után hozzáfogott a néppártnak keresztény-szocialista párttá való átszervezéséhez és nagy sikerrel szer-vezte meg a dunántúli kerületeket a Károlyi-féle választásokra. A proletárdiktatúra alatt hat hétig sínylődött a vörösök fog-

ságában. Az első Friedrich-kormányban a propagandaügyek minisztere lett, a Huszár-kabinetnek pedig kultuszminisztere. Tárcaját megtartotta az első Teleki-kormányban is. Kultuszminiszterségéhez fűződik a numerus clausus megalkotása. A második Teleki-kormányban utódja Vass József lett. Amikor a párt vezetését Andrassy Gyula gróf vette át, Haliért ügyvezető elnökké választották meg. Azóta különösen a párt szervező és agitációs munkáiban vesz tevékeny részt. Kitűnő szónok, pártjának egyik legnépszerűbb vezére. A nemzetgyűlési választásokon három kerületet kapott. Budapest I. kerülete és Lövő egyhangúlag juttatta mandátumhoz, Cegléden pedig nagy többséggel győzött a kisgazdapárti Dobos Sándor polgármesterrel szemben. A közgazdasági, közjogi, közigazgatási, közoktatási, pénzügyi és zárszámadás vizsgáló-bizottság tagja. Fővárosi bizottsági tag.

Dr. Haller József.

(Budapest XX. választókerület.)

1884-ben született Mezőpetrin, Szatmár megyében. Romkát. Haller István volt miniszternek öccse. Középiskoláit Szatmáron, Esztergomban végezte, az egyetemet pedig Budapesten. Négy évig papnövendék volt, két évig teológus, de még felszentelése előtt otthagyta a papipályát és elvégezte a budapesti egyetemen a jogi fakultást. Jog és államtudományi doktor. 1913-ban ügyvédi oklevelet szerzett. Azóta, mint ügyvéd és hírlapíró működik. Számatalan cikket irt a Népújságba, az Uj Lapba, az Alkotmányba és egyéb keresztény lapokba. Ezen át a Katolikus Népszövetség egyik vezető tisztviselője volt, amiért a kommün alatt elfogatóparancsot adtak ki ellene, és heteken át bujkálnia kellett. A budapesti XX. választói kerület mint a Keresztény Nemzeti Egyesülés tagját kimondottan keresztény szocialista programmal küldte a nemzetgyűlésbe. A nemzetgyűlés jegyzője volt, utóbb azonban erről az állásról egyéb irányú elfoglaltsága miatt lemondott. A nemzetgyűlésen több ízben szólalt fel, főleg szociális kérdéseknél. Fővárosi bizottsági tag. Az igazságügyi, könyvtári és mentelmi bizottság tagja.

Haypál István.

(Gyümk.)

A tolnamegyei Magyarakeszin született 1873 február 18-án. Hat elemi iskola elvégzése után gazdálkodáshoz fogott. A vármegye egyik legképzettebb kisgazdája. 1903-ban Némedi köz-

ségbe költözött, ahol előbb egyházi elöljáróvá, később községi képviselőtestületi taggá választották. A Nagyatádi-féle kisgazdapárt mozgalmaiban megalakulása óta igen tevékeny részt vett, több község kisgazdapártjának megalakítását kezdeményezte. 1910-ben a kaposvári Országos Kisbirtokos Szövetség igazgatóválasztmányi tagjává választotta meg érdemei elismeréséül. 1912-ben a Bonyhádon megtartott kisgazda-nagygyűlés a vármegyei párt elnökévé választotta. 1920-ban egyházmegyei világi tanácsbíró lett. A kisgazdapártnak egyik legrégebb és leglelkesebb harcosa. A forradalom és a kommün alatt is fáradhatatlanul tevékenykedett a párt megszervezése körül, kitűnő szónoki tehetségével és agilitásával nagy eredményeket ért el, úgy hogy az ő tevékenységének tudható be, hogy Tolna vármegye kizárólag kisgazdapárti képviselőket küldött a nemzetgyűlésbe. Az általános választás alkalmával a gyönki választókerület, amelynek lakossága kétharmadrészben németajkú, közel 3000 szótöbbséggel választotta meg a tőzsgyökeres magyar embert, többek között báró Jeszenszky György, földbirtokos, volt járási főszolgabíróval szemben. A földreform törvényjavaslatnak egyik előadója volt. A földművelésügyi és véderőbizottság tagja.

Hegedűs György.

(Letenye.)

1883 november 1-én született Nagykanizsán. Középiskoláit Nagykanizsán a piaristák gimnáziumában végezte 1903-ban. Ugyanebben az évben rövid ideig a „Magyarország“ szerkesztőségének a tagja volt. Egyetemi tanulmányait a budapesti egyetemen folytatta, ahol a jog, államtudományi és doktori diplomát szerzett. Ugyancsak Budapesten szerezte meg 1913-ban az ügyvédi oklevelet. Nagykanizsán gyakorló ügyvéd. A társadalmi és politikai életben kora ifjúságától kezdve szóval és tollal részt vett. Jelenleg a Nagykanizsán* megjelenő „Zalai-Közlöny“ című napilapnak, — amely az ország egyik legrégebb vidéki lapja, — főszerkesztője. A világháborút végigharcolta. Többször súlyosan megsebesült, több kitüntetést kapott; a lapok többször megemlékeztek harctéri magatartásáról. — A proletárdiktatúra alatt kétszer letartóztatták, mert az ellenforradalmat szervezte. Amikor Budapestre akarták hozni, a Nagykanizsán összegyűlt kisgazdák a fogházból kiszabadították sigy Jugoszláviába menekülhetett. A szegedi kormány kinevezte Nagykanizsa és a kanizsai járásra teljhatalmú kormánybiztosnak. — A zalamegyei kisgazdapártot már a forradalom alatt tevékenyen szervezte. A letenyei választókerület a kisgazdapárt programjával küldte a nemzetgyűlésbe. A kisgazdapárt-

ból, mint indokolta, a pártnak a gazdasági kérdésekben való lanya, a keresztény kérdésben pedig liberális magatartása miatt az 1921 május hóban kilépett, s most mint pártönkívüli kigazdapárti müködik. A nemzetgyüülésen az agrár- és keresztény irányzat erötéljesebb érvényesítése érdekében több ízben szólalt fel és interpellált. — Elnöke az ÉME-nek. Politikai iránya: keresztény-agrár-demokrácia.

Dr. Hegyeshalmy Lajos.

(Györ I.)

Született Budapesten 1862-ben, Középkoláit a budapesti mintagimnáziumban, egyetemi tanulmányait a budapesti egyetemen végezte. 1881—82-ben mint egyéves önkéntes katonai szolgálatot teljesített a budapesti tüzérezrednél. Jogi tanulmányainak elvégzése után a Magyar Országos Bank vezértitkárságába, majd a Postatakarékpénztárhoz, innen az Országos Statisztikai Hivatalhoz került. 1896-ban a kereskedelemügyi minisztérium vám- és külkereskedelmi osztályába; innen az akkor Sztérényi vezetése alatt álló, iparfejlesztési osztályba osztották be, majd a minisztérium államvasúti szakosztályába helyezték át. Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter, mikor Sztérényi állásától felmentették, öt nevezte ki helyébe az iparfejlesztési ügyosztály élére. Vörös László miniszter a vasúti ügyosztály vezetésével bízta meg. Nem sokkal később Hieronymi minisztersége alatt a Máv. elnökhelyettesévé neveztek ki. 1914 elején nyugalomba vonult. A háború alatt a Vörös Kereszt Hadifogoly Gyámolító Hivatalnál müködött Darányi Ignác oldala mellett 1917-ben a miniszterközi Vasbizottság ügyvezető elnöki állását fogadta el. A kommün alatt, mivel 1919 április 21-én öt is el akarták tús gyanánt fogni, vidéken bujdosott. Az első Friedrich-kormányban Heinrich Ferenc lemondása után 1919 szeptember 16-án a kereskedelemügyi tárcát vállalta el s ezt az állását a Huszár-kormány megalakulásáig megtartotta. A harmadik Teleki-kormányban Rubinek után újra kereskedelmi miniszter lett s ezt a tárcát a Bethlen István kormányában is megtartotta. A Máv. rekonstrukciója minisztersége alatt nagy lépésekkel haladt előre. Ugyancsak az ő miniszterségéhez füzódik az ipartörvény revíziójának végleges megalkotása. A györi I. választókerület az az általános választások alkalmával Keresztény Nemzeti Egyesülés párti programmal képviselővé választotta.

Hencz Károly.

(Szécsény.)

Nagy-Eöörvistyeyi Hencz Károly dr. ragyolci, nógrádmegyei földbirtokos, született Elek községben, Arad vármegyében 1877 október hó 31-én. Középiskolai tanulmányait az aradi, temesvári és szegedi főgimnáziumban, ahol az Ifjúsági Önképzőkör elnöke; jogi tanulmányait pedig a kolozsvári és budapesti egyetemeken végezte, ahol az Egyetemi Körnek 1901-ben ugyancsak elnöke is volt. A tudori oklevél megszerzése után nagyobb külföldi utazásokat tett. Ismételten és huzamosabb ideig tartózkodott Olaszországban, Franciaországban, Németországban és egy évig Wienben. Képviselővé először az 1905. évi januári általános választásokon néppárti programmal választották meg a lövői kerületben és azóta állandóan tagja a törvényhozásnak. 1910-ben a nemzeti munkapárt programjával nyerte el a zsolnai mandátumot. Mindenkor élénk és tevékeny részt vett a magyar közéletben. Ismételten jegyzője volt a Háznak, előadója volt több bizottságnak és jelenleg is elnöke a nemzetgyűlés igazságügyi és II. bírálóbizottságnak. Ezenkívül mint ragyolci földbirtokos tevékeny részt vett a községi és vármegyei életben s mint a vármegyei közéletnek is egyik tekintélyes tagja, csaknem minden közérdekű mozgalomban, valamint a társadalmi és kulturális mozgalmakban is jelentékeny szerepet játszott s mint ilyen tagja több tudományos és társadalmi egyesület igazgató választmányának is. A kommün kitörésekor neki is menekülnie kellett. Szegedre menekült. Az ő indítványára alakult Szegeden az ellenforradalmi kormány, ahol ezt megelőzőleg alakult Országos Honvédelmi Bizottmányának tagja volt s mint az igazságügyi és kultúrta-rcza resszortjába tartozó ügyek vezetésével megbízott, ő foglalta le a szegedi kormány részére a szegedi törvényszék épületét. Mint gyorsíró már diákkorában több díjat nyert s azóta csaknem minden gyorsírási közérdekű mozgalomban részt vesz, tagja vagy tiszteleti tagja csaknem minden különféle rendszerű, országos jellegű gyorsírói egyesületnek. A munkácsi országos gyorsíróversenyeknek miniszteri biztosa, az 1913-ban Budapesten a király védnöksége alatt tartott nemzetközi gyorsírói kongresszusnak elnöke volt. A Gyorsíró Tanács alapítása óta annak elnöke. Az általános választások alkalmával a szécsényi kerület képviselővé választotta a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával. Az egységes párt megalakulásakor annak tagjai sorába lépett, majd a kereszténypártiak kivonulása után továbbra is tagja maradt a kisgazdapártnak. A királyválasztók egyik legharciasabb vezére. A házszabályok kitűnő ismerője, házszabálykérdésekben gyakran szólal fel. A közjogi, külügyi összeférhetetlenségi állandó -és vízügyi bizottság tagja.

Henzer István.

(Tata.)

1872 november 14-én született a komárommegyei Tatán, ahol kiskisgazda atyja gazdálkodott. Két középiskola elvégzése után ő is gazdálkodáshoz fogott. 23 éves korában községi képviselőtestületi taggá, ugyanabban az évben vármegyei törvényhatósági bizottsági taggá választották. A város egyik legtekintélyesebb polgára, aki a gazdasági, politikai életben mindig tevékeny szerepet játszott. 15 év óta tagja a tatai róm. kat. iskolaszéknek. Elnöke a függetlenségi pártnak, több szövetkezet és községi takarékpénztár igazgatósági tagja. A kömmün alatt több ízben forradalmi törvényszék elé állították a gerinces kiskisgazdát és csak jelentékeny váltságdíj lefizetése ellenében szabadulhatott ki. A januári választások alkalmával két ellenjelölttel szemben óriási szótöbbséggel választották képviselővé kiskisgazdapárti programmal. A földmívelésügyi és munkásügyi bizottság tagja.

Hermann Miksa.

(Sajószentpéter.)

1868-ban született, ág: evangélikus. A szegedi reáliskolát végezte, majd a bécsi műegyetemen gépészmérnöki oklevelet nyert, utána kinevezték a bécsi műegyetemen asszisztensnek. Később a Selmecbányái erdészeti és bányászati főiskola tanára lett, honnan a budapesti műegyetemre került, melynek 1912 óta rendes nyilvános tanára. Kiváló szaktudását kormányzati problémák megoldásánál többször igénybe vették, így többek közt a kormány annakidején őt küldte ki Amerikába a földgázkutak és általában a földgázkérdés tanulmányozására. Az erre vonatkozó tanulmányait és tanulmányújának értékes tapasztalatait a Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönyében hozta nyilvánosságra. Minden mérnöki problémával foglalkozik, de újabban a hajózás legmodernebb kérdését, a hajók hajtásának problémáját tanulmányozza behatóbban. E kérdésben európai szaktekintély és a berlini „Schiffbautechnische Gesellschaft“ meghívására nagyszabású előadást tartott Berlinben, amelyről Németország legnagyobb hajózási szaktekintélyei elismeréssel nyilatkoztak. „Gépelemek“ címmel kiváló technikai szakmunkát írt, melyet a szakkörök a legnagyobb elismeréssel fogadtak. Soha nem gondolt arra, hogy a politikai életben részt vegyen, de a választások elrendelése alkalmával a diósgyőri vasgyár mérnökei kérték fel, hogy vállaljon mandátumot és foglalkozék a nemzetgyűlésen általános ipari, különösen vas- és gép-

ipari kérdésekkel, az idevágó munkásügyekkel, a technikai oktatás reformjával stb. A nemzetgyűlésbe a sajozsentpéteri kerület bizalmából került kereszténypárti programmal. Az egységes párt megalakulásakor annak tagjai sorába lépett, majd annak felbomlása után a bennmaradt kisgazdákhöz csatlakozott. Több javaslat előadója volt. Gazdasági és tanügyi kérdéseknél több ízben szólalt fel. A közigazgatási, pénzügyi és közlekedésügyi bizottság tagja.

Dr. Héjj Imre.

(Beregszász.)

1884 augusztus 8-án született Budapesten. Fővárosi ügyvéd. Középiskoláit Budapesten a IV. és VIII. kerületi gimnáziumokban végezte. Péterfy Jenőnek és Riedl Frigyesnek volt a tanítványa. Főiskolai tanulmányait a budapesti egyetemen folytatta. Már jogászkorában élénk részt vett a szövetkezeti mozgalmakban s a Széchenyi-Szövetség egyik alapítója volt. Több propagandaröpiratot írt. 1911-ben ügyvédi diplomát nyert s irodáját a fővárosban nyitotta meg. 1915-ben bevonult a katonasághoz s 1918 október végéig a harctéren volt, ahol több kitüntetést szerzett. A Károlyi-forradalom kitörése után igen tevékeny részt vett a kisgazdapárt szervező munkálataiban s főleg a dunántúli kisgazdáknak szervezésén fáradozott. A kommün alatt üldöztetésnek volt kitéve s a júliusi ellenforradalmi puccs után le akarták tartóztatni, de Bécsbe szökött. Innen Szegedre ment, itt tagja és jegyzője lett a nemzeti bizottnánynak. Belépett a nemzeti hadseregbe s 1920 februárig szolgált. Közben ismét a kisgazdapárt szervezésével foglalkozott Balatonfüreden, ahol egyúttal a „Balatonfüred“ című lapot szerkesztette. 1920 tavaszán a fővárosba hívták fel s itt egy küldöttség a beregszászi kerület mandátumát ajánlotta fel neki. A tiszántúli választások alkalmával mint a kisgazdapárt hivatalos jelöltje győzött. A nemzetgyűlés jegyzője. A kisgazdapárt háznagya. Az igazságügyi bizottság jegyzője, a közigazgatási és közjogi bizottság tagja.

Hir György.

(Adony.)

1880-ban született Pákozdon Pest megyében. Fialat kora óta gazdálkodik. A háború előtti években künn járt Cuba szigetén, ahonnan bő gazdasági tapasztalatokkal tért haza. 370 holdas intenzív gazdasága van, ahol különösen nagyszabású baromfityenésztést üz. A világháborúban, amelyet a 69. ezred szolgálatában küzdött, mint altiszt végig rendkívül vitézül

viselkedett s megszerezte kétszeresen az összes legénységi kitüntetések. Tiszthelytessé léptették elő s mint arany vitézség! érmeit királyi parancsra küldték haza a harctérről. Böhm Ermolli tábornok kedvenc katonája volt. Az adonyi kerület kiscgazdapárti programmal képviselőjévé választotta. Tagja a kivándorlási, védető és naplóbíráló-bizottságnak.

Dr. Homonnay Tivadar.

(Budapest XII. választó kerület.)

1888 május hó 3-án Kalocsán született. Iskoláit Győrött és Szabadkán végezte. A jogi pályára lépett, a budapesti tudomány egyetemen 1911-ben doktorrá avatták. 1919-ben az államvasutak szolgálatába lépett. Bár politikával nem foglalkozott, a magyar vasutaság benne látta vezérét. A kommunizmus idején a szociáldemokrata párthoz tartozó vasutasokat a keresztény szociálizmus eszméjének nyerte meg. Állásától ellenforradalmi működése miatt felfüggesztették és így menekülnie is kellett. Budapestről azonban nem távozott, hanem a fővárosban bujdosott, hogy a vasutasokkal az érintkezést fenntartsa. A proletárdiktatúra megdőltével megalakította a keresztény szociálista vasutasok szakosztályát, melynek elnöke is lett. Friedrich István miniszterelnöksége alatt a Budapesten lévő ántánt-missziókhöz húsznál több küldöttséget vezetett, a magyar nép azon elhatározását nyilvánítandó, hogy Magyarország feldarabolásába soha bele nem) nyugszik és továbbá, hogy keresztény és nemzeti Magyarországot akar. 1919 október 27-én vasutas testületből 10,000 főnyi küldöttséget vezetett a várba Clark ántánt-megbízott elé, mikor is olyan beszédet mondott, hogy annak szövegét Clark Párisba a béke konferenciára is elküldte. Az elnöklété alatt álló Vasutasok Országos Egyesülete és a Keresztény Közlekedési Blokk rendezte az országos tiltakozást a vasutak bérbeadása ellen, valamint a bojkott elhárítása ügyében. A nemzetgyűlési -választásokon keresztényszociális programmal az ország legnagyobb, a budapesti XII-ik, választókerületében (37,642 választó) több ellenjelölttel szemben 3000 általános szótöbbséggel képviselővé választották. Fővárosi törvényhatósági bizottsági tag. Mint képviselő a nemzetgyűlésen több ízben szólalt fel az állami alkalmazottak és a munkásság gazdasági és társadalmi helyzetének javítása érdekében. Ő indokolta és terjesztette be a botbüntetés életbeléptetéséről szóló törvényjavaslatot 1920. évi június hó 22-én.

Hornyánszky Zoltán.

(Vác.)

Középiskoláinak elvégzése után jogi tanulmányokat folytatott. BiróL diplomát szerzett s a váci királyi járásbírósnál működött. A kommunizmus után részt vett a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának szervezési munkálataiban. Az általános választások alkalmával Vácon Egyesüléspárti programmal képviselővé választották. Később Friedrich-hel együtt a pártból kilépett. Azóta több harcos ellenzéki beszédet mondott a nemzetgyűlésen. Tagja az igazságügyi, kivándorlási és mentelmi bizottságnak.

Dr. Huber János.

(Nezsider.)

A sopronmegyei Fehéregyházán született, 1877-ben. Középiskoláit Sopronban és Győrött végezte. A teológiát Győrött, jogi és filozófiai tanulmányokat pedig a budapesti egyetemen. Mint káplán a győri egyházmegye több községében működött, majd átvette a Sopronban megjelenő „Westungariches Volksblatt“ szerkesztését. Sopronból került fel Budapestre, ahol a „Christliches Volksblatt“ című keresztény hetilap szerkesztője, majd a „Katholikus Népszövetség“ titkára lett. Mint ilyen, két évi működése alatt beutazta az ország minden németajkú községét s a hazai németséggel állandóan közvetlen érintkezésben állott. Egyike azoknak, akik a hazai németség vágyait és törekvéseit a legalaposabban ismerik. 1917 óta a Budapesten német nyelven megjelenő keresztény napilapnak, a „Neue Post“-nak is szerkesztője és sokoldalú elfoglaltsága mellett ráér még egy német hitbuzgalmi lapnak, a „Das Herz“-nek szerkesztésére is. Kiváló német szónok és Bleyer Jakab volt nemzetiségi miniszterrel együtt a magyarbarát német nemzetiségi politika egyik megindítója volt. Már 1917-ben Herczeg Ferenc, Bleyer Jakab és Blafkovics Ferenc temesvári kanonok meg akarta alapítani a „Deutsch-ungarischer Kulturverein“-t, de a háború, majd a két forradalom meggátolták ebben. Brandsch Rudolfnak áruháza gyors cselekedetre készítette és még a proletárdiktatúra kitörése előtt rövid pár hét alatt megszervezte hazafias alapon a hazai németséget. Ma is egyik vezetője a hazai németségnek és mint ilyen a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja német frakciójának ügyvezető elnöke. A nemzetgyűlésbe a nezsideri kerület a Keresztény Nemzeti Egyesülésnek programjával küldte. Az intranzigens keresztény politikának egyik legbuzgóbb harcosa. A magyarhú németség érdekében több beszédet mondott a nemzetgyűlésen. A külügyi és közlekedésügyi bizottság tagja.

Huszár Elemér.

(Rétság.)

Ipolybalogon született 1883-ban. A budapesti Ferenc-József-intézet növendéke volt, majd jogot hallgatott a budapesti tudományegyetemen, ahol államtudományi államvizsgát tett. Jogi tanulmányai befejeztével a magyaróvári gazdasági akadémia előadásait hallgatta, aztán pedig külföldi tanulmányútra ment s beutazva Nyugateurópát, mezőgazdasági tanulmányokat folytatott. Hazatérve átvette kelzei (nógrádmegyei) birtokának vezetését. Tagja Nógrád vármegye törvényhatósági bizottságának. A politikai életben régebben nem sokat szerepelt, bár az októberi események előtt a nemzeti munkapárt kültagja volt, amelyből kilépve — nem akart hozzájárulni ahhoz, hogy a háború alatt osztrák ezredek magyar legénységgel egészítsenek ki — az alkotmánypárthoz csatlakozott. A forradalom után részt vett az országos földművespárt szervezésében. A kommün alatt jelentékeny ellenforradalmi szerep jutott osztályrészéül. Megszerezte a vörösök tiszai felvonulásának terveit és ordre de bataille-jét és sikerült azokat a vörösök északi harcvonalán át Lévára, az ott székelő ententeparancsnokhoz juttatnia. A nemzetgyűlésnek konzervatív szárnyához tartozik. Politikai felfogásának alapja a konzervatív gondolat védelme. A kisgazdapártból már az első időkben kilépett s a disszidens csoporthoz csatlakozott. Választmányi tagja az Omgé-nek s a Gazdaszövetségnek. A szövetzeti mozgalomban élénk részt vesz. A kérvényi összeférhetlenségi, állandó számvizsgáló és vízügyi bizottság tagja.

Huszár Károly.

(Sárvár.)

1882 szeptember 10-én Nussdorfban született. Iskoláit Ischlben és Szatmáron végezte. Tanítói oklevelet szerzett. Az esztergomi megyei Bajnán volt tanító. Azután a „Néppárt“ című lap szerkesztője lett. Egyik megindítója volt a magyarországi keresztényszocialista mozgalomnak; ő szervezte a keresztényszocialisták valamennyi vidéki egyesületét is, részt vett a Katolikus Népszövetség megalakításában mint központi szervező titkár. Munkatársa volt az „Új Lap“-nak, az „Alkotmányinak és az „Igaz Szónak“ s felelős szerkesztője a „Népújság“ című politikai hetilapnak. 1906-ban képviselővé jelölték a szakcsi kerületben, de kétszáz szavazattal kisebbségben maradt a függetlenségi párt jelöltjével szemben. Az 1910-ki általános választások alkalmával a sárvári kerületben három ellenjelölt ellenében 398 abszolút szótöbbséggel, néppárti pro-

grammal megválasztották. Az 1910-iki országgyűlésen élénk részt vett az ellenzék alkotmányjogi harcában, amelyeket a munkapárti többséggel vívott. A háború kitörésekor mint őrmester ment ki a frontra, Románia beavatkozásakor pedig az Erdélyben operáló német hadsereghez osztották be, amelynek politikai és hírszerzőosztályában fontos szolgálatot tett. A háborús országgyűlésen sűrűn szólalt fel szociális, népjóléti és katonai ügyekben. Jelentékeny szerepe volt azokban a tárgyalásokban, amelyek 1918 októberében a válságos politikai helyzet megoldása ügyében az ellenzéki pártok között folytak, ez ügyben a király is többször fogadta kihallgatáson. Gróf Hadik János miniszterelnök egy nappal a forradalom kitörése előtt felajánlotta neki a vallás- és közoktatásügyi tárcát. A Károlyi-forradalom alatt nem vállalt semmiféle szerepet, a politikától teljesen visszavonult és újságírással, valamint a katolikus népszövetség ügyeivel foglalkozott. A proletárdiktatúra idején sok üldözésnek volt kitéve, állásából kitétek, lapját beszüntették, majd letartóztatták és mint túszt hosszú ideig a gyűjtőfogházban tartották. De nemcsak őt, hanem családját is zaklatták, házkutatást tartottak több ízben lakásán, úgy hogy kénytelen volt Bécsbe menekülni, ahol az ellenforradalmi akció egyik tevékeny vezetője lett. A bolsevizmus bukása után visszajött Magyarországra és a második Friedrich-kormányban mint vallás- és közoktatásügyi miniszter foglalt helyet. Az ő feladata volt a bolsevisták által teljesen felforgatott egyházi és iskolai állapotok helyreállítása, amit aránylag rövid idő alatt sikerült is végrehajtania. 1918 novemberében, amikor a szövetséges főhatalmak Sir George Clerk-et küldték Budapestre, hogy itt igyekezzék a pártok közt megegyezést létrehozni egy olyan (koncentrációs) kormány alakítására, amelyben a társadalom minden osztálya és rétege képviselve van, a megtartott pártközi értekezleten Huszár Károly látszott a legalkalmasabbnak egy ilyen kormány alakítására. Ez alapon Sir George Clerk megbízta Huszár Károlyt a kabinetalakítással s kormányát, melyben minden párt megbízottja helyet kapott, az ántánt nyomban elismerte és kijelentette, hogy ezt a kormányt meghívja a béketárgyalásokra. Huszár kormányának a választások kiírása, a választás alapján összeülő nemzetgyűlés alkotmányozó munkájának előkészítése és Magyarországnak a béketárgyalásokon való képviseltetése volt a főadata. Az ő miniszterelnöksége alatt történt Horthy Miklósnak Magyarország kormányzójává való megválasztása is. Ezek elvégzése után Huszár kormánya benyújtotta lemondását, hogy átadja helyét olyan kormánynak, amely parlamentáris alapon a nemzetgyűlés többségi pártjaiból alakul meg. Huszár írta meg az első nagyobb munkát a bolsevizmus pusztulásáról, ezt a köny-

vet Amerikában is kiadták. Ő maga is kiutazott Amerikába, hogy hadifoglyaink visszahozatala érdekében propagandát fejtessen ki. Ezt az akcióját idehaza is folytatja. Felszólalásaival nagyban hozzájárult a jogrend megszilárdításához. Emlékezetes a Soltra rendőr meggyilkolása után tartott beszéde, amelyben kijelentette, hogy lemond mandátumáról, ha a gyilkosokat 24 óra alatt el nem fogják. A kivándorlási tanács tagja. A kivándorlási bizottság elnöke, a közjogi, közoktatásügyi, külügyi és pénzügyi bizottság tagja.

Iklódy-Szabó János.

(Nagyvázsony.)

1877 október 25-én született Veszprémben. Atyja Veszprém vármegyének évtizedeken át vezéralakja és a veszprémi kerületnek több cikluson át képviselője volt. Jogi tanulmányait Bécsben, Lipcsében és Genfben végezte. Katonai szolgálatának a 6. sz. huszárezredben tett eleget, a háború alatt a huszárszázadosi rangot érte el. A jogi tanulmányok elvégzése után a közigazgatási pályára lépett és előbb Veszprém vármegyénél működött mint tb. főszolgabíró, majd a belügyminisztériumba került. Az 1910. évi általános választások alkalmával a nagyvázsonyi kerület választotta képviselőjévé munkapárti programmal. Közgazdasági és közlekedéspolitikai tanulmányokkal foglalkozott, előadója volt számos közlekedésügyi javaslatnak s ily irányban hírlapilag is nagy tevékenységet fejtett ki. A 48-as alkotmánypártnak a munkapárttal való fúziójában nem vett részt, mert demokratikus álláspontjához híven az akkori viszonyok közt nem a jobboldali koncentrációt, hanem a nemzeti demokratikus koncentrációt tartotta szükségesnek. Az októberi forradalmat követő összeomlás után látva a veszélyt, amelyet a Károlyi-féle irányzat a nemzetre hoz, azzal szemben ellenzéki álláspontra helyezkedett és a március hóban tervezett választásokon mint az ellenzéki blokk tagja, a győri választókerület listáján szerepelt volna független kisgazdaprogrammal. A kommunizmus ideje alatt balatonfüredi otthonában tartózkodott, majd annak bukása után résztvett a földműves- és kisgazdapártnak Veszprém vármegyében való megszervezésében. A nemzetgyűlési választásokon régi kerülete újra képviselőjévé választotta a kisgazdapárt programjával. Előadója a pénzügyi bizottságnak. Több fontos pénzügyi törvényjavaslat előadója volt. A második Teleki-kormány megalakulása idején komoly belügyminiszterjelölt volt. Tagja az Országos Pénzügyi Tanácsnak. A pénzügyi bizottság jegyzője, a közjogi és külügyi bizottság tagja.

Janka Károly.

(Királyhelme.)

1872 december 19-ikén született Mádton. Tanulmányainak elvégzése után Sárospatakon lett ref.' s. lelkész, majd Sátoraljaújhelyre került Fejes István ref. püspök mellé. Később Kovácsvágáson volt lelkész négy évig, azután Homonnán missziói lelkész hat évig, ugyanitt a nőegylet titkára volt és a helyi lap szerkesztője. Nyolc esztendeig a zemplénmegyei Nagyrozvályon lelkipásztorkodott, 1916 óta pedig Cigándon ref. lelkész. Az alsózempléni egyházmegye főjegyzője, a tizán-inneni ref. egyházkerület aljegyzője, a sárospataki ref. főiskola igazgatótanácsának és a Tiszaszabályozási Társulat igazgatóválasztmányának' tagja. A királyhelmei kerület, amelyhez Gigánd is tartozik, Kacsanovszky József kisgazdával szemben 2600 szótöbbséggel képviselőjének választotta meg a kisgazdapárt programjával, noha még programbeszédet sem tartott. A kivándorlási, könyvtári és közoktatásügyi bizottság tagja.

Javos Antal.

(Igal.)

Nagyberkiben, Somogy megyében született 1881-ben. 13 éves korában munkába lépett s mint mezőgazdasági munkás kereste meg kenyerét. 21 éves korában a katonasághoz vonult be, ahol 39 hónapot töltött. Hazatérve, szorgalmával és takarékságával szerzett kicsiny birtokán gazdálkodott a háború kitöréséig, amikor azonnal a harcra ment. Szerbiában harcolt őrmesteri rangban s onnan, miután balkarját ronccsá lőtték, teljesen rokkantan került haza. A kommün alatt mint a kisgazdapárt lelkes harcosát, letartóztatták, de a kisgazdák erélyes fellépésére a somogyi direktórium szabadon bocsátotta. A kommün után 28 kisgazdatársával együtt fegyvert ragadott és Kaposvárot, a kommunisták fészkében helyreállította a rendet. Az igali választókerület egyhangúlag jelölte s két kereszténypárti jelölttel szemben képviselőjévé választotta. A naplóbíró és véderő bizottság tagja.

Jármy József.

(Nagykálló.)

1863-ban született ősrégi nemesi családból a szabolcs-megyei Eperjeskén. Apja nagybirtokos volt, akitől abapusztai birtokát örökölte. Középszkoláinak elvégzése után mint egyévi

önkéntes a 15 huszárezrednél szolgált. Önkéntesi éve után aktiváltatta magát s öt évig a bécsi Radetzky-huszárezrednél szolgált főhadnagyi rangban, majd több huszárezredben teljesített szolgálatot. Az 1892-ben rendezett bécs-berlini távlovagló-versenyben a monarchia részéről résztvett 150 tiszt közül 26-ik lett 88 órai idővel (az utolsó 17 órában 207 km-t tett meg). 1902-ben nyugdíjaztatta magát s átvette az abapusztai középbirtokot, ahol intenzív gazdálkodást folytat. Szőlőtelepe egyike az ország legnagyobb telepeinek. A világháborúban bevonult s előbb címzetes majd valóságos őrnaggyá lett. A tiszántúli választások alkalmával pártonkívüli programmal képviselővé választották. A könyvtári és összeférhetlen ségi állandó bizottság tagja.

Dr. Karafiáth Jenő.

(Ipolyszalka.)

Budapesten, 1888 július 31-én született. Középiskoláit, valamint a jogi és bölcsészeti tanulmányait Budapesten végezte. Jogi és államtudományi doktor, okleveles ügyvéd. 1906 óta a kincstári jogügyi igazgatóságnál működött s mint a kincstári jogügyi igazgatóság tanácsosát az 1919. évi szeptember hó 20-án tartott minisztertanács belügyi politikai államtitkárrá nevezte ki. Az 1919. évi november hó 25-én tartott minisztertanács határozata folytán miniszterelnökségi államtitkár lett s ezt az állását a Huszár-kormány megalakulásáig megtartotta. Két évtizeddel azelőtt, egyetemi hallgató korában, mint az egyetemi ifjúság egyik vezére, az egyetemi zászlóaljak szervezését célzó országos mozgalomnak megindítója volt. Eveken keresztül ifjúsági elnöke volt és jelenleg is tiszteletbeli tagja a Budapesti Egyetemi Atlétikai Clubnak. Megalapítója és elnöke a Budapesti Egyetemi Turista Egyesületnek. Elnöke volt az Ügyvédjelöltek Országos Egyesületének is, mely egyesület érdemei elismerésül szintén tiszteletbeli elnökének választotta meg. Megalapítója és mint főtitkár vezetője volt a Köztisztviselő Ügyvédek Országos Szövetségének. Ő alakította meg az egyetemet végzett magyar jogásztársadalom részére a Magyar Jogász Sport Egyletet (Jurista Club), melynek több, mint egy évtizede ügyvezető elnöke. Tagja a Testnevelési Tanácsnak, a Magyar Atlétikai Szövetség Tanácsának, azonkívül választmányi tagja a Magyar Nemzeti Szövetségnek, az Egyesült Keresztény Nemzeti Ligának, a Magyar Társaságnak, a Magyar Céllövő Szövetségnek, az Általános Közjátékonyági Egyesületnek, valamint az Országos Casinónak. A pestszentlőrinci Bajnoki Hadicéllövő Versenyek megrendezésének kezdeménye-

zése is az ő nevéhez fűződik. Állandóan résztvett minden hazafias és nemzeti célt szolgáló társadalmi és kulturális mozgalomban és élénk, sikeres tevékenységet fejtett ki az irodalom terén, valamint a sajtóban is, ahol napi- és hetilapokban sűrűn jelentek meg versei, tárcái és műfordításai. 1909-ben jelent meg első verseskötete „Akkordok” címmel. A sportirodalom terén is ismert nevet szerzett. Egyik megalapítója volt az Önkéntes őrseregnek, továbbá Magyarország Területi Épsége Védelmi Ligájának, amelynek jelenleg is alelnöke. A világháború folyamán koronás arany érdemkereszttel tüntették ki. a vitézségi érem szalagján Az ő nevéhez fűződik, hogy a nemzetgyűlési választásoknál a köztisztviselők passzív választójoga elismerést nyert, mert az ezt célzó mozgalmat még a Károlyi-kormány alatt ő indította meg a megvalósulásáig állandóan ébren is tartotta. A Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának programjával az ipolyszalkai választókerület választotta meg nemzetgyűlési képviselőnek. A nemzetgyűlésen főleg testnevelési kérdésekben tartott figyelemreméltó felszólalásokat. A véderő bizottság elnöke, az igazságügyi és közigazgatási bizottság tagja.

Kardos Noé.

(Nagylak.)

1878-ban a csanádmegyei Apátfalván született kiscgazda családból. Iskoláit Apátfalván, Nagyszentmiklóson és Makón végezte. Majd szülei kiscgazdaságában gazdálkodott s szorgalmával, takarékoságával idővel tekintélyes vagyonna tett szert. 1896-ban katonai szolgálatra vonultjái a 3. honvédhuszárezredhez. A háború alatt 1914-től 1917-ig volt altiszti rangban a harcúterén, ahol hős viselkedésért az arany vitézségi érmet szerezte meg. Több ütközetben vett részt, köztük a limanovai csatában, amelyben 14 pikaszúrást ejtettek rajta. Régi rendíthetetlen harcosa volt a függetlenségi eszmének. A Károlyi-forradalom, de különösen a kommün alatt sok üldöztetésnek volt polgári érzelmei miatt kitéve. A tiszántúli választások alkalmával 7 ellenjelölttel szemben 5795 abszolút többséggel választották képviselővé Nagylakon kiscgazdapárti programmal. A kivándorlási és számvizsgáló bizottság tagja.

Katona Imre.

(Cséffa.)

1876-ban született. Középkoláinak elvégzése után a jegyzői pályára lépett. Bihar-Ugra község jegyzője volt. A há-

boróban mint népfelkelő-százados teljesített harctéri szolgálót. A cseffai kerület jelentékeny többséggel választotta kisgazdapárti programmal képviselőjévé. A függetlenségi kisgazdapárt megalakulásakor annak tagjai sorába lépett. A nemzetgyűlés könyvtári bizottságának tagja.

Kállay András.

(Kecse.)

1875-ben Nagykárában Szabolcs megyében született, néhai Kállay András volt főispán és képviselő fia. Középiskoláit Budapesten a piarista gimnáziumban végezte, majd jogi pályára lépett. Ennek elvégzése után nagykalászi birtokára vonult vissza, ahol máig is gazdálkodik. Egész életében a népért dolgozott s annak körében rendkívüli népszerűségnek és szeretetnek örvend. A vármegyei közéletben mint megyebizottsági és képviselőtestületi tag s a társadalmi életben vezető szerepet játszik. Bár pártkeretekbe nem tartozik, régi lelkes híve a Nagyatádi Szabó-féle kisgazdapárt programjának. A Wagner Károly lemondása folytán megüresedett kecsesi kerület nagy többséggel választotta meg pártunkívüli programmal 1920 októberében Wagnerrel szemben. A kérvényi bizottság tagja.

Kálmán István.

(Gödöllő.)

1867 október 6-án született a nógrádmegyei Szécsényben. Losoncon végezte középiskoláit, majd Budapesten kereskedelmi tanulmányokat folytatott. 16 éves korában katonai szolgálatra vonult be a honvédséghez. 1892-ben a pestmegyei Túrán telepedett le, ahol földet bérelt és egy gőzmalmot vásárolt meg. Jelenleg 100 holdnyi saját birtokán és 650 holdas bérletén gazdálkodik. A szövetkezeti mozgalmakban hosszú idő óta vesz részt, községében Hangya- és hitelszövetkezetet alakított, azoknak most is vezető embere. Pestmegye törvényhatósági bizottságának 18 év óta, a függetlenségi és 48-as pártnak igen régi idő óta tagja. Hét község kérésére vállalta a gödöllői kerület képviselőjelöltségét kisgazdapárti programmal s 3940 szótöbbséggel választották meg képviselőnek. A kivándorlási, a napló bíráló bizottság tagja.

Dr. Kenéz Béla.

(Szolnok.)

1874-ben született Szolnokon. Középiskoláit Szolnokon, az egyetemet Budapesten, Lipcsében és Londonban vé-

gezte. Lipszében Böhler tanítványa volt és Londonban is nemzetgazdaságtani és statisztikai tanulmányokat folytatott. Innen hívták meg a kereskedelmi minisztériumba, ahol 1905-ben miniszteri titkár, később osztályvezető lett és mint ilyen elkészítette az ipari és gyáripari termelési, a baleset- és sztrájkstatisztikák tervezetét. 1906-ban a budapesti egyetemen magántanárrá, 1907-ben a kolozsvári egyetemre nyilvános rendes tanárrá nevezték ki. 1917-ben áthelyezték a budapesti egyetem statisztikai tanszékére. Ugyancsak 1917-ben udvari tanácsos lett. A tudományos irodalom terén termékeny munkásságot fejtett ki. 1902-ben „A statisztika elmélete” című műve, 1905-ben „A városok fejlődése”, 1906-ban „Magyarország népességi statisztikája”, 1907-ben „Az ipari sztrájkok statisztikája”, 1908-ban „A gazdák és mesteremberek pusztulása” című műve jelent meg. A „Nép és föld” című munkája a modern agrárpolitikának egyik alapvető könyve. Gazdag és jól csoportosított statisztikai adathalmaza a modern agrárpolitika leggazdagabb bizonyító eszköze. Kolozsvári tanárkodása óta vezető szerepet vitt Erdély közeletében. Igazgatósági tagja az Emkének, a kolozsvári Patronage Egyesületnek, az Erdélyi Múzeumegyesületnek, az Erdélyi Háziipari Szövetkezetnek, választmányi tagja a Magyar Társadalomtudományi Társaságnak, az Országos Ingatlanforgalmi Bizottság tagja és Apáthy István és Posta Béla professzorokkal együtt egyik alapítója volt az Erdélyi Szövetségnek. Tíz éve Kolozsvár törvényhatósági bizottsági tagja. Egyik vezetője volt a függetlenségi politikának Erdélyben. A kommün alatt négy ízben tartóztatták le a vörösök és szolnoki birtokát feldúlták. Egyike a nemzetgyűlés legnagyobb tekintélyű tagjainak. A földreformtörvényjavaslatnak előadója volt. Tanulmányzámba menő előadói előterjesztésével nagy sikert aratott. Szmracsányi György lemondása után a nemzetgyűlés második ülészsaka óta a Ház alelnöke. A közgazdasági és közoktatásügyi bizottság tagja.

Kerekes Mihály.

(Ónod.)

Református földművescsaládból származik, 1873-ban született Ónodon. A középiskola négy osztályának elvégzése után vasúti szolgálatba lépett s mint államvasuti főkalauzt választották meg a nemzetgyűlés tagjául. Vasutas-mozgalmakban 14 éve tevékeny részt vesz. A vasutas-érdekek mellett való állásfoglalásáért sok kellemetlensége volt feljebbvalóival szemben. A proletárdiktatúra alatt ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki. Amikor a dunántúli vasutasok mozgalmát Szamuely

letörte, sztrájkot szervezett és őt, mint a 25-ös sztrájkbizottság elnökét, le akarták tartóztatni, vasutastársai azonban megakadályozták ezt. A budapesti vasutasszemélyzet körében is ellenforradalomra agitált és ő terjesztette elő a keleti pályaudvari vasutasok ülésén azt a határozati javaslatot, amelyben kimondják, hogy a vasutasok nem szolgálnak tovább a vörös hadseregben Budapestről Ónodra ment, ahol a vörösek ugyancsak ellenforradalom miatt letartóztatták. A megszálló román csapatok Tápiószelén egy kiscgazdapárti gyűlésen elfogták és a román haditörvényszék húsz napra ítélte. Az onódi választókerületben a kiscgazdapártot ő szervezte meg s eközben Nyék-ládházán katonai detektívek mint veszedelmes kommunistát letartóztatták, az államügyészség azonban elrendelte szabadlábrahelyezését. Liberális felfogása miatt több ízben volt összetűzése saját pártjával is s ezért s főleg a királykérdésben elfoglalt álláspontja miatt a pártból kilépett s az újonnan megalakult függetlenségi kiscgazdapárthoz csatlakozott. Később a Polgárok és Munkások Szövetségének tagjai sorába lépett. Kerekes ellen az ellenpárt választóinak feljelentésére izgatás miatt bűnvádi eljárás indult meg. Az első fokon kiszabott ítélet 10 havi börtönt állapított meg, amelyet azonban a debreceni tábla Rassay Károly védelme után 3 havi fogházra változtattott át. A vasutasok érdekében több ízben szólalt fel a nemzetgyűlésen, ahol a szociális problémáknak is hathatós szószólója. Lelkes tagja a parlamenti ellenzéknek. Az onódi kerület választotta meg képviselőnek kiscgazdapárti programmal. A ki-vándorlási és közlekedésügyi bizottság tagja.

Kereke György.

(Sásd.)

1879 november 28-án született Pécsen. A gimnáziumot szülővárosában végezte, azután a budapesti egyetemen jog- és államtudományi tanulmányokat folytatott. Közben nagyobb utazásokat tett a külföldön, bejárta Olasz-, Francia- és Dél-németországot, Svájcot. Katonaévének leszolgálása után 1902-ben jogtudori oklevelet szerzett. Az 1905-iki általános választások alkalmával a sásdi kerületben függetlenségi és 48-as programmal képviselővé választották. Az 1906-iki választásokon szintén megválasztotta kerülete, 1910-ben azonban nem jutott be a képviselőházba. A nemzetgyűlési választásokon a sásdi kerületben a kiscgazdapárt programjával képviselővé választották. Tagja az igazságügyi, közigazgatási és zárszámadási bizottságnak.

Kiss Ferenc.

(Nádudvar.)

1862-ben született Kenderesen. Középiskolai tanulmányait Mezőtúron, Kecskeméten, a teológiai tanfolyamot Debrecenben és Becsben végezte. 1884—1893 lelkész, vallásanár, h. gimn. tanár volt Mezőtúron, Karcagon, Debrecenben és Kisújszálláson, 1893—1899 rendes lelkész Földesen, 1899—1903-ig Püspökladányban. Ez évben a debreceni teol. akadémia tanárává választották s állását külföldi tanulmányútja után foglalta el. 1904-ben a debreceni egyetem ny. r. tanárává s az egyetem első rektorává nevezték ki. 1903 óta a tiszántúli ref. egyházkerület főjegyzője, levéltárnoka s püspökhelyettese. Lelkész korábban főként az iskolák fejlesztésével s népjóléti intézmények szervezésével foglalkozott. Hitelszövetkezeti gabonarakárt, gazdakört, népkönyvtárt létesített s államsegéllyel építette a 330 munkásházból álló Darányi-telepet. Községei érdekében a vármegye törvényhatósági s közigazgatási bizottságában tevékeny szerepet vitt s a vallásalapítvány püspökladányi uradalomból több ezer holdat juttatott a lakosság művelése alá. Irodalmi munkái különböző szépirodalmi s főként egyházi lapokban és folyóiratokban s külön is megjelentek. A tiszántúli választások alkalmával a nádudvari kerület képviselőjévé választotta kisgazdapárti programmal. A közoktatásügyi és zárszámadásvizsgáló bizottság tagja.

Gróf Klebelsberg Kunó.

(Sopron.)

Az aradvármegyei Magyarpécskán született 1875-ben. A középiskolát a ciszterciták székesfehérvári gimnáziumában járta végig, egyetemi tanulmányait a budapesti, berlini, müncheni és a párisi Sorbonne-egyetemen végezte, az államtudományokkal foglalkozva. 1898-ban Bánffy Dezső gróf akkori miniszterelnök meghívására a miniszterelnökségen vállalt hivatali állást: a miniszterelnök a harmadik ügyszóly élére állította, melynek akkor külügyi és nemzetiségi kérdések tartoztak a hatáskörébe. 1910-ben a közigazgatási bírósághoz nevezték ki bírónak, majd pedig a hatásköri bíróság tagja lett. 1914 januárjában a király adminisztratív államtitkárrá nevezte ki a vallás és közoktatásügyi minisztériumban, ahonnan 1916 márciusában mint Tisza István gróf politikai államtitkára a miniszterelnökségre került. Ekkor választotta a kolozsvári II. kerület munkapárti programmal képviselővé. Közoktatásügyi államtitkársága idején résztvett a közoktatási reform, valamint az

ipari és kereskedelmi tanoncoktatás reformjának előkészítésében és megszervezte a konstantinápolyi magyar tudományos intézetet. Tisza István lemondása után ő is visszalépett. A háború alatt ő szervezte meg a rokkantügyi, később hadigondozó hivatalt és különösen az utóápolás s a művésztagokkal való ellátás terén szerzett nagy érdemeket. A Károlyi-kormány alatt üldözéseknek volt kitéve, internálni akarták, a proletárdiktatúra alatt pedig halálra keresték, sikerült azonban vidéken elrejtőzködni s bár az egész forradalmi korszakban nem hagyta el az országot, az üldözések elől bántatlanul megmenekült. A nemzetgyűlési általános választások alkalmával a keresztény nemzeti párt programjával a soproni kerület választotta meg. E pártból tizenhatodmagával kilépve ő került az úgynevezett disszidencsoport élére, mely ma is vezérként tiszteli. Mint a Történelmi Társulat elnöke a tudományos élet újjáélesztésén fáradozik sok sikerrel. A pénzügyi bizottság elnöke, a közbizottság és külügyi bizottság tagja.

Kolozsi Endre.

(Békés.)

A békésmegyei Mezőberényben született 1870-ben. Középiskoláit Szarvason végezte, majd a közigazgatási pályára lépett. Gazdálkodó és Mezőberény nagyközségnek 32 év óta főjegyzője. Gazdasági, szövetségi és társadalmi téren hosszú idő óta élénk működést fejt ki. Több gazdakört szervezett, egy virágzó tejszövetkezetet alapított. A mezőberényi takarékpénztár igazgatója, az iskolaszék elnöke, több társadalmi intézmény élén áll. Tagja a vármegye törvényhatósági bizottságának és a község képviselőtestületének. A kisgazdaérdekeknek mindig hathatós védelmezője volt és különösen nagy érdemeket szerzett azzal, hogy községének vezetőségével karöltve három nagy birtok parcellázását hajtotta már a múltban végre. A függetlenségi és 48-as pártnak régi időtől fogva tagja volt. A Károlyi-forradalom idején, amikor a helyzet balrafordulását látta, állását otthagya és csak egy év múlva, községének kérésére, tért vissza. A megszálló románok kivonulása után tevékeny részt vett a kisgazdapárt szervezési mozgalmában. A tiszántúli választások alkalmával két ellenjelölttel, köztük Szakács Andorral szemben választották nemzetgyűlési képviselővé, kisgazdapárti programmal. A gazdasági bizottság jegyzője, a közigazgatási és mentelmi bizottság tagja.

Kolosváry Kiss István.

(Kiskunhalas.)

Született Kiskunhalason Pest megyében, ahol atyja gazdálkodó s a kerület képviselője volt. Középiskolait ugyanitt végezte. Jogi tanulmányainak befejezése után szülővárosának szolgálatába lépett s annak polgármestere lett. A függetlenségi eszmék régi harcosa. Pest vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, a református egyházkerület vezető embere. A nemzetgyűlési választások alkalmával Kiskunhalason Zoltán Imre volt igazságügyminiszterrel szemben kisgazdapárti programmal mintegy 2000 szavazattöbbséggel képviselővé választották. Tagja az igazságügyi, közigazgatási és naplóbíráló bizottságnak.

Kontra Aladár.

(Budapest, V. választókerület.)

Született Zámolyon, Fejér vármegyében 1877-ben. A gimnáziumot Székesfehérváron és Nagykőrösön, a teológiát Budapesten végezte. 1907 óta a III. kerületi (óbudai) ref. egyház lelkésze, a pesti ref. egyházmegye tanácsbírája. A nemzeti és keresztény irányzatot szolgáló cikkei már a háború előtti években jelentek meg A Célban, a Protestáns Szemlében és vidéki katolikus lapokban. 1913-ban „Magyarok romlása“ címen a zsidókérdéssel és a nemzetiségi kérdéssel foglalkozó röpiratot írt. A háború alatt az olasz és román fronton, utoljára Ukrajnában volt az 5-dik honvéd lovashadosztály táborigazgatója. Az általános választásoknál Budapest V. választókerülete választotta be a nemzetgyűlésbe 8000 szótöbbséggel a keresztény nemzeti egyesülés pártjának programjával. Fővárosi bizottsági tag. A nemzetgyűlés jegyzője. A kivándorlási naplóbíráló és számvizsgáló bizottság tagja.

Dr. báró Korányi Frigyes.

(Komárom.)

Tolcsvai báró Korányi Frigyes dr. atyai ágon többszázados orvosi család leszármazottja. Anyai ágon egyenes leszármazottja tolcsvai Bónis Sámuelnek az 1848-iki kormány igazságügyi államtitkárának s a szabadságharc alatt Kossuth kormánybiztosának, valamint tolcsvai Bónis Ferenc kuruckapitánynak, kit Lipót császár Wiener-Neustadtban fejeztetett le. Született 1869 június 21-én. Középiskolait a kegyestanítórend budapesti főgimnáziumában elvégezve, egyetemi tanulmányait a budapesti kir. tudományegyetem jogi fakultásán, majd a heidel-

bergi Ruperto-Carolina egyetemen, a párisi Sorbonne-on s a londoni London School of Economics-on fejezte be. Közgazdasági tanulmányai mellett szépirodalommal is foglalkozott s 1901-től hosszabb ideig munkatársa volt a Gyulai Pál által szerkesztett Budapesti Szemlének. Állami szolgálatba 1892-ben lépett mint pénzügyminiszteri fogalmazógyakornok. 1908-ban mint miniszteri titkár a hitelosztály vezetésével bízott meg. Kormánybiztossá nevezetett ki a Magyar Földhitelintézethez és a Magyar Agrár- és Járadékbankhoz s kormánybiztos-helyettesé az Osztrák-Magyar Bankhoz. Hivatalból tagja volt a m. kir. Postatakarékpenztári Tanácsnak és a Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetségének. 1912-ben miniszteri tanácsosi címmel ruházta fel az 1898: XXIII. t.-c. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet vezérigazgatójává' neveztek ki. E minőségében megválasztották a Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége alelnökének, az OMGE és a Magyar Gazdaszövetség igazgatóválasztmányának tagjának, valamint a Budapesti Áru- és Értéktőzsde tanácsának tagjává. 1917-ben az OKI! és az állam által létesített Nagybecskerekai Tengerifeldolgozó- és Olajgyár elnökévé választották meg. 1919-ben a bolsevizinus kitérése után főként a Nemzetvédelmi Szövetség alapításában való részvételéért üldöztetésben volt része s menekülni volt kénytelen. A bolsevizmus letörése után ismét átvette az Országos Központi Hitelszövetkezet vezetését, de már 1919 szeptember hó elején pénzügyminiszterre nevezetett ki a Friedrich-kormányban s ebben a minőségében tagja volt úgy a Huszár- mint a Simonyi-Semadam- és gróf Teleki-kormányoknak egészen 1920 december 16-ig. Állásáról azért mondott le, mert a szövetkezeti törvényjavaslat tárgyalásánál az Ereky által benyújtott határozati javaslat kapcsán a nemzetgyűlés leszavazta. A nemzetgyűlési választások alkalmával Komárom sz. kir. város egyhangúlag választotta meg képviselőjének a keresztény kisgazda- és földművespárt jelölése alapján. Ennek a pártnak és a Keresztény Nemzeti pártnak egyesülése után tagja volt az egységes pártnak, amelyből 1920 november havában lépett ki s a disszidens-csoporthoz csatlakozott. A Lipót-rend lovagja és a II. oszt. polgári érdemkereszt tulajdonosa. 1921 június végén a kormányzó az O. K. H. elnökévé nevezte ki. Tagja a pénzügyi és külügyi bizottságnak.

Dr. Kószó István.

(Szeged, III. választókerület.)

Született Szegeden, alsó tanya Zákány kapitányságban 1864-ben. Szülei egyszerű földművesek voltak, 15—20 hold föl-

dön gazdálkodtak hét tagból álló családjukkal. A tanyai népiskola elvégzése után dr. Tóth János kegyesrendi tanár a tanyai népiskolák felügyelője Szegedre hozta, ahol a kegyesrendiek segítségével és azok gimnáziumában végezte el hat év alatt a nyolc osztályt. Jogi tanulmányait Budapesten végezte. Itt úgy tartotta fenn magát, hogy az országgyűlésen a gyorsíróirodában mint napidíjas írnok és kiegészítő gyorsíró nyert alkalmazást. Az egyetemen mint jeles jogász ösztöndíjat nyert és gyors egymásutánban tette le szigorlatait. Ügyvédjelöltsége egy részét Budapesten töltötte, majd Szegedre ment, hol ügyvédjelölt korában tagja lett a városi törvényhatóságnak és ott csakhamar vezető szerepet vívott ki magának. Hírlapírói munkásságával és politikai szereplésével nagy népszerűsége lett és párttitkára, majd 25 éven át elnöke lett a szegedi függetlenségi és 48-as pártnak. A világháború idejében Kelemen Béla akkori képviselőnek szegedi főispánna történt kineveztetése után 1917 július 30-án egyhangúlag választották meg Szeged város II. kerületében képviselőül Apponyi-párti programmal. Az 1918. évi novemberi házfelosztás és forradalom után visszavonultan élt és politikával nem foglalkozott. Szegeden Kelemen Bélával és több politikussal együtt a francia megszállás idejében az ellenforradalmat az Antibolsevista Comité megalkotásával titokban készítette elő úgy, hogy 1919 június havában a szegedi kormány megalakulását lehetővé tették. Károlyi Gyula gróf és társai erős talajt találtak Szegeden, midőn Aradról átjöttek. Horthy Miklós kormányzónak így sikerült mint szegedi volt honvédelmi miniszternek a nemzeti hadsereg megalapozási munkáját megkezdeni. A nemzetgyűlési képviselőválasztások alkalmával 1920 január havában ismét egyhangúlag választotta meg Szeged város III. kerülete kisgazdapárti programmal. A nemzetgyűlés közjogi bizottságának elnöke és legfontosabb bizottságainak tagja. A rekonstruált Teleki-kormány idejében a belügyminiszterségre kapott meghívást; de működési körének biztosítása tekintetében az általa kívánt garanciát nem kapta meg és így a tárcát nem vállalta. A közjogi és igazolási állandó bizottság elnöke, tagja az igazságügyi és összeférhetlenségi állandó bizottságnak.

Kovács Emil.

(Budapest, XV. választókerület.)

1868-ban született Karcagon. Középiskoláit Karcagon és Mezőtúron, a teológiát a debreceni kollégiumban végezte. Majd filozófiai tanulmányokat folytatott a budapesti, bécsi, zürichi és lipcsei egyetemeken. 1896-ban Debrecenben káplán lett, egy év múlva Budapestre jött hitoktatónak és mint ilyen

részt vett a budapesti VI. és VII. kerületi református egyházak megalapításában, melyeknek lelkésze lett. A teológiai tudományokkal irodalmilag is foglalkozott, több értekezése jelent meg a református lapokban. Irt két tankönyvet is, az egyiket „A keresztény vallástan“, a másikat „Vallástan“ címmel. Tagja az egyházmegyei tanács bírói választmányának. Református lelkész Budapesten. A fővárosi XV. kerület Éber Antallal és P. Ábrahám Dezsővel szemben 115 abszolút többséggel Keresztény Nemzeti Egyesülés párti programmal a mandátumot neki juttatta. Friedrich Istvánnal együtt kilépett a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjából s jelenleg is a Keresztény Nemzeti Párt tagja.

Cs. Kovács István.

(Csurgó.)

Kisga. da. 1879-ben született Csurgón, Somogy megyében 1900-ban katonának vonult be, majd hazatérve tevékeny részt vett a szövetkezeti mozgalmakban. Megalakította a Hangya Szövetkezet csurgói fiókját, amelynek ügyvezető elnökgazdátója lett. 35 holdnyi birtokán gazdálkodik. A háború kitörésekor a 19-es honvédekhez vonult be. Két és fél esztendeig volt a különböző harctereken, ahonnan mint rokkant került vissza. A forradalom, de különösen a kommün bukása után minden erejét és tevékenységét a kiscgazdák és földművesek további megszervezésének szenteli s rátermettségével és szónoki képességével nagyban hozzájárult a járás kiscgazdapártjának megerősödéséhez. Nagyatádi Szabó István fanatikus hive. A választások alkalmával két ellenjelölttel szemben kiscgazdapárti programmal fölünyesen győzött. A közgazdasági és naplóbíró bizottság tagja.

Dr. Kovács J. István.

(Enying.)

Született 1880-ban Kisteleken; apja szegény kovácsmester, majd gépész volt. Mint hatodfélesztendő gyermek Budapestre került és édesapja, akinek tiz gyermeke volt, művelt iparost akart belőle nevelni. Tanárai azonban azt ajánlották az apának, hogy adja a fiát mérnöki pályára. A reáliskolai érettségi után nem a műegyetemre, hanem a jogi egyetemre iratkozott be s élénk részt vett az ifjúság társadalmi és politikai mozgalmában. Diák Otthonok szervezését követelte, hogy tanulmánygyűző szegény diákok is végezhesenek egyetemet. Az egyetemi ifjúságnak gyönyörű Kossuth-serleget szerzett, buzgó ápolója volt a Rákóczi-kultusznak s igyekezett szorosabbra fűzni a

magyar-lengyel barátságot. A jogi doktorátus megszerzése után a papi pályára lépett, elvégezte a református teológiát, de ezalatt is vezére maradt az egyetemi ifjúságnak s amikor a szocialisták egy politikai tüntetésen ronggyá tépték az ifjúság nemzeti színű lobogóját, lelkes magyarok adakozásából új háromszínű lobogót készíttetett az ifjúságnak. A teológia elvégzése után Edinburgba, a híres skóciai református teológiára küldték ki az ifjú lelkipásztort. Onnan Szlavóniába ment, a szerbek és horvátok közt élő reformátusok közé. Genfben Kálvin születésének négyszázados évfordulóján francia előadást tartott a világ minden tájáról összesereglett kálvinisták előtt a magyar református egyházzal s buzdítására svájci, francia és angol protestánsok jöttek Magyarországra. Megszerezte a teológiai tanári oklevelet és Becsben a teológiai licenciátust. Nagykőrösön, Veresegyházán, Budapesten, majd Szatmárnémetiben volt lelkipásztor. A Presbiteri Világszövetség Skóciában tartott tizedik nagy zsinatján ő képviselte a magyar református egyházat és angolnyelvű előadásban ismertette, hogy mi a szerepe Magyarországnak Kelet-Európa evangelizálásában. 1913 őszén a budapesti ref. teológia tanárává választották meg; tevékeny munkása az egyház társadalmi és irodalmi mozgalmainak. Társzerkesztője volt éveken át a Protestáns Egyházi és Iskolai Lapoknak. Megalapította a tízezer tagot számláló Református Sajtóegyesületet, szerkeszti a Református Sajtót. Amikor az ország szétdarabolásának veszélye fenyegetni kezdett, mozgalmat indított a kormánynál, hogy a protestáns külföldet a legjelesebb magyar protestánsokkal kell tájékoztatni a magyar viszonyokról, a hazánk földarabolásával az itt élő négy millió protestánst fenyegető veszedelemről. E nagyjelentőségű munkának lett az eredménye, hogy Svájc, Svédország, Hollandia, Anglia és Amerika protestánsaihoz kijuttatott több mint húsz jeles protestáns követet s az egész világ protestánsai megmozdultak Magyarország érdekében. A kommunizmus bukása után a Kisgazdapárt alelnöke volt. Az enyingi kerület választotta meg kisgazda- és földművespárti programmal képviselőjévé. A nemzetgyűlésen mindjárt első felszólalásával nagy sikert aratott. Később is több ízben tartott főleg közjogi és külügyi kérdésekben tetszéssel fogadott beszédek. Nagy visszhangja volt a debreceni templomgyalázás alkalmából tartott felszólalásának. A Teleki-kormány alatt a miniszterelnökség létszámához tartozó kultuszminiszteri államtitkár volt, néhány hónap múlva azonban, hogy a királykérdésben szabad kezet biztosítson magának, állásáról lemondott. Lelkes vezető harcosa a király választóknak. Kitűnő szónok. Az 1921 júniusban tartott dunamelléki református egyházkerületi püspökválasztáson Ravasz Lászlóval szemben kisebbségben maradt. Tagja a köz-

jogi, külügyi, közoktatási és összeférhetlenségi állandó bizottságnak.

Dr. Tasnádi Kovács József.

(Hajdúböszörmény.)

1871-ben Debrecenben született. Atyja a város főügyésze volt. Tanulmányait Debrecenben és Késmárkon végezte, majd jogi tanulmányokat folytatott. Az ügyvédi oklevél megszerzése után irodát nyitott. Később a Schäferalapítvány jogtanácsosa, városi biz. tag, az ág. hitv. ev. egyház ügyésze és a Debreceni Takaré- és Hitelintézet jogtanácsosa lett. Osnemes kuruc-család ivadéka: Mihály öse kapta haditényeiért Husztot, Técsőt. Így lett előneve a családnak: técsői, huszti és tasnádi. Egész élete a közügyekért való buzgólkodásban folyt le. Friedrich István egyenes kívánságára vállalta el a hajdúböszörményi kerületi magyarság óhaja folytán a kerületnek képviselőjelöltségét. Gróf Bethlen Istvánnal szemben keresztény nemzeti párti programmal 3896 többséggel választották meg. Utóbb a pártból kilépett s a Friedrich vezetése alatt álló ellenzékhez csatlakozott. A nemzetgyűlésen több ízben szólalt fel. Az igazságügyi, közigazgatási és közjogi bizottság tagja.

Könyves Lajos.

(Biharkeresztes.)

Biharszentjánoson született 1861 április 18-án. Vármegye-, jének egyik legnépszerűbb kisgazdája. Huszonegy esztendeig községi bíró volt és 30 esztendő óta egyházának presbitere. A községi hitel- és fogyasztási szövetkezetnek és a biharmegyei kisgazdapártnak megalapítója és mindháromnak alakulása óta elnöke. Községében, a volt úrbéres területeken 50 holdnyi bolgár kertészetet létesített, ahol a legintenzívebb gazdálkodás folyik. A háború alatt a katonai szolgálatra bevonult jegyző teendőit látta el. Nagy része van abban, hogy Bihar vármegyében a közéleti viszonyok egész háború alatt mintaszerűek voltak. Mikor a románok Bihar megyét megszállták, a lelkes hazafinak szülőfalujából menekülnie kellett. Jelenleg Ártánd községben lakik. A gazdaközönség hálójának akart kifejezést adni, amikor egyhangúlag jelölte s a választások alkalmával zászlaját diadalra segítette. A kérvényi és véderőbizottság tagja.

Kuna P. András.

(Kunszentmárton.)

Földműves. 1866 november 12-én Kunszentmártonban született. Hat elemi iskolát végzett. 1886-ban katonai szolgálatra vonult be a 68-ik gyalogezredhez s 1889-ben tizedesi rangban bocsátották el. Mint a Katholikus Népszövetség tagja évtizedek óta tevékeny részt vett az egyesület működésében. Kitartóan küzdött a szövetkezeti mozgalom fejlesztése érdekében s több szövetkezetét alakított. A helyi újságokban gyakran volt szószólója a falusi nép érdekeinek. 1916-ban katonai szolgálatra vonult be Prágába, majd Orosz-Lengyelországba került s mint a 68-ik gyalogezredhez beosztott tréningkápplár, egy építőszázadnál teljesített szolgálatot. Mint a vármegye törvényhatósági bizottságának tagja s a Magyar Gazdaszövetség alelnöke, régi idő óta tevékeny részt vesz a közügyekben. 1918-ban megalakította a megyei 48-as függetlenségi pártot. A kommun alatt nem tartózkodott községében, csak a román megszálláskor tért oda vissza. A proletárdiktatúra bukása után fáradhatatlanul tevékenykedett a Kisgazdapárt központjának megszervezése érdekében s a pártnak az első időkben alelnöke volt. A tiszántúli választások alkalmával két ellenjelölttel szemben 6690 szótöbbséggel választották képviselővé kisgazda programmal. A kivándorlási, közlekedésügyi munkásügyi bizottság tagja.

Dr. Kutkafalvy Kutka Miklós.

(Sátoraljaújhely.)

A zemplénmegyei Nagyruszkán született 1882-ben. Atyja görögkatolikus lelkész volt. A középiskolát Ungváron végezte, majd a budapesti tudományegyetem jogi karának hallgatója lett és 1913-ban ügyvédi oklevelet nyert. Már mint egyetemi hallgató élénk részt vett a közéletben és a nemzeti ellenállás idején az ifjúság megszervezésében vett tevékeny részt. 23 éves korában a görög-katholikus magyarok legelőkelőbb politikai és társadalmi lapjának, a Budapesten megjelenő „Görögkatolikus Hírlap“-nak szerkesztője lett. Sok cikket írt az Ungváron megjelenő „Görögkatolikus Szemlé“-be, az Alkotmányba és egyéb keresztény lapokba. Négy évig a Katholikus Népszövetség ügyésze és jogtanácsosa volt és részt vett a „Nemzeti Népszövetség“ megszervezésében, amely az alföldi magyarság megszervezését tűzte ki célul. A háború alatt 3 évig Volhíniában szolgált, majd hazavezényeltek és a budapesti távirótanfolyamon oktatótiszttá lett. A forradalom kitörése után

Bereg megyében főispánkormánybiztos lett és egész munkásságát a ruténségnek megszervezésére irányította, hogy az ukrán, cseh és orosz agitációval szemben való ellenállóképességét növelje. A diktatúra alatt folytatta hazafias agitációját a ruténok között és ezért üldözték. Részt vett a június 24-iki ellenforradalomban, ezért halálra ítélték. A halálos ítélet nem riasztotta el attól, hogy tovább dolgozzék és Pest megyében és Tolna megyében tovább szervezte az ellenforradalmat. Ordos községben a hadügyi népbiztos nyomozói utolérték, de csónokon elmenekült előlük. 1920 augusztus 15-én a Friedrich-kormány kinevezte a nemzeti kisebbségek minisztériumának rutén főosztálya államtitkárává. Mint ilyen újjászervezte a Keresztény Nemzeti Egyesülés kereteiben a magyar-rutén pártot, melynek célja a ruténség kulturális és gazdasági vágyainak kielégítése a magyarság segítségének igénybevételével és a magyar érdekek érvényesítésén belül. Államtitkári állásában megmaradt mindaddig, amíg a Bethlen-kormány a nemzetiségi kisebbségek minisztériumának önállóságát megszüntette. A rutén kérdés legalaposabb ismerője. Ebben az ügyben több ízben szólalt fel a nemzetgyűlésen, legutóbb az 1920/21. évi költségvetési vitánál mondott nagy beszédet. A trianoni békeszerződés ratifikálásánál ő tolmácsolta a nemzetgyűlésen a rutén nép tiltakozását. Mint a mentelmi bizottság elnöke ő vezette Beniczky Ödön nagy port felvert mentelmi ügyének bizottsági tárgyalásait. A mentelmi bizottság elnöke, a külügyi, igazságügyi, véderőbizottság tagja.

Legeza Pál.

(Nagykároly.)

Született 1872-ben Turjavágáson Ung megyében. Középiskolai tanulmányait Ungváron folytatta, majd a budapesti egyetemen jogot végzett. A diploma megszerzése után a fővárosi Közmunkák Tanácsának szolgálatába lépett. Közben az ungvári 66. gyalogezrednél katonai szolgálatot teljesített. Huszonöt évet töltött a Tanács szolgálatában, utóbb mint osztálytanácsos s ez idő alatt a városrendezési és kisajátítási ügyek referense volt. 1914-ben főszerkesztője volt a Rákospalota című közgazdasági és társadalmi hetilapnak. 1918 decemberében Ung megye főispánja lett, majd 1919 eleje óta miniszteri tanácsosi ranggal a nemzeti kisebbségek minisztériumának rutén főosztályát vezette. A tiszántúli választások alkalmával a nagykárolyi kerület képviselőjévé választotta kereszténypárti programmal. Tagja a kivándorlási, közigazgatási és mentelmi bizottságnak.

Letenyei Pál.

(Zirc.)

1880-ban született Magyarországon, Veszprém megyében. Mint önálló kisgazda, előjárósági tag és községi közgyám tevékeny részt vett a község ügyeinek vezetésében. A mozgósításkor katonai szolgálatra vonult be, hosszú időt töltött a harctéren, ahonnan mint súlyos sebesült került haza. A Károlyi-forradalom alatt minden ténykedése a község belbékéjének megóvására irányult, ami jelentékeny küzdelmek árán sikerült is. A proletárdiktatúra alatt élére állt az ellenforradalomnak, de a vörösök rövid idő alatt legyűrték s karhatalommal szálalták meg a községet. A kommün bukása után ismét kezébe vette a kisgazdatársadalom megszervezését, amely azután a választások alkalmával felajánlotta neki a képviselőjelöltséget. Holitscher Károly volt munkapárti képviselő és Semmehveiss Károly zirci orvossal szemben abszolút többséggel választották meg. Több ízben felszólalt a nemzetgyűlésen. A gazdasági és közoktatási bizottság tagja.

Lingauer Albin.

(Kőszeg.)

A győrmegyei Gönyön született, 1878-ban. Középiskoláit Győrött és Szombathelyen végezte, majd Budapestre jött a jogi egyetemre. Az újságírói pályára lépett és mint kezdő újságíró Jászberényben, később Budapesten, az „Országos Hírlap”-nál dolgozott. 1901-ben a Szombathelyen megjelenő „Vasvármegye” munkatársa, később szerkesztője és tulajdonosa lett. Azóta a „Vasvármegye” a vidéknek egyik legelső napilapja, melynek súlya és tekintélye az egész Dunántúlra kihat, mivel függetlenségét mindenkor féltő gonddal megőrizte. 1898-ban egy hírlapi polémiából kifolyólag súlyos feltételű párbajt vívott Almássy Árpáddal és arcán súlyosan megsebesült. A háború alatt számtalan ütközetben vett részt, a volhyniai, kárpáti és szerb harctereken. Háromszor sebesült meg és utolsó sebesülése következtében megrokkant. Már a Károlyi-forradalom alatt annyira küzdött a forradalom ellen, hogy a proletárdiktatúra kikiáltásának legelső napján el kellett menekülnie. Szerbiába menekült, ugyanabba a városba, amelynek a háború végefelé parancsnoka volt. Igazságos és emberséges bánásmódját nem feledték el a szerbek és örömmel adtak neki menedéket, sőt — amikor a szerb kormány a volt magyar tisztet internálni akarta — a szerb városka garanciát vállalt érte. Szerbiából Szegedre ment és tevékeny részt vett az

ellenforradalmi mozgalmakban, a szegedi kormány megalakulásakor. Szegedről fontos misszióval Lehár ezredesnek Feldbachban gyülekező csapatához küldték, honnan Lehár csapataival együtt vonult be magyar földre. A nemzetgyűlésbe a kőszegi választókerület küldte keresztény nemzeti egyesüléspárti programmal. Több, nagy feltűnést keltett interpellációt mondott. A nyugatmagyarországi állatcsempészet tárgyában előterjesztett interpellációja jelentékeny politikai bonyodalmak előidézője volt. Legutóbb élénk visszhangot keltett beszédet mondott a sajtó felszabadítása érdekében. Az Egyesülés pártja részéről ő kapott megbízást Tomcsányi sajtónovellájának átdolgozására. Tagja az igazoló állandó, közjogi, közigazgatási, pénzügyi és véderő bizottságnak.

Dr. Lipták Pál.

(Budapest XVI. választókerület.)

Békéscsabán született 1874-ben. Néhány gimnáziumi osztály elvégzése után ácsmesterséget tanult s ácssegédi, utóbb ácsmesteri minőségben, majd mint az építési osztály vezetője vett részt a Vaskapu szabályozási munkálataiban. Közben magánúton befejezte középiskolai tanulmányait, érettségit tett, majd a budapesti műegyetem hallgatója lett s műszaki doktortust szerzett. Néhány évig asszistens volt ezután a műegyetemen. A műegyetemről távozva kisebb építési vállalatot alapított. Ebből fejlődött azután a dr. Lipták és Társa építési és faipari részvénytársaság, amelynek mint elnöke és vezérigazgatója állott az élén, a magyar közgazdasági életben igen jelentékeny pozíciót víva ki magának. Az általános választásokon a fővárosi XVI. kerület küldte a nemzetgyűlésbe, amelynek vezető egyéniségei közé tartozik. A keresztény nemzeti egyesülés programjával választották meg. Ezzel a párttal vonult be az egységes kormányzópártba, a keresztény nemzetiek kivonulásában azonban nem vett részt s a kisgazdapártban maradt. Ennek exponált királyválasztói közé tartozik. A pártban egyébként lelkes szószólója annak a törekvésnek, mely a polgári osztály érdekeinek képviselőjét a kisgazdapártra kívánja bízni. Emich Gusztáv kereskedelmi minisztersége alatt államtitkárságot vállalt a kereskedelmi minisztériumban. Ezt az állást Rubinek Gyula, majd Hegyeshalmy Lajos minisztersége alatt is megtartotta. Utóbb a Biedermann-féle államvasuti szállítások körül kontroverziája támadt Hegyeshalmyval s ekkor lemondott állásáról. Fővárosi bizottsági tag. Tagja a nemzetgyűlés kivándorlási, közgazdasági, közlekedési és pénzügyi bizottságának.

Lovász János.

(Edelény.)

1866-ban született Boldván, Borsod megyében. Kisgazda. Katonai szolgálatot a 12-ik huszárezrednél teljesített, ahonnan mint szakaszvezető tért vissza falujába. A közpályán mint esküdt, községi képviselőtestületi tag, törvénybíró, községi pénztáros és közigazgatási elnök működött. A vármegyei törvényhatósági bizottságnak régi idő óta tagja, egyházának számadó gondnoka. Több képviselőjelölttel szemben abszolút többséggel választotta meg az edelényi kerület. Nagyatádi Szabó István régi hive. A nemzetgyűlésen tartott beszédei amelyekben a kisgazdaérdekek védelmét sürgette, figyelmet keltettek. A földművelési, közigazgatási és közjogi bizottság tagja.

Dr. Lukovich Aladár.

(Nagykáta.)

Szuddarázsi és tergenyei dr. Lukovich Aladár 1870-ben született Homonnán, Zemplén vármegyében, régi nemesi családból, mély egyike a híres felvidéki magyar családoknak. Az ősi kúriában szerencsés légkörben nevelkedvén, már gyermekkorában sajátjaivá lettek az ősi, sárosi-zempléni erények, az izzó hazafiság, fáradhatatlan agilitás és munkabírás. Középiskoláinak elvégzése után a magyaróvári gazdasági akadémián oklevelet nyert, majd Kassán jogot hallgatott és később Budapesten az államtudományok doktora lett. Hazai tanulmányainak bevégezése után öt évig az ország különböző részei mezőgazdasági életének tanulmányozása végett, mint agronómgeológus, gazdaságtiszt, kárbecslő vállalt hivatást, bár erre anyagi helyzeténél fogva, kényszerítve nem volt. Ez idő alatt többször megfordult külföldön nyelvismeretei bővítése végett. 1898-ban a Sárosmegyei Gazdasági Egyesület titkára lett s ezt a hivatását két évtizeden keresztül töltötte be. Vármegyéjét a magyar nemzeti és mezőgazdasági kultúra szempontjából teljesen a maga céljai szerint, formált át. Sáros vármegyében minden mezőgazdasági intézményt ő kezdeményezett és olyan virágzásra vezetett, hogy a háború előtt ez a vármegye az ország egyik legmagyarabb érzésű, gazdasági kultúrában legelőrehaladottabb megyéje lett. Működése alatt számos gazdasági és szövetkezeti intézményt köztük egy hatalmas szeszfinomító szövetkezetét létesített, több kiállítást, köztük országos méretűt rendezett s vármegyéjének mezőgazdasági kultúráját magasra fejlesztette. Épilyen jellegzetes és sokoldalú volt társadalmi szereplése. Ismert úrlovas, az egész Felvidék lótenyésztésében szép sikereket ért el. Rendkívül nagy érdeme van a felvidéki tótság

hazafias szellemének kifejlesztésében. Sárosmegyei működése alatt beutazta Ausztriát, Csehországot, Lengyelországot, Németországot, Franciaországot, Dél-Olaszországot, s az itt szerzett tapasztalatait a vármegye gazdasági életének előmozdítására fordította. A háború és az orosz betörés alkalmával, mely a vármegye nyolcvannál több községét érintette, ezeknek a kiürítése és vagyonuk megmentése az ő szervezésének és munkájának volt köszönhető. Ugyan ő volt az, aki az oroszok kivevése után már az előrenyomuló sereg nyomában megkezdte az újraépítés munkáját és elérte azt, hogy Sáros vármegye az orosz pusztítás dacára önjerejéből talpra tudott állani. Szervező erejét és munkabírást honorálva, 1917 végén az Országos Magyar Földbérlet Egyesület ügyvezető igazgatójává hívta s ezt a hivatását ma is betölti. A központba felkerülve, ugyanazt a tevékenységét fejtette ki országos ügyekben, mint előbbi szűkebb munkakörében. Különösen emlékezetes marad a Károlyi korszak alatt a Búza Barna-féle birtokpolitikai reform ellen folytatott küzdelme, melyet úgy az általa szerkesztett lapban, az A Föld-ben, mint az akkori kormányzat hivatalos értekezletein vezetett. Irodalmi munkássága a különféle gazdasági szaklapok szerkesztésén kívül főleg abban nyilvánul, hogy úgy a hazai, mint a külföldi lapokban állandóan jelennek meg mezőgazdasági vonatkozású értékes fejtegetései. Ő maga azt mondja magáról, hogy „élete legszebb eredményének tekinti a sárosi tótságnak mai igazi magyar irredenta szellemét, mely biztosít mindnyájunkat arról, hogy ez a terület nemsokára Magyarország integráns része lesz“. A kommunizmus alatt eleinte sikerült bujdosással menekülnie, de május 20-án mint ellenforradalmárt letartóztatták és a Markó-utcai börtönből csak az angol misszió közbenjárására szabadult meg a biztos haláltól. Azután még kétszer lett a kommunisták foglya. A kommunizmus után teljes erejével folytatta munkáját az országos kiscgazda- és földművespárt megszervezése érdekében és tagja is lett a vezérőlbizottságnak. A választások kiírásakor az egyesült kiscgazda- és földművespárt igazgatójává választotta és az ő vezetése alatt folytak le a párt győzelmével végződött választások. A nagykátai kerület a helybeli gróf Keglevich Gáborral szemben, jelentékeny többséggel választotta nemzetgyűlési képviselővé. A Ház egyik legnépszerűbb tagja. A nemzetgyűlés bizalma egyhangú választással a háznagyti tisztséget ruházta reá. Az ezzel járó széles munkakört ma is közmegelegedésre tölti be, emellett azonban tevékeny részt vesz a nemzetgyűlés munkájában is. Ezenfelül közzgazdasági életünk számos megnyilatkozásában mint vezető állandó részt vesz. A mezőgazdasági érdekképviselletekről alkotott 1920: XVIII. t.-c. előadója volt. A közzgazdasági, közzigazgatási és gazdasági bizottság tagja.

Borbély-Maczký Emil.

(Ózd.)

1888-ban született, fia Maczký Emil volt országgyűlési képviselőnek. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után a katonai pályára lépett. A világháború kitörésekor mint huszár-főhadnagy ment a harctérre, ahol majdnem megszakítás nélkül állandóan az első vonalban volt. Vitézségéért a signum laudis-szal kétszer, a harmadosztályú katonai érdemkereszttel, a harmadosztályú vaskoronarenddel kétszer, a Károly-csapatkereszttel és hadseregearancsnoksági dicsérő okirattal tüntették ki. Kiváló sportember. E téren elért eredményei közül említésre érdemes, hogy egy kardvágási versenyen egyhuzamban, pihe-nés nélkül, 14 óra és 7 perc leforgása alatt ötvenezer kardvágást (mouliné) tett nehéz lovassági karddal. Ezzel világrekordot ért el. Egy távlovaglási versenyben pedig a Gyulafehérvár és Kassa közti 592 kilométeres utat hatvankét óra alatt tette meg. A Károlyi-forradalom kitörésekor hazajött a frontról mint huszárszázados, nyugdíjaztatta magát és visszavonult birtokára. A nemzetgyűlési választások előtt kerületében élénk agitációt fejtett ki a kisgazdapárt érdekében, másrészt, hogy az ózdi és nádasi vasgyárak és a szomszédos bányatelepek munkássága az internacionális alapról nemzeti alapra helyezkedjék. A nagyrészt munkás szavazókból álló ózdi kerület két ellenjelöltjével szemben nagy többséggel választotta képviselőjévé az országos kisgazda- és földműves párt programjával. Később kilépett a pártból s a disszidensekhez csatlakozott.

Madarász Zsigmond.

(Marcali.)

A somogy megyei Nemeskisfalud községben született 1876-ban. Egyike azoknak a kisgazdáknak, akik elsőnek fogtak hozzá a Kisgazdapárt megszervezéséhez. Mikor nagyatádi Szabó István mozgalma még egész kezdetleges volt, Madarász már akkor első katonái közé tartozott 1908-ban bejárta a Nagymagyar-Alföld több községét s fáradhatatlanul szervezte a kisgazdákat s földműveseket. Ugyancsak ebben az évben Pécssett megalakítja a Magyarországi Kisbirtokosok Szövetségét, amely egyhangúlag jegyzőjévé választja. Nemsokára visszakerül vármegyéjébe s a választások alkalmával fáradhatatlan tevékenységgel igyekezett nagyatádi Szabó István képviselővé választását diadalra vinni. A nemzetgyűlési választások alkalmával a marcali kerület 5543 szótöbbséggel képviselővé választotta kisgazdapárti programmal. Tagja a közoktatási és számvizsgáló bizottságnak.

Magyar Kázmér.

(Nagykőrös.)

Nagykőrösön született 1858-ban. Az itteni főgimnáziumban végezte középiskoláit is, majd a magyaróvári gazdasági akadémián diplomát nyert. Az akadémia elvégzése után állami szolgálatba lépett. Előbb Bábolnán gazdasági gyakornok volt, azután a földmivelésügyi minisztérium lótenyésztési főosztályában és gazdasági szakoktatási osztályában működött. 1910-ben nyugalomba vonult s ettől az időtől kezdve minden tevékenységét a gazdatársadalmi mozgalmaknak szentelte, amelyekben gyakran hallatta szavát az ismert, kitűnő gazda. Városa gazdasági egyesületénekjelnöke, képviselőtestülete tagja. Több értékesítő szövetkezetét és más gazdatársadalmi intézményt alakított és visz azokban ma is vezető szerepet. Az Országos Kertészeti Egyesület szakosztályi elnöke, a Pestmegyei Gazdasági Egyesületnek egy ideig igazgatója Volt. Közéleti pályáján ismételten érte legfelsőbb kitüntetés. 1896-ban a millenniumi kiállítás alkalmából, amelynek rendezésében mint a gazdasági üzemi berendezések csoportbiztosa tevékeny részt vett, a Ferenc József-rendet kapta. 1910-ben, 25 éves szolgálati jubileumakor királyi tanácsos lett. A kömmün alatt magas állással kínálták meg, amelyet azonban visszautasított. A nagykőrösi kerület 90 szótöbbséggel választotta képviselőjévé. A disszidenscsoporthoz tartozik. A földmívelési, közoktatási és közlekedésügyi bizottság tagja.

Mahunka Imre.

(Budapest, XVIII. választókerület.)

1859-ben született Albertfalván. Az elemi iskola elvégzése után az asztalosmesterséget tanulta és felszabadulva, 1883-ban vándorútra kelt. Négy évig Párisban, másfél évig Londonban és két évig Münchenben volt és mindenütt a legelső asztaloscégeknél dolgozott. Hazatérve Budapesten telepedett le és önállósította magát. Mint kitűnő iparos éveken át az iparoktatás miniszteri biztosa volt. A nemzetgyűlési választásokon Budapest XVIII. választókerülete a Keresztény Nemzeti Egyelés Pártjának programjával választotta meg. Fővárosi bizottsági tag. A naplóbíró és számvizsgáló bizottság elnöke, a gazdasági bizottság tagja.

Mayer János.

(Heves.)

1871-ben született Kompolt hevesmegyei községben. Iskoláinak elvégzése után édesatyja birtokán gazdálkodott, de

amellett élénken érdeklődött a közügyek iránt is. 1906-ban közgyámnak választották meg. A községi iskolaszéknek évtizedek óta világi elnöke. 1909-ben a vármegyei törvényhatósági bizottságba is beválasztották. Arra a meggyőződésre jutott, hogy a kisgazdatársadalom érdekeit csak ennek az osztálynak országos szervezésével lehet biztosítani. Ezért megkezdte Heves vármegyében a kisgazdapárt alakítását. 1901-ben megszervezte a Hangya Fogyasztási Szövetkezet kompolti fiókját, 1914-ben hitelszövetkezeti fiókot alapított és úgy a Hangyának, mint a Hitelszövetkezetnek ügyvezetését, könyvelését, levelezését egymaga és díjtalanul végezte. A kápolnai választókerület 1914-ben képviselőjévé választotta. A. kisgazda érdekek védelmében több ízben felszólt az országgyűlésen. Az 1918. évi októberi politikai válság idején a meghallgatott politikusok között ő is meghívást kapott Károly királytól. 1919 januárjában, amikor Rubinek Gyula és Darányi Ignác ösztökélték nagyatádi Szabó Istvánt, hogy lépjen be a kormányba és akadályozza meg a szélsőséges áramlatok érvényesítését, Mayer János mint az országos kisgazdapárt egyik vezére szintén belépett a kormányba és a közlelmezési minisztérium államtitkára lett, állásáról azonban még a proletárdiktatúra kikiáltása előtt lemondott. A bolsevizmus alatt hevesmegyei birtokán szervezte az ellenforradalmat. Friedrich István ellenforradalmi kormányában egyideig a kisgazdaérdekek képviselőjével megbízott miniszter volt. A Clerk-féle tárgyalások alapján megalakult kormányban földmivelésügyi államtitkárrá nevezték ki. Ebből a pozíciójából került a Bethlen-kormány megalakulásakor a közlelmezési miniszteri székbe. A gabona szabad forgalmának helyreállítása az ő minisztersége alatt történt meg. A közlelmezési minisztériumnak 1921 július 1-én történt megszűnése után visszament a földművelésügyi államtitkári állásba. Nagyatádi Szabó István legrégebb munkatársa. A kisgazdapárt ügyvezető elnöke. Az általános választások alkalmával a hevesi kerület választotta meg képviselőjévé.

Mátéffy Viktor.

(Esztergom.)

Esztergomi plébános, pápai kamarás. 1881-ben született a nyitra vármegyei Vágsellyén. Középiskoláit Érsekújváron és Esztergomban, a teológiát Esztergomban végezte. Ugyanitt volt káplán és 1908 óta Esztergom plébánosa. Már fiatal káplán korától fogva állandóan vezető szerepet tölt be Esztergom társadalmi életében, s emellett ugyancsak vezetője a városban meginduló minden jótékonyági akciónak. A közgazdasági élet terén is nagy munkássá-

got fejt ki. Elnökigazgatója az Esztergomvidéki Hitelbanknak, igazgatója az Esztergomi Fogyasztási Szövetkezetnek, igazgatója az Esztergomi Központi Szeszfőző Szövetkezetnek, a Hangya szövetkezetnek igazgatósági tagja stb. Vezetője az esztergomi népkonyhának, mely naponta 300 embernek ad ingyen ebédet és vacsorát. A háború alatt az 1. honvédgyalozezred tábori lelkesze volt s az ezreddel az orosz háború számos ütközetében vett részt. Már a Károlyi éra alatt is állandóan üldöztetésnek volt kitéve, a vörösök pedig a diktatúra alatt el is fogták. 42 napig volt a Markó-utcai fogház, 10 napig pedig a gyűjtőfogház lakója s a kommün bukásával szabadult ki. Esztergom városa választotta meg nemzetgyűlési képviselőnek kereszténypárti programmal. Tagja a zárszámadási és naplóbíráló bizottságnak.

Meskó Zoltán.

(Kiskőrös.)

1883-ban született Baján, római katolikus, régi nemesi családból. Katonai főrealiskoiát és katonai műszaki akadémiát végzett és tényleges katonai szolgálatba lépett. A katonai pályát azonban otthagyta és a mezőgazdasági érdekképviseletek szervezése körül fejtett ki tevékenységet, majd a Gazdák Biztosító Szövetkezetének vezértitkár-osztályfőnöke lett. A képviselőházba 1917. év tavaszán került be időközi választáson egyhangúlag függetlenségi Apponyi-párti programmal, mint a keceli kerület képviselője. A függetlenségi párt szakadása után Bizonnyal ment. A háborút mint szolgálaton kívüli kapitány harcolta végig. A képviselőházban többször felszólalt a falusi nép érdekének védelmében. Sürgette a szövetkezetek fejlesztését, a középbirtokok és a kiscgazdaporták szaporítását és erősítését. Már a háborús parlamentben élénk tevékenységet fejtett ki annak érdekében, hogy az agrár kerületek képviselőiből országgyűlési gazdaszövetség alakuljon. Az 1918. októberi forradalom alatt egy ideig szülővárosának, Bajának főispánja volt. Amikor a város idegen megszállás alá került, a szerbek fogságba vetették, mert a magyar érdekekért síkra szállt. Onnan kiszabadulva, Szegedre ment és részt vett a nemzeti hadsereg szervezési munkálataiban. A Friedrich-kormányban előbb kiscgazdaügyi, majd földművelésügyi államtitkár lett. Az 1920-iki nemzetgyűlési választáson a kiskőrösi kerület kiscgazdapárti programmal képviselőjévé választotta. Az országos kiscgazda- és földművespárt alelnöke. Dicselnöke a keceli Ébredő Magyarok Egyesületének. A rekonstruált Teleki-kabinetben államtitkári állásától saját kérelmére felmentették. Azóta főleg a párt szervezési és agitációs munkájában vesz tevékeny részt. A kiscgazdapárt vidéki agitációs gyűléseinek kedvelt szónoka. Az 1920. év végén kezdeményezésére megalakult Országos Földműves-

szövetség ügyvezető elnökigazgatójává választotta meg. A Ház népszerű közbeszólója. Tagja az igazolási állandó, közjogi, külügyi véderő- és vízügyi bizottságnak.

Dr. Mikovinyi Jenő.

(Salgótarján.)

1876-ban született Keszthelyen. Középiskoláit Pápán és Veszprémben végezte, a jogot Budapesten, aztán a bírói pályára lépett. Előbb Hatvanban volt gyakornok, majd bírósági jegyző, később a salgótarjáni járásbíróshoz került, 1918 óta a salgótarjáni járásbíróshoz vezető bírója. Már a kömmün alatt hozzáállt a munkásság szervezéséhez és keresztényszociális szakszervezetek létesítéséhez. A nemzetgyűlésbe Salgótarján városa küldte egyhangú választással. Több fontos javaslat előadója volt. Tagja az igazságügyi, közjogi és mentelmi bizottságnak.

Milcsevics János.

(Cinkota.)

1873 december 24-én született Máramaroszigeten, ugyanott végezte a gimnáziumot és a jogakadémiát. Huszonnégy esztendőskorában zilahi szolgabíró lett, később a pénzügyi fogalmazói szakra lépett át. Pénzügyi tanácsos. Miniszteri biztosi minőségben tárgyalt a szerb kormánnyal közlélmzési kérdésekben. Bácsmegyei földbirtokos. Erős szociális érzék és liberális gondolkodás jellemzi. A cinkotai kerület választotta meg nemzetgyűlési képviselőjének 3108 szótöbbséggel Wein Dezsővel szemben. A kigazdapárt programja alapján áll. A munkásügyi, közlekedésügyi és pénzügyi bizottság tagja.

Dr. Milotay István.

(Debrecen I. kerület.)

Született Nyírbátorban 1884 május 3-án. Középiskolai tanulmányait Nyírbátorban végezte az evang. főgimnáziumban, a jogot Debrecenben és Budapesten hallgatta, szigoratait pedig a kolozsvári egyetemen fejezte be. Eleinte közigazgatási pályán működött Szabolcs vármegye szolgálatában mint közigazgatási gyakornok és tb. szolgabíró, majd Nyíregyházán ügyvédjelölti gyakorlatot folytatott. 1907-ben Rákosi Jenő meghívta a Budapesti Hírlap belső munkatársának s e lap kötelékében dolgozott 1913-ig, amikor politikai nézeteltérés miatt kivált a szerkesztőségből. A Budapesti Hírlapban folytatott

újságírói és szépirodalmi, kivált azonban publicisztikai munkássága nagy figyelmet keltett a magyar közvéleményben. 1914 tavaszán indította meg hetilapját az Új Nemzedéket, amelynek bátor és céltudatos magyarsága, a külső és belső politikai kérdésekben elfoglalt álláspontja, a magyar öncélúságnak publicisztikai szolgálása a hetilapnak kivételes tekintélyt kölcsönzött. Lapjában küzdött a németszövegség szolgálai túlhajtása ellen, másrészt a Jászi-féle radikalizmussal fordult szembe. A modern publicisztika színvonalán ő fogalmazta meg és foglalta rendszerbe elsőnek a zsidó kérdés társadalmi, politikai és gazdasági jelentőségét. Az Új Nemzedék nimbusát és tünevényes népszerűségét azonban a Károlyi-forradalom alatt szerezte meg, amikor a magyarságnak szinte egyetlen hangos tiltakozása volt a pacifista forradalmárokkal szemben. A proletárdiktatúra végett vetett Milotay szerkesztői és publicisztikai tevékenységének, az üldözés elől kénytelen volt vidéken bujdosni. A bolsevizmus bukása után visszatért Budapestre s előbb mint felelős, később mint főszerkesztő élére állott a napilappá átalakított Új Nemzedéknek, amely közben a központi Sajtóvállalat tulajdonába ment át. 1919 szeptember 30-ától 1920 november 20-ig volt szerkesztője az Új Nemzedéknek, amelytől politikai ellentétek miatt a lap törzsmunkatársával együtt megvált és megalapította. a Magyarország című politikai napilapot, amelynek felelős szerkesztője. A tisztántúli választások alkalmával Debrecen város I. kerülete keresztény-párti programmal a kiscgazdapárt jelöltjével szemben jelentékeny többséggel képviselővé választotta. Mindjárt első nemzetgyűlési beszédével nagy feltűnést keltett. Egyike a Ház legkiválóbb szónokainak. Megjelent egy szépirodalmi kötete: Neked kedves címen (1913.) Sajtó alatt van két munkája: A régi politika hibái és publicisztikai műveinek egy válogatott gyűjteménye.

Moser Ernő.

(Kisvárdá.)

A zemplénmegyei Varannóban született 1886-ban. Középiskoláit Eperjesen és Budapesten végezte el. Majd katonai szolgálatra vonult be a 24. tábori vadászrezredhez. Hazajövet, a Gazdák Biztosító Szövetkezeténél nyert alkalmazást, mint a jogi ügyosztály vezetője. A háború kitörésekor önként jelentkezett katonai szolgálatra s mint szolgálaton kívüli főhadnagy előbb a tábori csendőrségnél nyert beosztást, utóbb Volhyniába került s ott a tábori csendőrség, és rendőrség parancsnoka lett. Később Vladimir-Volenszkibe került, ahol 1916-ban a főparancsnokság kormánybiztossá nevezték ki. Ebben a minőségben maradt 1918 júliusáig,

amikor is a hadseregfőparancsnokság szállásmesteri osztagának segédtisztjéül osztották be. Több utat tett a Fekete-tengeren a segédcirkálóvá átalakított Athenae nevű kereskedelmi hajón. 1919 januárjában került haza s a Hangya szolgálatába lépett. A kommun bukása után meghívták az újonnan szervezett kisgazdapárt központi irodájába s a pártnak előbb titkára, majd főtitkára, később igazgatója lett. Ebben a minőségében igen érdemes tevékenységet fejtett ki a párt megszervezése körül. Az általános választások előkészítő munkálatai az ő adminisztrációs irányítása mellett folytak. Nagyrésze van abban, hogy a kisgazdapárt a választások alkalmával többségben került be a nemzetgyűlésbe. A lengyel-magyar barátság ápolásának régi lelkes szószólója és a lengyel-magyar szövetség főtitkára. A nemzetgyűlésen különösen külpolitikai és közgazdasági kérdésekben tartott figyelemreméltó felszólalásokat és interpellációkat. Élénk visszhangot keltett az az indítványa, amelyet a lengyel-orosz háború idején a lengyel nemzet és nemzetgyűlés üdvözlése érdekében terjesztett elő a nemzetgyűlésen. Nagy tetszésre talált a második Teleki-kormány bemutatkozásánál tartott beszéde, amellyel a magyar külpolitika inaugurálását sürgette. 1920 év nyarán a kormány megbízásából diplomáciai kiküldetésben hosszabb időt töltött Lengyelországban. A tiszántúli választások alkalmával nagy többséggel küldte a kisvárdai kerület kisgazdapárti programmal a nemzetgyűlésbe. A katonai ellátási törvényjavaslatok előadója volt. A külügyi bizottság jegyzője, a közgazdasági és véderőbizottság tagja.

Muszty István.

(Szalánta.)

1875-ben született Zalaszentmihályon, kisbirtokos családból. Később családjával együtt Nagykozád községbe költözött, ahol az államosított községi iskola gondnoka lett. Zala várgyeme törvényhatósági bizottsági tagjául választotta meg. A háborúban gazdasági különítményeknél teljesített szolgálatot. A galíciai gabonatermés betakarításával oly nagy eredményt ért el, hogy a második hadsereg parancsnoksága külön dicséretben részesítette. A harctérről hazatérve, elhanyagolt gazdaságát rendbehozta, virágzóvá tette, községe pedig bíróvá választotta. A forradalom után bekövetkezett szerb megszállás alatt megszervezte a baranyamegyei kisgazdapártot, amelynek elnöke lett. A szalántai kerület a kisgazdapárt programjával választotta meg képviselőjévé. Tagja a földmivelési és kérvényi bizottságnak.

Dr. Nagy János.

(Eger.)

1877-ben született Egerben. Középiskoláit ugyanott, a teológiát Budapesten végezte. A teológiai doktorátus megszerzése után káplán lett Dévaványán, ahonnan Szolnokra helyezték át, majd Egerbe kinevezték hittanárnak és 1907 óta az egri teológia tanára. Eger város és Heves vármegye közéletében élénk szerepet visz, városi képviselő és vármegyei törvényhatósági bizottsági tag. Az egyházi irodalmi téren is munkálkodik. 1916-ban jelent meg „Egyházi közigazgatás” című munkája, egy másik pedig 1918-ban került ki a sajtó alól „Házasságjogi lelkipásztorkodás, tekintettel az új kódexra” címmel. Ezenkívül számtalan cikke jelent meg az „Egri Híradó”, „Eger”, „Egri Népújság”, „Alkotmány”, „Igaz Szó” és egyéb keresztény lapok hasábjain. Régi keresztényszocialista, ő írta a keresztény munkásmozgalmakat megindító legelső röpiratokat: a „Mit ígér és mit ad a szociáldemokrácia?”, „A szociáldemokrácia tükre” stb. címűeket. Szülővárosát, Egert képviseli a nemzetgyűlésen. A nemzetgyűlésen szociális, tanügyi és gazdasági kérdések tárgyalásánál több ízben tartott nagy tudásra valló felszólalásokat. A közoktatásügyi bizottság tagja.

Nagy János.

(Tamási.)

Ozora tolnamegyei községben született 1879-ben. Kisgazda. 1900-ban katonai szolgálatra vonult be, ahonnan azonban rövid idő után elbocsátották. Élénk részt vett községe közéletében. Különösen szövetkezetek alapításával ért el sikereket. A Károlyi-rezsim alatt tevékenyen buzgólkodott a járás kisgazdáinak megszervezésében, ezért a kommün alatt üldöztetésben is volt része. A tamási kerületben juttatta a kisgazdapárt zászlaját diadalra: A kérvényi és naplóbíráló bizottság tagja.

Nagy Pál.

(Bácsalmás.)

Jánosfalván, Bács megyében 1863-ban született s ott gazdálkodik huszonhatos esztendő kora óta. Rom. kat. 1893. óta tagja községi képviselőtestületének, amelynek keretében áldásos munkásságot fejtett a kisgazdák s a mezőgazdasági munkások érdekében. 1903-ban ő alapította meg a jánosfalvai Általános takarékpénztárat, annak egyúttal megalapításától kezdve elnökgazgatója. 1909. óta a földművelésügyi minisztérium gazdasági tudósítója. 1912-ben gazda-

köri alakítóét, mely 1919-ben fuzionálva ajánosfalvai függetlenségi körrel, „Keresztény gazda és földműves kör“ címen vett részt a kisgazdapárt politikai mozgalmában. Az általános választások alkalmával a bácsalmási csonka kerületben választották meg a kisgazdapárt programjáváit Barcsay Andorral, a keresztény nemzeti egyesülés pártjának jelöltjével szemben. A boibüntetés megszavazása miatt kilépett a kisgazdapártból. Később azonban újból a párt tagjai sorába lépett. Elnöke a III. bíráló bizottságnak, tagja a földmívelésügyi és számvizsgáló bizottságnak.

Dr. Négyesy László.

(Szentés.)

Bölcseletdoktor, budapesti tudományegyetemi nyilvános rendes tanár. Született 1861 március 6-án Szentésen, Csongrád megyében. A gimnázium I—VI. osztályát Szentésen, a VII. és VIII. osztályokat pedig a ciszterci-rend egri főgimnáziumában elvégezván 1880-tól 1883-ig a budapesti tudományegyetem bölcsészeti karán a Janári pályára készült s Gyulai Pálnak, Budenz Józsefnek, Greguss Ágostonnak, Beöthy Zsoltnak, Ponor Thewrewk Emilnek, Simonyi Zsigmondnak egyik legkedvesebb tanítványa volt. Később híressé vált verselméletének alapjait már egyetemi hallgató korában fejtegette. 1886-ban doktori és tanári oklevelet nyert. 1885-ben a ciszterci rend egri két. főgimnáziumában mint helyettes világi tanár nyert Szvorényi József igazgatósága alatt alkalmazást, ahol a második év folyamán világi létére kivételesen rendes tanárrá léptették elő. 1887-ben az akkor államosított szolnoki főgimnázium rendes tanárává nevezték ki. Ott működött négy évig, mire 1891-ben a budapesti tanítóképző-intézeti gyakorló-főgimnázium (az u. n. mintagimnázium) egyik nevelőtanára lett. Ebben az állásban maradt 1911-ig, amikor az egyetem meghívására a király a budapesti tudományegyetem egyik magyar irodalomtörténeti tanszékére nevezte ki. A proletáralom első napjaiban 24 kortársával együtt őt is eltiltották a tanítástól és tanszékét csak a vörös diktatúra bukása után nyerte vissza. Tanári működése mellett tudományos munkásságot a magyar irodalomtörténet, nyelvészet, esztétika és verstan terén végzett. A magyar verselmélet mai alakjában az ő műve. Emlékbeszédeivel, irodalmi tanulmányaival, bírálataival az Akadémia és Kisfaludy-Társaság kebelében jelentékeny nevet vívott ki magának s egyike e társaságokban a gyakrabban hallott ünnepi előadóknak. Művei: A magyar vers. 1887. Magyar verstan. 1886. A magyar verselmélet kritikai története. 1887. A mértékes magyar verselés története Budapest 1892. (E mű a Kisfaludy-Társaság Lukács Krisztia díját nyerte.) Jelenleg az Egyetemes Irodalomtörténetnek „A Magyar irodalom története“ című kötetét írja. „A szegedi nyelvjárás“ című

tanulmánya 1887-ben az Akadémia Sámuel-díját nyerte. Emlékbeszédei Volf Györgyről, Bajza Józsefről, Toldy Ferencről, tompa Mihályról, a költő Zrínyi Miklósról, Shakespeareről irodalmi tanulmányai: A magyar költészet eredete, Árpádkori kompozíció, Tompa, Lévai József, Gyulai Pál költészetéről, A magyar kritikai irodalomról 1912—1918, Katona Józsefről stb. stb. mind komoly méltánylás tárgyai voltak. Egyike a leggondosabb kiadóknak. A költő Zrínyi munkáinak leghitelesebb kiadását ő rendezte sajtó alá, jelentős bevezetésekkel. Éppúgy Amadé László és Faludy Ferenc munkáit is. Arany János című könyvecskéje, melyet a nagy költő születésének századik évében a Kisfaludy-Társaság 15 ezer példányban osztott szét a magyar tanulóifjúság közt, a kritika legteljesebb elismerésével találkozott. Tankönyvei, stílistikája, retorikája, poétikája, olvasókönyvei és nyelvtanai a magyar tankönyvirodalom vezető termékei közé tartoznak. Nagy részt vett a tanári közéletben. Az Országos Középiskolai Tanáregyesületnek 1896—1906-ig főtitkára volt s az egyesület virágzó korszakában Beöthy Zsolt elnöknek jobb keze volt. 1917-ben ő lett az egyesület elnöke s az maradt 1917-ig; ezalatt egyszermind mind a három országos tanári kongresszusnak is egyhangúlag megválasztott elnöke volt. Távozásakor az Orsz. Tanáregyesület örökös tiszteletbeli elnökévé választotta. Munkásságával számos kitüntetést is szerzett. Az egyetem 1893-ban magántanárrá habilitálta. Az Akadémia 1896-ban levelező, 1918-ban rendes tagjává választotta; ugyanott tagja az irodalomtörténeti, nyelvtudományi, szótári és Kazinczy-bizottságoknak is. A Kisfaludy-társaságnak 1905-ben lett tagja. A Szent István Akadémia alakulásakor őt a III. osztály elnökévé választotta. Tiszteleti tagja az aradi Kölcsey-egyesületnek, a temesvári Arany János-társaságnak, a máramarosszigeti Szilágyi Istvári-körnek. 1921-ben a Kisfaludy-Társaság Festetics-díját nyerte „Gróf Festetics György a magyar irodalomban“ c. munkájával. A román megszállástól felszabadult Szentés város 1920 július 13-án két ellenjelölttel szemben 5166 szótöbbséggel képviselővé választotta kisgazdapárti programmal. Elnöke a zárszámadási és tagja a könyvtári bizottságnak.

Nitsch Mátyás.

(Zurány.)

Hazai német író és újságíró, született 1884 december 19-én, Hegyeshalmon, Moson megyében, hol atyja kisgazda volt. A középiskola első osztályát a győri reáliskolában, a többi osztályát a pozsonyi evang. líceumban, jogi tanulmányait a budapesti egyetemen végezte. 1907-ben egyévi önkéntes a cs. és kir. 19. gyalogezredben Wienben. 1908 óta tartalékos hadnagy. 1910-ben belépett a Pester Lloyd szerkesztőségébe,

melynek ma is tagja. Mozgósításkor mint tartalékos hadnagy vonult a harctérre a 29. honvéd népfőlkelő-gyalogezreddel. 1914-ben Szerbiában a katonai érdemkereszttel, 1915-ben a Doberdón a századosi ranggal soronkívül, majd a Vaskorona 3. osztályával tüntették ki. Kétszer súlyosan megsebesült. 1920 januárban a zurányi kerület a kisgazda- és földmivespárt programjával nemzetgyűlési képviselőjévé választotta. Magyar munkája: „A dunántúli németiség“ (megjelent a Nemzetiségek ismertető könyvtárában). Írt számos német elbeszélést, tárcát, költeményt, etnográfiai cikket, melyek a Pester Lloydban, külföldi újságokban és folyóiratokban jelentek meg. Első nagy regénye a nyugat-százévi németiségről szól, címe: „Hans und Hani“, sajtó alatt.

Nyéki József.

(Makó.)

Született Bárádon, Bihar megyében 1877 február 22-én. Ev. református tanító. Elemi iskoláit Bárádon, a gimnáziumot és tanítóképfőt a debreceni ref. főiskolán végezte. 1897-ben a makói tanyai iskolához nevezték ki, az 1910-iki választások alkalmával azonban erős függetlenségi meggyőződése miatt Makóról egy oláh falura, Nagytornára helyezték át. 1914 június 28-án, a mozgósítás első napján bevonult a katonasághoz, ahol 1918 május végéig teljesített szolgálatot. 1917 augusztustól 1918 márciusig az olasz fronton volt. 1919 novemberben visszahelyezték a makói tanyai iskolához. A tiszántúli választások alkalmával a makóiak öt ellenjelölttel szemben képviselővé választották kisgazda programmal.

Oláh Dániel.

(Újpest.)

A borsodmegyei Nagymihályon született 1871-ben. Atyja gépészkovács volt és Miskolcon taníttatta. Itt elvégezte az elemi és ipariskolát, lakatos, majd kazánépítő lett. Húsz évvel ezelőtt a Máv. gépgyárba került kazánépítőnek és itt dolgozott 1919 augusztus 27-ig. Augusztus 26-án délután három órakor még benn dolgozott a műhelyben, amikor megjelent nála Friedrich István miniszterelnök küldötte és felszólította, hogy lépjen be a kormányába és vegye át a munkásügyi minisztérium vezetését. Így a kazánkovács-műhelyből egyenesen a minisztériumba került. Miniszteri állásában a Huszár-kormányig maradt. Évek óta buzgó harcosa volt a keresztény munkásmozgalmaknak. Törhetetlen hűve Huszár Károlynak és Haller Istvánnak. Állandóan élénk részt vett a szakszervezeti mozgalmakban és minden törekvésével oda igyekezett

hatni, hogy a munkásszakszervezetek függetleníttessenek a politikai pártoktól és mint gazdasági szervezetek védjék a munkásság érdekeit. Az újpesti választókerület küldte be egyhangú választással a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával a nemzetgyűlésbe, ahol a keresztényszocialista munkásság érdekeit védelmezi. Elnöke a munkásügyi, tagja a gazdasági bizottságnak.

Dr. Orbók Attila.

(Székelyhid.)

Kökösi dr. Orbók Attila 1888 szeptember 17-én született. Ősnemes unitárius székelycsalád sarja. Fia Orbók Mór matematikai írónak. Iskoláit Kolozsvárott, Münchenben és Párisban végezte. A kolozsvári tudományegyetemen 1910-ben jogi doktorrá avatták. Elsőéves jogászokortól fogva hírlapíró. A kolozsvári egyetemi életben jelentékeny szerepet játszott. Az egyetemi kör főtitkára, majd alelnöke volt. Hírlapírói munkásságát kolozsvári lapoknál kezdte: az Ellenzéknél, a Kolozsvári Hírlapnál és Az Újságnál. A doktori oklevél megszerzése után a fővárosba került. Itt eleinte külmunkatársa volt a Pesti Napló, Világ, Pesti Hírlapnak, később a Magyarország párisi tudósítója lett s belső munkatársa volt az Esti Újságnak, Virradatnak, Magyar Hírlapnak. Jelenleg is újságírói működést fejt ki. Egyik megalapítója a Magyar Agrár Posta féléves, a Kisgazdapárti könyvmatosnak. Sokoldalú irodalmi tevékenységet fejtett ki, különösen mint a Magyarország krónikörje ért el sikereket. Ezek a kis tizenöt-húszsoros krónikái később „Söröző halott” címen könyvalakban is megjelentek. Több ízben tartózkodott éveken át külföldön, különösen Párisban, ahol a magyarság ügyét szolgálta a külföldi sajtóban és éppen ezért a forradalom kitörésekor gróf Andrássy Gyula akkori külügyminiszter, a herceg Windischgräetz Lajos által vezetett misszióval Svájcba küldte ki, hogy ott sajtószolgálatot teljesítsen. Ebben az időben negyvennégy cikke jelent meg különböző ántánt-lapokban. Számos irodalmi és politikai művei közül legnagyobb feltűnést keltette a bolsevizmus bukása után megjelent „Ki árulta el a hazát” című munkája, amely szenzációs adatokat közöl az összeomlás okairól. Mint műfordító is állandóan szerepelt a magyar könyvpiacra. Fordította Jules Renard, Anatole France, Maupassant munkáit. Művei közül egyfelvonásos színdarabjai a fővárosi színpadon kerültek színre. A tiszántúli választások alkalmával a székelyhid-nagylétei kerület őt ellenjelölttel szemben képviselővé választotta pártonkívüli kisgazdaprogrammal. Megválasztása után belépett a kisgazdapártba, amelynek agilis tagja. A nemzetgyűlés demokratikus és liberális árnyalatához tartozik. Sűrűn szólal fel a nemzetgyűlésen. Különösen élénk visszhangot keltettek a botbüntetés ellen és a debreceni

közállapotok ügyében tartott felszólalásai. A vasúti és hajózási társaságok megmentése ügyében elmondott interpellációját olasz és angol lapok is méltatták. Tagja a kivándorlási bizottságnak.

Dr. Órffy Imre.

(Szekszárd.)

1884-ben született Szekszárdon. Középiskolai tanulmányait a budapesti Ferenc József-intézetben végezte, egyetemi tanulmányait pedig a budapesti tudományegyetemen, ahol jog- és államtudományi doktorátust szerzett. Közben Berlinben nemzetgazdasági, büntetőjogi és szociológiai tanulmányokat folytatott. 1906-ban a közalapítványi ügyigazgatóságnál vállalt hivatali állást. Budapesten 1912-ben, miután ügyvédi vizsgát tett, reábizták a közalapítványok bánati (búziás fürdői) ügyészségének vezetését, majd közvetlenül a háború kitörése előtt visszahívták a központba, ahol közalapítványi jogügyi tanácsossá nevezték ki. Ezidőszereint Budapesten ügyvédi gyakorlatot folytat. A háborút mint a fehértemplomi 17. nehéz tüzérezred tartalékos tisztje szolgálta végig. Vitéz magatartásáért számos kitüntetésben részesült s mint tartalékos százados szerelt le. A forradalom után egyik megalapítója volt a Tolna megyében megalakult keresztény nemzeti kisgazdapártnak s ennek programjával is választották meg az általános választások alkalmával. Később az országos kisgazdapárthoz csatlakozott s annak keretében az egységes kormányzópárt lelkes szóvivője s a házszabályok revíziójának egyik előharcosa. A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának előadója s mint az illetékügyek specialistája, ő referálta az összes illetéktörvényeket. Tagja továbbá a közjogi, közigazgatási és gazdasági bizottságnak. A Szózat-ban s az Uj Nemzedék hasábjain publicisztikai tevékenységet fejt ki.

Dr. Pácek Géza.

(Kunhegyes.)

1877-ben született Dévaványán. Apja gyógyszerész és gazdász volt. Középiskoláit Szatmáron, Nagyváradban és Iglón végezte. Jogi tanulmányokat folytatott a kassai, nagyváradi jogakadémiákon és a kolozsvári egyetemen, ahol jogi és államtudományi doktorrá avatták. Az ügyvédi vizsga letétele után irodáját Dévaványán nyitotta meg. A mozgósításkor hadnagyi rangban az első honvédtüzérezredhez vonult be. Hosszú ideig volt a harctéren, majd 1918 november havában olasz fogságba esett. Fogságából 1919 szeptemberében került vissza Dévaványára, ahol rendőri jogtanácsossá választották meg,

mely állását képviselővé választásáig viselte. A község politikai és társadalmi életében mindig igen tevékeny részt vett, hosszú ideig volt a függetlenségi és 48-as párt alelnöke. Tagja a községi képviselőtestületnek. A választások alkalmával gróf Ráday Gedeonnal szemben 3000 szótöbbséggel kisközpárti programmal képviselővé választották. Tagja a kérvényi és számadási bizottságnak.

Őrgróf Pallavicini György.

(Dombóvár.)

1881 december 5-én született Budapesten Pallavicini Ede őrgróf főrendiházi tag és Mailáth Adél palota- és csillagkeresztes hölgy fia. Gimnáziumi tanulmányait Budapesten végezte, jogi előadásokat a budapesti tudományegyetemen hallgatott. 1903-ban Somogy megye tiszteletbeli szolgabírájává választotta, állásáról azonban 1905-ben a Fejérváry-kormány hivatalba lépése után lemondott. 1906-ban Selmec- és Bélabánya, 1910-ben pedig a szegvári kerület alkotmánypárti programmal képviselővé választotta. A háború kitörésekor, mint a 9. huszárezred tartalékos hadnagya vonult a harctérre. Az országgyűlés háborús ülészakaiban élénk részt vett a politikai helyzet és a választójog körül megindult vitákban. A Tiszakormány bukása után gróf Esterházy Móric kormányában miniszterelnökségi államtitkár lett, később valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki a király. Az októberi forradalom után résztvett a földműves- és gazdapárt megalakításában, amely később beolvadt az országos kisközpártba. A dombóvári kerület a kisközpárt programjával küldötte a nemzetgyűlésbe, a pártból azonban kilépett, s ő lett egyik vezetője a disszidens csoportnak, amely az egységes kormányzópárt megalakítását sürgette. Amikor ez sikerült ő is tagja lett az egységes pártnak, de a békeszerződés elfogadása után kilépett és pártonkívüli maradt. A Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának reorganizálása után — követve gróf Andrássy Gyulát — ő is belépett ebbe a pártba. Több felszólalásán kívül nagy hullámokat vetett az az indítványa is, amelyben a Károlyi-forradalom részeseinek vád alá helyezését követelte. A külügyi, mentelmi és véderő bizottság tagja.

Patacsi Dénes.

(Baranyaszentlőrinc.)

Szentdienesen született 1877 április 29-én. Hat elemi osztályt végzett. Szentdienesen gazdálkodik 15 hold földön.

Igazgatósági tagja Baranyavármegyei Gazdasági Egyesületnek, elnökgazatója a Szentdienesi Hitelszövetkezetnek s elnöke volt szülőfaluja katolikus olvasóegyesületének. A háború előtt egyik alelnöke volt a szentlőrincjári függetlenségi és 48-as pártnak. A világháborúban 38 hónapot töltött az első harc vonalban, mint a 19. honvédgyalozezred őrmestere. Az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért másodosztályú ezüst vitézségi éremmel s bronz vitézségi éremmel tüntették ki. 1918 június 30-án az erdélyrészi hazatérő táborhoz propaganda-előadónak rendelték ki. Három hónapot töltött ebben a minőségben Erdély határán, 180.000 hazatérő hadifogoly ment át a kezén. Nagy része volt abban, hogy a vitéz magyar harcosokat sikerült megtisztítani az orosz mételetől. A Károlyi-forradalom kitörésekor Székelyudvarhelyen hazatérő foglyokkal kilenc napig ő gondoskodott a rend fenntartásáról. Azután Budapestre jött, majd a kisgazdapárt szervezésében vett részt. Még ebben az évben hazament Baranyába s mivel a szerbek később nem engedték meg a demarkációs vonal átlépését, mint a vármegyei kisgazdapárt alelnöke, Baranyában folytatta pártja szervezését. 1919 szeptemberében, amikor arról értesült, hogy a Friedrich-kormány neki ajánlotta fel a földművelésügyi minisztérium államtitkárságát, átszökött a demarkációs vonalon. Clark budapesti tanácskozásai alkalmával háromszor is megjelent az angol diplomata előtt, akinek memorandumot nyújtott át azokról a sérelmekről, amelyek Baranya népét a szerbek részéről érték. A koncentrációs kormány megalakulásakor a kisgazdaérdekek védelmére szervezett minisztérium államtitkárságát vállalta. A nemzetgyűlési választások alkalmával nagy többséggel választották meg Baranyaszentlőrincen a Nemzeti Egyesülés jelöltjével szemben. Simonyi-Semadam Sándor kormányában a honvédelmi minisztérium államtitkára volt. Ezt az állását a két Teleki-kormány alatt is megtartotta. A nemzetgyűlés, különösen a baranyai magyarok érdekében többször szólalt fel. Tagja a közoktatásügyi, összeférhetlenségi és véderő bizottságnak.

Pákozdi András.

(Tab.)

A somogy megyei Kőröshegyen született 1873 november 25-ikén. Földműves családból származik, falun nevelkedett. A közügyek iránt kora ifjúsága óta élénken érdeklődött. Községi másodbíró volt. 1912 óta pedig megyebizottsági tag. Nemcsak falujában, hanem az egész környéken rendkívül népszerű ember. A nemzetgyűlési választáson gróf Zichy Rubido Ivánnal, Both

Lajossal és Mérei-Vajda Elemérrel szemben 3445 abszolút többséggel választotta meg kisgazdapárti képviselőjének a tabi kerület. A közlekedési és számvizsgáló bizottság tagja.

Pályf Dániel.

(Szeged, II. választókerület.)

1871-ben született Szegeden. Elvégezte a gimázium négyosztályát és ipari pályára lépett. A lakatosmesterséget tanulta ki. Felszabadulva, mint segéd Budapesten dolgozott és nem-sokára a Ganz-gyár szakmunkása lett. 1896-ig a külföldön dolgozott és megfordult Becsben, Berlinben, Ratiborban. Nagybárára a Ganz-gyár külföldi telepein dolgozott. Húsz évvel ezelőtt hazakerült és átvette atyjának szegedi lakatos- és kovácsműhelyét és azt azóta önállóan vezeti. Iparoskörökben komoly szaktudása miatt nagy tiszteletnek örvend, amit az is igazol, hogy a szegedi ipartestület elnöke és elnöke a szegedi kereskedelmi és iparkamara iparososztályának is. Egyébként Szeged város törvényhatósági bizottsági tagja. Az ország iparosai között is olyan tiszteletben áll, hogy Thék Endre halála után őt választották meg a 420 ipartestületet magában foglaló Ipartestületek Országos Szövetségének elnökévé. A kommün alatt sokat kellemetlenkedtek neki és sokat zaklatták, mivel tudták, hogy a kommün ellen dolgozik. Így lett s az első ellenforradalmi kormány, a szegedi kormány, kereskedelmi államtitkára. Szeged II. választókerületének bizalmából került a nemzetgyűlésbe Keresztény Nemzeti Egyesülséppárti programmal, később a pártból a botbüntetés megszavazása miatt kilépett.

Pásztor József.

(Gönc.)

1871 január 10-én született Abaújtorna megye Pálháza községében. Kisgazda, aki azonban a gazdasági munkák mellett ráért arra is, hogy olvasgasson s önmagát képezze. 1895-ben községi esküdt, a következő évtől kezdve tagja a község képviselőtestületének. 26 éves korában egyházi presbiterré választották s ezt a tisztséget megválasztásáig viselte. A vármegye törvényhatóságának és állandó választmányának 10 év óta tagja. Különösen szövetkezetek alakítása körül fáradozott eredményesen. Régi lelkes hive nagyatádi Szabónak s egyik legagilisabb tagja a kisgazdapártnak. A nemzetgyűlésen is felszólalt s higgadt, józan, okos beszédei tetszésre találtak. A gönci

kerület küldte a nemzetgyűlésbe kisgazdapárti programmal. A kivándorlási és pénzügyi bizottság tagja.

Dr. Pekár Gyula.

(Kecskemét, II. kerület.)

1867-ben Debrecenben született. Középiskoláit Budapesten végezte egy év kivételével, melyet Bostonban amerikai gimnáziumban töltött. Eleinte festőnek készült, de azután jogra ment a bécsi egyetemre. Jogtudományi tudorrá a budapesti egyetemen avatták. Már megkezdte hivatalos pályáját a bíróságnál, midőn művészi hajlamainak engedve, 1892-ben végképp az irodalomra adta magát s belépett a Magyar Hírlap novelláiról közé. Korán megtanulta a nyugati nyelveket, megtanult oroszul is: összesen tíz nyelvvél foglalkozott. Összehasonlító irodalmi tanulmányai végett bejárta egész Európát; 1893-tól 1897-ig Párisban élt és ott a Sorbonneban és a College de Francéban, az Ecole des Beaux Artsban s az Ecble du Louvreban folytatta humanista tanulmányait. Első könyvét Dodo főhadnagy problémái címen 1894-ben adta ki. Azóta sűrű egymásutánban jelennek meg művei, összesen 45 kötet. Írt vígjátékot, drámákat a Nemzeti Színháznak és tizenegy népszerű darabot az Urániának, melyekkel új zsánert honosított meg. A Kisfaludy Társaság 1901-ben tagjai közé választotta. Elnöke a Petőfi Társaságnak s tagja a M. Tud. Akadémiának is. 1901-ben a somlyóvásárhelyi kerület szabadelvűpárti program alapján képviselővé választotta, 1910-ben Técső képviselőjévé lett s legújában 1920-ban a kecskeméti II. kerület küldte fel a nemzetgyűlésre keresztény programmal. Résztvett az 1919 augusztusi ellenforradalomban, egyik alapítója a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának, 1920 augusztus 14-ike óta minden kabinetben kultuszállamtitkár, közben szeptember—novemberben az ántánt-bizottsággal folytatandó tárgyalásokra kiküldött miniszter volt.

Perlaky György.

(Pécsvárad.)

1885 április 22-én született Szászváron, Baranya megyében. A pécsi főreáliskola elvégzése után a mérnöki pályára lépett. 1906-ban a műegyetemen mérnöki diplomát nyert. Mint mérnök az Országos Földmérés pécsi felügyelőségénél vállalt állást mindjárt az oklevél megszerzése után s ezt az állását a háború kitöréséig meg is tartotta. 1907—8-ban önkéntesi évét szolgálta a pécsi 69. gyalogezrednél. A mozgósításkor hadnagyi rendfoko-

zattal régi ezredéhez vonult be. 37 hónapot töltött a harctéren, ezidő alatt a III. osztályú katonai érdemkeresztet, ezüst és bronz érdemérmét, valamennyit a kardokkal és a Károly-csapatkeresztet szerezte meg. 1918 novemberében szerelt le főhadnagyi rangban s régi állásába Pécsre tért vissza. Leszerelése után élénk részt vett a város társadalmi életében. Több szociológiai előadást és értekezést tartott a város különböző társadalmi köreiből. 1919 március havában a megszálló szerbek hivatalát feloszlatták s ettől az időtől minden tevékenységét a polgárőrség megszervezésére fordította. Majd a kommunizmus ideje alatt tevékeny része volt az Antibolsevista Komité megalakításában. A nemzeti irányú mozgalmakban való részvétele miatt a szerbek részéről üldöztetésnek volt kitéve, úgy hogy a városból menekülnie kellett. Később, mint propaganda-tiszt, a nemzeti hadseregnek Baranya megyében való megszervezésén fáradozott. Régi időtől fogva lelkes harcosa volt a szövetségi eszmének s a pécsvárad kerület választói éppen e téren elért sikereit kívánták jutalmazni, amikor a januári választások alkalmával kisgazdapárti programmal képviselőjükké választották. A vízügyi és munkásügyi bizottság jegyzője, a közlekedésügyi bizottság tagja.

K. Pethes László.

(Jászapáti.)

Kecskemétől Pethes László 1885-ben született, régi magyar nemes földbirtokos családból. Elemi iskolai tanulmányait a szülői háznál, középiskolai tanulmányait a besztercebányai kát. főgimnáziumban folytatta. Majd a jogi pályára lépett s a jogot Budapesten, Lipcsében és Kolozsváron végezte. 1907-ben államtudományi doktorrá avatták. Ugyanebben az évben vármegyéje szolgálatába állott s 1908-ban II. aljegyzővé, 1909-ben I. aljegyzővé választották, 1913-ban pedig tb. főszolgabírónak nevezték ki. A háború elején a galíciai osztrák és felvidéki magyar, majd a kiűrtett osztrák tengerparti menekültek ügyeit intézte. 1916-ban a belügyminiszter a szolnoki menekültügyi kirendés élére állította. 1917-ben Hadik János, akkori közlelmezési miniszter az Országos Közlelmezési Hivatalhoz rendelte fel, ahol közlelmezési miniszteri megbízott minőségében különösen a közlelmezési vizsgálatok körül fejtett ki sikeres tevékenységet. 1918 novemberében Selmec- és Bélabánya városok polgárságának kérésére a kormány a város főispán-kormánybiztosává nevezte ki. Kormánybiztosága alatt az akkor már észak felől csehektől körülvevő törvényhatósága területén a magyar állam iránti hűség ébrentartása érdekében fejtett ki eredményes működést. Fáradhatatlanságával, ügyes taktikájával

hosszu ideig sikerült a város megszállását elodáztatni. Állomási helyét csak akkor hagyta el, amikor a csehek a Budapesttel való összeköttetést elvágták s a város élelmezését lehetetlenné tették. Budapestről is kurírszolgálattal s egyéb úton igyekezett volt székhelyével az összeköttetést fenntartani egészen a proletárdiktatúra kitöréséig. 1919 januárjában a függetlenségi pártban történt szakadás után a Lovászy-csoporthoz csatlakozott. A kommün alatt résztvett a Dormándy-féle ellenforradalmi akcióban, ennek sikertelensége után azonban, miután őt is le akarták tartóztatni, a franciák segítségével Délvidékre menekült, majd Szegedre ment s itt közreműködött az Antibolsevista Komité megalakításában, innen pedig a nemzeti hadsereggel augusztus 17-én Szekszárdra vonult be. Vármegyéje gazdasági, társadalmi és kulturális életében jelentékeny szerepet játszik. A jászapáti kerület kisgazdapárti programmal választotta meg egyhangúlag képviselőnek. A nemzetgyűlés jegyzője. Az igazságügyi, közjogi, közigazgatási és véderőbizottság tagja.

Dr. Pető Sándor.

(Budapest, X. választókerület.)

Született 1867-ben a vas megyei Jánosházán. Középiskoláit Pápán, Veszprémben és Nagykanizsán, az egyetemet Budapesten végezte. 1893 óta fővárosi ügyvéd. A terézvárosi demokratapárt egyik alapítója, 17 esztendő óta tagja a főváros törvényhatósági bizottságának. Amikor Achim András mandátumát a Kúria megsemmisítette, a békéscsabai kerület Petőt küldte a képviselőházba. 1910-ben az óbudai kerület választotta meg demokratapárti képviselőjének. Vázsonyi Vilmos oldala mellett állandóan résztvett a parlamenti harcokban. A proletárdiktatúra alatt Bécsbe menekült. Az 1920-iki nemzetgyűlési választásokon Budapest IX. választókerülete óriási többséggel választotta meg képviselőjének a nemzeti demokrata polgárpárt programjával. A nemzetgyűlésen több felszólalást tartott. A kérvényi és kivándorlási bizottság tagja.

Plósz István.

(Pétervására.)

1878 augusztus 19-én született a heves megyei Aldebrőn. Kisgazda. Régóta egyik leglelkesebb harcosa a szövetkezeti mozgalomnak. 1900-ban községében fogyasztási szövetkezeti alapított, amelynek vezetője lett mindaddig, amíg a kommunisták tarthatatlanná nem tették helyzetét. Több községben alakított

gazdaköröket, Aldebrón pedig 1910-ben hitelszövetkezetet létesített. A Magyar Gazdaszövetség 1907-ben a szövetkezeti ügy fejlesztése körül elért sikereiért elismerő oklevéllel tüntette ki. 1902 óta községi képviselőtestületi, 1909 óta megyei törvényhatósági bizottsági tag. A hevesmegyei kiscgazdák és földművesek politikai szervezését több gazdatársával együtt 1909-ben kezdte meg. 1919 szeptember 17-én, mint a kiscgazdatársadalom egyik vezető egyéniségét a kommunisták Mayer Jánossal együtt a forradalmi törvényszék elé állították. Bizonyítékok hiányában szabadonbocsátották ugyan, de az egész idő alatt szigorú felügyelet alatt tartották. A kommün bukása után nyomban élére állt a kiscgazdák és földművesek szervezkedésének. A pétervásárai kerület 2000 szótöbbséggel választotta képviselőjévé. A földművelési és zárszámadási bizottság tagja.

Prohászka Ottokár.

(Székesfehérvár.)

1858 október 10-én született Nyitrán. Középiskoláit Losoncon, Nyitrán, Kalocsán és Esztergomban, a teológiát Rómában végezte, 1881. évben a filozófia és teológia doktora lett, ugyanabban az évben szentelték pappá. 1881-ben káplán volt Esztergomban, később ugyanitt líceumi tanár, 1884-ben teológiai tanár, 1890-ben egyúttal lelki igazgató. 1887-ben a Magyar Sionnak társszerkesztője, 1895-ben az Esztergom című politikai hetilap szerkesztője lett. 1904 márciusában a király a budapesti hittudományi kar ny. r. tanárává nevezte ki, 1905 október 17-én székesfehérvári püspök lett. „Galléros felöltőben, kezében breviáriumát és esernyőt hozva gyalog jött be Fehérvárra — Írja róla egyik életrajzírója. — Apró klikkek játszadoztak itt a porban, de az új püspök megjelenésével mintha tisztító szélroham vonult volna végig a városon. Beszélt híveihez, s lassan kinyilatkoztatásnak vettük szavait, eszményképünk lett az apostol, s éreztük, hogy boldogító feladatunk e kinyilatkoztatást fölérteni, s az eszményképhez hozzáidomulni“. A régi város szűklátókörű embereit nevelte, megtanította őket látni, érezni a mélységeket. Megismertette velük a társadalmi és gazdasági kérdéseket. íásaival, példaadásával egy új szocializmust teremtett, a gyűlöletet ébresztő internacionalizmus helyett a szeretet szocializmusát. Egész társadalmi programot adott. 1916-ban a Magyar Gazdaszövetség közgyűlésén a demokratikus birtokpolitikát sürgeti. A hadból visszatérteknek és az Amerikából visszavándorlóknak akar földet juttatni a nagyobb birtokok földarabolása által, hogy a jövőben ne legyen kénytelen egy magyar se itt hagyni az országot. Ne a

pénzé, a tőkée legyen a föld, hanem joga legyen a munkás-népnek ahhoz, hogy földet kaphasson, — mondta akkor. Szózatát, amely nagy feltűnést keltett akkoriban megismételte a főrendiházban is, ahol különben többször szólalt fel a választójog kiszélesítése és a demokratikus birtokpolitika érdekében. Egyike a legkiválóbb egyházi szónokoknak. Különféle folyóiratokban és lapokban napvilágot látott számos cikkén kívül 1902-ben jelent meg Föld és Ég című munkája, amelyről egyik bírálója azt mondja, hogy a legmerészebb magyar hősköltemény. 1903-ban látott napvilágot A diadalmas világnézet című műve. a „legtökéletesebb filozófia-költemény“, 1908-ban Elmélekdedek az evangéliumról cím alatt egy nagy kötet prózában írt lírai költeménye jelent meg. Stílusban és a gondolatok költőiségében vetekedik vele a Világosság a sötétségben című munkája. Egyéb önálló művei: Isten és a világ különös tekintettel a természettudományokra, Szentséges Atyánknak, XIII. Leónak beszédei és levelei, Harc a félszégesség ellen, Keresztény bűnbánat és bűnbocsánat (Horváth-féle jutalommal kitüntetve.) A politikai életben 1919-ig nem szerepelt. A proletárdiktatúra bukása után azonban a keresztény nemzeti irányzat megalapozásában igen tevékeny részt vett. Az 1920. januári választásokon Székesfehérvárott a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával föllépett és miután ellenjelöltje nem volt, egyhangúlag a kerület képviselőjévé választották. Amikor gróf Teleki Pál, illetve gróf Bethlen István kezdeményezésére a Keresztény Egyesülés pártja és a Kisgazdapárt az egységes kormányzópártot megalakították, a párt elnökévé választották meg, amely tiszteit a párt kettészakadásáig viselte. A nemzetgyűlésen számos törvényjavaslat tárgyalásánál tartott nagyszabású felszólalásokat. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. A nemzetgyűlés közoktatásügyi és közgazdasági bizottságának tagja.

Dr. Pröhle Vilmos.

(Debrecen II. kerület.)

1871 október 29-én született Fűtőieken, Vas vármegyében, ahol atyja gazdatiszt volt. Középiskolai tanulmányait a soproni ág. hitvallású evang. líceumban végezte. Mint VIII. osztályos vezetője volt a Kiss János által 1791-ben alapított ifjúsági Magyar Társaságnak. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte 1881 — 1895-ig. Középiskolai tanári oklevelet szerzett német és francia nyelvből és irodalomból, tudori oklevele török-tatár nyelvészetre, perzsa nyelvre és irodalomra, és indogermán összehasonlító nyelvészetre szól. 1895—96-ban szolgálta le önkéntesi évi. 1896—97-ben Késmárkon,

1897—99-ben Pozsonyban, 1899-től 1916-ig a nyíregyházi ág. h. ev. főgimnáziumban tanárkodott. 1918-ban egyetemi magántanár lett, egyetemi nyilvános rendkívüli tanári címet 1918-ban kapott IV. Károly királytól, 1919 október 11-én a japáni és török nyelv és irodalom nyilvános rendes tanárává nevezték ki a debreceni egyetemre. Már gimnazista korában leginkább nyelvészettel és történelemmel foglalkozott; 1895-ben volt először Törökországban tanulmányúton, majd később ismételt. 1896-ban feleségül vette Krenn Eugéniát, akitől hét gyermeke született. 1901-ben Baskiriában, 1908-ban és 1913-ban a Kaukázusban tett nyelvészeti és néprajzi tanulmányutat. Nyíregyháza társadalmi életében állandóan élénken részt vett s 1916-ban a destruktív irányzat ellensúlyozására barátaival megalapította a Szabolcsvármegyei Turáni Kört. A Károlyi-féle forradalom után Pröhle írta az első francia nyelvű röpiratot a magyarság védelmére „Apologie des Magyars” címen, amelyet a radikális sajtó erős nacionalista hangja miatt élénken támadott. 1919 március és április havában a Magyarhoni ág. h. ev. egyház megbízásából Raffay Sándor püspök társaságában a Skandináv államokba utazott, hogy a magyar nemzet ügyének barátokat szerezzen, mely alkalommal több japáni diplomatát is megnyert arra, hogy a magyar nemzet igazai mellett szót emeljenek. Már gimnazista korában tollforgató volt és munkatársa a „Törekvés” című ifjúsági folyóiratnak. Külpolitikai cikkei 1916-ig leginkább a Pesti Naplóban, a szépirodalmiak az Új Időkben, és Pesti Naplóban, nyelvtudományi munkái Nyelvtudományi Közleményekben és a Keleti Szemlében jelentek meg. Az utóbbiak közül legfontosabb az, amelyben a japáni nyelvnek a finn-ugor nyelvekkel való rokonságát mutatja ki. Szépirodalmi munkái közül a „Napkeletről” címűt 1910-ben a kritika különösen meleg elismeréssel fogadta. 1919. nyarat Szegeden töltötte, majd ugyanazon év októberében újabb propagandaútra indult Svájcba és Hollandiába. Hazatérése után a debreceni II. kerület választotta meg képviselőjévé Emich Gusztáv akkori kereskedelemügyi miniszterrel szemben. A Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjából, amelynek programjával képviselővé választották, 1921 elején kilépett, hogy akciószabadságát a királykérdésben megóvhassa. Az Ébredő Magyarok Egyesületének egyik vezetője. A közoktatásügyi bizottság jegyzője, a könyvtári és véderő bizottság tagja.

Putnoky Mór.

(Putnok.)

A gömörmegeyi Kelemen községben született 1866-ban Középsikoláit és a jogot Budapesten végezte el, azután visszavonult gazdálkodni kelemeni birtokára. Önkéntesi évét 1885-ben

szolgáltale s a 12. huszárezred t. hadnagya lett. 1891-ben tiszteletbeli szolgabíró lett, egy évvel később pedig a putnoki kerület függetlenségi és 48-as programmal képviselőjévé választotta. A függetlenségi párt kettészakadása után egyik részhez sem csatlakozott, csak később lépett be a 48-as alkotmánypártba. A háborúban mint tartalékos főhadnagy vett részt. 1892 óta képviseli a putnoki kerületet, amely a nemzetgyűlési választásokon is képviselőjévé választotta az országos kisgazdapárt programjával. Később a kisgazdapártból kilépett s azóta a disszidens csoport tagja. A közigazgatási bizottság elnöke, a közigazdasági bizottság tagja.

Rakovszky István.

(Veszprém.)

1858 június 16-án Becsben született. A középiskolát Pósonyban végezte. Jogi tanulmányainak befejezése után katonai pályára lépett, de megbetegedvén, kilépett a katonaság kötelékéből és gyógyulás céljából Velencébe utazott. Hazatérve, Liptó megyében telepedett le, ahol az ellenzéki pártokhoz csatlakozva, a megyei életben szerepet kezdett játszani. Az egyházpolitikai küzdelmek alatt nagy része volt a' néppárt megalakításában; számos néppárti gyűlésen elnökölt. Cs. és kir. kamarás. A képviselőházba 1896-ban került és nemsokára vezérszerephez jutott a néppártban. A delegációban is helyet foglalt pártja megbízásából és ott szintén az ellenzéki irányt képviselte. 1899 február 23-án a néppárt nevében ő irta alá a Széll-kormánnyal kötött paktumot. 1901-ben Csornán és Zsámbokréten választották meg s ő az előbbi kerületet tartotta meg. Egyik harcosa volt az összeférhetlenségi törvény megalkotásának és az Adria tengerhajózási társasággal kötött szerződés becikkelyezéséről szóló javaslat ellen folyt vitának. 1903 óta az országgyűlési néppárt alelnöke. Tagja lett a szövetkezett ellenzék vezérlőbizottságának. Az 1905-iki általános választások alkalmával a csornai kerületben ismét megválasztották.

1905-től 1910-ig a képviselőház alelnöke volt. Ő elnökölt az 1906 február 19-iki ülésen, amely az általa beterveztett indítványhoz képest a feloszlató királyi kéziratot felbontatlanul küldte vissza küldőjének, Nyíri Sándor királyi biztosnak. Az 1906-iki általános választások alkalmával régi kerülete egyhangúlag újra megválasztotta. Ekkor ismét a képviselőház alelnöke lett. 1907-ben a titkos tanácsosi méltóságot kapta. A koalíció felbomlása után 1909 szeptember végén az alelnöki állásról lemondott; novemberben a függetlenségi párt kettészakadása után újból megválasztották. 1910-ben Cziráky József gróf pártonkívüli jelölttel szemben nyolc szavazattöbbséggel

séggel győzött. A háború alatt katonai szolgálatot teljesített, a képviselőház háborús ülészakájában pedig igen élénk részt vett. Ő indítványozta először a hősök választójogának megadását. Amikor arról volt szó, hogy a kormány mellé az ellenzék tagjaiból háromtagú ellenőrző bizottságot állítsanak, amely állandó betekintést nyerhet a külpolitikai és katonai ügyekbe, a szövetkezett ellenzéki pártok Andrássyt, Apponyit és Rakovszkyt jelölték ki. Az októberi forradalom után a politikai élettől visszavonult. A proletárdiktatúra alatt a kommunisták fogságban tartották, politikai iratait elkobozták. Az ellenforradalom győzelme után résztvett a keresztény nemzeti irányzat megalapozásában. A nemzetgyűlési választásokon Veszprém város mandátumát nyerte el a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával. A nemzetgyűlésnek kezdetől elnöke. E minőségében a házszabályok erélyes éber és pártatlan őre. Pártkülönség nélkül nagy tiszteletnek és népszerűségnek örvend. Elnöke a gazdasági bizottságnak.

Dr. Rassay Károly.

(Budapest, IV. választókerület.)

1886 március hó 21-én születeti Orsován, ahol atyja a Dunagőzhajózási Társaság állomásfőnöke volt. Német családból származik. Eredetileg „Rasch“ volt a családneve, amelyet 1917-ben mint az igazságügyminisztériumba berendelt albíró, főnöke kívánására magyarosított meg a jelenlegi nevére. Szolgálati elismerésül maga az akkori igazságügyminiszter, Balogh Jenő irt át a belügyminiszterhez, amelyben kérte az új névnek régies írásmóddal való engedélyezését. Elemi és középiskoláit Zentán (Bács megyében) végezte, majd a budapesti egyetemen folytatta a jogi tanulmányait. Budapesten folytatott joggyakorlatot és ugyanitt szerzett ügyvédi oklevelet. 1912-ben Zentán ügyvédi irodát nyitott. Zentán kezdetől fogva élénk részt vett az ottani társadalmi és politikai életben. 1913-ban beválasztották a városi képviselőtestületbe, majd röviddel azután Bács megye törvényhatósági bizottságának is tagja lett. Ebben az időben felelős szerkesztője volt az ottani függetlenségi párt hivatalos lapjának. 1914 áprilisában azonban egészségi viszonyai miatt váratlanul ott hagyta az ügyvédi pályát. Budapestre neveztek ki törvényszéki jegyzőnek. Pár hónap múlva a Kúriára rendelték be tanácsjegyzőnek, ahol az elnök, Günther Antal mellett teljesített szolgálatot egészen 1915 végéig, amikor az igazságügyminisztériumba került, ahol mint miniszteri titkár a közigazgatási és magánjogi ügyosztályban működött. A kommün alatt különféle ellenforradalmi szervezkedésekben vett részt. Kezdeményezésére indul meg a tisztviselőknek az a mozgalma, amellyel megtagad-

ják a kommün véres eseményeiben részes politikusokkal való együttműködést. Ekkor már teljesen belesodródik a politikába. A tisztviselői mozgalmaktól visszavonul és vezető részt vesz a Keresztény Nemzeti Párt megalakításában. Itt kezdettől fogva azt az álláspontot hirdeti, hogy az összes keresztény és nemzeti alapon álló pártokat és politikusokat egy egységes politikai pártba kell tömöríteni. A koncentrációs kormány megalakulásánál igazságügyi államtitkárnak nevezték ki Bárczy István igazságügyminiszter mellé. A nemzetgyűlés összülése után azonban, mert az új igazságügyminiszterrel Ferdinándy Gyulával elvi kérdésben nézeteltérése támadt, állásáról lemondott. Az egységes kormányzópárt megalakulásakor annak tagjai sorába lépett, mikor azonban az egységes párt kettészakadt, ő a kiscgazdapárthoz csatlakozott. 1920 végén a kiscgazdapártból Teleki Pál gróf akkori miniszterelnöknek a királykérdésben egy interpellációra adott válasza miatt kilépett. Röviddel ezután a többi kilépettekkal megalakította a Függetlenségi, Kiscgazda Földmíves és Polgári pártot s annak vezére lett. Később pártjával csatlakozott a Polgárok és Munkások Szövetségéhez. Rassay a nemzetgyűlési ellenzék egyik legkiválóbb és iegharcosabb vezető tagja. Kitűnő jogász, elsőrangú debatter. Sűrűn szólal fel a nemzetgyűlésen s különösen a szabadságjogok és jogrend védelmében elmondott beszédei általános feltűnést keltettek. Tomcsányi igazságügyminiszternek legerősebb politikai ellenfele. A párbajtilalomra vonatkozó határozati javaslatával, amelyet a nemzetgyűlés az igazságügyminiszter ellenzése dacára elfogadott, előidézője volt annak, hogy Tomcsányi igazságügyminiszter nagyatádi Szabó Istvánnal együtt lemondott, bár a lemondást a minisztertanács nem fogadta el. A szabad királyválasztók egyik vezére. Tagja a nemzetgyűlés igazságügyi, közzjogi, számvizsgáló és vízügyi bizottságának, nemkülönben a főváros törvényhatósági bizottságának.

Reischl Richard.

(Keszthely.)

1876-ban született Keszthelyen. Ugyanitt végezte a középiskolát, míg a kereskedelmi akadémiát Grácban, a gazdasági akadémiát pedig szülővárosában. Tizenhat éve tagja Zala vármegye törvényhatósági bizottságának és élénk részt vesz a vármegye keresztényszocialista mozgalmaiban. A háborút, mint népfölkelőszázados küzdötte végig a 20. honvédgyalozezreddel. A keszthelyi kerület a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának programjával választotta meg képviselőnek. A disszidensekkel együtt utóbb kilépett a pártból s az egységes kormányzópárt megalakulásakor annak tagja lett. Később ennek felbomlása után újból a disszidensekkel ment. A vízügyi és napolbírálóbizottság tagja.

Renczes János.

(Tolna.)

1873-ban született Harcban, Tolna megyében. 45 holdon gazdálkodik. Közéleti szereplését ott kezdte, hogy 1900-ban községi bírónak választották. A vármegye törvényhatósági bizottságának, községi képviselőtestületének tagja. Az általa alapított tűzoltótestület főparancsnoka. Községében állandó műkedvelő-színházat és olvasókört alapított. 1915—16-ban a harctéren volt a 17-ik népfőlkelő parancsnokságnál. Résztvett a doberdói ütközetekben és a volhyniai harcokban. 1916-ban mint gazdálkodót fölmentették. A Károlyi-forradalom idején nagy tevékenységet fejtett ki a szélsőségek letörése érdekében, a kommunizmus alatt, mert a tolnamegyei ellenforradalomban nagy része volt, üldöztetéseknek volt kitéve. A kommün után megszervezte kerületében a kisgazdapártot. Az általános választások alkalmával két ellenjelölttel szemben 5755 szótöbbséggel választották képviselővé kisgazda programmal. Az igazságügyi és közoktatásügyi bizottság tagja.

Róbert Emil.

(Miskolc II. kerület.)

1882-ben született a háromszékmegyei Oroszfalun. Ízig-vérig székely ember. Atyja háromszékmegyei földbirtokos. A középiskoláit Székelyudvarhelyen, a műegyetemet Budapesten végezte és itt építész-mérnöki oklevelet nyert. Jelenleg a Magyar Államvasutak miskolci üzletvezetőségének főmérnöke. Régióta foglalkozik munkáskérdésekkel és pár évvel ezelőtt feltűnést keltő előadást tartott Miskolcon a modern munkástelepekről. Az előadás nyomán Miskolc városa megbízta őt egy nagy munkástelep megalkotásával, a háború miatt azonban csak a tervek készültek el, a kivitel elmaradt. A miskolci II. (külső) kerület küldte a nemzetgyűlésbe a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával. A nemzetgyűlésen több törvényjavaslat előadója volt. Az Országos Gazdasági Tanács felállítása érdekében törvényjavaslatot nyújtott be, amely rokonszenves fogadtatásra talált. A nemzetgyűlés a Hegedűs pénzügyminisztersége alatt létesült Országos Pénzügyi Tanács tagjává választotta. A zárszámadásvizsgáló bizottság jegyzője, a közgazdasági, közlekedésügyi, munkásügyi és pénzügyi bizottság tagja.

Rubinek Gyula.

(Keckskemét I. kerület.)

Zsitvabesenyői Rubinek Gyula 1865 szeptember 10-én Bars megyében, Óhajon született felvidéki gazdacsaládból. Közép-

iskolai tanulmányait Érsekújváron és Nyitrán folytatta, majd a magyaróvári gazdasági akadémiát kitűnő eredménnyel végezte. Az oklevél elnyerése után, mint önkéntes az esztergomi 26-ik gyalogezredbe lépett és egy év után hadnagyi ranggal helyezték tartalékba. 1886-ban Rudics báró bácsmegyei Kunbaján fekvő birtokára hívta meg intézőnek. Az óvári gazdasági akadémián szerzett elméleti gazdasági ismereteinek a gyakorlati téren való értékesítésére bőséges alkalma nyílt itt. Ezidőben a gazdasági gyakorlati gazdálkodás teréről Írott tartalmas, magvas cikkei egyre gyakrabban jelentek meg a szaklapokban, aminek következtése az volt, hogy Baross Károly, a legrégebb szőlészeti és borászati lapnak a szerkesztője, a „Borászati Lapok“ társszerkesztőjéül hívta meg Rubineket, amit 1891. év elején el is fogadott. Ezzel az évvel kezdődik Rubinek Gyulának az OMGE kötelékébe való belépése is. Az egyesület ugyanis 1891 október hó 1-én indította meg a „Köztelek“ lapot, melynek élére Baross Károly felelős szerkesztő mellé társszerkesztőül Rubinek Gyulát választották meg.

Fordulópontot jelen Rubinek Gyula gazdátársadalmi működésében az 1894. év, amidőn az Országos Magyar Gazdasági Egyesület ügyvezető-titkári állásával cseréli föl a szerkesztői tólat.. Ebben a pozíciójában hatalmas része volt az ország legelső gazdátársadalmi testületének nagyáfejlesztésében. Az OMGE a millénáris évben rendezett IV. országos gazdakongresszus határozatai nyomán hosszabb külföldi tanulmányútra küldte Rubineket, aki a külföldi gazdátársadalmi és főként szövetheteti szervezeteket tanulmányozta s tanulmányai eredményéről hosszabb cikksorozatot irt. Az 1894. évben kiütött békéscsabai munkásforrongás idején az OMGE megbízásából a helyszínén tanulmányozta a munkásmozgalmakat s a bajok leküzdésére irányuló javaslatait az egyesület a kormányzat elé terjesztette. E tanulmányai alapján irta meg „A cseléd- és munkáskérdés“ (1904) és a „Parasztaszocializmus“ (1905) című műveit. Az 1896. évben lejárt Ausztriával való kiegyezésünk ügyében az OMGE-ben lefolyt nagyjelentőségű tanácskozásokban Rubinek Gyula töltötte be az előadói tisztet s az ez alkalmából írott „Kiegyezésünk Ausztriával“ című művével nemcsak a magyar, de az osztrák és német gazdaközvélemény figyelmét is fölkeltette. A Romániával és Oroszországgal 1893-ban lejárt kereskedelmi szerződések megújítása ügyében folyt tanácskozások alkalmával szintén előadója volt a kérdésnek és a vámügyi kérdésekben nagy szakavatotóságát még ma is forrásmunka gyanánt szereplő munkájában értékesítette. 1896-ban Rubineket az OMGE választmányának bizalma a nyugati államok gazdasági és szövetheteti szervezeteinek tanulmányozására szólítja. E tanulmányai alapján alakítják meg a vármegyei gazdasági egyesületek hazánk ezeréves fennállásának emlékére a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségét, melynek élére Rubineket választották meg szövethetési

titkári minőségben. Az új gazdaszervezet, melynek középpontja az OMGE lett, csakhamar irányító hatást gyakorol a vidéki gazdaszervezetekre is, amelyek intenzívebb működésükkel egyre jobban tömörítik a vidék gazdaelemeit. A Szövetség megbízásából 1897. és 1898. években a Német Országos Gazdasági Egyesület által rendezett hamburgi és drezdai mezőgazdasági kiállításokat tanulmányozta s e kiállításokon szerzett tapasztalatai alapján rendezte Rubinek kezdesére a Szövetség 1899-ben Szegeden, József királyi herceg védnökségével az I. országos mezőgazdasági kiállítást, mely szerkezetében, egész elrendezésében a kormányzati körök ama méltánylásával nyert, mint sikeres alkotás megpecsételést, hogy a kiállításon az egész magyar kormány megjelent. E kiállítás kezdeményezésével és végrehajtásával elért sikerei eredményeül a király Rubineket a Ferend József-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

A Szövetség szervezési nagy munkája mellett azonban ráért arra is, hogy a hazai mezőgazdasági szeszfőzdetulajdonosokat egy országos szervezetbe tömörítse, amire azért volt szükség, mert alig két év múlva tört ki az úgynevezett kontingens-háború, melyet a Rubinek által kezdeményezett „Magyar Mezőgazdasági Szesztermelők Országos Egyesülete“ sikerrel vívott meg a nagyipari gyárakkal szemben s kényszerítette a pénzügyminisztert a mezőgazdaságra sérelmes kontingenstörvény megváltoztatására. Rubinek Gyula ezidőben két ízben tett külföldi utat a biztosítási és szövetkezeti szervezetek tanulmányozása végett. E tanulmányai és javaslatai alapján a szegedi országos gazdakongresszus határozatára alakították meg a Gazdák Biztosító Szövetkezetét, melynek szervezési munkáiból Rubinek, mint igazgató, tevékeny részt vett ki. 1901-ben az újaradi kerület képviselővé választotta Rubineket, akit a parlamentben főként köz- és mezőgazdasági kérdésekben történt felszólalásai alkalmával figyelemmel hallgatták az ellenzéki padsorokból is. Az 1900—1903. években főképpen a vámkérdések foglalták le az OMGE figyelmét s Rubinek, mint a vámkérdések előadója, „A jövő vámpolitikája és az új vámtarifa“ című munkájában egy évtizedes munkásságának tapasztalatait terjesztette a gazdatársadalmi testületek összessége elé. Ugyanezekre az évekre esnek a szabadversenyek, kartellek és szövetkezetek ügyében irt nagyobb tanulmányai is, míg 1902. évben a GEOSz. által rendezett pozsonyi II. mezőgazdasági országos kiállítást szervezi. Munkásságának legméltóbb elismerése, hogy Darányi miniszter Rubineknek adott megbízást a mezőgazdasági érdekképviseletekről szóló törvényjavaslat elkészítésére, amit Bernát István-nal, a Magyar Gazdaszövetség igazgatójával 1906-ban végzett.. Ugyanebben az évben jutott 1906 december elején az OMGE * igazgatói székébe s az OMGE bizalma a „Köztelek“ lap főszerkesztői tisztét is az ő kipróbált kezébe tette. Résztvett a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, a Hungya alapításában és ez utóbbinak.

miniszterségig felügyelőbizottsági elnöke volt. Kezdeményezője és szervezője a Gazdák Biztosító Szövetkezetének és élénk részt vett a Szövetkezetek Szövetségének megalakításában is. A veszített háború és az 1918 októberi forradalom Rubineket lázas munkásság kifejtésére ösztönözte; hatalmas erővel küzdött a végső összeomlás ellen, de a konstruktív munkára irányuló minden igyekezet hiábavalónak bizonyult. A vörös uralom a szereplő férfiakat Rubinekkal együtt eltolta az utjából. Az 1919 április 21-ikét követő napokban Rubinek tudta, hogy ellene, mint a polgári társadalom egyik súlyos vezető egyénisége ellen elfogatási parancsot adtak ki, de helyén maradt, hogy férfi módjára szembenézzen a következményekkel. Remélte még szükség lesz rá, mert nem tette fel, hogy negyedszázados becsületes munkás múltja után állandó fogháztölteléknek szánják. Csalódott. Már a proletárdiktatúra első napjaiban elhurcolták, az úgynevezett Lenin-fiuk lakását feldúlták, otthontartózkodó fiát véresre verték, börtönbe vetették és csak szerencsés véletlen folytán menekült meg a neki szánt haláltól. Maga Rubinek Gyula a kommün idejét — kis megszakítással — fogházban töltötte, lelki és testi gyötrődések között. Az új nemzeti kormány újjáalakításával 1919 augusztus hó 29-én Rubinek Gyula vállalta el a földművelésügyi tárca vezetését és ezt a Friedrich-kormány bukása után a Huszár- és Simonyi-kabinetben is megtartotta. A földművelésügyi szék elfoglalása mellett élére állott a kiscgazda- és földműves-társadalomnak és hatalmas politikai pártot szervezett, mely az általános választásokon többségre jutott. Ez az eredmény jórészt — Rubinek óriási szervező és agitátorius munkásságának tulajdonítható. Mint földművelésügyi miniszter három nagy alkotást készített elő. Egyik a mezőgazdasági érdekképviselet törvényes megszervezése. Az erre vonatkozó törvényjavaslatát a nemzetgyűlés már elfogadta. Másikba közgazdasági egyetem, melynek szervezeti szabályzatát a kultuszminiszterrel egyetértően léptette életbe. Harmadik alkotása a birtokpolitikai törvényjavaslat, amelyet nagyatádi Szabó Istvánnal közösen alkotott meg. 1920 júliusában megvált a földművelésügyi tárcától és a Teleki-kabinetben kereskedelemügyi miniszterré lett. Programbeszédében annak a reményének adott kifejezést, hogy a kereskedelemügyi minisztersége záróköve a mezőgazdaság és ipar között mesterségesen szított harcnak. Legfontosabb feladatának a kisipar támogatását, az ipartörvény revízióját, a kereskedelmi és ipari érdekelttség reformját jelölte meg. Minisztersége alatt előkészítette az ipartörvény revízióját, a szakszervezetek reformját s a munkás kódex létesítését stb. Ő léptette életbe az új vasúti tarifákat. 1920 augusztus végén a kormányzó a miniszterelnök betegsége folytán beállott akadályoztatása tartamára a miniszterelnöki teendők ideiglenes ellátásával is őt bízta meg. 1920 december 16-án megvált a miniszteri állásától. A második Teleki-kormányban utódja Hegyeshalmy Lajos volt.

1921 elején a Kisgazdapárt tiszteletbeli elnökévé választotta s azóta a pártmozgalmakban tevékeny részt vesz. Legutóbb a pártnak a pénzügyminiszter ingatlanválság-törvényjavaslata elleni akcióját irányította s ebben a kérdésben kidolgozott tervezete valószínűen elfogadásra fog találni. A januári választások alkalmával Kecskemét

I. kerületé egyhangúlag képviselőjévé választotta. Elnöke az Országos Földműves Szövetségnek. A közgazdasági bizottságnak elnöke, tagja a földmivélsügyi, külügyi és pénzügyi bizottságnak. Az Országos Pénzügyi Tanácsnak a nemzetgyűlés által delegált tagja.

Dr. Rubinek István.

(Monor.)

Zsitvabesenyői dr. Rubinek István 1886 január 3-án született Óhajon, Bars megyében, régi gazdacsaládból. Róm. kát., fővárosi ügyvéd. Középiskoláit Érsekújváron, majd Nyitrán a piaristáknál végezte. Jogi tanulmányait Budapesten és Berlinben folytatta. Már egyetemi hallgató korában vezetőszerpet vitt a szövetkezeti mozgalom terén s mint fiatal jogász, egyik alapítója volt a Széchenyi-Szöveiségnek s tevékeny részt vett a szövetségnek a nemzetköziség ellen és az ifjúságnak hazafias és valláserkölcsi szellemben való nevelésére irányuló működésében. Mint a szövetség egyik alapítója, számtalan vidéki körúton vett részt a szövetség eszméjének propagálására, a gazdasáadalomnak egy táborba tömörítése és a gazdakörök alapítása érdekében. A gazdasági, szociális és munkáskérdések tanulmányozása céljából bejárta Németország nevezetesebb városait, tanulmányutat tett Dániában, majd tanulmányutjáról visszatérve, közreműködött 1907-ben a pécsi szabadtanítás kongresszusán, ahol tevékeny részt vett a szabadgondolkozók elleni küzdelemben, akiknek ez volt az első nyilvános magyarországi szereplésük. 1912-ben ügyvédi diplomát nyert s Budapesten nyitotta meg irodáját. Ettől az időtől kezdve úgyszólván minden tevékenységét a gazdasági jog fejlesztésének s különösen a kisgazdák jogi helyzete kiépítésének szentelte. Ekkor vette át a „Köztelek“ jogi rovatának vezetését, melyben a szövetkezeti eszme és a gazdaság jogkörébe vágó számos közleménye jelent meg. Ugyanezen idő óta több altruisztikus intézménynek, többek között a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének és a Gazdák Biztosító Szövetkezetének ügyésze. A nemzetgyűlési választások alkalmával Förster Auréllal szemben a monori kerület kisgazdapárti programmal pótyplasztáson képviselőjévé választotta. Úgy a bizottságokban, mint a nemzetgyűlésen értékes munkásságot fejt ki. Több fontos törvényjavaslat előadója volt. Egyike a Ház legképzettebb jogásztágainak. A legutóbbi időben előadója volt Beniczky Ödön nagy port felvert mentelmi ügyének. A mentelmi bizottság jegyzője,” az igazságügyi és közjogi bizottság tagja.

Dr. Rupert Rezső.

(Devecser.)

Született 1880 május hó 25-én Devecserben, szegény kisiparos családból. Középiskolai tanulmányait a pápai bencés algművészeti iskolában, a felső négy osztályt a veszprémi piarista főgimnáziumban végezte. Mindig jeles tanuló volt. A jogot az egri jogakadémián s a budapesti tudományegyetemen hallgatta. Egyetemi tanulmányainak végeztével dr. Edvi-Illés Károly, a híres jogtudós és publicista ügyvéd mellé került joggyakorlatra. 1909-ben ügyvédi irodát nyitott Veszprémben. A háborút mint népfelkelőfőhadnagy a szerb, montenegrói, albán és macedón harcerekken küzdötte végig a 31. népfelkelő gyalogezred, majd a 20. közös hegyidandár kötelékében. Különösen kitűnt az 1914. évi november-decemberi szerencsétlen szerb offenzívánál, mikor századával mint utóvéd a clubi szorost tartotta az utolsó pillanatig, mialatt a visszavonuló 4. közös és a 9. népfelkelődandár Gyuricinél átkelt Bosznia földjére. Már előzőleg is mint városi képviselő és megyebizottsági tag élénk részt vett a város és vármegye közéletében, melyben mint a kisgazdatársadalom szervezője vezető szerepet vitt. Sokat és eredményesen dolgozott a vidéki sajtóban is. A Károlyi-rezsim elkövetkeztével rögtön mint ellenzék fordult vele szemben. A proletárdiktatúra bekövetkeztével letartóztatták. Egyhónapi fogság után azonban, az utolsó pillanatban, mikor a terroristák kivégeztetését is elhatározták, sikerült Bécsbe menekülnie, hol míg vissza nem térhetett, az osztrák sajtóban igyekezett hazáját szolgálni. Irt az akkor ott megjelenő Pester Lloydba is figyelmet keltő cikkeket a jövőben folytatandó reális magyar politikáról. A szovjet-uralom bukásával visszatért. Újra átvette a Veszprémi Hírlap szerkesztését, s nagy buzgalommal és eredménnyel vette kezébe újra Veszprén vármegye kisgazdatársadalmának szervezését, miközben már 1919 szeptember elején a devecseri kerület kisgazdapárti programmal képviselőjévé kiáltotta ki, majd az 1920. évi januári választások alkalmával Magyar Károllyal szemben nagy szótöbbségei nemzetgyűlési taggá meg is választotta. A jogrend és a közszabadságok helyreállítása érdekében több nagy feltűnést keltett beszédet és interpellációt mondott. Az ismert Landau-üggyel kapcsolatosan elmondott hatalmas beszéde mély hatást keltett. Nagy beszédeként mondott többek között a numerus clausus és a botbüntetés ellen. Liberális felfogása miatt sok összetűzése volt saját pártjával is, amelyből végre 1921 május végén kilépett s pártonkívüli maradt. Az igazságügyi, közjogi, mentelmi és véderő bizottság tagja.

Rupprecht Olivér.

(Csepreg.)

Földbirtokos. 1858-ban született Nagygarazsdon, Sopron megyében. A középiskoláit Sopronban és Budapesten, a gazdasági akadémiát Keszthelyen végezte és azóta sajtoskáli birtokán gazdálkodik. Kora ifjúságától fogva tagja Sopron vármegye törvényhatósági bizottságának, tagja a vármegye közigazgatási bizottságának 1907-től 1908-ig elnöke volt a vármegyei gazdasági egyesületnek. Egyike a legkiválóbb gyakorlati gazdáknak. A gazdatársadalmi mozgalmakban élénk részt vesz. 1887-ben megszervezte a Sajtoskál vidéki Hitelszövetkezetet, melynek azóta is elnöke. A csepregi kerület küldötte be a nemzetgyűlésbe a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával. A földmivelésügyi, kivándorlási és naplóbíráló bizottság tagja.

Sabel János.

(Kismarton.)

1875-ben született a Rajna melletti Eitdorfban. Az elemi iskolát szülőfalujában végezte el, gimnáziumi tanulmányait Bouersban és Antwerpenben folytatta. Az érettségi vizsgát is az antwerpeni gimnáziumban tette le. Ezután a teológiát hallgatta Münchenben, Bonnban és Münsterben és a filozófiát az innsbrucki egyetemen. Még felszentelése előtt ugyancsak Németországban tanári oklevelet szerzett a modern filológiából. Német anyanyelven mellett kitűnően beszél a francia és angol nyelvet.

1908-ban került Magyarországra, Mosonszentjánosra. Itt két évig káplán volt, mire Sopronba került, ahol átvette a Westungarisches Volksblatt szerkesztését. 1915-ben Lajtaufjalun plébános lett és azóta ott lelkészkedik. Sokat foglalkozott irodalmi és filozófiai stúdiumokkal és két könyvet írt. Az egyiket „St. Paulus als Journalist“, a másikat, mely tisztára filozófiai vonatkozású, „Kosmologische Versuche“ címmel. A nemzetgyűlésbe a kismartoni kerület választotta meg a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával. Tagja a kérvényi és közigazdasági bizottságnak.

Dr. Sallay János.

(Kiskunfélegyháza.)

1877-ben született Kiskunfélegyházán. Róm. kát., ügyvéd' Középiskoláit szülővárosában végezte, majd a budapesti tudományegyetem jogi fakultásának hallgatója lett és 1905-ben nyert ügyvédi oklevelet Budapesten. Azóta, mint ügyvéd működik.

dött Kiskunfélegyházán, ahol városi képviselő és a vármegye közéletében is tevékenykedik, mint megyebizottsági tag. Régióta résztvesz és vezető szerepet visz minden keresztény irányú mozgalomban. A háborút a 30. honvédszeregredben küzdötte végig. Volt Szerbiában, Galíciában és a román fronton, mindenütt az első vonalban. Kitüntették a III. osztályú katonai érdemkeresztrel, megkapta a legfelsőbb elismerést a hadiékítménnyel és a Károly csapatkeresztet. A kommün alatt folytonos zaklatásnak és üldöztetésnek volt kitéve és végül polgári túsznak szemelték ki. Amikor erről és ezzel kapcsolatban Návayék sorsáról értesült, családjával együtt elmenekült szülővárosából, hova csak a kommün után térhetett vissza. A nemzetgyűlésbe szülőföldje, Kiskunfélegyháza küldötte a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával. Tagja az igazságügyi, közlekedési és mentelmi bizottságnak.

Sándor Pál.

(Budapest, III. választókerület.)

1860-ban született Hódmezővásárhelyen. Középiskoláit a budapesti református gimnáziumban, kereskedelmi tanulmányait Drezdán és Budapesten végezte s a kereskedelmi akadémián érettségét tett. Majd a Schlesinger és Polákovics cég szolgálatába lépett, ahonnan gyakorlatra Antwerpenbe küldték. Visszatérve tanulmányjáról, átvette a cég vezetését s 1912-ig a cég főnöke lett. Ekkor a Közúti Villamos r.-t. vezérigazgatójává választották meg, erről az állásáról azonban 1920-ban leköszönt. A 4 honvédszeregredben szkv. hadnagy. Tözsdetanácsos, a főváros törvényhatósági bizottságának újjászervezéséig tagja volt. Nagy érdemei vannak a kereskedővilág szervezése körül. 1914-ben ő alapította meg az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülést, amelynek ma is elnöke és szellemi irányítója. Évtizedek óta tekintélyes szerepet játszik a közgazdasági életben. Régi időtől lelkes harcosa volt az ország gazdasági függetlenségének. Képviselőnek először az 1896-iki választások alkalmával lépett fel mostani kerületében, de akkor Mezei Mórral szemben kisebbségben maradt. 1901-ben és 1905-ben ugyanez a kerület szabadelvűpárti programmal 1906 és 1910-ben mint pártonkívülit képviselővé választotta. A nemzetgyűlési választások alkalmával pártonkívüli programmal küldte régi kerülete a nemzetgyűlésbe. A parlamenti ellenzék egyik leg-harcosabb tagja. Az ellenzéki padsorokból tartott bátor, őszinte és nyílt beszédeit minden oldalon figyelemmel hallgatják. Több felszólalást tartott a nemzetgyűlésen főleg közgazdasági kérdésekről, különösen a kereskedelem szabadsága érdekében tar-

tott felszólalásai keltettek visszhangot. Emlékezetes az 1920/21. évi költségvetés során elmondott nagy beszéde, amelyben az összeomlás okait tárta szenzációs adatokkal a nemzetgyűlés elé. A Polgárok és Munkások Szövetségének megalakulásakor ahhoz csatlakozott. Tagja a közgazdasági és pénzügyi bizottságnak.

Dr. Schandl Károly.

(Csongrád.)

Bakonybélben született 1882-ben. Atyja Schandl Gábor földbirtokos, akinek előbb Bakonybélben, majd Zámolyon volt kisebb birtoka. Szülőfalujában, melyet Szent István király alapított az ottani bencés apátsággal együtt, szívta magába az ősi magyar hagyományok tiszteletét. Középiskolai tanulmányait a győri bencés gimnáziumban végezte jeles eredménnyel. Jogi tanulmányok céljából Budapestre került, ahol 1907-ben lett a jogtudományok doktora. Az egyetemi ifjúsági életben már 1903-ban vezető szerepet játszott. A Szent Imre Kör ügyvezető elnöke lett s a „Keresztény Magyar Ifjúság“ című lapot alapította. Szervezte az Országos Széchenyi Szövetséget, melynek két évig elnöke volt. A körülötte csoportosuló ifjúsággal falusi kiszállásokat rendezett s az agrárszociális zavargások idején hazafias alapon szociális akciót vezetett a földművesnép körében. Eközben kapott meghívást a Magyar Gazdaszövetséghez, melynek később ügyvezető titkára és h. igazgatója lett. Szerkesztette a „Gazdaszövetség“ lapot, kezdettől fogva szerkesztője volt „A Barázda“ hetilapnak, mellyel a forradalom alatt is igen nagy sikert aratott. „A Barázda“ zászlajával népgyűléseken hirdette a nemzeti ellenforradalom eszméit. Résztvett a földművespárt megalapításában s annak elterjesztésében. A bolsevizmus után az „Új Barázda“ hívta meg felelős szerkesztőül. Irodalmi munkásságát nemcsak a Magyar Gazdák Szemléje, Magyar Szemle, Köztelek keretében folytatta, hanem önálló szövetkezeti és közgazdasági műveket is írt. A szövetkezeti mozgalomnak Írásban és szóban évek óta nagyértékű munkása. Tanfolyamokon számos szövetkezeti előadást tartott. A csongrádi kerület az általános választásokon 1920 szövszövetséggel választotta meg a kerület képviselőjévé Huszár Károly akkori miniszterelnökkel szemben kiscsengrádi és földművespárti programmal. A nemzetgyűlésen az agrár érdekek védelmére s különösen a szövetkezeti ügy érdekében több beszédet tartott, amelyek élénk visszhangot keltettek. A keresztény agrár demokrata irányzatnak szóval és tollal fáradhatatlan harcosa, a kiscsengrádi párt egyik vezető embere. Tagja a közgazdasági, köz-igazgatási, közlekedésügyi, munkásügyi és pénzügyi bizottságnak.

Schiessl Henrik.

(Pomáz.)

1868-ban született a pestmegyei Ürömön. Hat elemi végzett és a mézárosipart tanulta. 1886-ban Ürömön önállósította magát. Ma 150 holdon gazdálkodik és az Üröm és Vidéke Takarékpénztár r.-t. vezérigazgatója. A kömmün alatt kétizben elfogták ellenforradalmi szervezés gyanúja miatt. Három cikluson át volt tagja a pestvármegyei törvényhatósági bizottságnak. A Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával választották képviselővé. A földmivelésügyi és vízügyi bizottság tagja.

Schlachta Margit.

(Budapest, I. választókerület.)

Kassán született 1894 szeptember 18-án. Régi nemes lengyel családból származik: atyja zadjeli és nádasi Schlachta Kálmán, anyja saárosi Saároossy Borbála. Kassán végezte a felsőbb leányiskolát s ugyanott vizsgázott az elemi iskolai tanítóképzőben, majd Kalocsán a polgári iskolai tanítóképző növendéke volt. Tanulmányai befejeztével Svájcban, Olaszországban és Németországban járt s visszatérve, a győri polgári iskolában tanított egy esztendeig. Onnan Budapestre került s a Csalogányutcai állami képzőben működött négy hónapig, majd állásáról lemondván, a szociális munkának szentelte minden idejét. Újabb németországi szociális tanulmányút után 1908-ban beutazta az országot és mindenütt agitált a szociális eszmék, különösen pedig a nőkérdés érdekében. Budapesten is sok előadást tartott, amelyeknek erősen keresztényszocialista jellege miatt sok támadásban volt része. Az 1908-ban megalakult Szociális Missziótársulatnak ő volt az első tagja. Minden jótékony munkában részt vett, de elsősorban a szociális nőmozgalom kívánta szolgálni s e téren, mint az Országos Szervezet ügyvezetője igen nagy eredményeket ért el. Szerkesztője volt a „Magyar Nő” című folyóiratnak, a keresztény nőmozgalom hetilapjának s ebben a lapban fáradhatatlanul agitált a nők választójogáért. Előkelő és ízléses lapja köré a nők nagy tábora gyülekezett. A keresztényszocialista párt megszervezése körül nagy érdemei vannak. A keresztény nők tábora őt ismeri vezérének. A magyar parlament első nőképviseelője. Haller István lemondása után választotta meg a főváros első kerülete a nemzetgyűlés tagjává, Csilléry Andrással, a Friedrich-csoport jelöltjével szemben. A nemzetgyűlésen különösen a nők politikai és gazdasági-érvényesülése s a szociális problé-

mák megoldása érdekében több figyelemreméltó beszédet mondott. A munkásügyi bizottság tagja.

Scholtz Ödön.

(Nagymarton.)

1869-ben született az abaújmegyei Szentjakabon. Ev. ref. esperes. Középiskoláit Iglón és Rozsnyón végezte, a teológiát Sopronban és Halle a. d. Saaleben. Majd a berlini egyetemre ment, ahol teológiai és filozófiai tanulmányokat folytatott. Ifjú káplán korától fogva élete egész munkásságát a sopronmegyei Ágfalva községnek szentelte. 1891-ben lett káplán, majd lelkész és esperes, 1894 óta tagja Sopron vármegye törvényhatósági bizottságának. Ő alapította meg a 14. évfolyamában lévő Missiói Lapokat, munkatársa az „Evangelikus Orálló“-nak, az Oedenburger Christliches Tagblattnak s a „Gotthold“ című evangélikus szláv folyóiratnak. Elnöke az Országos Evangélikus Missió Egyesületnek s a Dunántúli Evangélikus Gyámintezetnek. Igazgatója az ágfalvai Hangya szövetkezetnek, a Hangyaközponti igazgatósági tagja. Nagymarton választókerületének egyhangú bizalmából került Keresztény Nemzeti Egyesüléspárti programmal a nemzetgyűlésbe. Tagja a közlekedésügyi és közoktatásügyi bizottságnak.

K. Schriffert Ferenc.

(Békésgyula.)

Békésgyulán született 1884 március 11-én kisgazda családból. Középiskoláit Szarvason végezte, majd jogi tanulmányokat folytatott a budapesti és kolozsvári egyetemeken. 1912-ben ügyvédi diplomát nyert s Békésgyulán folytatott gyakorlatot. A mozgósításkor a 2. honvédszázalozredhez vonult be s mindjárt a harctérre került. Végigküzdötte főhadnagyi rangban az első és második przemysli körülzárás összes szenvedéseit. Az utolsó kirohanásnál, amelyet mint az ezred 1. századának parancsnoka a csapatok élén tett meg, orosz fogságba esett. 38 hónapot töltött fogságban Taskendben és Osban. Fogságának utolsó feléve alatt, mikor az oroszoktól már sem élelmet, sem ruhát nem kapott, a vörös hadseregbe pedig belekényszeríteni nem tudták, hogy életét fenntarthassa, földműves napszámosnak állott be. Rettenetes viszontagságok között orosz paraszt- és germán menekült álruhában a csehszlovák front kikerülésével, a Volgán, Kaspi-tengeren keresztül, ahol hajótörést is szenvedett, sikerült a fogságból megszöknie.

1918 július 1-én érkezett szülővárosába. Itt érte az első forradalom, amelynek első napjaiban, a város akkor vezető nélkül lévén, polgármesterré választották. Állását a kommunizmus alatt is megtartotta, egészen a román megszállásig. Amikor a várost nem volt hajlandó Nagyromániának felajánlani, Brassóba internálták, mint tartalékos tisztet. Hét hónapi internálás után 1919 decemberben kiszabadult. Szegeden belépett a nemzeti hadseregbe, majd a románok kivonulása után visszatért városába. Békésgyula lakossága nagy szeretettel fogadta sokat szenvedett fiát s hogy hálájának kifejezést adjon, a tisztántúli választások alkalmával egyhangú lelkesedéssel képviselőjelöltjéül léptette fel. Rendkívüli népszerűségnek örvend városában, különösen a kisgazdák és munkások körében, akik a választáson három ellenjelölttel szemben több mint 7000 abszolút többséggel zászlaját fényes diadalhoz juttatták. A gazdasági, vízügyi és zárszámadási bizottság tagja.

Gróf Sigray Antal.

(Körmend.)

1879 május 12-én született Iváncon, Körmend mellett. Néhai gróf Sigray Fülöp fia. A vasmegyei ivánci és fehérmegyei pötölei uradalmak birtokosa. 1904-ben nősült New-Yorkban, ahol Miss Harriot Dalyt vette nőül. 1904 óta a főrendiház tagja volt. A háborút mint főhadnagy, majd százados küzdötte végig. Az országgyűlés hadi ülészekain azonban megjelent és a főrendiház vitáiban élénk részt vett. Elénk feltűnést keltettek azok a felszólalásai, amelyekben a külügyi és hadügyi vezetés súlyos hibáira mutatott rá s demokratikusabb irányt sürgetett a belügyi kérdésekben. Beszédei jelentékenyen erősítették azt az ellenzéki akciót, amelynek gróf Hadik János volt a vezére. A forradalom okozta összeomlás után, amikor látta, hogy a kormány az ország integritásával mitsem törődik s hogy az ántánt, a bolsevizmusra hajló kormánytól minden támogatását megvonta, felajánlotta szolgálatait, hogy külföldi összeköttetései révén igyekszik kedvezőbb elbánást kieszközölni Magyarország számára. Svájcban tárgyalt is sokat ántánt-diplomatákkal, de közben Magyarországon kitört a bolsevizmus. Nem is tért vissza, a kommunista rémuralom ideje alatt külföldön tartózkodott s tagja volt a bécsi ellenforradalmi komiténak. A diktatúra bukása után résztvett abban az akcióban, amely a Dunántúlt megtisztította a vörös uralom maradványaitól s visszaállította ott a régi közigazgatást. A Friedrich-kormány idejében Dunántúl főkormánybiztosává nevezték ki. Később, amikor a trianoni békeszerződés következtében aktuális.

lett Nyugatmagyarország ügye, kizárólag a nyugatmagyarországi ügyekkel foglalkozott s gróf Teleki Pál előterjesztésére a kormányzó őt nevezte ki Nyugatmagyarország főköormánybiztosává. Az 1920 januári választásokon a körmendi kerület a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával képviselőjévé választotta. A pártból azonban kilépett és a disszidens csoporthoz csatlakozott. Tagja a külügyi bizottságnak.

Simonyi-Semadam Sándor.

(Mezőkövesd.)

Csesznekén, Veszprém megyében született 1864 márc. 23-án. A középiskolát Budapesten látogatta, egyetemi tanulmányait a budapesti tudományegyetemen végezte, közben németországi egyetemeken is tanulmányokat folytatott. Jog és államtudor. Tanulmányai befejeztével Budapesten ügyvédi irodát nyitott és ma is ügyvédi gyakorlatot folytat. A Hazánkban, Alkotmányban és a Jogtudományi Közlönyben értékes publicisztikai munkásságot fejtett ki. Az országgyűlés képviselőházában 1901-ben jelent meg először mint a néppárt tagja, a német-újvári kerület mandátumával. Ez a kerület küldte az országgyűlésbe az 1906-iki és 1910-iki választásokon is. A Károlyi-kormány idején teljesen visszavonult a politikai élettől. A kommun alatt túszként tartóztatták. A diktatúra letörése után résztvett ugyan a keresztényszociális gazdasági párt megalakításában, a párt akcióitól azonban távol tartotta magát, mert látva a forradalmi hangulatot, ezt a pártalakulást a konszolidáció szempontjából nem tartotta szerencsésnek. Mikor aztán a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártja megalakult, csak akkor kezdett újra politikával foglalkozni. Az általános választásokon Mezőkövesden választották meg az Egyesületi pártjának programjával. Az egységes kormányzópártnak egyik megteremtője volt s abból tulajdonképpen ki sem lépett, mert feloszlása, illetőleg a keresztény nemzetipártiak kivonulása után is ott maradt. Így lett azután, mikor a disszidáló Keresztény Egyesülés pártiak reorganizálták régi pártjukat az országos keresztény-keresztényen kiscsapárt tagja. A szétválás oka a királykérdés volt, amelyet ő vetett fel. Lelkes híve a szabad királyválasztás eszméjének. Huszár Károly lemondása után miniszterelnök volt 1920 március 16-tól 1920 július 19-ig, amikor is Teleki Pál gróf kormányelnöksége következett. A nemzetgyűlésnek kezdettől fogva miniszterelnökké történt kinevezetéséig alelnöke volt, Kormányelnöksége alatt folytak le a tiszántúli választások, amelyeknek befejezéséig vállalta csak a miniszterelnökséget. Alatta fogadta el a nemzetgyűlés a

fővárosi bizottságok ujjaalkotásáról szóló törvényt. Ugyancsak az 5 miniszterelnökségének idejére esik az árdrágítási törvény megalkotása. A közjogi, külügyi és pénzügyi bizottság tagja.

Dr. Somogyi István.

(Hatvan.)

A borsodmegyei Cserépfalun született, 1880-ban. Középiskoláit Kassán, Lőcsén és Munkácson, a jogot az egri érseki jogakadémiaán végezte és Kolozsvárott avatták jog- és államtudományi doktorrá. 1918-ban ügyvédi oklevelet szerzett, gyöngyösi bejegyzett ügyvéd. Régóta igen élénk részt vesz a keresztény mozgalmakban és egy keresztényszociális kátét is irt. A jogot tudományosan is műveli és több jogtudományi szakcikket irt a „Magyar jogéletébe, a „Jogtudományi Közlönyébe és a „Magyar Kultúra”ba. Sok cikke jelent meg a keresztény napisajtó s a folyóiratok hasábjain. A kommunizmusnak ő volt egyik legelső áldozata. Őt már a proletárdiktatúra előtt üldözték a kommunisták. Már 1919 február 16-án saját lakásán rátámadtak és vérésre verték, úgy hogy több hétig súlyos betegen feküdt. A diktatúra idején, mielőtt még teljesen felépült volna, április 6-án fogságba vetette. Május 5-ig volt csak fogoly, mert ekkor a vörösök elmenekültek Gyöngyösről s róla megfélemedtek. A csehek által megszállott területre menekült, ahonnan csak a kommün bukása után jött vissza. Augusztus 9-én hagyta ott a megszállt Felvidéket és ettől fogva minden erejét a restauráció munkájának szentelte. A nemzetgyűlésbe a hatvani kerület küldte. Keresztény Nemzeti Egyesülés párti programmal. Több fontos javaslat előadója volt. Az igazolási állandó bizottság jegyzője. A földmivelésügyi, igazságügyi, mentelmi, zárszámadási bizottság tagja.

Sréter István.

(Szin.)

1867-ben született a nógrádmegyei Cserhátsurányban. Szegény szülők gyermeke, akik nagy vagyonukat a 60—70-es években veszítették el. Atyja pénzügyi titkár volt. Iskoláit Aszódon, Losoncon, Budapesten és Selmecebányán végezte. 1880-ban a kismartoni katonai alrealba lépett, majd a morvafeliértemplomi főreál és a bécsujhelyi katonai akadémia, elvégzése után 1898-ig a cs. és kir. 44. gy. e.-nél szolgált Budapesten, Pécssett, Kaposvárott és Plevljén. 1898-ban a honvédséghez lépett át, a 17. és 19. gy. e.-ben szolgált Veszprémben, Kaposvárott és Székesfehérvárott. 1900—1904-ig a Ludovika Akadémián működött mint századparancsnok, 1904-1906-ig Kaposvárott szolgált, 1906/7-ben kitüntetéssel végezte a törzs-

tiszti tanfolyamot, 1909—1911-ig Székesfehérvárott a kerületi tiszti tanfolyamon tanár, majd a háború kitöréséig mint zászlóaljparancsnok működött itt. A békeévekben katonai szakirodalommal, különösen haditörténelemmel foglalkozott, több pályadíjat nyert, a Ludovika Akadémia Közlönyének állandó munkatársa volt. A háború kitörésekor a 17. honv. gy. e.-del került a harctérre. Ezzel az ezreddel résztvett mint zászlóaljparancsnok az első, a második lembergi csatákban, a Beszkiden vívott harcokban, Duhlánál, az 1914 decemberi Jaslo-Krasnoi offenzívában, a mely Przemysl felmentését célozta. 1915-ben januárban a 6-ik majd 19. h. gy. ezred parancsnokává nevezetett ki, a 40. h. gy. h. o. kötelékében. Résztvett a 3. porosz gárda h. o. Zwinin melletti harcaiban majd Szurmay alatt Uzsook védelmében; Gorlice után a Linsingen hadsereg Dnyesztermenti harcaiban, azután a Bugmenti és a Volhyniai harcokban. 1916 januárban a Toporoutz-Karancei téli csatában, hol ezrede a haláldombot védte és soha meg nem ingott, úgy hogy 1916 februárban ezrede ezen hősi harcaiért külön legfelsőbb elismerésben részesült; a Brussilov áttöréskor 1916június, a 40. honv. h. osztállyal a kirlibabai frontra került, ahol a Capulhegy öntevékeny és a kapott parancs ellenére vívott védelméért különös elismerésben volt része; 1916 augusztus 18-ikán a Kragurai roham után dandárparancsnokká nevezték ki, hős ezrede dandárában maradt; 1917 júniusig a kirlibabai frontot a Capult védte, résztvett az 1917 nyári offenzívában. Radautz és a csángó falvak visszafoglalásában mindig a 40. honv. gyalog h. o. kötelékében. 1918 márciusban dandárával Horvátországba került „karhatalomként“. Fiúméből ismételten jelentették „a közelgő felbomlás már mutatkozó jeleit“, nem hitték, 1918 június elején a 40. h. osztálytól Budapestre helyezték át, hol Lukacic altábornagy helyettese volt 1918 aug. 1-ig, azután az Albán harctérre küldetett mint dandárparancsnok, résztvett az 1918 nyári offenzívában Berat-felé, aug. 25-ikén könnyű szerrel törte át az egyesült olasz-francia frontot, 1918 október 1-től 1918 nov. 4-ig résztvett a visszavonulásban az inzurgált Albánián és Montenegrón át, 1918 nov. 21-ikén midőn báró Pflanzler a hadsereget lefegyvereztette, végre az egész magyar legénységet összevéve hajóra szállt Cattaroban a „báró Kemény“ gőzösre, amely 2800 magyart szállított Fiúméba; a hajó a második napon kigyulladt, 190 magyar bennégett. November 24-ikén Fiúméba ért, onnan haza Székesfehérvárra. Az összeomláskor nyugdíjba ment, ő szervezte a dunántúli ellenforradalmat, 1919 április 24-ikén börtönbe zárták, feleségét a forradalmi törvényszék elé állították, két fia mindkettő katonatiszt, akik az ellenforradalom aktív résztvevői voltak, a tolnai ellenforradalom után Szegedre menekült, 1919 júniusban a 2-ik vörös hadtest vezérkarával

megszervezte a Dunántúlt; a mai minta szerint, 1919 augusztus 9-ikén József kir. herceg a Dunántúl parancsnokává nevezte ki, majd a fővezérrel együtt Siófokon működött. 1919 okt. 17-én felállította mint székesfehérvári körletparancsnok „a székesfehérvári hadosztályt“, amellyel Budapestre került. Ezrede mélységesen ragaszkodott hozzá s ő is katonáit rajongásig szerette. A harctéren, ahol 50 hónapot töltött, állandóan kísérte a szerencse. Közismert volt helyes ítélőképessége és előrelátása. Harctéri kitüntetései: Lipótrend, II. és III. o. vaskoronarend, III. o. katonai érdemkereszt, signum laudis, I. és II. o. német vaskereszt. Ezenkívül soronkívül léptették elő ezredessé, folyamodott a Mária Terézia rendért is. Az első Teleki-kormányban a kormányzó honvédelmi miniszterré nevezte ki és tábornokká léptette elő. Minisztersége alatt a vörös offenzíva idején felállította a nemzeti hadsereg hét hadosztályát. Ugyancsak őalatta történt a Britannia-szálló elfoglalása. Tárcaját a második Teleki-kormány megalakulásáig tartotta meg. A tolnamegyei színi kerület időközi választáson kigazdapárti programmal képviselővé választotta. A szabadkirályválasztók egyik vezére. A nemzetgyűlésen katonai kérdéseknél szólalt fel. Tagja a kivándorlási, véderő- és közjogi bizottságnak.

Szabó Balázs.

(Kunszentmiklós.)

Született Gödöllőn 1881-ben. Református lelkész. Gimnáziumi tanulmányait Nagykőrösön végezte, majd a budapesti teológiai főiskolát hallgatta. 1906-ban református lelkézi oklevelet nyert. 1908-ban a baranyamegyei Tésenfa községben . rendes lelkésszé választották. Innen azonban két év múlva Alsónémedire, Pest megyébe jött szintén lelkésznek. Egyházi és szociális téren állandóan igen tevékeny munkásságot fejtett ki. A pesti református egyházmege éppen eme munkásságának elismeréseként választotta meg ebben az évben egyházmegei tanácsbirájául. Politikával azelőtt nem foglalkozott. A kommün bukása után azonban a kunszentmiklósi választókerület legnépesebb községének, Szabadszállás városának küldöttsége kereste fel és arra kérte, hogy a nemzetgyűlési választások alkalmával vállalja el a képviselőjelöltséget. 12 évvel ezelőtt ugyanis ott teljesített mint adminisztrátor szolgálatot s az ottani közérdekű munkásságát óhajtották a szabadszállásiak honorálni azzal, hogy az egész kerületben agitációt indítottak megválasztása érdekében. A képviselőválasztáson két ellenfelével szemben 7200 szótöbbséggel győ-

zött kisgazdapárti programmal. A falu talpraállítása, a gazdasági és kulturális fejlesztése érdekében több ízben felszólalt a nemzetgyűlésen. Az egységes kormánypárt eszméjének lelkes híve. A közigazgatási, közoktatásügyi, külügyi, a vízügyi és zárszámadásvizsgáló bizottság tagja.

Szabó Gy. János.

(Ráckeve.)

1861-ben született Szigetszentmiklóson. 20 éves kora óta önnálló, ma már tekintélyes kisgazda. Volt községi bíró. A községi iskolaszéknek, egyháztanácsnak tagja. Tizenöt év óta törvényhatósági bizottsági és községi képviselőtestületi tag. A régi függetlenségi párt mozgalmaiban mint vezetőember állandóan részt vett. A kommün alatt egy ideig túszként fogva tartották. Az általános választások alkalmával Ráckeven több mint 3000 szótöbbséggel képviselővé választották kispárti programmal Anka Jánossal szemben. A földmívelésügyi bizottság tagja.

Szabó István (nagyatádi).

(Nagyatád.)

(önéletrajz.) 1863-ban születtem Erdőcsokonyán, szegény földműves szülőktől. Ugyanitt jártam ki az elemi iskola hat osztályát. 1883-ban katona lettem, a kaposvári 44-ik gyalogezred Budapesten állomásozó zászlóaljában. Szolgáltam három évig és mint szakaszvezetőt szabadságoltak. Életmódom, mint közönséges földmívelőé folyt le. A nehéz munkának minden fajtájához hozzá kellett nyúlnom. Voltam arató, részes cséplő, napszámos, fuvaros, árokhányó, erdei famunkás, munkáltam feles földeket, réteket, szolgáltam robotot, együtt dolgoztam az uradalmi cselédséggel és így aztán sikerült birtokomat tehermentessé tenni és némileg gyarapítani. 1900 óta kezdtem közügyekkel foglalkozni. Voltam tűzoltóparancsnok, olvasóköri pénztáros, hitelszövetkezeti igazgatósági tag, községi előjáró, fogyasztási adókezelő, községi bíró. 1904-ben lettem megyebizottsági tag, gazdatársaim csupán azzal a feladattal bíztak meg ekkor, nézzem meg mi az a törvényhatósági bizottság, igyekezzem ott az ő érdekeiket képviselni és számoljak be neki mindarról, amit ott tapasztalok.

***

Ettől kezdve életéről a következők számolnak be: Országgyűlési képviselővé a nagyatádi kerület 1908 augusztus 1-én gazdapárti programmal választotta meg. Mint sokat olvasott és tanult ember a kisgazdatársadalom boldogulását a szervezkedés erejében látta és ezért minden idejét osztályostársai szervezésére fordította. Somogy vármegye közgyűlésein erélyesen sikraszállt a kisbirtokosok érdekeiért, akiknek szervezetéből hamarosan meg is alapította a somogy megyei kisbirtokosok egyesületét, amelynek elnöke lett. Az országgyűlésen majdnem minden vitában felszólalt a kisgazda- és földműves-társadalom érdekeiért. Okos beszéde, kiváló szónoki képessége csakhamar nagy népszerűséget biztosítottak neki a parlamentben. 1918 szeptember végén, amikor a hetek óta húzódó válságot gróf Hadik János miniszterelnöki kinevezésével akarta Károly király megoldani, Szabó István mint földművelési miniszter lépett be a kormányba, a Károlyi-forradalom kitörése következtében azonban a kormány nem vehette át az ügyek vezetését. A forradalom kitörése után hazament birtokára, ahonnan csak akkor jött fel Budapestre, amikor felszólították, hogy az egyensúly biztosítása végett vállalja el a tárcanélküli népgazdasági miniszterséget. Szabó azonban csakhamar belátta, hogy a Berinkey-kormány földművelésügyi minisztere Búza Barna, aki a szociáldemokratáknak felhatalmazást adott a nagybirtokok szocializálására és termelősövetkezetekké való átalakítására, a kommunizmus felé hajtja az eseményeket, ezért már március elején benyújtotta lemondását. A proletárdiktatúra kitörése napján újra hazament Erdősokonyára. A szovjetkormány annyira félt attól, hogy a kisbirtokossággal együtt ellenforradalmi mozgalmat fog szervezni, hogy egy nemzetközi vörös zászlóaljat telepítettek le a faluban. 1919 augusztus 7-én Friedrich István első kormányában földművelésügyi miniszterré nevezte ki József főherceg, a kormány újjáalakítása után azonban a miniszterségről lemondott. A Clerk-féle tárgyalások eredményeképpen megalakult koncentrációs kormányban az ántánt egyenes kívánságára foglalt helyet mint közlelmezési miniszter és tárcáját megtartotta Simonyi-Semadam kormányában is. A nemzetgyűlési választásokon a somogy megyei nagyatádi kerület újból egyhangúlag választotta képviselőjévé. A Teleki-kormányban a földművelésügyi tárcát vállalta. Az ő nevéhez fűződik a földreformtörvény befejezésének nagy munkája. Hasonlóképpen földművelésügyi miniszter a Bethlen-kormányban is. Az általa alakított kisgazdapárt vezérét a nemzetgyűlésen nagy tekintély és tisztelet veszi körül. A kormányválságok alkalmával a kibontakozásban döntő szerepe volt.

Szabó István (sokorópátkai).

(Győrszentmárton.)

Született 1878-ban Sokorópátkán. Ott járta végig az elemi népiskolát s onnan vonult be katonai szolgálatra a 19. közös gyalogezredhez. Hazatérve, megválasztották képviselőtestületi tagnak, majd beválasztották az előljárárságba s még nem volt 30 esztendő, amikor bírója lett a szülőfalujának. Utóbb tagja lett Győr vármegye törvényhatósági bizottságának is. A politikai életben itt kezdett szerepelni, mint a függetlenségi párt hűve s élénk részt vett a törvényhatóságnak Tisza István ellen folytatott küzdelmében. Szülőfaluja felvirágoztatása körül nagy érdemei vannak. Ő kezdeményezte a község szép új templomának építését, a szegény zsellérek javára parcellákat hasított ki a község birtokából s megalapította a község fogyasztási és hitelszövetkezetét. A mozgósításkor a veszprémi 31. számú népfelkelő gyalogezredhez vonult be s teljes három éven át szolgálta hazáját a harctéren s a hadtápterületen. A Károlyi-forradalom kitörésekor hozzáfogott járása gazdaközönségének kiscgazdapárti alapon való megszervezéséhez oly sikerrel, hogy hamarosan Győr vármegye földműves népének vezére lett. A földművespárt képviselőtében vett rész Károlyiék híres Vigadóbeli gyűlésén 1919 március 7-én. Látva, hogy a forradalom egyre inkább balfelé viszi az országot, visszavonult szűkebb hazájába, ott is folytatva a küzdelmet a szociálisták aknamunkája ellen. Ott érte a kommunizmus, mely kezdettől fogva rossz szemmel nézte agitációját a gazdaközönség körében. Március 31-én letartóztatták a vörösök. Ezúttal sikerült megszabadulnia, de röviddel utóbb túszként vitték Győrbe s július 30-án ellenforradalmi tevékenysége miatt a forradalmi törvényszék halálra ítélte. A kommün bukásának köszönheti csak, hogy az ítéletet végre nem hajtották. A nemzeti megújulásban aztán fontos szerep jutott neki. Jelenlegi képviselőtársa, Rupert Rezső kérésére újra feljött Pestre s itt, mint a keresztény földművespárt egyik vezére, tagja lett, mint kiscgazdaügyi miniszter a harmadik Friedrich-kormányának augusztus 27-én. Miniszteri állását Huszár Károly, Simonyi-Semadam Sándor és Teleki Pál gróf miniszterelnöksége alatt is megtartotta. A második Teleki-kormányból, mivel a kiscgazda-minisztérium megszűnt, kimaradt. A két kiscgazdapárt fúziójában nagy része volt s neki köszönhető legnagyobb részben a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának s a Kiscgazdapártnak szorosabb együttműködése. Az 1920-ban megalakult Földműves-szövetség egyik alelnöke. Az általános választásokon két kerületben is megválasztották, a győrszentmártoni és a kunszentmártoniban. A győrszentmártoni mandátumot tartotta meg.

A földművelésügyi, kivándorlási, külügyi, mentelmi és véderő bizottság tagja.

Szabó János (budapesti).

(Budapest, XXII. választókerület.)

Született Budapesten, 1889 március 15-én. Szüleit ötéves kőbányán elvesztvén mint árva gyermek a főváros és a rokonok anyagi támogatásával végezte el az elemi iskola hat osztályát, Már 12 éves korában anyagi segítség híján cipőfelsőrészkesztő tanoncnak állót be és saját keze munkájával tartotta fenn önmagát. Még mint tanonc került az akkor megindult keresztényszocialista mozgalomba és már 1907-ban tehát 18 éves korában mint szakszervezeti elnök vett részt a keresztényszocialista munkásság küzdelmeiben. 1910 márciusában a Keresztényszociális Szövetség akkori elnöke Giessenwein Sándor Szabadkára küldte kerületi titkárnak, aholja mozgalom vezetése körül tevékenykedett sa Bácskai Naplónak volt munkatársa. Egy évvel később a megüresedett pécsi kerületi titkárságot vette át és négy éven keresztül szorgalmas munkával Magyarország legerősebb keresztényszocialista mozgalmává fejlesztette. Szorgalmas munkatársa volt a „Dunántúl“ és a „Pécsi Ujlap“ napilapoknak, valamint az „Igaz Szó“ akkori fővárosi keresztényszocialista lapnak, közben magánszorgalommal elvégezte a középiskolai tanulmányait. A háború mindjárt az elején a harctérre szólította. Először a szerb majd később az orosz frontra került ahonnan ismételten súlyos betegséggel került haza. 1918 őszén szerelt le és a fővárosi keresztényszocialista mozgalom élére ált. A forradalmakban erős küzdelmet folytatott úgy a szociáldemokratákkal, valamint a kommunistákkal szemben. A forradalom elején megindult Ébredő Magyarok Egyesületnek vezető tagja és a Gólyavárban rendezett emlékezetes népgyűléseknek mindkét esetben elnöke és hivatalos szónoka volt. A kommün bukása után elsőnek sietett a keresztényszocialista munkásszervezetek újjáépítésére, amelynek ma is mint főtitkára vesz részt a vezetésben. Mint ilyent választotta meg a fővárosi XXII. választókerület Keresztény Nemzeti Egyesüléspárti programmal. Beválasztották a főváros törvényhatósági bizottsági tagjává. A keresztény szocialista munkások érdekében sűrűn szólal fel a nemzetgyűlésen. A munkásügyi, kérvényi és naplóbírálbizottság tagja.

Szabó József (nagybajomi).

(Nagybajom.)

1856-ban született a szabolcsmegyei Kékközségben. Középszkoláit Sárospatakon végezte el, majd a debreceni akadémián teológiai tanulmányokat folytatott. 1882-ben a biharmegyei

Báránd községben segédlelkész lett, tíz év múlva ugyanott lelkésszé választották. Régi harcosa a függetlenségi eszmének. Ebben az irányban fáradhatatlanul tevékenykedett községében, aminek eredménye is lett, mert az addig szabadelvű kerületet a függetlenségi párt számára sikerült meghódítania. Sokat tett a nép érdekében s éppen szociális irányú tevékenységét kívánta a választó közönség méltányolni, amikor a kisgazdapárt programjával négy ellenjelölti szemben közel 300 szótöbbséggel képviselőjévé választotta. A könyvtári, közoktatási és számvizsgáló bizottság tagja.

Szabó Zoltán.

(Nagykapos.)

Szentmártoni Szabó Zoltán Záhonyban született 1877-ben, régi nemesi családból. Középiskoláit Sárospatakon, a jogot ugyanitt és a budapesti egyetemen végezte, ahol jogi és államtudományi doktorrá avatták fel. 1898-ban Ung vármegye közigazgatási gyakornokává nevezték ki, 1900-ban a nagybereznai járás szolgabírójává választották. Ezt az állást 10 éven át viselte. 1914-ben az ungvári járás főszolgabírája és vm. tb. főjegyző lett. Gazdasági tanulmányokat is végzett s hat éven át az ungmegyei gazdasági egyesület titkára volt. Az ungi ref. egyház főjegyzője és a tiszáninneri egyház kerületi képviselője. 1910-ben a beregszászi ügyészség területére ügyészségi megbízottá nevezték ki. A Wekerle-kormány alatt 1918-ban Ung és Ugocsa vármegyék részére kinevezett, önálló hatáskörrel bíró kormánybiztoshelyettes volt. A vármegye gazdasági és társadalmi életében állandóan igen tevékeny részt vett s annak egyik legnépszerűbb tagja. 1900-ban katonai szolgálatot teljesített a 17. tüzérezrednél. A háború alatt mint főszolgabíró felmentették. A Károlyi-forradalom idején a kormány megbízta Ung vármegye kormánybiztosi teendőivel, de erős kiráypárti érzelmei miatt az esküt le nem tette és a megbízatást el nem fogadta. A megszállás alatt a csehek felszólították az eskü letételére, de ezt megtagadta, ezért állásából elmozdították és a várost el kellett hagynia. A vármegye meg nem szállott községeiben szolgabírói kirendeltséget szervezett. A kommunisták mindjárt a proletárdiktatúra elején innen is elmozdították. Az egész idő alatt rendkívül sok üldöztetésnek volt kitéve. Mikor a csehek a vármegye többi járásait megszállták, őt letartóztatták, Ungvárra kísértették és rendőri felügyelet alá helyezték. 1920 áprilisban a vármegye megmaradt részének, a csonka nagykaposi kerületnek küldöttsége a demarkációs vonalon átszökött és felkérte őt a képviselőjelöltség elfogadására. Június

20-án két ellenjelölttel szemben pártonkívüli programmal óriási többséggel képviselővé választották. 1921 júliusban gyermekvédelmi kormánybiztossá nevezték ki. Tagja a közigazgatási és igazságügyi bizottságnak.

Szabóky Jenő.

(Kalocsa.)

Született 1881 március 16-án Kalocsán. Középiskoláit a kalocsai jezsuita-gimnáziumban végezte, majd a budapesti műegyetemen mérnöki oklevelet szerzett. Előbb magánmérnöki gyakorlatot folytatott, 1906 óta pedig mint a Pestmegyei Sárközi Ármentesítő-Társulat mérnöke árvízvédelmi és belvízrendezési munkálatokkal foglalkozik. Ismereteinek bővítése végett bejárta Nyugat-Európának valamennyi államát. Kalocsa képviselőtestületének tagja, 1912 óta pedig Pest vármegye törvényhatósági bizottságának is, mint Homokmély község küldöttje. A háború alatt az orosz és az olasz harctéren teljesített szolgálatot. Az 1918 októberi forradalomban a kalocsai járásban nemzetőrséget szervezett és ennek köszönhető, hogy az ottani nemzeti tanács által felizgatott tömegek nagyobb károkat nem okoztak s a rendet sikerült fenntartani. A proletárdiktatúra alatt már május elején letartóztatták, több kalocsai polgárral együtt, mint ellenforradalmárt. A június 19-én kitört kalocsai ellenforradalom alkalmával a környék népe vezérének kiáltotta ki, mint ilyen tevékeny részt vett a vörös csapatok ellen folytatott hadműveletekben. Fegyver- és lőszerhiánya miatt azonban az ellenforradalmat leverték, mire több tisztársával átszökött a szerbekhez, hogy a vörösek leverésére fegyvert szerezzen. Ez azonban nem sikerült, csak annyit ért el, hogy az összes ellenforradalmár menekülők átjuthattak a demarkációs vonalon. Később Szegedre ment és belépett a nemzeti hadseregbe. Augusztus elején újra Kalocsára jött, hogy mint a nemzeti hadsereg elővédjéhez beosztott tiszti különítmény parancsnoka, a hadsereg átkelését a Dunántúlra elősegítse. A román megszállás alatt önkéntesen nyomozó-irodát állított fel és számos veszedelmes kommunistát juttatott az igazságszolgáltatás kezére. A kalocsai kerületben kisgazdapárti programmal 4973 szótöbbséggel választották képviselővé. A nemzetgyűlés jegyzője. A nemzetgyűlésen gazdasági kérdések tárgyalásánál több ízben szólalt fel. Tagja a Kivándorlási Tanácsnak, nemkülönben a nemzetgyűlés közlekedésügyi, pénzügyi és vízügyi bizottságának.

Szalánczy József.

(Szikszó.)

Aszalón, Abauj vármegyében született 1863-ban. Elemi iskoláinak elvégzése után szülei papnak szánták, de szűk anyagi viszonyaik miatt nem voltak képesek a gyermeket tovább taníttatni s így az ekevas mellett nőtt fel. Katonai szolgálátát Bécsben teljesítette, majd hazatérve helyet foglalt községe előljáróságában. A vármegye törvényhatósági bizottságának több mint két évtized óta tagja. 56 község egyhangú jelölése alapján választotta meg a szikszói kerület képviselőjévé kigazdapárti programmal. Tagja a földmivelésügyi és kívándorlási bizottságnak.

Dr. Szádeczky-Kardoss Lajos.

(Hódmezővásárhely, II. választókerület.)

Szádeczky-Kardoss Lajos dr. (szádecsei és kardosfalvai) trencsénmegyei ősnemes családból származik. A család egyik ága a kuruckorszak idején Abauj vármegyébe leszármazván, Pusztafalun született 1859. április 5-én. Tanulmányait Sárospatakon, Szepesiglón, a budapesti és bécsi egyetemen végezte s 1881-ben tanári, 1882-ben bölcsészeti doktori oklevelet szerzett. Történelmi tanulmányok végett 1880-ban bejárta Romániát és Galíciát s az ottani levéltárak magyar történelmi anyagát átkutatta. Ezután írta „Mihály havasalföldi vajda Erdélyben 1599 — 1601“ című első történelmi művét, mely később (1893) „Erdély és Mihály vajda“ cím alatt újonnan átdolgozva jelent meg. 1882-ben a budapesti egyetemi könyvtár-tisztjévé nevezték ki s a Magyar Történelmi Társulat segéd- majd másodtitkárává, a Heraldikai és Genealógiai Társulat jegyzőjévé választotta. 1883-ban a bukovinai székelyek hazatelepítésére alakult országos bizottság Bukovinába küldötte ki s ő volt főintézője annak a „csángó-telepítés“-nek, mely 4000 magyarral szaporította az ország lakosságát. 1883-ban a budapesti egyetem magántanárává képesítette a magyar történelemből. Sűrűn, egymásután jelentek meg történelmi tanulmányai, főképp Erdély történetéből, önállóan, így Báthory Zsigmondné (1883), Báthory István erdélyi fejedelem életrajza (1885), a gróf Haller család története (1886), Békés Gáspár életrajza (Magyar Történelmi Életrajzok III. k.), Báthory István lengyel királlyá választása (1887), Izabella és János Zsigmond Lengyelországban (1888), Sobieski János és Teleki Mihály levelezése (Történelmi Társulat), Báthory István hadjáratai az oroszok ellen (Hadtörténelmi Közlemények), Kovacsóczy Farkas életrajza (Magyar Történelmi Életrajzok.)

A Magyar Tudományos Akadémia 1888-ban levelezőtagjává választván, székét „A céhek története Magyarországon“ című munkájával foglalta el (1889). A nyári szünidőket rendszeren külföldi tanulmányutakra fordította s bejárta Olaszországot, Svájcot, Párisi, Londont. 1891-ben a képviselőház naplószerkesztőjévé s nemsokára 1891-ben a kolozsvári egyetemen a hazai történelem rendes tanárává neveztetett ki. Kolozsvárra költözvén, 1892-ben őt bízták meg a székelyek történetének megírásával s 1893-ban az Erdélyi Múzeumegylet szakosztályi titkárává választották, reábizták az „Erdélyi Múzeum“ szerkesztését. 1895-ben résztvett a Zichy-expedíció kaukázusi és középázsiai utazásában.

Előkelő szerepet játszott Kolozsvár és az egész Erdély társadalmi, tudományos és közművelődési mozgalmában. Az Erdélyi Irodalmi Társaság 1892-ben vál. tagjává választotta, a Kárpátgyegetnek alelnöke s kolozsmegyei osztályának elnöke lett s ő kezdeményezte a Mátyás király szülőházában berendezett gazdag néprajzi mnzeumot. Eveken át szerkesztette az Erd. Kárpát Egylet „Erdély“ c. folyóiratát. A Hunyadmegyei Tört. és Régészeti Társulat tiszteleti tagjává, az erdélyi ref. egyházmegye képviselőjévé és a kolozsvári egyházmegye gondnokává választotta. Alapító s vál. tagja lett a M. Történelmi Társulatnak, az EKKÉ-nek stb. Az egyetemnek egyik legnépszerűbb tanára volt. A párisi 1900-iki világkiállításra ő gyűjtötte össze az erdélyi műkincseket. 1903-ban a Rákóczi-forradalom 200-ik évfordulója alkalmából országos zarándoklatot vezetett Konstantinápolyba Rákóczi sírjához, Kisásziába Izmidbe a Thököli Imre sírjához és Rodostóba a bujdosók sírjához. A szultán ez alkalommal az Ozmanje-reijd lovagszallagával tőntette ki. Közben sűrűn jelentek meg történelmi művei. így Szerémi György élete és emlékirata; Habsburg-ház lengyel királyságra törekvése ; Fogarasi történelmi emlékek; Emlékbeszédék Salamon Ferenc, Szabó Károly, Deák Farkas, Szilágyi Sándor és gr. Kuun Géza felett; Gróf Bethlen Kata élete; Thököly erdélyi fejedelemsége ; Kaukázusi utazások stb. 1901-ben az EMKE felkérésére „Régi erdélyi lakodalom“ cím alatt háromfelvonásos korrajzot írt, melyet erdélyi főúri műkedvelők nagy fényvel és pompával adtak elő a kolozsvári nemzeti színházban. Azóta előadták műkedvelők Kecskeméten, Szegeden, Debrecenben, Szatináron, Budapesten stb. Közben kiadta a Székely Oklevéltár IV—VII. kötetét; Udvarhely vármegye történetét (1900). Megírta Magyarország történetét két kötetben a középiskolák III—IV. osztálya számára. Kiadta br. Apor Péter verses műveit és leveleit (1902); Konstantinápoly és magyar emlékeit (1903); A bujdosó kurucok emlékeit Törökországban (1904); A csiki krónikáról írt két könyvet (1905); kiadta Halmágyi István naplóit (1906); Cserei

Mihály bölcseleti művét és a Rákóczi kor jellemzését (1906); A székely határőrség történetét; Az Apátiák sírboltja és hamvai című művét: A M. Tud. Akadémia 1909-ben rendes tagjai sorába választotta. A kolozsvári egyetem részéről sűrűn érték a ki-tüntetések és megtisztelő megbízások. Az 1896/7. tanévre a bölcsélet-, nyelv- és történettudományi kar dékánjává választotta. Ekkor írta „Erdély történeti hivatása a magyar nemzet és állam fenntartása körül“ című tanulmányát. Az 1910/11. tanévre az egyetem rektorává választatván, székfoglaló értekezését „A magyar kultúra nemzeti hivatásáról“ tartotta. 1911-ben kiadta rectori beszédeit, melyeket az egyetemen a doktoravátások alkalmával tartott. Még egy ízben volt a bölcsészeti kar dékánja. Időközben résztvett egy balkáni tanulmányúton s leírta „Utazását Dalmácia, Hercegovina és Boszniában“ (Erdély 1911). Résztvett az egyetem és a M. Tud. Akadémia képviselőiben a berlini és hamburgi, majd később a londoni (windsori és oxfordi) történelmi kongresszuson, közben pedig a krisztániiai egyetem alapításának századik évforduló ünnepén s ez alkalommal beutazta Dániát, Norvégiát, Svédországot s Németország keleti részét. 1911-ben Dél-Olaszországban tett tanulmányutat. majd ismételve Felső-Olaszországban járt. 1913-ban az Országos Iparegyesület megbízásából megírta és kiadta „Iparfejlődés és a céhek története Magyarországon“ című munkáját két kötetben. 1915-ben tanulmányt írt „Bethlen Gábor és Trencsénvármegye“ címen s kiadta Bethlen Gábor leveleit Illésházy Gáspárhoz. (1619—1629.) Végül befejezte „A székelyek története“ című nagy munkáját három kötetben s bemutatta a M. Tud. Akadémiában 1920 tavaszán. Sajtó alatt van „A székely puccs, székely légió szervezése az orosz-török háborúban 1877-ben“.

A világháborúban tevékeny részt vett. Mint hadtörténet-író engedélyt kapván a harcterekre menni, 1915-ben a magyar hadakkal bejárta az orosz-lengyel harctereket s élményeit megírta és kiadta a hírlapokban s „Przemyslől Brest-Litowskig“ című kötetében (1916). Az erdélyi harctereken szerzett tapasztalatait leírta a hírlapokban. „A szebeni csata“ majd a „A brassói csata“ leírása megjelent a „Magyar Figyelőben (1917), „Uziszorosban“ a Turisták Lapjában (1917). 1917 nyarát az elfoglalt Bukarestben töltötte a háború előzményei és okai tanulmányozásával. 1917 őszén bejárta a balkáni harctereket Szerbiában, Montenegróban, Albániában s „A Rigómezei csaták“-at leírta (a V. U. 1917). A háborús előadások sorozatában felolvasásokat tartott Kolozsvárt, Budapesten, Fiúméban, Tordán, Nagyszebenben. Ezeknek egyik terméke a „Legyelmagyar érintkezések története“ stb. stb. A székely nemzetgyűlésen Marosvásárhelyen 1918 november 28-án felolvasást tartott „A székely nemzet jogáról“.

A román megszálló hadaknak Kolozsvárra való bevonulása után a kolozsvári vezető férfiakkal együtt internáltak s egy ízben Nagyszebenbe a hadbírótság elé állították. A kívánt hűségeskü megtagadása miatt egyetemi tanárságától 1920 tavaszán megfosztották, majd 1920 őszén Kolozsvárról kiutasították, házáat elfoglalták. Budapestre költözvén tevékeny részt vett az erdélyi menekültek szervezkedési mozgalmában s az „Erdélyi Magyar-Székely Szövetség megalapításában, melynek egyik alelnökévé választott. Hódmezővásárhely városa 1920 tavaszán II. kerületének nemzetgyűlési képviselőjévé választotta Keresztény Nemzeti Egyesülés párti programmal. A nemzetgyűlésen eddig három nagy beszédet tartott: a gróf Teleki-kormány bemutatkozásakor; az egyetemi numerus clausus ügyében és Zrínyi Miklós születési napjának országos ünnepé tétele érdekében. A külügyi, könyvtári és közgazdasági bizottságok tagja. Tagja a könyvtári, közoktatásügyi és véderőbizottságnak, azonkívül a Kivándorlási Tanácsnak.

Dr. Szentimrey Ákos.

(Szepe.)

Szeniiimrei és krasznikvajdai Szentimrey Ákos Krasznikvajdán született 1854-ben. Középiskoláinak befejezése után orvosi pályára lépett. A budapesti egyetemet elvégezvén 1877-ben Krasznikvajdán körorvos és járási orvos lett. 1889-ben vármegyei tiszti főorvossá nevezték ki. E minőségében működött képviselővé történt megválasztásáig. Jelenleg is ebben a szolgálatban áll, de megválasztásakor szabadságolták. A háború alatt a kassai javítóintézetben berendezett kórháznak volt két és fél évig vezető főorvosa. E pozíciójában kifejtett érdemes működéséért a II. osztályú-vöröskeresztet kapta. 1910-ben a király királyi tanácsossá nevezte ki. 30 évig kassai kir. törvényszéki orvos volt s a javítóintézet orvosi teendőit is ellátta. 1920 februárban egyhangúlag választották meg a szepsi kerület nemzetgyűlési képviselőjévé, kispárti programmal. A közoktatási és naplóbíró bizottság tagja, az igazolási állandó bizottság pótagja.

Gróf Széchenyi Viktor.

(Moór.)

Pozsonyban született 1871-ben. A morvafehértemplomi lovassági hadapródiskola elvégzése után tizenöt évig tényleges katona volt. Két évig a lovastestőrségnél szolgált, majd Ottó

főherceg szolgálattevő kamarása lett. Megválva a katonaságtól, átvette a sárpentelei és kőröshegyi birtokainak kezelését. 1904-ben a bodajki kerület szabadelvűpárti programmal képviselőjévé választotta. Tagja volt Andrassy Gyula alkotmánypártjának is, később a munkapártba lépett be. A nemzetgyűlési választáson kisgazdaprogrammal lépett föl a moóri kerületben, ahol megválasztották. Több ízben szerepelt mint belügyminiszterjelölt. A közigazgatási és közjogi bizottság tagja.

Szija Bálint.

(Nagyigmánd.)

Kisgazda. 1868 február 4-én született a komárommegye Nagyigmádon földműves családból. Szülei taníttatni akarták őt azonban inkább az ekesarva mellett maradt, Jbár minden idejét olvasással töltötte. Katonai szolgálatot Érsekújváron teljesített s mint őrmestert szabadságolták. Községében és vármegyéjében tekintélyes szerepet játszik. A háború alatt községi bíró volt. 1895 óta vármegyei bizottsági tag. A kisgazdapárt mozgalmaiban régebbi idő óta vesz részt és a Magyarországi Kisbirtokosok Szövetségének egyik alapítója és pénztárosa. A kisgazdapárt egyik jelentékeny tagja, aki a párt mozgalmaiban úgy a nemzetgyűlésen, mint a bizottságokban hangadó szerepet játszik. A párt legutóbbi reorganizálásakor alelnökké választotta. A válságok alkalmával a kormányzó több ízben hallgatta meg véleményét. Legutóbb komoly kombinációban volt, mint földmívelésügyminiszteri jelölt. Az általános választások alkalmával a nagyigmándi kerület kisgazdapárti programmal képviselővé választotta. Tagja a földmívelésügyi, közlekedésügyi és zárszámadási bizottságnak.

Dr. Szilágyi Lajos.

(Berettyóújfalu.)

Piskárkosi dr. Szilágyi Lajos 1882 június 19-én született Berettyóújfaluban. 1900-ban végezte a magyar királyi honvéd Ludovika-Akadémiát mint hadapród tiszthelyettes 1901 november 1-én kinevezték hadnaggyá; 1902—1903-ban a honvéd felsőtiszi tanfolyamot végezte. Azután, mint a tudományegyetem jog- és- államtudományi fakultásának renkívüli hallgatója elvégezte az egyetemet és 1909-ben a kolozsvári tudományegyetemen doktorrá avatták. Közben 1906-ban főhadnagy lett; 1914-ben a vezérkarhoz osztották be s ugyanebben az évben cs. és kir. kamarási méltóságot kapta. 1914 május 1-én poli-

tikai barátai kérésére a politikai pályára lépett, nyugdíjaztatta magát, egyben megindította a Külügy-Hadügy című katonai hetilapot. A háború kitörésekor nyomban katonai szolgálatra jelentkezett. Egyideig a budapesti honvédkerületi parancsnokság vezérkari főnöke volt, azután a délnyugati hadszíntéren, az Isonzo-fronton egyik tábori zászlóalj parancsnoka lett és ezen alkalmazásaiban több hadi kitüntetést és dicséző elismerést szerzett. 1916 július 31-én a berettyóujfalusi választókerületben képviselővé választották és az utolsó magyar képviselőháznak ő volt a katonai szakértője. Különösen kitűnt a magyar nemzet véráldozatáról, a hadirokkantak, hadiárvák, és hadifoglyok érdekében, valamint az önálló magyar hadsereg felállítása ügyében tett felszólalásaival. A Károlyi-korszakban a Külügy-Hadügy hasábjain éles harcot vívott a hadsereg felforgatóival szemben. A proletárdiktatúra őt is fogságba vetette, hosszú ideig a gyűjtőfogházban szenvedett. Az alkotmányosság helyreállítása után élénk részt vett az Országos Kisgazda- és Földművespárt szervezési munkálataiban: A tiszántúli részek felszabadulása után egyideig Bihar vármegye főispán-kormánybiztosi teendőit látta el, majd régi választókerülete a berettyóujfalusi választókerület óriási többséggel nemzetgyűlési képviselővé választotta. A parlamenti életben élénk részt vesz. Az ellátatlanok, a hadirokkantak, a hadiözvegyek és hadiárvák, valamint a hadsereg fegyelme érdekében történt felszólalásai általános elismerést keltettek. Dr. Szilágyi Lajos egyházának is buzgó tagja, a tiszántúli református egyházkerületnek jegyzője, ezenkívül több közgazdasági és kulturális vállalatnak alapítója és igazgatósági tagja. Nagy feltűnést keltettek a MOVE ellen, a katonai és polgári hatóságok hatáskörének szétválasztása, a jogrend és közszabadságok helyreállítása érdekében tartott felszólalásai. Nagy érdeme van abban, hogy az 1920/21 évi költségvetési vitánál, amelynek során élénk visszhangot keltett nagy beszédet mondott, az ellenzék szervezeten lépett fel a kormánnyal szemben. Legutóbbi nemzetgyűlési felszólalásai kapcsán több lovagias ügye támadt, amelyek során Károlyi Imre gróffal és Zsilinszky Endre hírlapíróval párbajt vívott. A véderő bizottság tagja.

Dr. Szilárd Béla.

(Dorog.)

1880-ban született Sátoraljaújhelyen. Középiskoláit Esztergomban, a jogot Budapesten végezte és 1901-ben a budapesti egyetemen jogi és államtudományi doktorrá avatták. Esztergom vármegye szolgálatába lépett és ma ennek a vármegyének

főjegyzője. Esztergom vármegye közéletében jelentékeny szerepet játszik. A háború alatt fölmentéséig a nyitrai 14. honvéti-nyitragalogezrednél szolgált. A nemzetgyűlésbe a dorogi kerület választotta be Keresztény Nemzeti Egyesülés párti programmal. Közigazgatási kérdések tárgyalásánál tartott rokonszenvesen fogadott beszédek. A közigazgatási bizottság jegyzője, a földmivelésügyi, gazdasági, igazságügyi és vízügyi bizottság tagja.

Sziráki Pál.

(Alsódabas.)

1888-ban született a pestmegyei Gyón községben. Kiszgazda. Egész életében azon tevékenykedett, hogy azokat az ellentéteket, amelyek földbirtokkal rendelkező kiszgazdák és földnélküliek között fennállanak, megszüntesse, amit községében fáradságos munka révén sikerült is elérnie. A gyóni kiszgazdapárt elnöke. A kommün bukása után minden erejével a kiszgazda- és földmivestársadalom megszervezésén fáradozott. Községében nagy népszerűségnek örvend, amit az is bizonyít, hogy a választások alkalmával Pálóczi Horváth István nagybirtokossal, Halász Móric nyug. főszolgabíróval és Tréer uradalmi jószágigazgatóval szemben az alsódabasi kerület képviselőjévé választotta. Tagja a gazdasági, naplóbíró és vízügyi bizottságnak.

Dr. Szmrecsányi György.

(Zalaegerszeg.)

1876 szeptember 23-án született Felsőkubinban. Középszkolai tanulmányait Kassán és Pozsonyban, jogi tanulmányait a budapesti tudományegyetemen végezte. Ezután az országos statisztikai hivatalba lépett be mint gyakornok, majd a kereskedelmi minisztériumban miniszteri fogalmazóvá nevezték ki. Az 1905-iki általános választások alkalmával az alsókubini kerületben Pivkó Iván tót nemzetiségi jelölttel szemben választották első ízben képviselővé. A szabadelvű párt tagja volt, de amikor a kilépések onnan megkezdődtek, Andrassy Gyulával együtt ő is elhagyta a pártot és belépett a néppártba. Az 1910-iki országgyűlésen az ellenzéknek egyik igen agilis harcosa lett. A közjogi vitákon kívül főleg a nemzetiségi kérdéssel foglalkozott, s felszólalásaiban a Magyarország egysége ellen irányuló aknamunkának több veszedelmes özeimére figyelmeztette a kormányt. Különösen fontosak voltak azok az adatok, amelyekkel a szerajevói gyilkosság idején egyes horvát köröknek a gyilkosságban részes nagyszerb körökkel való

összeköttetéseire mutatott rá. A háború kitörésekor a Magyar Vörös Kereszt Egylet szolgálatába állott, s mint főmegbízott-helyettes bejárta a Vörös Keresztnek a harctéren levő nagyobb kórházait. Az Esterházy-kormány uralomra jutásakor lemondott mandátumáról, mert kinevezték Pozsony megye kormánybiztos főispánjává. Mint ilyen, a kormány megbízásából figyelemmel kísérte a Felvidéken már akkor terjeszkedő pán-szláv agitációt. A Károlyi-korszak első napjaiban, amikor látta, hogy a forradalom letér a nemzeti politika irányáról és az ország területi integritását is föladjá, lemondott főispáni állásáról és egy nemzetvédelmi akciót igyekezett szervezni. Esztergom, Komárom és Pozsony megyében önkéntes alakulatokat toborzott, hogy a csehek terjeszkedésének útját állják, tervét azonban megghiúsította a Károlyi-kormány. Pogány József rendeletére útközben föltartóztatták az ágyukat és muníciót, amit ezeknek a csapatoknak küldtek, s a szociáldemokrata párt agitátorai megtiltották a vasutasoknak, hogy a csapatokat szállítsák. A proletárdiktatúra alatt el kellett menekülnie s Bécsben gróf Sigsay Antallal és őrgrof Pallavicini Györggyel ellenforradalmi komitét alakított, amely később megkapta a kommunistáktól elszedett 140 milliót. Az ellenforradalmi pénzekkel előbb a kormánynak, majd egy politikusokból álló bizottságnak számolt el, amelynek jelentése a nemzetgyűlés asztalára került. A proletárdiktatúra bukása után egyideig a Dunántúl egy részének kormánybiztosa volt; résztvett a Keresztény Nemzeti Párt megalakításában és a nemzetgyűlési választásokon e párt programjával választotta képviselőjévé a zalaegerszegi választókerület. Az Ébredő Magyarok Egyesületének országos elnöke volt, de konfliktusa támadt az egyesület vezetőivel alkotmányjogi kérdésekben s emiatt lemondott az elnökségről. Fővárosi bizottsági tag. A nemzetgyűlés egyik alelnökévé választotta, de az első ciklus végén tisztéről lemondott. Tagja a külügyi, összeférhetlenségi állandó és pénzügyi bizottságnak.

Báró Sztérényi József.

(Budapest, VIII. választókerület.)

1861 november 25-én született Lengyeltóiban, Somogy megyében. A középiskolát Budapesten végezte, aztán Németországban folytatta tanulmányait, amelyeknek befejeztével a hírlapírói pályára lépett. Elment Brassóba s ott megalapította az első magyar politikai lapot, amelyet 1889-ig szerkesztett. A román vámháború alkalmából, mint az erdélyrészi iparegyesületnek főtitkára, ő szervezte az erdélyrészi ipari ellenállást. 1889-ben Baross Gábor

kinevezte erdélyi iparfelügyelővé, majd 1860 elején benivta a kereskedelemügyi minisztérium ipari osztályába. 1890-ben a Vilmos császár által összehívott első nemzetközi munkásvédelmi konferencián ő képviselte Magyarországot s azóta egyik vezető tagja a munkásvédelem nemzetközi szervezetének, s magyar osztályának elnöke is. 1892-ben iparoktatási miniszteri biztosi minőségben kezdte megalkotni a magyar iparoktatást, melyet külföldi mintára szervezett, majd megszervezte a magyar háziipart és megalapította a magyar iparfejlesztés rendszerét. 1898-ban osztálytanácsos és a kereskedelmi minisztérium iparfejlesztési osztályának főnöke lett. 1901-ben miniszteri tanácsos. 1905-ben a kereskedelmi minisztérium adminisztratív államtitkára és 1906-ban a koalíció uralomra jutása alkalmával Kossuth Ferenc mellett a Wekerle-kabinetben politikai államtitkárrá lett és ugyanakkor Brassó város II. kerülete országgyűlési képviselővé választotta. Ettől kezdve széleskörű parlamenti tevékenységet fejtett ki. A kereskedelmi tárcát az országgyűlésen a koalíció alatt tulajdonképpen ő képviselte. 1910-ben a Wekerle-kormány lemondásával egyidejűleg lemondott állásáról és a képviselőházban a pártokon kívül maradt. Hivatali működéséhez fűződik a kisipar és gyáripar nagyarányú fejlesztése. Nagymérvű kodifikacionális munkákat végzett. Az ipari kódex tizkötetű anyaggyűjteménye az ő munkája. Ezt a munkáját azonban a következő kormány mellőzte és így törvényerőre nem emelkedhetett. A szociális törvényhozás, a munkásbiztosításnak új alapon való szervezése az ő munkája s a gyakorlati szociális politikát a magyar törvényhozásba ő vezette be. Széleskörű szociális tevékenységéből kiemelkedő az anya- és csecsemővédelem országos szervezése, melyet Apponyi Albert gróffal együtt évek óta vezet. 1918 januárban a Wekerle-kabinetben kereskedelmi miniszterré lett és még ez év áprilisában a király miniszterelnökké designálta, amely megbízatásáról azonban, minthogy a választójog körül a pártok közt megegyezést nem tudott létrehozni, lemondott. A király újból kereskedelmi miniszterré nevezte ki, 1918 október 31-ig maradt ebben az állásában. Közben a király ismételten felajánlotta neki a miniszterelnökséget, amire azonban nem vállalkozott. Az 1918 október 30—31-iki lázadás elmozdította állásától. Ekkor visszavonult a magánéletbe. 1919 február 25-én a Károlyi-Berinkei-kormány elfogatta és Szentgotthárdra internálta. A proletárdiktatúra 1919 március 26-án Szentgotthárdról felhurcoltatta a budapesti gyűjtőfogházba, ahol május 2-ig volt fogva. Súlyos betegségére való tekintettel május 2-án fogoly gyanánt kórházba vitték, ahol a proletárdiktatúra bukásáig, augusztus 4-ig, mint politikai fogoly volt. Az 1920. évi nemzetgyűlési választások alkalmával Budapest Vili. választókerülete pótválasztáson Szemere György íróval szemben túlnyomó többséggel párton kívüli programmal nemzetgyűlési képviselővé választotta. Nagyarányú publicisztikai és szakirodalmi

tevékenységet fejtett ki. A Keletet ismételten beutazván tanulmányok céljából, már a 80-as években ő ismertette Magyarországon először Törökország kereskedelemjogi viszonyait. Legnagyobb munkája Magyarország első ipari termelési statisztikája, melyet szakférfiak közreműködésével 20 kötetben adott ki. Több munkája szól a magyar iparoktatásról, a magyar iparfejlesztésről és a magyar szociálpolitikáról.

A nemzetgyűlésen minden gazdasági kérdésnél elhangzott felszólalásai általános figyelmet keltenek. Különösen Hegedűs Lóránt pénzügyi törvényjavaslatainak tárgyalása során előadott szakszerű fejtegetéseinek és az 1920—21. költségvetési vita keretében tartott nagy beszédének, amelyben különösen a kereskedelmi miniszter programját bírálta, volt a kormánypárt oldalán is erős visszhangja. Tagja a közgazdasági, közlekedésügyi és vízügyi bizottságnak.

Szűcs Dezső.

(Pápa.)

Ref. lelkész és középiskolai tanár. 1886-ban született a veszprémmegyei Siómaroson. Középiskoláit és a teológiát Pápán végezte s a budapesti egyetemen nyert tanári oklevelet a történelem-földrajzi szakból. Előbb Cegléden káplán volt, majd Nagykőrösön és Pápán tanár. Mindhárom helyen ismeretterjesztő előadásokkal igyekezett a kulturális élet színvonalát emelni. Sokat írt a ceglédi Egyházi Újságba, a „Nagykőrös és Vidékiébe. Elnöke a pápai keresztyénszocialista munkás-egyesületnek és igazgatósági tagja a Hangyának. Pápán választották meg nemzetgyűlési képviselőnek, a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának programjával. A kivándorlási, közoktatásügyi és naplóbírálóbizottság tagja.

Tankovics János.

(Kaposmérő.)

1869-ben született Bószénfán, Somogy megyében, mint szegény négyholdas földműves gyermeke. Elemi iskoláit Simonfán végezte. Tanítója, kinek korán feltűnt az élesesű gyermek, igyekezett szüleit az ő továbbtanítására bírni, ő azonban egy molnárparoshoz inasnak állott be. 17 éves korában Budapestre került, mint a Gizella-gőzmalom munkavezetője, majd 1890-ben visszatért Simonfára, ahol 300 forint tőkéjével önállósította magát. 1900-ban Kaposvárra költözött s ott a Gizella-gőzmalom alapította, amely ma is Kaposvár egyik legnagyobb szabású ipari üzeme. Kaposváron igen nagy nép-

szerűségnek örvend, 1906 óta városi képviselőtestületi tag, 1907-ben városi tanácsossá, 1912-ben vármegyei törvényhatósági bizottsági taggá, 1919-ben a somogy megyei négyes közigazgatási bizottság tagjává választották. A somogy megyei és kaposvári kisgazda- és földművespártnak megalakulása óta elnöke. 1911-ben megalapította a Kaposvári Kisgazda és Kispáros Takarékpénztárat, amelynek mai napig vezérigazgatója. Szorgalmával és tevékenységével ezt a pénzügyintézetet sikerült a vármegye első intézményévé fejleszteni. Az általános választások alkalmával a kaposmérői kerület kisgazdapárti programmal képviselőjévé választotta, miután előzően a kaposváriak is felkínálták neki a mandátumot. A közigazgatási, külügyi, pénzügyi és zárszámadási bizottságnak tagja.

Dr. Tarányi Ferenc.

(Zalaszentgrót.)

1878-ban született a zalamegyei Pusztaszentlászlón. Római katolikus. Középiskoláit Budapesten a kegyesrendi gimnáziumban és a Ferenc József-intézetben végezte. Jogi tanulmányokat a bécsi, lipcsei és genfi egyetemeken folytatott és miután a magyaróvári gazdasági akadémiát is elvégezte, a budapesti egyetemen jogi doktorátust szerzett. Ezután hazament vidéki birtokára gazdálkodni, amely valamikor Deák Ferencé volt. Régóta részt vett a közéletben és Zala vármegye ^törvényhatósági bizottságának már 28 éves kora óta tagja. Ezenkívül alelnöke volt a megyei munkapártnak. Jelenleg elnöke a Zalavármegyei Gazdasági Egyesületnek és tagja a vármegye közigazgatási bizottságának. A háborút a 6. honvédhuszárezreddel küzdötte végig és Przemysl elestével ő is fogságba esett. Három évig és egy hónapig fogoly volt Asztracánban és Szibériában, honnan 1918 elején megszökött. Háromhavi bolyongás után ért haza 1918 áprilisában. A proletárdiktatúra ellen nagy agitációt fejtett ki és résztvett a májusi csabrendeki ellenforradalomban is. Még a diktatúra alatt megkezdte a zalai nép szervezését és augusztus 2-án a Peidl-kormány ellen újból lángrollobbantotta az ellenforradalmat. A nemzetgyűlésbe a zalaszentgróti kerület küldötte be egyhangú választással Keresztény Egyesülpárti programmal. Később a pártból kilépett s a disszidensekhez csatlakozott. Jegyzője a földművelési bizottságnak, tagja az igazságügyi és közigazgatási bizottságnak.

Taszler Béla.

(Erzsébetfalva.)

1872-ben született Vágújhelyen, róm. kat. Középiskoláit Nyitrán, Léván, Selmecebányán és Kolozsvárott végezte, majd a budapesti műegyetemen mérnöki oklevelet szerzett. Megválasztása előtt a földmívelésügyi minisztérium vízrajzi osztályának mérnöke volt. A háborút az 1. honvéd táborigényőrséggel küzdötte végig. Húsz hónapig lovag Róka József tüzérségi főfelügyelő segéd tisztje volt főhadnagyi rangban és 1917 novemberében százados lett. Mint ilyen a 1. honvéd táborigényőrségnél ütegparancsnok lett. A proletárdiktatúra alatt a legexponáltabb ellenforradalmár-csoportnak, a Csilléry-Friedrich-féle csoportnak volt egyik legagilisabb tagja. Mivel feljelentették, hogy lakásán tisztgyűléseket tartanak, a vörösök üldözése elől csak negyvenezer tudott elmenekülni. A Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának ügyvezető alelnöke volt, majd mikor Szmeccsányival együtt történt kiválása után újra visszalépett az anyapártba, annak igazgatója lett. A választások egyik főintézője volt. Az erzsébetfalvai kerület küldötte a nemzetgyűlésbe. Nagy érdeme van abban, hogy a munkáslakta községek teljesen elfordultak a kommunizmustól és ma hazafias magyar munkásoknak vallják magukat. Tagja a gazdasági, közlekedési, mentelmi, munkásügyi és vízügyi bizottságnak.

Gróf Teleki Pál.

(Szeged, belvárosi választókerület.)

Az erdélyi Teleki grófi család katolikus ágából származik. Atyja, Teleki Géza gróf, a kiegyezés utáni magyar politikai élet ismert alakja volt. Budapesten, 1879 november 1-én született. Középiskolai tanulmányait a kegyesrendiek budapesti gimnáziumában végezte, azután a budapesti egyetemen jogot hallgatott s politikai tanulmányokkal foglalkozott. Közben egy évig hallgatója volt a magyaróvári gazdasági akadémiának is. Egyéb tanulmányai mellett érdeklődéssel hallgatta Lóczy Lajos földrajzi előadásait, amelyek elhatározó befolyással voltak jövőjére; doktorrá avatása után (1903) teljesen a földrajz s a kartográfia tudományos művelésének szentelte magát. Nagy utat tett Szudánban s onnan visszatérve, megalkotta nagy művét, mely 1909-ban „Atlasz a japán szigetek chartographiájának történetéhez” címmel jelent meg, nagy feltűnést keltve az egész világ tudományos köreiben. A francia Société de Géographie a Jomard-díjjal tüntette ki a munkát, melynek legfeltűnőbb tudományos eredménye az, hogy Kolumbus

Kristóf tulajdonképpen nem is az amerikai szárazföldet, hanem a japán szigeteket kereste, az 1909-iki genfi nemzetközi földrajzi kongresszus pedig a régi térképek tanulmányozására kiküldött hetesbizottságának tagjává választotta. 1913-ban a Magyar Tudományos Akadémia tagja lett. Tagja a külföld legelső földrajzi társulatának, a londoni Royal Geographical Societynek és a német Gesellschaft für Erdkunde-nak is. Elnöke a Turáni társaságnak, a Társaságközi Fajhygiéniai Bizottságnak, főtitkára a Magyar Földrajzi Társaságnak s 1909-től 1913-ig tudományos igazgatója volt a Földrajzi Intézetnek. Az ő kezdeményezésére s nagyrészt az ő munkájának eredményeképpen jelent meg ez idő alatt a Földrajzi Intézet kiadásában az első magyar tudományos Világtlasz. 1912-ben Cholnoky Jenővel Amerikában járt, ahol az Amerikai Földrajzi Társaság meghívására résztvett e társaság jubileumán, majd széleskörű tanulmányokat végzett, amelyek nagy hatással voltak későbbi tudományos fejlődésére. A politikai életben nem igen szerepelt, bár 1905-től 1911-ig asomkuti kerület képviselője volt disszidens, illetve alkotmánypárti programmal. A párt-harcokat kerülte s alapos politikai és szociológiai ismereteit inkább társadalmi akciók szolgálatába állította. A háború alatt az Országos Hadigondozó Hivatal elnöke volt. Amidőn a tudományegyetemen felállították a közgazdasági fakultást, érdemeinek elismeréseképpen a gazdasági földrajz nyilvános rendes tanárává nevezték ki. A Károlyi-forradalom, majd a reakcióvetkező kommun alatt visszavonultan élt, midőn azonban Kun Bélának, akik szívesen támasztották volna alá államrendszerük omladozó épületét az ő nagy tudásával és munkaerejével, arra szólították fel, hogy a kommunista államban magasabb pozíciót foglaljon el a szociális akciók terén, határozottan visszautasította hazája ellenségeinek ajánlatát, életveszedelmek között Szegedre menekült és külügyminisztere lett az ellenkormánynak, egyben pedig tevékeny részt vett az ellenforradalmi mozgalmakban, amelyek az országot a teljes romlástól megmentették. Az ellenforradalom győzelme után mint minisztert a békét előkészítő irodának a vezetésével bízták meg. Egyúttal egyike lett a Magyarországot Neuillyben képviselő főmegbízottaknak. Az ő vezetése alatt — jórészt mint az ő személyes munkája — készültek el azok a hatalmas jegyzékek, amelyek minden oldalról oly alaposan világítják meg Magyarország ügyét és bizonyítják igazságunkat. A választások alkalmával a szegedi belvárosi kerület egyhangúlag választotta keresztény nemzeti programmal képviselőjévé. Emelett továbbra is teljesen a béke munkájának szentelte tevékenységét és távol tartotta magát a parlamenti napipolitikától. 1920 április 19-én a Simonyi-Semadam-kormányban külügyminiszter lett, s kinevezése után

lemondott a békedelegációban viselt főmegbízotti tisztségről. Simonyi-Semadam lemondása után, miután Bethlen kabinet-alakítási kísérlete meghiúsult, a megalakult egységes kormányzópárt támogatása alapján miniszterelnökké nevezte ki a kormányzó. 1920 november végén Korányi Frigyes báró pénzügyminiszternek a nemzetgyűlésen történt leszavaztatása miatt beadta lemondását, de az új kormány december 16-án szintén az ő kormányelnöksége mellett alakult meg. IV. Károly király húsvéti itt tartózkodása alatt a kormányzó mellett jelentékeny része volt abban, hogy a király az ország területét elhagyta. Miniszterelnöksége alatt történt a trianoni békeszerződés ratifikálása. Ugyancsak az ő idejére esik a kormányzó amnesztia-rendeletének kibocsátása. 1921 április végén a kormányzó hadparancsa körül keletkezett bonyadalmak miatt lemondott s helyét Bethlen István grófnak adta át. Azóta a Menekültügyi Hivatal élén áll.

Temesváry Imre.

(Szeghalom.)

1874-ben született. Középiskoláit Szegeden, felsőiskoláit Budapesten és Zürichben végezte. A mérnöki oklevél megszerzése után állami szolgálatba lépett. Budapesten, Szombathelyen, Szatmáron, Nagybányán, Szegeden és Kolozsváron működött mint a birtokrendezést teljesítő mérnöki hivatal vezetője. Elénk szakirodalmi munkásságot fejt ki. Nevezetesebb munkái: Magyarország és Horvátország közötti országhatár rendezése. A Fertő-tó lecsapolása. A Magyar Mérnök- és Építészegyletben tartott számtalan előadása közül különösen a magyarországi birtokrendezés revíziójáról, az arányosításról, a legelő elkülönítési eljárás revíziójáról tartott előadásai keltettek nagy figyelmet. Az Erdélyi Jogügyi Közlöny birtokrendezési rovatának állandó vezetője volt. 1896—97-ben önkéntesi évét szolgált a szegedi 5. honvédegyalozredben. A háború alatt mint katona mérnök teljesített szolgálatot. Az Apáthy főkormánybiztosság birtokpolitikai osztályának vezetője volt. 1918-ban a bukaresti békeszerződés szerinti határrendezést vezette mint a hadsereg-főparancsnoksághoz beosztott katonai mérnök. Többször szólalt fel a nemzetgyűlésen. Legutóbb az ingatlanváltság tárgyában tervezetet dolgozott ki, amit valószínűleg el fognak fogadni. A tiszántúli választások alkalmával a szeghalmi kerület pótválasztáson nagy többséggel választotta kigazdapárti képviselőjévé. A földmívelésügyi, közlekedésügyi, vízügyi és munkásügyi bizottság tagja.

Thomas Ferenc.

(Németújvár.)

1870*ban született Gyanafalván. Iskoláit ugyanott, Somló-vásárhelyen, Veszprémben és Szombathelyen végezte. A szombathelyi papnevelőből kikerülve, előbb a vas megyei Királyfalván, majd Pu'sztaszentmihályon volt káplán és 1898-ban lett ugyanott plébános. Tizenegy éve esperes. Elénk szerepet játszott Vas vármegye közéletében, melynek huszonhárom éve törvényhatósági bizottsági tagja. Behatóan tanulmányozta a pénzügyi kérdéseket, több takarékpénztárnak igazgatósági tagja, a németújvári takarékpénztárnak pedig elnöke. A németújvári kerületet képviseli a nemzetgyűlésen kereszténypárti programmal. Tagja a gazdasági, közgazdasági és naplóbíró bizottságnak.

Dr. Tomcsányi Vilmos Pál.

(Vásárosnamény.)

Tomcsányi Tomcsányi Vilmos Pál igazságügyminiszter született 1880. évben, ág. hitv. ev. vallású, ősrégi felsőmagyarországi nemesi család sarja. Jogi tanulmányait a budapesti tudományegyetemen végezte, ahol a jog- és államtudományok doktorává sub auspiciis regis avatták fel. Ezután tanulmányait a berlini egyetemen, a párisi jogi fakultáson, majd Londonban és az Észak-amerikai Egyesült-Államokban folytatta. Hivatali pályáját a bíróságoknál kezdte, időközben ügyvédi oklevelet is szerzett s 1906-ban igazságügyminiszteri fogalmazóvá nevezték ki. Az igazságügyminisztériumban több fontos osztályban működött előadóként s fokozatosan előlépve, 1918-ban a miniszteri tanácsosi rangot érte el. Ugyanebben az évben a külügyminisztériumba helyezték át, ahol a jogi osztályok vezetését vette át. A jogi tudományok körében irodalmi munkásságot is kifejtett és 1912 óta a budapesti tudományegyetemen az államjog magántanára. A nemzetgyűlési választások alkalmával a vásárosnaményi választókerület kiscsapatpárti programmal egyhangúlag nemzetgyűlési képviselővé választotta. 1920. évi július hó 19-én a Teleki-kormány megalakulásakor a kormányzó igazságügyminiszterré nevezte ki. Ezt a tárcáját megtartotta a rokonstruált Teleki-, valamint a Bethlen-kormányban is. Igazságügyminiszterségéhez fűződik az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvény és az új lakásrendelet megalkotása. Ugyancsak ő készítette el legutóbb a sajtónovellát, amely a pártok körében ellenzésre talált s ezidőszerint még előzetes tanácskozások alatt áll. 1921 májusban a nemzetgyűlés Rassay Károlynak a párbaj tilalmazásáról szóló határozati javaslata kapcsán lesza-

vazta, amiért úgy ő, mint kisgazdapárti minisztertársa, nagyatádi Szabó István felajánlották lemondásukat, a minisztertanács azonban a lemondást nem fogadta el. Minisztersége alatt adta ki a kormányzó az amnesztiarendeleletet. Ferdinándy Gyulának 1921 elején történt lemondása után a belügyminiszteri tárcát is ő vette át, s azt egészen a Bethlen-kormány megalakulásáig viselte. Belügyminisztersége alatt készítette el a mozirendeletet, amely úgy a nemzetgyűlésen, mint a sajtóban élénk vitára adott alkalmat, IV. Károly király húsvéti budapesti tartózkodásakor tett intézkedései körül keletkezett legújabbán Beniczky Ödön ismert mentelmi ügye.

Tomory Jenő.

(Csenger).

Született Hódmezővásárhelyen 1872 június 13-án. Középiskoláit Szegeden végezte s 18 éves korában a hírlapírói pályára lépett. A „Debreczeni Ellenőrinnél kezdte meg írói munkásságát, ahol Gáspár mre és Rudnyászký Gyula csakhamar, felkarolták a fiatal, tehetáges költőt, akinek szép és formás verseit, valamint színházi Vritikáit nagy elismeréssel honorálták a debreceniek. Mint egész-Jatal embert választották meg városi képviselőnek Kecskeméten s tagja volt a közigazgatási bizottságnak is. Kecskemét város közéletében hosszú éveken keresztül vezetőszeropet játi₀tt és felelős szerkesztője volt a Függetlenségi és 48-as párt hivatalos organumának a „Függetlenség című napilapnak, amely azután később tulajdonába ment át. Huszonöt éve szerepel a magyar közéletben. Mindig a függetlenségi és 48-as eszméi,ikes harcosa volt. Színes, formás, publicisztikai cikkeivel csakamar föltűnt, amiért a legkiválóbb magyar politikusok Ugron Gábor, Bartha Miklós, Holló Lajos, Bartók Lajos stb. meleg barátságukba fogadták a fiatal politikust. Több ízben megkínálták mandátummal, ez elől azonban mindig szerényen kitért. Irodalmi munkásságát, mint tárcaíró a „Budapesti Hírlapnál“ kezdte s csakhamar igen kedvelt tárcaírója lett az összes budapesti napilapoknak többek között tízesztendeig állandó tárcaírója volt a „Magyarország“nak“. Megjelent önálló kötete: „Mese egy szomorú asszonyról“ elbeszélések (1899), „Hava történet“. Elebeszélések (1900), „Szarhegyi galambok“ elbeszélések (1895) „Egy család drámája“ regény (1907). Sajtó alatt van a „Fehér asszony“ elbeszélések, „Három kis regény“ és „Alenne“ című verseskötete, melyek őszre fognak napvilágot látni. Írt több népszínművet a „Miria“ című társadalmi tragédiájának Mészáros-féle akadémiai pályázaton elismerésben volt része. Iro-

dalmi munkásságát a „Petőfi Társaság“ azzal ismerte el, hogy tagjai sorába beválasztotta. Öt nyelven beszél, beutazta az egész világot kivéve Ausztráliát. A tiszántúli választásokon két odaváló helyi jelölttel szemben óriási abszolút többséggel Választották meg képviselőnek kisgazdapárti programmal a csengeri kerületben, amelynek választói rajongásig szeretik. A kisgazdapártból később kilépett a társaival együtt megalakított függetlenségi kisgazdapárthoz csatlakozott. A nemzetgyűlésen főleg szociálpolitikai kérdésekkel foglalkozik. Feltűnést keltettek azok az interpellációi, amelyekben a szatmármegyei közigazgatási állapotokat tette szóvá. A könyvtári bizottság tagja.

Túri Béla.

(Alsólendva.)

1875-ben született Esztergomban. Ugyanitt végezte el a gimnáziumot és papi pályára lépett. A budapesti egyetem teológiai fakultásán áldozárrá szentelték fel. Előbb öt évig mint hittanár Nagyszombatban tanított, onnan sűrűn kereste fel a néppárt lapját, az „Alkotmányt”, tanügyi, társadalmi, majd politikai irányú cikkekkel. Gondosan megírt, nagy tudásról tanúskodó cikkei széles körökben keltettek érdeklődést és hogy az „Alkotmány“ teljesen a ma számára biztosíthassa kiváló írói képességeit, 1902-ben meghívta a lap szerkesztőségébe, ahol azonnal a lap politikai munkatársa lett. „Tb“ jelzéssel írott vezércikkei kiváló éleslátásról tettek tanúságot és nem egyszer irányadóan szóltak bele az események alakulásába. Négy évig volt munkatársa a lapnak és már 1906-ban szerkesztője lett. Azóta közel 900 vezércikket írt, miáltal állandóan irányítólag, igen sokszor döntőleg hatott a néppárt, majd a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának politikájára. Ezidőszerint a Nemzeti Újság főszerkesztője. Vezércikkei mellett számtalan bölcséleti, kritikai, művészeti, tudományos és hitbuzgalmi cikke jelent meg, amelyek minden téren való mély felkészültségről tesznek tanúságot. Nincs az irodalomnak és a tudománynak olyan ágazata, melyet állandóan figyelemmel ne kísérne, bár legkedvesebb stúdiuma mégis csak a közjog és politika. Hozzáfogható termékenységű publicistánk alig van. Állandó kutatásai mellett ráért arra is, hogy politikai irodalmunkat kiváló művekkel is gyarapítsa. 1904-ben nagyobb értekezése jelent meg az 1848. évi XX. törvényekről, 1916-ban tanulmánya ezzel a címmel: „Elrendeli-e az 1848. évi III. t.-c. A parlamenti kormányt? 1907-ben a főkegyúri jogról és 1916-ban „A ház belülről nézve“ címmel. Sok értekezése, cikke és tanulmánya jelent meg még a Katholikus Szem-

leben, az Egyházi Közlönyben, a Religióban, a Magyar Sionban stb. A kommün alatt a terrorfiúk állandó zaklatásának volt kitéve, úgy hogy kénytelen volt el is menekülni akkor, amikor megtudta, hogy politikai túsznak jelölték ki. Zalában bujdosott és azonnal hozzálátott a zalamegyei magyarság megszervezéséhez. Az alsólendvai kerület választotta meg a nemzetgyűlésbe egyhangúlag, a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának programjával. Az igazságügyi, közjogi, külügyi, és pénzügyi bizottság tagja.

Dr. Ugron Gábor.

(Budapest, XIV. választókerület.)

Marosvásárhelyen született 1880 január 8-án. A budapesti piaristák gimnáziumában nevelkedett, egyetemi tanulmányait a lipcei, genfi és budapesti egyetemeken végezte. A budapesti egyetem 1901-ben államtudományi doktorrá avatta. Tanulmányai befejeztével közigazgatási pályára lépett. Szolgabírája, majd főbírája volt Maros-Torda vármegyének, 1906-ban pedig Ugocsa vármegye főispánja lett. 1907-ben a király Maros-Torda vármegye és Marosvásárhely sz. kir. város főispánjává nevezte ki. 1910-ben, a munkapárt választási győzelme után, lemondott mindhárom főispánságáról. 1913-ban belépett az Andrássy Gyula gróf vezetése alatt álló alkotmánypártba s ennek egyik vezető egyénisége lett. Igazgatója is volt a pártnak. 1915-ben Déry Zoltán hősi halálával megüresedett marosvásárhelyi II. kerület képviselőnek választotta. 1917-ben, Tisza István bukása után, nagy szerep jutott neki a kibontakozás terén s a király június közepén belügyminiszternek nevezte ki. Ezt az állását megtartotta a Wekerle-kormányban is, egészen 1918 január végéig. 1918 márciusában Erdély királyi biztosa lett, de már júniusban lemondott, mert ellenzékbe ment Wekerle kormányával szemben. Károlyi Mihály, forradalmától teljesen távol tartotta magát s minden idejét a „Székely Nemzeti Tanács“ vezetésének szentelte. A vörös terror uralma alatt Budapestről menekülni volt kénytelen s négy hónapig a Bakony rengetegében rejtőzött. Az ellenforradalom győzelme után részt vett a „Nemzeti Szabadelvű Párt“ megalakításában, majd pedig, mikor ez a párt októberben a demokratapárttal „Nemzeti Demokrata Polgári Párt“ név alatt fuzionált, ennek az elnöke lett. A nemzetgyűlési választások alkalmával a főváros XIV. kerülete nagy többséggel választotta meg képviselőnek. Főgondnoka a marosvásárhelyi róm. kat. egyházközségnek, igazgatótanácsosa az erdélyi rom. kat. státusnak s az udvarhelyi orsz. kat. autonómiai kerületnek megválasztott képviselője. Marosvásárhely sz. kir. város törvényhatóságának és közigazgatási bizottságá-

nak tagja, Marosvásárhely sz. kir. város díszpolgára. Valóságos belső titkos tanácsos. Az I. osztályú polgári hadiérdemkereszt tulajdonosa. Elnöke az Erzsébetvárosi Kaszinónak és Erzsébetvárosi Körnek. A nemzetgyűlési ellenzék egyik legtekintélyesebb vezető tagja. Több ízben szólalt fel a nemzetgyűlésen. Tagja a közigazgatási és pénzügyi bizottságnak.

Újváry Géza.

(Nagykanizsa.)

1864-ben született a vas megyei Hegyfalun. Iskoláit Nagykanizsán végezte, jelenleg húszholdas birtokán gazdálkodik. A közéletben élénk munkát fejt ki. Harminc év óta tagja a törvényhatósági bizottságnak. Nagykanizsa város képviselőtestületi tagja és 25 év óta elnöke a nagykanizsai függetlenségi pártnak. A kommün alatt a vörösök 15 évi fegyházra ítélték, mert több ellenforradalmi mozgalomnak megszervezője volt. és mert kiszabadította fogságából a szintén ellenforradalmár volta miatt letartóztatott Hegedűs Györgyöt, a letenyei kerület jelenlegi képviselőjét. A nagykanizsai választókerület küldte a nemzetgyűlésbe az Egyesülés pártprogramjával. A földművelésügyi bizottság tagja.

Usetty Ferenc

(Budapest, XXI. választókerület.)

Budapesten a Ferencvárosban született 1878-ban. Középiskoláit a budapesti kegyes tanítórendnek főgimnáziumában, egyetemi tanulmányait a budapesti egyetemen végezte. A tanári pályára lépett és 1903-ban tanári oklevelet nyert. Szaktárgyai a latin és görög. Előbb a beregszászi állami főgimnáziumban működött, 1904 óta pedig a budapesti V. kerületi állami főgimnázium tanára, ahol a háború kitöréséig működött. Szaktárgyain kívül a német nyelvet is tanította s a magyar gyorsírás tudományának egész generációkat nevelt fel. A háború kitörésekor katonai szolgálatra vonult be. 1914 év végén az északi fronton volt, ugyanez év decemberében pedig a szerbiai harcra rendelték, ahol 1916-ig teljesített frontszolgálatot. Ez idő alatt több kitüntetésben részesült. 1916 júliusában a belgrádi cs. és kir. kormányzósághoz osztották be, ahol három hónap alatt a szerb nyelvet annyira elsajátította, hogy a horvát anyanyelvű tisztársai közül elnöke, majd igazgatója lett a belgrádi cs. és kir. reál-gimnáziumnak. Egy évvel később ezredesi rendfokozatban a főkormányzóság középiskolai ügyosztályának élére került, megszervezte a teljesen feldúlt középisko-

lákat, tizenegy középiskolát állított fel, köztük egy kereskedelmi iskolát. Több helyen mint Kragujevácbán, Krusevácbán és Belgrádban sikerült annyira rendbehozni a tanügyi állapotokat, hogy szabályszerű érettségi vizsgák voltak tarthatók. Erdemei elismeréséül királyi kitüntetésben részesült, amelyet maga IV. Károly tűzött mellére. Az összeomlás után visszatért a fővárosba és tanári minőségének érintetlenül hagyása mellett szerb nyelvismereite alapján a nemzetiségi kisebbségek minisztériumába osztották be, ettől az állásától azonban február 15-én saját kérelmére felmentették. A kommunizmus bukása után a budapesti II. kerületi királyi egyetemi katolikus főgimnázium igazgatójává és a m. kir. Ferenc József nevelőintézet kormányzójává nevezték ki. Az általános választások alkalmával szülővárosa, a XXI. választókerület Keresztény Nemzeti Egyesülés párti programmal körülbelül tízezer szótöbbséggel választotta meg képviselőjéül Bittner Jánossal szemben. Több közérdekű felszólalást és interpellációt mondott el a nemzetgyűlésen így a fővárosi törvényhatóság reformjánál, a magyar középiskolák reformja, a hadirokkantak ügyében. A numerus claususról szóló törvényjavaslatnak előadója volt. Fővárosi bizottsági tag. Tagja az igazságügyi, közlekedésügyi és közoktatásügyi bizottságnak.

Dr. Vasadi-Balogh György.

(Vaál.)

Gyúron (Fehér megyében) született 1882-ben, hol édesatyja jelenleg is református lelkész. Elemi iskoláit szülőfalujában elvégezvén, a kunszentmiklósi református gimnáziumba került, majd a kisújszállási református főgimnáziumba, hol 1900-ban tett érettségit. A budapesti egyetemen tanári oklevelet szerzett a történelemből és földrajzból, továbbá bölcsészettudori oklevelet. Tanári működését Mezőtúron a református főgimnáziumnál kezdte meg 1906 szeptember havában, másfél év után az államhoz került s mint ilyen legutóbb a budapesti III. kérés. állami főgimnáziumnál tanított. Fiatal korától kezdve sűrűn írogatott eleinte gazdasági kérdésekről az édesatya által szerkesztett „Magyar Földművésében, majd kiadta 1904-ben első önálló munkáját egy kötetben „Fejér vármegye közgazdasági helyzete“ cím alatt. Első szépirodalmi műve 1906-ban jelent meg „Való és kigondolt történetek“ cím alatt. A háború kitörése Szegeden találta. Épp akkor adta ki „Magyar hegemonia“ című politikai tanulmányát 1914 júniusában, mely nemcsak a szakkörök, hanem az akkori politikai élet vezetőjének figyelmét is magára vonta, ki magához kérette őt bizonyos tervek meg-

beszélésére. Negyvenkét hónapot töltött a fronton, mint századparancsnok. 1918 márciusban, mint egyetlen megmaradt férfisarját családjának, a tűzvonalból a királyi rendelet alapján beosztották a 38. pótzászlóaljhoz Budapestre, hol az ezred hadi albumának szerkesztésével bízták meg. Harctéri leírásai, novellái sűrűn jelentek meg a Pesti Napló hasábjain. Három önálló kötetet adott ki a háborúban: „Ahol az ágyú szól“, „Kék vizek mellett“, „Fegyverben“. A proletárdiktatúra alatt a vidéken élt s ott biztatta kitartásra a népet. A fehérmegyei vaáli kerület az országos kisgazda- és földműves párt programja alapján képviselővé választotta. A kisgazdapártnak egyik tekintélyes szerepet játszó tagja. A pártnak a szabadforgalom helyreállítására és a rekvirálások megszüntetésére irányuló akciójában játszott főként vezető szerepet. Több érdemes felszólalást tartott a nemzetgyűlésen. A numerus clausus ellen nagyobb beszédet mondott. A nemzetgyűlés jegyzője. Tagja a közgazdasági, közigazgatási és közoktatásügyi bizottságnak.

Dr. Vass József.

(Vasvár.)

1877-ben született Sárváron. Középiskoláit Győrött és Székesfehérváron végezte, a teológiát Rómában és úgy a filozófiai, mint a teológiai doktorátust Rómában szerezte meg. Rómából hazatérve előbb Abonyban káplán lett, majd Székesfehérvárott hitoktató, később teológiai tanár. Glattfelder Gyulának püspökké való kinevezése után a budapesti Szent Imre-kollégium igazgatójává nevezték ki, jelenleg a budapesti egyetemen az egyházi ékesszólástan nyilvános rendes tanára. Már fiatal pap korától kezdve élénk részt vett a közéletben. Székesfehérvárott fáradhatatlan buzgalommal szervezte a keresztényszocialista munkásmozgalmakat és a helyi lapokba közel ezer vezércikket írt. Emellett számtalan cikke jelent meg az Alkotmányban, Nemzeti Újságban, a keresztény irányú lapokban s az egyházi irodalmat önálló kötetekkel is gazdagította és magyarba átültette „Szent Ágoston vallomásait“. A kommün alatt a terroristák a kivégzendők jegyzékébe iktatták, de ezt egy vörös katona idejében tudomására hozta, úgy hogy még idejében elmenekülhetett Budapestről. A vasvári kerület egyhangúlag választotta meg nemzetgyűlési képviselőül. Fővárosi bizottsági tag. Mindjárt a nemzetgyűlés összeülése után egyik vezetője lett a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának s már a nemzetgyűlés első idejében nagy feltűnést keltő beszédet mondott. A Teleki-kormány megalakulása után nagyatádi Szabó Istvántól átvette a közéleti miniszteri tárcát. Mindjárt első tény-

kedése az volt, hogy a kilences pártközi bizottságnak az 1920. évi gabonaforgalom szabályozása tárgyában hosszú tanácskozás után hozott határozatát, amely a rekvirálásokat elejtette, végrehajtatta s ennek megfelelően módosította az elődje által kiadott rendeletet. Az 1920 december 16-án rekonstruált Teleki-kabinetben kultuszminister lett, de a közlélezési miniszteri tárcát is megtartotta mindaddig, amíg a Bethlen-kormányban helyét Mayer Jánosnak át nem adta. Bethlen István kormányában néhány hétig vezette még a közlélezési minisztérium ügyeit, amíg Mayer János külföldi útjáról vissza nem tért. Kultuszminiszteri működéséhez fűződik a menekült egyetemek áthelyezéséről szóló törvény megalkotása. Részletesen kidolgozott közoktatási és nevelési programja van. Ezzel kapcsolatos első törvényjavaslata a kötelező iskolalátogatás kiterjesztéséről, már elfogadta a nemzetgyűlés. Egyike a nemzetgyűlés legnagyobb képzettségű tagjainak. Kitűnő szónok, aki pártkülönbőség nélkül nagy tekintélynek örvend. Az 1920/21. évi költségvetés tárgyalásánál a kultusztárca vitájánál nagy sikerű beszédet mondott.

Vázsonyi Vilmos.

(Budapest, IX. választókerület.)

1868 március 22-én született Sümegen, Zala vármegyében. Középiskoláit és a jogot Budapesten végezte, ahol megszerezte a jogtudományi és államtudományi tudóságot és 1894-ben az ügyvédi oklevelet. Mint egyetemi hallgató az 1884-iki védéremozgalomban az ifjúság vezére volt. Ekkor mint az országos ifjúsági nagygyűlés szónoka olyan sikert ért el, hogy Rákosi Jenő a Budapesti Hírlapban vezércikket írt róla. Már 1889-ben vezércikkírója lett a függetlenségi és 48-as párt akkori hivatalos lapjának, a Budapesti Újságnak. Kora ifjúságától fogva tevékeny részt vett a budapesti politikai mozgalmakban. Vezette az ifjúság mozgalmát Kossuth Lajos honosságának ügyében. A nagyváradi halálos párbaj (örlel és Kállay lapszerkesztő között) alkalmával megindított párbajellenes mozgalmak vezetője volt és az összes budapesti társaskörök megbízásából ő szerkesztette a párbajelleni feliratokat. Még mint fiatal ügyvédjelölt kezdeményezte a zsidóvallás recepciójára irányuló mozgalmat. Közben tevékeny irodalmi működést fejtett ki a napisajtóban. Vezércikkírója lett a Honvéd-, Szabad Szó című lapoknak, majd a Pesti Hírlapnak, amelyben egy évtizeden át írta „v. v.” jelzésű vezércikkeit. A Jogtudományi Közlönyben és a Jogi Szemlében jogi vonatkozású cikkeket írt. Még joghallgató és ügyvédjelölt korában írta a követ-

kező önálló munkákat: Önkormányzat, A választási elv a külföldi közigazgatásban, A szavazás decentralizációja az európai választójogban, A királyi placetum a magyar alkotmányban. Az önkormányzati választásról Írott munkájáért a függetlenségi párt elnöke Irányi Dániel a még akkor fiatal ügyvédjelöltet a függetlenségi és 48-as párt március 15-iki ünnepi lakomáján nyilvánosan ünnepelte. Még 1894-ben bekerült a budapesti törvényhatóság közgyűlésébe és ott kezdetben egészen egyedül képviselte a községi demokrata pártot. Ugyanebben az esztendőben alakította meg a központi demokrata kört, amelyből később több fővárosi kerületben is demokrata körök keletkeztek. A főváros közgyűlésének egészen az 1918-iki októberi forradalomig szakadatlanul vezérlő tagja volt, ahol nemcsak az időközben megnövekedett pártját vezette, hanem az egész közgyűlésre is nagy befolyással volt. Ő állította fel a községi demokrata programot, kezdeményezte a részvénytársaságok kezében levő üzemek városi kezelésbe vételét, kislakások építését és a modern várospolitikai egyéb intézményeit. Ezért a főváros közgyűlése őt 1917-ben díszpolgárává választotta. Mint ügyvéd főként kriminális védelemmel foglalkozott. A legnagyobb büntetőperekben, de különösen politikai perekben híres védelmei voltak, így nevezetesen a Polónyi-Lengyel sajtóperben és a Désy Zoltán-Lukács László perben mint Lengyel, illetve Désy Zoltán védője keltett védelmével országos feltűnést.

Országgyűlési képviselővé először 1901-ben választották meg, a budapesti terézvárosi kerületben, óriási többséggel. Ekkor szervezte meg az országos demokrata pártot, amelynek ekkor nemcsak Budapesten, hanem Miskolcon, Békéscsabán, Temesváron, Pozsonyban, Sopronban, Kaposvárott és Nagyváradon is voltak szervezetei. A képviselőházban tevékeny részt vett az ellenzék mozgalmaiban úgy, hogy 1901-ben, miután egy két nap és két éjjelen át tartó választási harcban az akkori kereskedelemügyi miniszterrel Hieronymi Károllyal szemben másodízben mandátumhoz jutott, az egyesült ellenzék vezérlőbizottságának tagjává választották. A koalíciós kormánnyal azonban a választójog kérdése miatt csakhamar ellentétbe került, a községi választásoknál megbuktatta a kormánypártot és egy nagy községi demokrata és polgári többséget szervezett. Ezalatt az idő alatt valamint a koalíciós kormány bukása után legnagyobbrészt a városházán fejtett ki működést. A Khuen-Héderváry-kormány lemondása után az adókérdésben szembekerült a kormánnyal, nagy országos mozgalmat szervezett és indítványára Budapest törvényhatósága a kormánynak bizalmatlanságot szavazott. Legnagyobb része volt a Lukács-kormány elbuktatásában, mert mint Désy

Zoltán védője a per sikeres eredményével kényszerítette Lukács Lászlót lemondásra. Ezért az eredményért az egyesült ellenzék nagy ünneplésben részesítette. Ez időtől fogva annak ismét egyik vezére lett és a kormány ellen vívott harcban számos akcióban vett részt. Beszédei — főleg a demokrata választójogot, a nemzeti irányú hadseregreformot szolgálták, ezenfelül adóügyi és jogi tárgyú beszédek tartott, valamint előljárt a korrupció elleni küzdelemben. A háború kitörése után eleinte alig vett részt a parlament vitáiban, minthogy az ultimátum politikáját nem helyezte. Később közéleti és közgazdasági kérdésekkel foglalkozott. Rakovszky István megindította a mozgalmat a harcosok választójogáért. E választójogi mozgalom élére állott és 1917-ben elnöke volt annak a bizottságnak, amely az óriási méretű budapesti választójogi gyűlést rendezte. Minthogy a király a választójog kérdésében széleskörű reform mellett nyilatkozott, Tisza István kormánya lemondott és Esterházy Móric gróf alakított kormányt. Ebben a kabinetben ő az igazságügyminiszteri tárcát vállalta. Első feladatának tekintette a bírák anyagi helyzetének megjavítását. Amidőn Esterházy Móric két hónapig tartó miniszterelnöksége után betegség okából távozni kényszerült, Wekerle Sándor kormányában mint választójogi miniszter, majd később ismét mint igazságügyminiszter vállalt tárcát. Mint választójogi miniszter ő készítette el a választójogi reform javaslatát, mint igazságügyminiszter kemény kézzel igyekezett a bolsevizmusnak már jelentős mozgólódásait elfojtani. Ekkor tartotta ismeretes beszédét a bolsevizmus ellen, amely miatt sok támadásban volt része, mert ekkor még a bolsevizmus emlegetését képzelésnek tartották. Mint igazságügyminiszter a breszt-litovszki béke ellen nyilatkozott, mert végzetesnek tartotta a bolsevistákkal való békekötést. Minthogy Wekerle Sándor a választójogi reformjavaslat alapelveiből nem akart engedni, míg Wekerle ebben a kérdésben meg akart egyezni Tisza Istvánnal, ő felvetette a kabinetkérdést. Minthogy lemondásához Apponyi Albert gróf, Tóth János, Földes Béla, Esterházy Móric gróf is csatlakoztak, az egész Wekerle-kormány lemondott, de újra Wekerle kapott megbízatást a kormányalakításra. Vázsonyit távozása alkalmával a király valóságos belső titkos tanácsosi címmel tüntette ki, úgy hogy ekkor ő volt nemcsak Magyarországon, de az egész monarchiában az egyetlen zsidóvallású politikus, aki miniszteri állást töltött be és a valóságos belső titkos tanácsosi címet nyerte el. Lemondása után a Házban beválasztották a választójogi bizottságba, mejyről lemondott. Mint képviselő tovább küzdött eredeti választójogi javaslatáért, de eredménytelenül. Az októberi forradalmat megelőzően Apponyi Albert gróffal és Andrássy Gyulával együtt új pártot alakított, melynek Apponyi

Albert volt az elnöke és ebbe beleolvadtak a függetlenségek, Andrassy-pártiak és a demokraták. A pártnak főcélja lett volna, hogy ellensúlyozza gróf Károlyi Mihály felforgató törekvéseit, akivel Vázsonyi még mint igazságügyminiszter éles ellentétbe került, mert nem helyeselte felforgató irányelveit. Midőn Wekerle Sándor lemondott, Vázsonyi a baloldali pártok koncentrációját hirdette és Hadik János kabinetalakítását támogatta. Az ennek érdekében tartott gödöllői audienciák egyik főszereplője volt, valamint tevékeny részt vett a József főhercegnél tartott kibontakozási tanácskozásokban is. A forradalom kitörése után Tisza István meggyilkoltatását követő napon elhagyta az országot, a bolsevizmus bukásáig külföldön, részint Münchenben, részint Svájcban tartózkodott. Svájcban a bolsevizmus ideje alatt az ottani magyar emigránsokkal együtt Andrassyval és Windischgrätz-cel azon fáradozott, hogy a külföldet a magyar bolsevizmus ellen informálja és intervencióját a magyar polgárság felszabadításáért kieszközölje. A bolsevizmus bukása után gróf Bethlen István hívására visszatért Magyarországra és a gróf Bethlen István elnöklete alatt tartott kibontakozási tanácskozásokban ő is részt vett. Újjászervezte pártját, amely Nemzeti Demokrata Polgári Párt nevet vette fel és az általános választásoknál pártjának hat mandátumot szerzett. Vázsonyit a budapesti terézvárosi ezidőszerint IX. kerület választotta meg ismét képviselőjének, ugyanaz, amely 1901-ben megválasztotta. A nemzetgyűlésen az 1920/1921. évi költségvetés tárgyalásánál nagy beszédet mondott. A közjogi és külügyi bizottság tagja.

Vedlik Béla.

(Tiszafüred.)

1873-ban született Tárnán, Középkölkölkait Miskolcon végezte. 1895-ben községi jegyzői pályára lépett. Ennek elvégzése után Pély község jegyzőjévé választotta meg, ahol 1908-ig működött. 1908 óta Tiszánána község jegyzője. Községe érdekében sokat tevékenykedett, már régebben háromezer hold földet parcellázott ki a község lakossága között. Tagja a vármegye törvényhatósági bizottságának és a község képviselőtestületének. Községében takarékpénztárt létesített, amelynek ma is alelnöke. Az általános választások alkalmával erős harc után két ellenjelölttel szemben győzött a tiszafüredi kerületben. A közigazgatási, könyvtári és zárszámadásvizsgáló bizottság tagja.

Vértes Vilmos István.

(Mezőtúr.)

A nagykunsági Tiszaszajolban született 1884-ben régi református magyar családból. Középiskolái elvégzése után a mérnöki pályára lépett.-Mint ösztöndíjas műegyetemi hallgató, pályatársai közül tudásával-és szorgalmával csakhamar kivált. Az egyetemi diákmozgalmaknak egyik leglelkesebb vezetője volt. A gépészmérnöki oklevél elnyerése után egy ideig Kossuth Ferenc titkára volt. Később Pest vármegye iparfelügyelője lett s e pozíciójában a hazai iparosságnak és munkásságnak mindig kitartó védelmezője volt. 1908-ban a kereskedelmi minisztériumba rendelték be, majd a miniszter államköltségén tanulmányútra Svájcba küldte ki. Mikor a háború kitört, önként jelentkezett a harctérre, ahol két évet töltött. Soronkívül lett hadnagy és főhadnagy. 1917-ben hazakerülvén, a kereskedelmi minisztérium képviselőjében Bécsbe a hadügyminisztériumba rendelték, ahol különösen a háborús ipari és mezőgazdasági megrendeléseknek az ország számára való biztosításával tett fontos szolgálatokat. Érdemeiért műszaki tanácsossá lépett elő. A forradalom kitörése után a kereskedelmi minisztériumba rendelték vissza. A kommunisták hivatalából eltávolították, a proletárdiktatúra után azonban újra elfoglalta a minisztériumban, mint az automobilforgalmi osztály vezetője, állását. A mezőtúri kerület nagy lelkesedéssel választotta meg kisgazdapárti programmal Tóth Jánossal szemben képviselőjévé. Mandátumát utóbb petícióval támadták meg, de a nemzetgyűlés bírálóbizottsága a panaszt elutasította. A közlekedésügyi, vízügyi bizottság tagja, a számvizsgálóbizottság jegyzője.

Dr. Virter László.

(Budapest, III. választókerület.)

1883-ban született Budán. Atyja nyugalmazott számtanácsos. Gimnáziumi és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, itt nyerte el az ügyvédi oklevelet is. Mint ügyvéd a Budapesti Közüti Vaspálya Társaság titkára, majd ügyésze lett. A világháború kitörésekor a mozgósítás első napján katonai szolgálatra vonult be és mint tartalékos hadnagy a szegedi 5. honvédgyalozezreddel vonult az északi harctérre, ahol többek között a lembergi csatákban vett részt. 1917-ben mint rokkant és harctéri szolgálatra alkalmatlant hadbírónak nevezték ki és mint honvédfőhadnagy-hadbíró szerelt le a Károlyi-forradalom kitörése után. A háborúban szerzett tapasztalatai győzték meg arról, hogy Magyarországot csak a keresztény

világfelfogás uralomrajutása és a szociális irányban való fejlődés mentheti meg s ez indította arra, hogy már 1905-ben az országos néppárt, illetve később a keresztényszociális párti klub tagjai sorába lépett. Politikailag eddig nem szerepelt; a kerület társadalmi életében vett részt. A Budai Polgári Casino ügyvezető alelnöke, a krisztinavárosi és városmajori római katolikus hitközségek igazgatótanácsának tagja, az utóbbinak ügyésze. A Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának programjával választották meg 7942 szavazattal. Ellenjelöltje Perczel Béla volt, aki 5250 szavazatot kapott. Legutóbb nagy port vert fel az a nemzetgyűlési beszéde, amelyben az Ügyvédi Kamara tevékenységét bírálta éles hangon. Fővárosi bizottsági tag. A közlekedésügyi és naplóbíráló bizottság tagja, az igazolási állandó bizottság póttagja.

Dr. Waigandt Antal.

(Győr, II. kerület.)

Született Szombathelyen 1884 december 8-án. Róm kát, Elemi iskoláit és a gimnáziumot Szombathelyen, egyetemi tanulmányait a budapesti, wieni és kolozsvári egyetemeken végezte el. Ügyvédjelöltösködése közben beutazott néhány nyugati államot, főleg Németországot. 1912. évben Budapesten ügyvédi oklevelet nyert s ügyvédi irodáját Győrött nyitotta meg. Politikával korábban alig foglalkozott s csak a Károlyi-rezsim idején fogott hozzá a város keresztény társadalmának felkérésére a szociáldemokraták és a radikálisok ellensúlyozására a csekély tagból álló keresztényszociális párt újjászervezéséhez, amelynek Győr városában és Győr vármegyében elnöke lett. Vezetése alatt a győri párt az ország mintaszervezetévé fejlődött. A kommün alatt, bár internálni akarták, Győrött maradt s társaival már ebben az időben megcsinálták a Keresztény Nemzeti Egyesülést. A választások alkalmával Győr város II-ik kerületének mandátumát nyerte el egyhangú választással. Ügyvédi irodájában Győr városának és a megyének szegényei és közérdekű ügyek állandó ingyenes ügyvédi jogsegélyben részesülnek. Az igazságügyi és véderő bizottság tagja.

Wéber János.

(Bonyhád.)

1876-ban született a tolnamegyei Püspöknádason. Szekszárdon végezte középiskoláit, majd Budapesten kereskedelmi akadémiai és Keszthelyen 1885-ben gazdasági akadémiai dip-

lomát nyert. Gyakorlati gazdai pályáját Festetics Tasziló herceg keszthelyi uradalmában kezdte mint gazdasági gyakornok, később két esztendőt a Meller örökösök nagyatádi gazdaságában töltött. Utóbb édesatyja bonyhádi uradalmának kezelését vette át. Önkéntesi évét 1897—98-ban a cs. és kir. 2. tiroli császárvadászezrednél szolgálta Bécsben. 1903-ban a Döry örökösök döröpatlani gazdaságát bérelte ki, ahol 10 esztendeig gazdálkodott. Közben 1905-ben Perczel Dezső mandátumának megsemmisítése után időközi választáson, majd az 1906 évi választások alkalmával is függetlenségi 48-as párti programmal nagy szótöbbséggel a bonyhádi kerület képviselőjévé választották. A függetlenségi párt kettészakadásával Justh Gyula híveihez csatlakozott. 1910-ben a politikai élettől visszavonult s a gr. Benyovszky Rezső-féle 3000 holdas tengelici bérletében gazdálkodott. 1917-ben katonai szolgálatra vonult be s hosszabb időt töltött mint népfelkelőhadnagy az orosz fronton. Itt találta az októberi forradalom és a proletárdiktatúra kitörése is. A június 23-ki dunántúli ellenforradalomnak jelentékeny részese volt úgy hogy ennek megghiúsulása után Szegedre volt kénytelen menekülni. A szegedi nemzeti kormány 1919 július 14-én Tolna megye kormánybiztosának nevezte ki. A kommün bukása után vezető szerepe volt a megyei kiszgazdapárt megalakításában és szervezésében. A januári választások alkalmával régi kerülete kiszgazdapárti programmal 1024 szótöbbséggel képviselőjévé választotta. A nemzetgyűlésen a bácskai és baranyamegyei szerb erőszakoskodások ügyében tartott felszólalása széles körökben keltett visszhangot. A földmivelésügyi, közlekedési és igazolási állandó bizottság tagja.

Windischgrätz Lajos herceg.

(Sárospatak.)

Született Krakóban 1882 október 20-án. Ősrégi katonacsaládból származik. Nagyatyja Windischgrätz Alfréd tábornagy, atyja — aki 1848 óta minden hadjáratban résztvett — szintén tábornok, hadseregfelügyelő volt. Édesanyja Dessewffy grófnő volt. Az 6 atyja alapította Széchenyi Istvánnal együtt a Magyar Tudományos Akadémiát. Édesanyja hatása alatt magyar érzésben, izzó hazaszeretetben nevelkedett Sárospatakon, az ősrégi pataki Rákóczi-várban. Középiskoláit és jogi tanulmányait ugyanitt végezte, majd a katonai műszaki akadémiát is elvégezte és mint aktív tiszt szolgált a tüzérségnél. Résztvett az orosz-japán háborúban és Port-Arthur eleste után mint katonai attasé működött az orosz hadseregben. Innen Amerikába uta-

zott, ahol az ottani gazdasági viszonyokat tanulmányozta, majd Afrikát járta be. Világkörüli útról hazatérve feleségül vette gróf Széchenyi Máriát és átvette birtokai kezelését. A hadseregben kilépvén a főrendiházban nagyérdékű felszólalásaival élénk feltűnést keltett. A világháborúban előbb a vezérkarnál teljesített szolgálatot majd az erdélyi hadjárat idején az erdélyi portyázókülönítmény, a híres „Tigrisek” parancsnoka volt. Tevékeny részt vett a delegációkban is, de a közvélemény akkor ismerte meg, amikor a háború alatt időközi választáson képviselővé választatván a Balkán háborúk idején szerzett tapasztalatait a ismertette képviselőházban. Rendkívüli nagy politikai sikert aratott — amiről a nagy nyilvánosság sokáig nem is tudott — amikor zárt ülésen leleplezte a tescheni főhadiszállást. A háború utolsó évében a király közzelemezési miniszterré nevezte ki és ebbeli működésének elismeréséül valóságos belső titkos tanácsossá és őrnaggyá nevezte ki. A király terveinek legbizalmasabb munkatársa volt. A háború befejezése előtt legerélyesebb ellenfele volt Károlyi végzetes politikájának és a monarchia utolsó külügyminisztere Andrássy Gyula gróf mellett a külügyminisztérium első osztályfőnöke lett. A különbéke megkötése céljából ő küldetett ki Svájcba, ahol Franciaország és Anglia nagyköveteivel folytatott eredményes tárgyalásokat, melyek sikerét Károlyi Mihály forradalma tett illuzóriussá. Ám ennek dacára is folytatta Svájcban hazája érdekében tevékenységét és diplomáciai és sajtótevékenységével nagy érdemeket szerzett. Itt írja meg világfeltűnést keltett emlékiratait is, mely az utolsó évtized legérdekesebb ilyenmű alkotása.

A proletárdiktatúra után hazatért. Az általános választások alkalmával Sárospatakon képviselőnek lépett fel, de Molnár Jánossal szemben kisebbségben maradt. Mikor azonban Molnár mandátumát megsemmisítették, az 1920 októberben tartott új választáson Molnár Jánossal és Szakács Andorral szemben abszolút többséggel képviselővé választották az egységes kormányzópárt programjával. Az egységes párt felbomlása után a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjába lépett be. A nemzetgyűlés 1921 július 7-én tartott ülésén Károlyi Mihály hazatérésének szenzációs adatait hozta nyilvánosságra s juttatta el a kormányhoz, amely azok alapján előreláthatóan rövid időn belül megteszi az intézkedéseket a vádalahelyezési eljárás iránt. A közjogi és véderő bizottság tagja.

Dr. Weiss Konrád.

(Budapest, XVII. választókerület.)

1879-ben született Szolnokon, római katolikus. Középskoláit Szolnokon és Budapesten végezte s a budapesti tudományegyetemen nyerte el a jogi doktorátust. 1904-ben a Magyar Államvasutak tisztviselője lett. Eleinte a Máv. miskolci üzletvezetőségéhez nyert beosztást, három évig forgalmi tisztviselő volt, később a Máv. igazgatóságában a külföldi visszatérítési osztályban dolgozott. Kitűnő szaktudása miatt később a Máv. hadügyi referense lett és a háború alatt mint ilyent a vezérkarhoz osztották be. Jelenleg a Máv. igazgatóságánál működik mint államvasúti felügyelő. Igen sok vasútpolitikai cikket írt a szaklapokba, a Vasúti és Hajózási Klub egy pályázatának első díját nyerte el egy vasúttörténelmi munkával. Szakcikkeivel felkereste a napilapok, hasábjait is és több cikke jelent meg a Budapesti Hírlapban. A kommün alatt a Máv. ellenforradalmi mozgalmainak egyik vezetője volt az u. n. tizenötös bizottságban. A Máv. alkalmazottaiból alakult „Vasutatok Nemzeti Szövetségének elnöke. A budapesti XVII. kerület küldte a nemzetgyűlésbe a Keresztény Nemzeti Egyesülés programjával. Fővárosi bizottsági tag. Később Friedrichchel együtt ellenzékbe ment. A közlekedésügyi bizottság jegyzője, a közgazdasági és külügyi bizottság tagja.

Dr. Zákány Gyula.

(Tapolca.)

1889-ben született a somogy megyei Zákányban. A középiskolát Nagykanizsán és Pécsen végezte. A teológiát Pécsen hallgatta, a jog- és államtudományi doktorátust a budapesti egyetemen szerezte meg. Felszentelt áldozár. A háború előtt Pécsen volt hitoktató, a háború alatt pedig az 1. honvédszázados táborigazgató lelkésze volt. 1914 novembertől 1918 márciusig állandóan a fronton volt. Az ellenforradalmi mozgalmakban igen nagy szerepet vitt. Egyik megszervezője az Ébredő Magyaroknak, valamint Lemberkovics századossal a június 24-iki ellenforradalmat. 3000 munkása és egy 250 főből álló tisztiszázada volt megszerveve a vörös rémuralom megdöntésére. A június 24-iki ellenforradalom nem sikerült és Zákány kénytelen volt üldözői elől menekülni. Három hétig erdőkben bujkált, majd újból munkához látott, de közben a diktatúra is megbukott. Mint ellenforradalmár nemcsak idehaza dolgozott, de a külföld felé is nagy propagandát fejtett ki. Állandó levelezésben állott Londen, Páris és Belgráddal és különösen

Troubridge-zsel volt élénk összeköttetésben. A szegedi kormány a kultuszállamtitkársággal kínálta meg. A nemzetgyűlésbe a tapolcai választókerület küldötte a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának programjával. A pártból később kivált és tagja lett a Friedrich István vezetése alatt álló ellenzéknek. Nagy feltűnést keltett az az interpellációja, amelyben az internálások körüli visszasságokat tette szóvá. Ebben az ügyben folytatott akciója azt eredményezte, hogy a kormány az internálás! eljárást módosította. A kivándorlási bizottság jegyzője, a közoktatásügyi bizottság tagja.

Dr. Zeöke Antal.

(Gyoma.)

Született 1884 július 13-án Csíkszeredán székely lőfőcsaládból. A gimnáziumot szülővárosában végezte, az egyetemet Budapesten. Ebben az időben számos politikai cikke jelent meg a csíki lapokban báró Bánffy Dezső független gazdasági programjának támogatására. Tanulmányai bevégezése után a Postatakarékpénztár budapesti központjához került, onnan pedig a földmivelésügyi minisztériumba. Amikor nagyatádi Szabó István népgazdasági miniszter, később pedig a kommunizmus megdőlte után földmivelésügyi, majd közlekedési miniszter lett, Zeöke oda is követte őt és titkára volt a miniszternek. A tiszántúli választásokon a gyomai kerületben lépett fel és Székely János népjóléti államtitkárral és Tímár Ambrus plébánossal szemben óriási többséggel képviselővé választották meg. Budapest Székesfőváros III. kerülete törvényhatósági bizottsági taggá választván. Ő az egyedüli kisgazdapárti székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tag. Nagyatádi Szabó István bizalmas hive. A nemzetgyűlésen a kisgazdaérdekek védelmében több élénk visszhangot keltett, beszédet és interpellációt mondott. A közigazdasági és közlekedésügyi bizottság tagja.

A KORMÁNYNAK AZOK A TAGJAI, AKIK NEM NEMZETGYŰLÉSI KÉPVISELŐK.

Báró Bánffy Miklós,

m. kir. külügyminiszter.

1873-ban született Kolozsvárt. Középiskolái bevégeztével jogot és államtudományt hallgatott-a kolozsvári Ferenc József tudományegyetemen, mely az államtudományok doktorává avatta. 1899-ben állami szolgálatba lépett: fogalmazó lett a fiumei tengerészeti hatóságnál, majd egy évvel utóbb mezőgazdasági szaktudósító Berlinben. 1901-ben a tekei kerület szabadelvű programmal képviselőjévé választotta. 1906-tól 1909-ig főispánja volt Kolozsvár városának és Kolozs vármegyének. Az 1910-iki általános választások alkalmával Kolozsvár város második kerülete Wesselényi Ferenc báró koronaőrrel szemben választotta meg képviselőjévé, ami akkoriban nagy feltűnést keltett. Pártonkívüli hatvanhetes programmal lépett fel, később azonban a nemzeti munkapárthoz csatlakozott. Kisbán Miklós név alatt mint nagyszerű író ismerek az irodalmi és művészi világban. A nap legendája és A nagy ur című drámáival jelentékeny sikere volt. Az Erzsébet királynő-szoborpályázat alkalmával mint pályanyertes szoborművek építészeti részének tervezője keltett nagy feltűnést értékes munkáival. Egy darabig intendánsa volt az állami színházaknak és e minőségében színpadi képeivel aratott nagy sikereket. A kormányzó 1921 április 14-én a Bethlen-kabinetben külügyminiszterré nevezte ki. Mint külügyminiszter 1921 június második felében Benessel, a cseh külügyminiszterrel folytatott nagyfontosságú eredményes tárgyalásokat Marienbadban. A nemzetgyűlésen ezidőszerint nincs mandátuma.

Belicska Sándor,

m. kir. honvédelmi miniszter.

1872-ben született, Lajosfalván, Torontál vármegyében. Középiskolai tanulmányainak befejeztével, — Fehértemplomban járta végig a gimnáziumot — a Ludovika-akadémia növendéke

lett s 1890-ben, mint évfolyamelsőt hadnaggyá nevezték ki és a szegedi honvédgyalozezredhez osztották be, amelynél két évig teljesített csapatszolgálatot. Szegedről a budapesti felső tiszti tanfolyamra vezényelték, majd Bécsbe, a hadiiskolába, ahonnan 1895-ben a kassai hadtestparancsnoksághoz került, mint a vezérkarhoz beosztott főhadnagy, Ugyané minőségben teljesített szolgálatot a szegedi honvédkerületi parancsnokságnál is. Innen a debreceni honvédgyalozezredhez vezényelték, ahol újra csapatszolgálatot teljesített és 1898-ban, huszonöt éves korában százados lett. Ezután öt évig a budapesti felső tiszti tanfolyamon a taktika tanára volt, majd pedig egy évig a vezérkarhoz volt beosztva Bécsben, ahonnan újra Kassára került a hadtest vezérkarához, mikor 1908-ban a honvédelmi minisztérium első, vezérkari osztályának lett a főnöke, most már mint alezredes. E minőségében résztvett a védtörvény előmunkálataiban, a honvédség átszervezésében és 1912-ben az új véderőtörvény megalkotásakor ő képviselte a honvédelmi minisztériumot a képviselőház tárgyalásain Hazai Samu báró honvédelmi minisztersége idején. Kitűnő szolgálataiért a király akkor 'ritka kitüntetésként a vaskoronarenddel tüntette ki. A világháború alatt, mikor Szurmay Sándor báró harctéri parancsnokságot vállalt, ő vette át a minisztérium katonai csoportjának főnökségét és 1917-ig az összes katonai szervezési munkálatok az ő vezetése alatt folytak le. 1917 tavaszán a király a 77. honvédgyalozdandár élére állította, amelynek oroszországi és romániai harcai nagyra növelték hírnevét. Egy évig állott a dandár élén, amikor a keleti hadsereg vezérkari főnökségét bízta rá a hadvezetőség. Hadiszállása Odesszában volt. Ukrajna pacifikálása és sikeres közgazdasági kihasználása nagyrésztben az 5 érdeme, amely annál emlékezetesebb, mert akkor tudvalevőleg a hadsereg és mögöttes országrészek ellátása már nehézségekbe ütközött. Háborús szolgálatainak elismerésül b király több ízben kitüntette. Tulajdonosa a második osztályú katonai érdemkeresztnek, a második osztályú vaskoronarendnek, a Lipótrendnek s mindhárom Signum laudisnak a kardokkal. A német császár első- és másodosztályú vaskeresztel, a bajor király másodosztályú katonai érdemkeresztel tüntette ki s a török szultán részéről is magas kitüntetésben részesült. A forradalom idején Barta, akkori hadügyminiszter felkérésére a főparancsnokságot vállalta el, de azzal a feltétellel, hogy módjában lesz egy 4—5000 főnyi tiszti alakulatot felállítania, melyből a katonatanács teljesen ki legyen zárva. Barta helyeselte ezt a tervet és ki is bocsátotta az általa sugalmazott rendeletet, de Bartának éppen ezért távoznia kellett és távozásával meghiúsult a tiszti karhatalom felállításának terve is. Belicska a hadügyminiszterrel együtt távozott. A kommün alatt Szegeden

tagja volt az ellenforradalmi kormánynak, melynek, mikor Horthy Miklós a fővezérletet vette át, hadügyminisztere lett. A nemzeti hadseregnek Budapestre történt bevonulása után félreállott egészen addig, míg 1920 decemberében a kormányzó honvédelminiszterré nevezte ki. Mint honvédelmi miniszternek, az ő műve a hadsereg átszervezése, a tiszti kérdés megoldása és nem csekély része van a költségvetés rendezésében is. A csendőrség és rendőrség reorganizációja nagyrészt az ő nevéhez fűződik, hasonlóképpen a folyam- és vámőrség felállítása is. A nemzetgyűlés legutóbb katonai ellátási törvényjavaslatait tárgyalta le. Ezidőszerint az új véderőtörvény előkészítésével foglalkozik. Bár a nemzetgyűlésben mandátuma nincs, egyik legünnepelebb tagja a magyar parlamentnek.

Dr. Hegedűs Lóránt

m. kir. pénzügyminiszter.

Született Budapesten, 1872 június 28-án. Egyetemi tanulmányait Budapesten, Berlinben és Londonban végezte. A budapesti egyetemen az első volt, akit 1895 október 12-én sub auspiciis regis avattak doktorrá. Az egyetemen az egyenesadóról szóló munkájával pályadíjat nyert. 1895-ben akadémiai díjat nyert „A tőzsde megadóztatása” című munkájával, melyet Fellner Frigyes dr.-ral együtt írt. Egyetemi tanulmányainak befejezése után két és fél évig a pénzügyminisztériumban mint miniszteri fogalmazó működött, hol az egyenesadó- és a fogyasztási adó osztályban és hitelügyekben dolgozott. 1898 óta országgyűlési képviselő és mint ilyen 1910-től 1918-ig a pénzügyi bizottság főelőadója és a pénzügyi tárca referense, mint a közösgyek tárgyalására kiküldött országos bizottság tagja pedig a közös hadügyi tárca előadója volt. 1905-től 1913-ig a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének ügyvezető igazgatója volt, azóta alelnöke. 1913 óta a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ügyvezető igazgatója. A Magyar Közgazdasági Társaságnak 1900-tól 1910-ig főtitkára volt és ugyan-ezen idő alatt a „Közgazdasági Szemlét” is szerkesztette. 1904-ben történt magántanári habilitációja óta az egyetemen egyszer pénzügytant főkéllégiumot adott elő, azután pedig speciális kollégiumokat a következő címek alatt: „Adópolitika”, „A kiegyezés pénzügyei”, „Társadalmi küzdelmek az adózásban”, „Pénzügyi politika”, Magyarország, Ausztria és Németország pénzügyi viszonyai”. Irodalmi munkássága három irányban oszlik meg. Szociológiai munkáit „A szociológia sarktételei” cím alatt 1901-ben a Magyar Tudományos Akadémián mutatta be. Észak-Amerikában elsősorban a kivándorlást tanul-

mányozván, a magyar kivándorlásról 4 munkát írt, melyek a következők: „A magyar kivándorlás Amerikába“, „A székely kivándorlás Romániába“, „A dunántúli kivándorlás és a szlavóniai magyarság“ és végül „A kivándorlási kongresszusok eredménye“. A pénzügyi irodalomban megjelent önálló nagyobb dolgozatai a következők: „Az adó alapelve“ (1891). „A magyar egyenesadók fejlődése az Árpádoktól“ (1899). „A tőzsde megadóztatása“ (1895). „A községi adók áthárítása“ (1904)-1904-ben történt magántanári habilitációja óta önállóan megjelent művei: „Adórendszerünk betegségei“ (egyesadók 77. oldal, 1906), „Pénzügyeink és az adóreform reformja“ (1904), ezenkívül számos dolgozat a „Közgazdasági Szemlében, az „Adó- és illetékügyi szemle“-ben, melynek szintén szerkesztője és a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének kiadványaiban. A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségében működése elsősorban a pénzügyi kérdések megvitatására vonatkozott. E tekintetben fontosak a szövetségnek 1908 — 1909, 1910— 1911 és 1912. évi jelentései, Nagyobb hadügyi kérdéseket dolgozott ki a delegáció hadügyi előadói minőségében, amennyiben indítványára a közösügyi költségvetés új alapra fektetett. Különösen emlékeztető 1912. évi hadügyi költségvetéséről szóló jelentése. Számos, az állami zárszámadásra vonatkozó kérdés az ő indítványa alapján került megoldásra.

Pénzügyi bizottsági jelentései 1910 óta az összes költségvetésekre, az indemnításra, a közösügyi és horvát elszámolásokra, valamint az összes adókérdésekre vonatkoznak. Minden egyes általános költségvetési jelentésében a pénzügyi hitel és a adókérdések egész sorozata tárgyalatott le. A jelentések száma hat év alatt az ötvenet meghaladja. 1916-ban jelent meg politikai tanulmánya „A magyarság jövője a háború után“ címmel, melynek első kiadása néhány nap alatt elfogyott és rövid idő alatt több kiadást ért meg; néhány hónappal később németül is megjelent „Ungarn nach dem Krieg“ cím alatt. A budapesti tudományegyetem jogi kara 1916-ban egyhangú elhatározással egyetemi rendkívüli tanári címmel ruházta fel. Az 1917/18-iki politikai események alatt a Nemzeti Munkapártban erős propagandát fejtett ki a választójognak az ipari munkásokra leendő kiterjesztése érdekében. Ily irányban a parlamentben több beszédet is mondott, egyúttal az ellenzékkel szemben gróf Tisza István politikáját és személyét védelmezte. A forradalom kitörésekor a Gyáriparosok Szövetségével együtt megtagadta a Nemzeti Tanácsnak az eskü letételét. A kommunizmus alatt két ízben elfogták és hetekig a gyűjtőfogházban tartották. Állandóan rendőri felügyelet alatt állott, míg a kommunizmus meg nem szűnt. A kommunizmus megszűntével a főváros pénzügyintézeteket egyesítő

Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete élére állott és azt nagy sikerrel szervezte meg. A Friedrich-kormány több ízben megkínálta a pénzügyminiszterséggel, melyet azonban nem fogadott el. Az 1920-iki nemzetgyűlési választások alkalmával pártönkívüli programmal lépett fel a főváros XI. választókerületében, azonban kisebbségben maradt. Ugyanakkor a kormány és a gazdasági érdekképviseletek megbízásából a magyar békeküldöttség tagjává lett és mint ilyen részt vett a neuillyi tárgyalásokon. Ebbéli munkásságát több hírlapi cikkben ismertette, melyek „Lesz-e béke?” címen külön füzetben is megjelentek. 1920 februárban a Kisfaludy Társaság gróf Tisza István helyére rendestaggá, májusban pedig a Magyar Tudományos Akadémia levelező taggá választotta meg. Első minőségében október 6-án tartotta székfoglalóját, melyen „A magyar éjszaka” című rendkívüli sikerű tanulmányát mutatta be.

1920 december 17-én a kormányzó a második Teleki-kormány pénzügyminiszterévé nevezte ki. A nemzetgyűlés melegen szimpátiával fogadta s bemutatkozó beszéde alkalmával tüntető lelkesedéssel ünnepelte. Azóta a közvélemény és a nemzetgyűlés lelkes támogatásával folytatja nagyszabású pénzügyi politikáját, melynek híre a külföldre is eljutott s ott is nagy elismerésével találkozott. Angliában és Amerikában különös figyelemmel kísérik működését s több nagy amerikai egyetem már is meghívta, hogy rendszeréről Amerikában tartson előadást. Ha nagy műve sikerül, amiben az egész világ, amelyre szuggesztív erejével oly nagy hatást gyakorolt, rendületlenül bízunk, úgy a nemzet pénzügyi megváltójának kell, hogy tekintse.

Gróf Ráday Gedeon,

m. kir. belügyminiszter.

Budapesten született 1872-ben. Középiskolai tanulmányait a terézianumi akadémián befejezve, a bécsi tudományegyetem hallgatója volt. Bécsben jogtudományi vizsgát, a budapesti tudományegyetemen, amelynek utóbb hallgatója lett, államvizsgát tett. 1894-ben közigazgatási gyakornok lett Pest vármegyében, amelynek a következő évig mint gyakornok, majd pedig mint szolgabíró állott a szolgálatában. Ezután birtokán gazdálkodott 1910-ig, amikor a király Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye főispánjává nevezte ki. Ebben a méltóságában marad 1917-ig, amikor bevonult csapattestéhez, a hetedik huszárezredhez. Az összeomlás után újra visszavonult birtokára s ott gazdálkodott, amíg a proletárdiktatúra második napján le nem tartóztatták. Hetekig volt az aszódi javítóintézetben a vörösök foglya.

Kiszabadulása után sikerült Becsbe menekülnie, ahol alelnöke volt a Bethlen István gróf elnöklése alatt álló komiténak, majd pedig Szegeden vett részt az ellenforradalmi kormányzatban. A proletárdiktatúra letörése után bécsi komité likvidálásig Bécsben tartózkodott, majd pedig 1919 szeptemberében átvette Pest vármegye, Jász-Nagykun-Szolnok és Kecskemét város kerületi kormánybiztosságát, amelyet 1920 januárjáig vezetett. Az utóbbi kormányváltások alkalmával többször került, mint komoly belügyminiszterjelölt kombinációba. A kormányzó 1921 április 14-én a Bethlen-kabinetben belügyminiszterré nevezte ki. A tiszántúli választások alkalmával Kúnhegyesen pártonkivüli programmal fellépett, de Pácz Gyézával szemben kisebbségben maradt.

A NEMZETGYŰLÉS TAGJAI PÁRTÁLLÁS SZERINT.

Kisgazda- es földművespárt:

Barla Szabó József	Mayer János
Bárány Imre	Meskó Zoltán
Bencze Gábor	Milcsevics János
Benkő Gábor	Moser Ernő
Berky Gyula	Muszty István
Bernáth Béla	Nagy János (tamási)
Bodor György	Nagy Pál
Borgulya Pál	Négyesy László
Bottlik József	Nitsch Mátyás
Czeglédy Endre	Nyéky József
Csontos Imre	Orbók Attila
Dánér Béla	Orffy Imre
Dömötör Mihály	Paczek Géza
Erődi Harrach Béla	Patacsy Dénes
Fábián István	Pákozdy András
Ferdinándy Gyula	Pásztor József
Forgács Miklós	Perlaky György
Gaál Gaszton	K. Pethes László
Gaál Endre	Plósz István
Gömbös Gyula	Rencses János "
Hadházy Zsigmond	Rubinek Gyula
Haypál István	Rubinek István
Hencz Károly	Schandl Károly
Henzer István	Schriffert Ferenc
Herrmann Miksa	Sréter István
Héjj Imre	Simonyi-Semadam Sándor
Hir György	Szabó Balázs
Iklódy Szabó János	Szabó Gy. János
Janka Károly	Szabó István nagyatádi
Javoss Antal	Szabó I. sokorópátkai
Kardos Noé	Szabó József (nagybajomi)
Kálmán István	Szabóky Jenő
Kerese György	Szalánczy József
Kiss Ferenc	Szentimrey Ákos
Kolozsi Endre	Széchenyi Viktor gróf
Kolosváry Kiss István	Sziji Bálint
Kószó István	Sziráky Pál
Cs. Kovács István	Tankovics János
Kovács J. István	Temesváry Imre
Könyves Lajos	Tomcsányi Vilmos Pál
Kuna P. András	Vasady Balogh György
Letenyei Pál	Vedlik Béla
Lipták Pál	Vértes Vilmos István
Lovász János	Weber János
Lukovich Aladár	Zeőke Antal
Madarász Zsigmond	

Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja:

Ambrózy-Migazzi István gróf	Kutkafalvy Miklós
Andrássy Gyula gróf	Legeza Pál
Ament Ferenc	Lingauer Albin
Avarffy Elek	Mátéffy Viktor
Bartos János	Milotay István
Bernolák Nándor	Oláh Dániel
Bénárd Ágost	Pallavicini György örgróf
Birtha József	Pékár Gyula
Bleyer Jakab	Prohászka Ottokár
Bozsík Pál	Rakovszky István
Budaváry László	Róbert Emil
Czakó János	Sábel János
Csernyus Mihály	Schiessl. Henrik
Dräxler János	Scholz Ödön
Éberhardt Antal	Schlachta Margit
Ernst Sándor	Somogyi István
Fangler Béla	Szabó József (Budapest)
Fertsák Jenő	Szádeczky Kardoss Lajos
Frühwirth Mátvás	Szilárd Béla
Gerencsér István	Szűcs Dezső
Grieger Miklós	Taszler Béla
Gunda Jenő	Thomas Ferenc
Haller István	Túri Béla
Haller József	Ujváry Géza
Hegyeshalmy Lajos	Usetty Ferenc
Homonnay Tivadar	Vass József
Huber János	Virter László
Huszár Károly	Waigandí Antal
Karafiáth Jenő	Windischgraetz Lajos herceg
Kontra Aladár	
Czettler Jenő	Mikovinyi Jenő
Csukás Endre	Nagy János (egri)
Fáy Gyula	Putmoky Móric
Gyömörey György	Reischl Richard
Huszár Elemér	Rupprechf Olivér
Kenéz Béla	Sallay János
KleBELSBERG Kunó gróf	Sigray Antal gróf
Korányi Frigyes báró	Tarányi Ferenc
Maczky Emii	Teleki Pál gróf
Magyar Kázmér	

Keresztény Nemzeti Párt (Friedrich-párt):

Dinich Vidor	Tasnádi Kovács József
Friedrich István	Weisz Konrád
Hornvánszky Zoltán	Zákány Gyula
Kovács Emil	

Függetlenségi Kisgazda-, Földmíves és Polgári Párt:

Balla Aladár	Kerekes Mihály (csati, a Polgári	
Cserty József (csatl, a Polgári és Munkások Szöv.-hez)	és Munkások Szöv.-hez.)	
Drozdy Győző	Rassay Károly	„
Katona Imre	Tomory Jenő	„
		„

Nemzeti Demokrata Párt:

Bródy Ernő
Pető Sándor

Ugron Gábor
Vázsonyi Vilmos

Nemzeti Munkáspárt:

Andaházy Kasnya Béla

Csizmadia Sándor

Pártonkívüliek:

Apponyi Albert gróf
Bárczy István (Polgárok
és Munk. Szöv.)
Beniczky Ödön
Bethlen István gróf
Dvorcsák Győző
Erekly Károly
Hegedűs György
Jármy József
Kállay András

Pálffy Dániel
Pröhle Vilmos
Rupert Rezső
Sándor Pál (Polgárok és
Műnk. Szöv.)
Szabó Zoltán
Szilágyi Lajos
Szmrecsányi György
Szterényi József báró

Keresztény Szociális Gazdasági Párt:

Geisswein Sándor (Polgárok és Munk. Szöv.)

A NEMZETGYŰLÉS TAGJAINAK LAKÁSJEGYZÉKE.

- Ambrózy-Migazzi István gróf, IV., Váci-utca 40. (Tana, u. p. Vasszécsény, Vas megye.)
- Andaházy-Kasnya Béla, VI., Munkácsy-utca 27.
- Andrássy Gyula gróf, II., Fő-utca 11. (Töketerebes.)
- Apponyi Albert gróf, I., Werbőczy-utca 17. (Eberhard, Pozsony megye.)
- Ávarffy Elek, VIII., József-körút 41. (Telefon József 1 40.)
- Áment Ferenc, VI., Felső erdősor 10.
- Bállá Aladár, I, Fehérvári-ut 1.
- Barla Szabó József, Vili., Kőfaragó-utca 3.
- Bartos János, IX., Lónyay-u. 41. Tel. József 40 02. (Győr, Széchenyi-u. G.)
- Bárány Imre, IV., Erzsébet királyné szálló. (Sárfenyősziget u. p. Cikolasziget, Pozsony megye. Távirat: Halászi, Moson megye.)
- Bárczy István, Gizelia-ut 36.
- Benárd Ágost, I., Fehérvári-ut 50. Telefon József 3 59.
- Bencze Gábor, IV., Erzsébet királyné szálló. (Dunapataj.)
- Beniczky Ödön, VIII., Muzeum-utca 4. Telefon 63—41.
- Benkő Gábor, IV., Reáltanoda-utca 19. (Szentendre.)
- Berky Gyula, VII., Dohány-utca 84.
- Bernáth Béla, VIII., Szentkirályi-utca 26. (Tállya, Zemplén megye.)
- Bernolák Nándor, I., Kaszinó-utca 1.
- Bethlen István gróf, VIII., Muzeuin-utca 15.
- Birtha József, I., Virányos-ut 23. (Őr, u. p. Vaja, Szabolcs megye.)
- Bleyer Jakab, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4.
- Bodor György, Újpest, Rózsa-utca 13. (Dunaföldvár, Tolna megye.)
- Borgulya Pál, IX., Bokréta-utca 33.
- Bottlik József, VIII., Múzeum-utca 5. (Miskolc, Werbőczy-utca 14.)
- Bozsik Pál, I., Bertalan-utca 23. (Gyöngyös.)
- Bródy Ernő, VI., Gyár-utca 4.
- Budaváry László, V., Szalay-utca 3. (Pestújhely, Nándor-utca 48.)
- Czakó János, VIII., Baross-tér 15. (Köny, Győr megye.)
- Czettler Jenő, VII., Garay-utca 31. (Tápióság, Pest megye.)
- Czeglédy Endre, VI., Vilmos császár-ut 51.
- Ssernyus Mihály, VIII., Horánszky-utca 20.
- Cserty József, VIII., Népszínház-utca 16.
- Csizmadia Sándor, Mátyásföld, Corvin-utca 16.
- Csontos Imre, VII., Dohány-utca 84. ®
- Csukás Endre, II., Bimbó-utca 15. (Nagyrákos) Vas megye.)
- Dánér Béla, V., Zoltán-utca 18.
- Dinich Vidor, I., Villányi-ut 4. (Biharderecske.)
- Dömötör Mihály, IX., Bakáts-utca 8. (Kapunvár.)
- Dräxler János, Rákospalota, Andrássy-út 19. (Hugyag, Nógrád megye. Távírda: Órhalom.)
- Drozdy Győző, VIII., Mária Terézia-tér 6.
- Dvorcsák Győző, V., Szalay-utca 6.
- Eberhardt Antal, IV., Muzeum-körút 12. Telefon: József 4—94. (Budafok, Dunasor 35.)
- Erekly Károly, I., Fehérvári-ut 1. Telefon: József 110—62.
- Ernst Sándor, IV., Ferenciek-tere 7. Telefon: 118—96.
- Erődi Harrach Béla, I., Somlói-út 24.
- Fangler Béla, IV., Kecskeméti-utca 78. (Zalaegerszeg, Vörösmarty-utca 20.)
- Fábián István, Vili., Pannonia-szálló. (Abony, Kőrösi-út.)
- Fáy Gyula, IX., Ferenc-körút 19/21.
- Ferdinandy Gyula, II., Albrecht-út 3.
- Fertsák Jenő, IX., Ferenc-körút 16. (Sopron.)
- Forgács Miklós, V., Árpád-utca 6. (Sajóhidvég, Zemplén megye.)

- Friedrich István, I., Attila-körút 4.
Frühwirth Mátyás, IV., Kossuth Lajos-utca 1.
Gaál Endre, VI., Izabella-utca 71.
Gaál Gaszton, VIII., Sándor-tér 4. (Balatonboglár.)
Gerencsér István, VIII., Szentkirályi-utca 7.
Giesswein Sándor, VIII., Szentkirályi - utca 28. Telefon: József S"
(Káptalandomb, Győr megye.)
Gömbös (jyula, VIII., Baross-utca 4. (Törökszentmiklós.)
Grieger Miklós, I., Budafoki-ut 41/a. (Sóskút, Fehér megye.)
Gunda Jenő, VIII., Sándor-tér 4. (Szirák.)
Gyömörey György, VI., Nagy János-utca 20.
Hadházy Zsigmond, I., Krisztina-tér 2.
Haller István, I., Avar-utca 37. Telefon: József 13052.
Haller József, IX., Rákos-utca 1. Telefon: József 35—18.
Haypál István, VIII., Baross-utca 43. (Tolnanémedi.)
Hegedűs György, I., Krisztina-körút 15. (Nagykanizsa, Király-utca 35.)
Hegyeshalmy Lajos V., Lipót-körút 17.
Hencz Károly, IV., Sörház-utca 3. (Ragyolc, Nograd megye.)
Henzer István, VIII., Esterházy-utca 16. (Tata, Komárom megye.)
Hermann Miksa, I., Orom-utca 20. (Hivatala műegyetem. Tel.: József 83"
Héjj Imre, VIII., Sándor-tér 4.
Hír György, VI., Andrássy-ut 49. (Szomor, (Komárom megye.)
Homonnay Tivadar, VII., Murányi-utca 59.
Hornyánszky Zoltán, Vác, Papnevelde-utca 22.
Huber János, IV., Hajó-utca 10.
Huszár Elemér, IV., Borz-utca 9.
Huszár Károly, I., Fehérváry-ut 29. Telefon: József 9—22.
Hutlód Szabó János, IX., Üllői-ut 2. (Balatonfüred.)
Janka Károly, VI., Felső erdősor 35. (Nagyecigánd, Zenpléin megye.)
Javos Antal, VII., Dohány-utca 84. (Nagyberki, Somogy megye.)
Jármy József, I., Bercsényi-utca 6.
Karafiáth Jenő, IX., Lónyay-utca 46. Telefon: József 4—59.
Kardos Noé. IV., Erzsébet királyné szálló.
Katona Imre, VI., Csengery-utca 76.
Kállay András, IV., Hungária-szálló.
Kálmán István, I., Kékgyöly-utca 15/a. (Túra, Pest megye.)
Kenéz Béla, I., Váralja-utca 4.
Kerekes Mihály, VIII., Festetich-utca 2. (Ónod, Borsod megye.)
Keresse György, VIII., Pannonia-szálló. (Sásd, Baranya megye.)
Kiss Ferenc, II., Szalag-utca 6.
Klebsberg Kunó gróf, IV., Ferenciek-tere 9.
Kolosváry Kiss István, I., Budafoki ut 9. (Kiskunhalas.)
Kolozsi Endre, I. Alkotás-utca 27.
Kontra Aladár, III., Kálvin-utca 4. Telefon: 102—26.
Korányi Frigyes báró, I., Istenhegyi-út 41.
Kószó István, IX., Üllői-út 107. (Szeged.)
Kovács Emil VII., Városligeti-fasor 7. Telefon: József 40—43.
Cs. Kovács István, VII., Dohány-utca 84. (Csurgó, Somogy megye.)
Kovács J. István, II. Trombitás-út 21.
Kovács József, I., Áldás-utca 17.
Könyves Lajos, VIII., Rákóczi-ut 23.
Kuna P. András, VIII., József-utca 28.
Kutkafalvy Miklós, VIII., Horánszky-utca 12.
Legeza Pál, I., Döbrentei-tér 4.
Letenyi Pál, V., Markó-u. Közp. járásbíró. (Magyar-Szombathely,
Veszprém megye.)
Lingauer Albin, V., Kádár-utca 5. (Szombathely.)
Lipták Pál, VII., Thököly-út 68. Telefon, József 81—30.

- Lovász János, VII., Dembinszky-utca 36. (Boldva, Borsód megye.)
 Lukovich Aladár, IX., Üllői-út 1.
 Maczky Emil, VII., Metropol szálló. (Bóta, u. p. Sáta, Heves megye.)
 Madarász Zsigmond, VII., Dohány-utca 84. (Nemeskisfalud, Somogy megye.)
 Magyar Kázmér, VII., Rákóczi-út 24. (Nagykörös, Kossuth-tér 5.)
 Mahunka Imre, VIII., Német-utca 49 - 61. Telefon József 25—22.
 Mayer János, IV., Eskü-tér 1. (Kompolt, u. p. Kápolna, Heves megye.)
 Matéffy Viktor, IV., Ferenc József-rakpart 15. (Esztergom.)
 Meskó Zoltán, IV., Kecskeméti-utca 5. (Kiskörös.)
 Mikovinyi Jenő, VI., Munkácsi-utca 16. (Salgótarján.)
 Milsevics János, Mátyásföld, Beniczky-utca 115. -
 Milotay István, IX., Bakáts-tér 3.
 Mózer Ernő, VIII., Esterházy-utca 30.
 Muszti István, I., Krisztina-tér 2.
 Nagy János, IV., Szervita-tér 6. (Eger, Liceum.)
 Nagy János (tamási), VII., Dohány-utca 84. (Ozora, Tolna megye.)
 Nagy Pál, VII., Klauzál-utca 15. (Jánoshalma, Bács-Bodrog megye.)
 Négyesy László, VIII., Sándor-tér 4.
 Nitsch Mátyás, II., Albrecht-út 12.
 Nyéky József, Újpest, Virág-utca 2. (Makó.)
 Oláh Dániel, VIII., Óriás-utca 25. Telefon: József 131—25. (Kispest,
 Baross-utca 31.)
 Orbók Attila, IV., Molnár-utca 47.
 Órffy Imre, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4. (Szekszárd, Tolna megye.)
 Paczek Géza, VII., Központi szálló.
 Pallavicini György örgróf, VIII., Szentkirályi-utca 32/b. Telefon: József:
 11—79. (Mosdós, Somogy megye. Telefon: Mosdós 1.)
 Patacsi Dénes, I., Krisztina-tér 2. (Szentdiénes, Baranya megye.)
 Pákozdi András, VI., Teréz-körút 25. (Köröshegy, Somogy megye.)
 Pálffy Dániel, VII., Nyár-utca 6. (Szeged.)
 Pásztor József, VII., Dohány-utca 84. (Pálháza, Abauj-Torna megye.)
 Pékár Gyula, Vili., Röck Szilárd-utca 32.
 Perlaki György, Vili., Práter-utca 6. (Pécs, Alajos-utca 17/1.)
 K. Pethes László, IX., Iónyay-utca 52. (Jászapáti.)
 Petó Sándor, VI., Lázár-utca 10. Telefon: 83—04.
 Plósz István, VII., Dohány-utca 84. (Aldebrő, Heves megye.)
 Prohászka Ottokár, VIII., Muzeum-körút 41. (Székesfehérvár.)
 Pröhle Vilmos, I., Kaszinó-utca 1.
 Putnoky Móric, IV., Veres Pálné-utca 16. (Kelemér, Gömör megye.)
 Rakovszky István, VIII., Szentkirályi-u. 22.
 Rassay Károly, II., Fő-utca 10. Telefon: 42—24.
 Reischl Richard, IV., Irányi-utca 7. (Keszthely.)
 Renczes János, IV., Erzsébet királyné-szálló (Harcz, Tolna megye.)
 Róbert Emil, VI., Andrassy-út 121. (Miskolc, Urak-utcája 21.)
 Rubinek Gyula, IX., Üllői-út 25.
 Rubinek István, IX., Ráday-utca 2.
 Rupert Rezső, VIII., Baross-utca 17. (Veszprém.)
 Rupprecht Olivér, VI., Ferenc József-rakpart 27. (Sajtoskál, Telefon
 Sajtoskál 2.)
 Sabel János, I., Lágymányosi-út 17/b. (Lajtaújfalu.)
 Sallay János, VIII. Szentkirály-utca 10. (Kiskunfélegyháza.)
 Sándor Pál, IV., Dorottya-utca 8. Telefon: d. e. 2—19, d. u. 89—15.
 Schandl Károly, IX., Ferenc-körút 46. Telefon: József 3—49.
 Schiessl Henrik, VIII., Körös-utca 3. (Üröm, Pest megye.)
 Scholtz Ödön, IV., Kossuth Lajos-utca 17. (Ágfalva, Sopron megye.)
 Schriffert Ferenc, V. Lipót-körút 23.
 Sigray Antal gróf, II., Lánchíd-utca 6. (Ivanc, Vas megye. Telefon: Nagy-
 csekány 3.)

- Simonyi-Semadam Sándor, II., Kacsá-utca 29.
 Schlachta Margit, I., Krisztina-körút 125.
 Somogyi István, VI., Kossuth Lajos-utca 17. (Gyöngyös.)
 Sréter István, VIII., Hornyászký-utca. 9.
 Szabó-Balázs, IV., Erzsébet királyné-szálló. (Alsónémedi. Telefon: .)
 Szabó Gy. János, VIII., József-körút 66. (Szigetszentmiklós).
 Szabó István (nagyatádi), VII., Dohány-utca 84. Telefon: József 124—70.
 (Erdőcsokonya, Somogy megye.)
 Szabó István (sokorópátkai) IX., Ferenc-körút 46. (Sokorópátka, u. p.
 Tényőháza, Győr megye.)
 Szabó József (budapesti) VIII., Szeszgyár-utca 2. Hivatalos küldemények
 IV., Kossuth Lajos-utca 1. III. 1.
 Szabó József (nagybajomi) VI., Felső erdősor 35. (Biharnagybajom.)
 Szabó Zoltán, VI., Nagy János-utca 33. Telefon: 65—07. (Záhony, Tel.: 3.)
 Szabóky Jenő, V., Hold-utca 13. (Kalocsa.)
 Szalánczy József VII., Wesselényi-utca. 71. (Aszaló, Abauj-Torna megye.)
 Szádeczky Kardoss Lajos, VIII., Pannonia-szálló.
 Szent-Imrey Ákos, IV., Veres Pálné-utca 16.
 Széchenyi Viktor gróf, I., Attila-utca 12. (Sárpentele, Fehér megye.)
 Sziij Bálint, VIII., Esterházy-utca 15. (Nagyigmánd.)
 Szilágyi Lajos, IX., Üllői-ut 11/13.
 Szilárd Béla, IV., Ferenc József-rakpart 15.
 Sziráki Pál, IX., Tompa-utca 14. (Gyón, Pest megye.)
 Szmrecsányi György, IV., Semmelweis-utca 4. Telefon: 134—95.
 Sztérényi József báró, VI., Andrássy-ut 88.
 Szüer; Dezső, IX., Ráday-utca 31. (Pápa.)
 Tankovics János. IX., Ferenc-körút 17. (Kaposvár, Szigetvári-utca 9.)
 Tarányi Ferenc, V., Szabadság-tér 3. Telefon: 110—53. (Nyírlak, u. p. Sümeg)
 Taszler Béla, VIII., Bezerédi-utca 3.
 Teleki Pál gróf, V., József-tér 7.
 Temesváry Imre, I. Ménési-ut 4. (Hódmezővásárhely, Károlyi-utca 9.)
 Thomas Ferenc, I., Alkotás-utca 23., (Pusztaszentmihály, Vas megye.)
 Tomcsányi Vilmos Pál, X. Rezső-tér 11/12. Telefon: József 14—02.
 Tomory Jenő, VII., Wesselényi-utca 71.
 Túri Béla, V III., Szentkirályi-utca 28. Telefon: 4—56.
 Ugrón Gábor, II., Heltai Ferenc-utca 20/22. Telefon: 4—82.
 Ujváry Géza, Erzsébet királyné-szálló, (Nagykanizsa.)
 Úsetty Ferenc, I., Ilona-utca 4. Telefon: 34—13.
 Vasadi Balogh György, I., Attila-körút 2. (Guyró, Rehér megye.)
 Vass József, IX., Ráday-utca 43. Telefon: József 30—68.
 Vázsonyi Vilmos, VI., Teréz-körút 41.
 Vedlik Béla, II., Margit-körút 49. (Tiszanána.)
 Vértes Vilmos István, II., Lánchíd-utca 10.
 Virter László, I., Krisztina-körút 77. kézb. V. Arany János-utca 1.
 Waigandt Antal, VIII. Baross-utca 15. (Győr, Vilmos császár-út 19.)
 Weber János, IV., Frzsébet királyné-szálló. (Tengelic, Tolna m.)
 Weiss Konrád, VIII., Kerepesi-út 5.
 Windischgräetz Lajos herceg, IV., Szép-utca 5.
 Zákány Gyula, VII., Erzsébet-körút 42, IV. 24. (Tapolca.)
 Zeőke Antal, III., Kiscelli-út 66.